

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV VĚD O UMĚNÍ A KULTUŘE

RIGORÓZNÍ PRÁCE

GALERIE VE VĚŽI A JEJÍ VÝZNAM V DĚJINÁCH
KAŽDODENNÍ KULTURY NA MĚLNÍKU
VE DRUHÉ POLOVINĚ 20. STOLETÍ

Konzultant práce: prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr.

Autorka práce: Mgr. Nikola Michňová

2018

Prohlašuji, že svoji rigorózní práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své rigorózní práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky konzultanta a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Mělníku, 1. 10. 2018

.....

ANOTACE

Nikola MICHŇOVÁ, *Galerie Ve Věži a její význam v dějinách každodenní kultury na Mělníku ve druhé polovině 20. století*, rigorózní práce, Ústav věd o umění a kultuře Filozofické fakulty Jihočeské univerzity, České Budějovice 2018, 151 stran textu, 53 stran příloh.

Předkládaná rigorózní práce je mikrohistorickou sondou do dějin každodenní kultury druhé poloviny 20. století na Mělníku. Zabývá se vlivem komunistického režimu na kulturní a společenský život ve středočeském městě na pozadí každodenního dění v tamější výtvarné galerii. Mělnická galerie Ve Věži vznikla na sklonku šedesátých let 20. století v prostorách středověké Pražské brány a patřila pod správu hlavní kulturní instituce města – Kulturního domu kapitána Otakara Jaroše, který stál v čele oficiálního směřování kultury tehdejší socialistické společnosti na Mělnicku. Jejím zakladatelem se stal akademický malíř a pedagog na zdejší Lidové škole umění Mělník Vladimír Veselý, který vybudoval tuto nevšední výtvarnou galerii, jenž dokázala fungovat po celé období tzv. normalizace v Československu, v období plném nechuti akceptovat touhu člověka po svobodném uměleckém projevu. A přesto tato výstavní síň vždy nabízela kousek svobody a volnosti. V galerii Ve Věži vystavovali progresivní mladí výtvarníci i uznávaní profesionálové, kteří dosáhli celostátního a mnohdy i světového uznání. Často se jednalo o umělce, kterým tehdejší komunistický režim znemožňoval podílet se na kulturním životě československé společnosti. V mělnické galerii však měli vždy dveře otevřené. Záměrem předkládané práce však není hodnotit galerii z hlediska dějin výtvarného umění, ale ukázat její význam a přínos pro společenský a kulturní život na Mělníku, kde se stala ostrůvkem svobody v nesvobodné době totalitního Československa.

ABSTRACT

Nikola MICHŇOVÁ, *The Gallery in the Tower and its influence on history of everyday life in Mělník during the second half of the 20th century*, Rigorous Thesis, Faculty of Arts of the University of South Bohemia in České Budějovice, České Budějovice 2018, 151 pages of text, 53 pages of supplements.

This rigorous thesis is a micro-historical probe into the history of everyday culture of the second half of the 20th century. It deals with the influence of the Communist regime on the cultural and social life in a central Bohemian town, at the background of the everyday life in a local fine art gallery. The Ve Věži gallery in Mělník was established at the end of the 60s of the 20th century at the premises of the medieval Prague Gate and fell under the administration of the city's main cultural institution – Cultural House of Captain Otakar Jaroš who set the official cultural direction of the then socialistic society in the Mělník region. The gallery was established by the academic painter Vladimír Veselý, a teacher at the local People's School of Art Mělník, who built up this unusual fine art gallery that functioned throughout the period of the so-called normalization in Czechoslovakia, a period full of reluctance to accept people's desire for free artistic expression. Despite this, the exhibition hall always offered a piece of freedom and liberty. The Ve Věži gallery showed works of young progressive artists and professionals achieving nation-wide and, often even, worldwide recognition and prevented by the then Communist regime from participating in the cultural life of the Czechoslovak society. However, they were always welcomed in the Mělník gallery. Nevertheless, the intention of this thesis is to show the importance and contribution of the gallery to social and cultural life in the Mělník region, where it became an island of freedom in an unfree period of totalitarian Czechoslovakia, rather than assessing the gallery in terms of history of fine arts.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla upřímně poděkovat konzultantovi prof. PhDr. Bohumilovi Jirouškovi, Dr., za odborné vedení předkládané rigorózní práce a poskytované konzultace, které mi pomohly toto pojednání vypracovat. Ráda bych poděkovala ředitelce Mělnického kulturního centra o.p.s. ing. Radce Kareisové a současné provozovatelce galerie Ve Věži, výtvarnici MgA. Silvii Gajdošíkové za prvotní myšlenku a iniciaci zabývat se tímto tématem a za spolupráci při shromažďování materiálů a podkladů. Poděkování patří také řediteli Státního okresního archivu Mělník Mgr. Daliboru Státníkovi, Ph.D., za jeho podporu a odbornou pomoc po celou dobu práce na předkládaném textu. Za odborné rady a cenné připomínky děkuji historičce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity PhDr. Jitce Rauchové, Ph.D. Rovněž děkuji všem pamětníkům a jednotlivým provozovatelům galerie Ve Věži, kteří mi laskavě poskytli mnoho potřebných informací při rozhovorech. Zvláštní poděkování si zaslouží také má maminka za podporu, trpělivost a provedení jazykových korektur.

OBSAH

Úvod.....	8
I. Metodologické uchopení tématu a pramenná základna.....	11
II. Pražské jaro a jeho ohlas v kulturním životě na Mělníku.....	22
III. Okolnosti založení galerie Ve Věži a první léta jejího fungování.....	28
III. 1. Sídlo mělnické galerie Ve Věži v proměnách času.....	30
III. 2. Vybudování mělnické výtvarné galerie Ve Věži.....	36
III. 3. Slavnostní otevření galerie Ve Věži a první léta výstavní činnosti.....	38
IV. Doba tzv. normalizace a mělnický kulturní život.....	47
IV. 1. Sedmdesátá léta v mělnické galerii Ve Věži.....	59
IV. 2. Osmdesátá léta v mělnické galerii Ve Věži.....	80
IV. 3. Sametová revoluce v mělnické galerii Ve Věži.....	97
V. „Svobodná“ devadesátá léta v galerii Ve Věži.....	101
V. 1. Proměny společnosti v 90. letech a jejich vliv na provoz galerie Ve Věži.....	105
VI. Mělnická galerie Ve Věži v novém tisíciletí.....	112
VII. Současná galerie Ve Věži jako součást Mělnického kulturního centra, o. p. s.....	117
VIII. Provozovatelé galerie Ve Věži v letech 1968 – 2015	121
VIII. 1. Vladimír Veselý – život a dílo zakladatele galerie Ve Věži.....	121
VIII. 2. Hana Soukupová – provozovatelka galerie Ve Věži v 90. letech.....	123
VIII. 3. Kryštof Marounek – provozovatel galerie Ve Věži na počátku nového tisíciletí.....	125
VIII. 4. Silvie Gajdošíková – současná kurátorka galerie a café Ve Věži	128
Závěr.....	131
Seznam pramenů a literatury.....	134
Archivní prameny.....	134
Rozhovory.....	135
Tištěné prameny – katalogy k výstavám konaným v galerii Ve Věži v letech 1968–2015.....	135
Periodika a tisk.....	139
Literatura.....	141
Internetové zdroje.....	151

Seznam zkratk	152
Přílohy	153
Vzpomínky přátel Vladimíra Veselého na galerii Ve Věži.....	153
Tabulka výstav konaných v galerii Ve Věži v letech 1968–2015.....	158
Obrazové přílohy	187

Úvod

„Mělník není městem sta věží a přece tím neutrpěl na své kráse. Má kostelní věž, která se hrdě vypíná nad soutokem a tvoří dominantu města, ale je tu ještě jedna věž, i když o něco menší, ne však méně významná. Ba naopak, je to výjimečná věž, ta Pražská brána. Není pozoruhodná tím, že přestála několik staletí, ale tím, že ožila uměním a stala se netradiční výtvarnou galerií. Vedla k tomu však dlouhá a náročná cesta.“¹

Takovými slovy vzpomíná na galerii Ve Věži jedna z aktivních účastnic zdejšího dění od samotného vzniku galerie až do současnosti, básnířka a malířka Blanka Štráchalová, která stála u založení této kulturní instituce města Mělníka po boku jejího zakladatele akademického malíře Vladimíra Veselého, tehdy jako dívka a později jeho studentka výtvarného oboru na Lidové škole umění Mělník. Mělnická Galerie Ve Věži sídlící v prostorách středověké Pražské brány, se stala kontroverzním, ale výjimečným a důležitým místem pro kulturní a společenský život na Mělníku ve druhé polovině 20. století. Čím však byla tak významnou? Co znamenala pro místní a i okolní obyvatelstvo a proč? Jaké okolnosti vedly k jejímu založení? V jaké době vznikla? Kdo to vlastně byl a je Vladimír Veselý? Jak probíhal kulturní život mělnické společnosti po nástupu tzv. normalizace v Československu? S jakými problémy se oblast kultury musela v této době potýkat a jaký dopad to vše mělo na provoz galerie? Jací umělci a umělkyně se na půdě mělnické galerie od jejího vzniku až po současnost představili? Jak to bylo s fungováním galerie Ve Věži po sametové revoluci? To jsou základní otázky, na něž se pokusila odpovědět autorka předkládané rigorózní práce. Jedná se o vůbec první zpracování a ucelený pohled na dějiny mělnické galerie Ve Věži zasazené do kontextu dějin každodenní kultury města Mělníka v sedmdesátých, osmdesátých a devadesátých letech minulého století s přesahem do počátku 21. století a potažmo do širšího historického kontextu československých dějin druhé poloviny 20. století.

Dosud nebyla tomuto tématu věnována samostatná pozornost až na drobné příspěvky, které ho přibližovaly velmi stručně a spíše povšechně. Cílem je tento nedostatek napravit a poskytnout celkový dějinný obraz kulturního života na Mělníku v souvislosti s provozem a každodenním děním v této výtvarné galerii.

¹ Blanka ŠTRÁCHALOVÁ, *Patnáct let „Galerii Ve Věži“*, Nové Mělnicko 23/2, 14. 1. 1982.

Jak již bylo výše nastíněno, předkládaná rigorózní práce se zabývá dějinami každodenní kultury na Mělníku v období tzv. normalizace s přesahem do svobodných devadesátých let a začátku nového tisíciletí. Následující stránky se zaměřují na vliv komunistického režimu na kulturní a společenský život ve středočeském městě na pozadí každodenního dění v tamější výtvarné galerii. Mělnická galerie Ve Věži vznikla na sklonku šedesátých let 20. století. Stala se útočištěm před každodenními starostmi a místním i „přespolním“ umožňovala oprostít se od nelehké doby normalizace v Československu a zároveň poznat něco ze současného umění. Poskytovala příležitost vystavovat svá díla mladým progresivním výtvarníkům i uznávaným profesionálům a známým akademikům, kteří dosáhli celostátního a mnohdy i světového uznání. Často se jednalo o pražské umělce, kterým tehdejší komunistický režim znemožnil vystavovat a jakkoliv se podílet na kulturním životě československé společnosti. V mělnické galerii Ve Věži však měli vždy dveře otevřené. Záměrem následujícího textu není hodnotit mělnickou galerii z hlediska dějin výtvarného umění, ale ukázat její význam a přínos pro společenský a kulturní život na Mělníku, kde se stala ostrůvkem svobody v nesvobodné době totalitního Československa, a to navzdory svého podřízeného postavení pod hlavní kulturní institucí města.²

Předkládaná práce se stručně zabývá i činností dalších kulturních institucí fungujících na Mělníku v období tzv. normalizace v Československu a představuje dějinný vývoj především Masarykova kulturního domu, tehdy Kulturního domu kpt. Otakara Jaroše, který hrál v oblasti kultury na Mělníku zásadní roli, neboť udával směr tehdejšího kulturního života v regionu.

Předkládaná rigorózní práce je rozdělena na šest základních tematických kapitol mapujících chronologicky historický vývoj výtvarné galerie Ve Věži zasazený do kontextu dění na Mělníku od roku 1968 do konce 20. století s přesahem do počátku století následujícího. Tuto naznačenou koncepci doplňuje kapitola o dějinách Pražské brány, jako významné historické dominanty města a zároveň sídla mělnické výtvarné galerie. V závěru

² Předkládaná rigorózní práce částečně vychází z monografie Nikola MICHŇOVÁ, *Mělnická galerie Ve Věži aneb dějiny Pražské brány, místa, kde se snoubí historie s uměním*, Mělník 2016. Pro orientaci v textu je na místě vymezit oficiální název mělnické výtvarné galerie, který se zpravidla měnil v souvislosti s provozovateli této nevěstní výstavní síně. Od svého založení a dále po celou dobu působení Vladimíra Veselého nesla název galerie Ve věži, s tím, že obdobně pojmenování převzala i pokračovatelka Hana Soukupová. Změna přišla po jejím odchodu, kdy se na krátký čas galerie ujal Miro Smolák a vedl ji pod označením Galerie a kavárnička Míro. Vzápětí se vedení mělnické galerie v Pražské bráně chopili Kryštof Marounek a Alexandr Atanasov a pojmenovali ji Galerie a kavárna Ve Věži. Tento název se udržel po dalších dvanáct let, kdy zde působil již sám Alexandr Atanasov. Poslední změna v pojmenování přišla s novým provozovatelem, a sice s Mělnickým kulturním centrem o.p.s. Tehdy získala název galerie a café Ve Věži, pod nímž funguje dodnes. V následujícím textu je vždy použit buď tehdejší oficiální název, nebo obecná varianta podle současných pravidel českého pravopisu – galerie Ve Věži.

práce je pak zařazena samostatná kapitola s životopisnými medailonky jednotlivých provozovatelů galerie Ve Věži, které mimo jiné odrážejí jejich osobitý způsob vedení galerie v daném období. V rámci příloh předkládané práce jsou uvedeny písemně zachycené vzpomínky autorkou získané od pamětníků a samotných aktérů tamního dění. Dále je do přehledné tabulky zpracován soupis výstav konaných v mělnické galerii Ve Věži v letech 1968–2015, které se podařilo dohledat v použitých pramenech a literatuře, a to včetně jmen zde vystavujících umělců a umělkyně ve sledovaném období. Text pak doplňuje obrazová příloha v podobě dobových fotografií, tiskovin a plakátů vztahujících se ke zdejší výstavní činnosti.

I. Metodologické uchopení tématu a pramenná základna

Předkládaná rigorózní práce je z hlediska metodologického uchopení tématu pokusem o mikrohistorickou sondu do dějin každodenní kultury druhé poloviny 20. století na Mělníku. Zabývá se vlivem komunistického režimu na kulturní a společenský život ve středočeském městě na pozadí každodenního dění v tamější výtvarné galerii. Současně se jedná o pokus uchopit toto téma pohledem kulturních studií,³ která se v současnosti postupně prosazují a získávají na popularitě především právě na půdě soudobých dějin.⁴ Kulturní studia jsou podle předního teoretika literární a kulturní historie Petra A. Bílka: „*oborem budoucnosti na poli humanitních předmětů*“⁵ a za jejich základ je považován výzkum vzájemného vztahu kultury, v tom nejširším slova smyslu, a společnosti. Kulturní studia jako obor vznikla již v 60. letech minulého století na univerzitě v Birminghamu, kde bylo v roce 1964 založeno Centrum pro současná kulturní studia (Center for Contemporary Cultural Studies). U zrodu stáli sociologové a literární teoretici Richard Hoggart, Raymond Williams a kulturní teoretik Stuart Hall.⁶ Impulsem k vytvoření nového konceptu ve výzkumu společnosti byla jejich nespokojenost s přístupem tradiční sociologie ke zkoumání významu kultury a jejího vlivu na společnost.⁷ Stanovili základní koncepty a teorie oboru, jenž vzhledem k předmětu svého zájmu, kterým je problematický, zastřešující,

³ K vymezení a vysvětlení oboru kulturních studií, k jejich vývoji, předmětům zájmu a vlivům, jenž je utvářely a ovlivňovaly, nejlépe přispívá přehledný slovník současného britského kulturního teoretika Chrise Barkera, který zdaleka nevymezuje jen samotný pojem „kulturní studia“, ale mapuje řadu dalších oborů, jenž s nimi souvisejí, charakterizuje jednotlivé koncepty, přední osobnosti a popisuje množství témat a předměty výzkumu mnoha příbuzných disciplín. Kniha má široký mezioborový přesah. Srov. Chris BARKER, *Slovník kulturních studií*, Praha 2006.

⁴ V českém prostředí se začal přístupem kulturních studií zabývat sociolog Miloslav Petrušek kolem roku 2004. K tomu teoreticky Miloslav PETRUSEK, *Století extrémů a kýče. K vývoji a proměnám sociologie kultury a umění ve 20. století*, Sociologický časopis 40, č. 1–2, 2004, s. 11–36. Současný stav výzkumu a aktuálního dění na poli kulturních studií v celé jejich šíři se zaměřením na české prostředí lze sledovat na webovém portálu MedKult, který je platformou interdisciplinárního zkoumání kultury v nejširším slova smyslu. Nabízí prostor, kde jsou zpřístupňovány současné trendy a výsledky především kulturních a s nimi úzce souvisejících mediálních studií v podobě článků, úvah, recenzí, diskuzí, informací o konferencích apod. Projekt MedKult mapuje aktuální dění na poli těchto i příbuzných oborů. Dostupné online na: <http://medkult.upmedia.cz/> [odkaz funkční ke 2. 5. 2018].

⁵ Kulturní studia dle P. Bílka: „*přináší nové úhly pohledu mísením vysoké kanonické kultury s kulturou populární, masovou a daří se jim odbourat přežitě kategorie takzvaného vysokého a pokleslého umění.*“ Miroslav VLASÁK, *Co jsou kulturní studia?* Rozhovor s Petrem A. Bílkem, Journal. Časopis Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích 17, 2017, s. 20–21.

⁶ Vycházel z konceptů Karla Marxe, Edwarda P. Thompsona a neomarxistů tzv. Frankfurtské školy Maxe Horkheimera, Theodora W. Adorna, ale i francouzské strukturální lingvistiky Ferdinanda de Saussura či RONALDA BARTHESE. Srov. Filip LACHMANN, *Stuart Hall: kulturní studia, kultura a politika*, publikováno 16. 1. 2014 na: <http://socialniteorie.cz/stuart-hall-kulturni-studia-kultura-a-politika/> [odkaz funkční k 30. 4. 2018].

⁷ Jan BALON, *Sociální teorie a kulturní studia: dva typy interdisciplinárního přístupu*, Sociologický časopis 40, č. 1–2, 2004, s. 49–66.

všezahrnující, pevně nelze vymezitelný pojem kultura, vyžaduje interdisciplinární až postinterdisciplinární přístup k danému tématu.⁸ Cílem kulturních studií v nejširším slova smyslu je mezioborový výzkum současné kultury a společnosti, analýza společenských a symbolických praktik.⁹ Zkoumají, jak kultura utváří a proměňuje každodenní způsob života „obyčejných“ lidí. Odkrývá politické, mocenské, sociální, ideologické a další vlivy, které vytvářejí a formují myšlení, chování a jednání konkrétních aktérů, ale i celých společenských skupin. Tím jsou si kulturní studia velmi blízká a prolínající se s historicko-antropologickými koncepty, o nichž více dále v textu. Kulturní studia se zabývají tím, jak všudypřítomná kultura, která podle R. Williamse zahrnuje „*celý způsob života, materiální, intelektuální a duchovní*“, ovlivňuje jedince a jakým způsobem vytváří jeho identitu, která ho pak vede k pasivnímu životu v rámci určité společnosti v konkrétním čase.¹⁰ Tento přístup lze využít i na zkoumané téma předkládané práce, které se zaměřuje na každodenní život v socialistické společnosti města Mělníka v kontextu dějinného vývoje Československa druhé poloviny 20. století s důrazem na období tzv. normalizace. Předmětem zájmu se tak stalo hledání a odhalování společných rysů individuálních i kolektivních identit jednotlivců a skupin, které je spojovaly s výtvarnou galerií Ve Věži, vytvářely jejich vztah k tomuto kulturnímu zařízení a formovaly způsoby spolupodílení se nejen na jejím provozu, ale obecně i na utváření jejího charakteru a významu v tehdejší nesvobodné době dané vládnoucí mocí komunistického režimu v zemi.

Společným zdejším působením profesionálních i amatérských výtvarníků sdružujících se kolem akademického malíře Vladimíra Veselého, hudebníků, literátů a organizátorů kulturního dění na Mělníku se vytvářela kolektivní identita, která ovlivňovala každodenní strategie jednání, chování a myšlení určitých společenských skupin i jednotlivců města Mělníka. Formování jejich kolektivní identity bylo v obecné rovině dáno kulturními aspekty panujícími v Československu od konce 60. let pod taktovkou komunistické nadvlády, tedy vlivem tehdejšího politického režimu, mocenského systému, hospodářské situace, ale i situací v oblasti kulturní sféry na poli umělecké a literární tvorby, hudební scény

⁸ Pojem kultura je zde pojímán z nejširšího úhlu pohledu, který byl předními teoretiky označen za jedno ze tří nejkomplicovanějších slov vůbec. Různé interpretace a pohledy na pojem kultura jsou nastíněny ve sborníku Tima Edwardse *Kulturní teorie* zabývající se obecně obratem zájmu o kulturu ve 20. století až po současnost. Jednotlivé studie předních světových sociologů a kulturních teoretiků představují různé kulturní teorie, v nichž se vzájemně prolínají kultura, sociologie a další disciplíny, které jsou od sebe neoddělitelné a ovlivňují se. Srov. Tim EDWARDS (ed.), *Kulturní teorie. Klasické a současné přístupy*, Praha 2010.

⁹ Jiřina ŠMEJKALOVÁ, *Cultural Studies, sociologie kultury a „my“*. *Úvaha mírně metodologická*, Sociologický časopis 40, č. 1–2, 2004, s. 77–94.

¹⁰ TAMTÉŽ, s. 81.

či divadla. Proces vytváření kolektivní identity se stal svébytnou subdisciplínou historického bádání a je jedním z ústředních konceptů soudobých dějin.¹¹

Hlavním nástrojem, který kolektivní i individuální identitu formuje, je historická paměť. Jedná se o způsob, jakým je minulost určitého místa prezentována a připomínána v současnosti. Jedním ze způsobů, jak je možné paměť uchopit v rámci výzkumu, je v souvislosti s vazbou na konkrétní místo, poté vzniká zájem o tzv. paměť místa. Tento úhel pohledu byl rovněž využit v předkládané práci.¹² Mělnická galerie Ve Věži byla specifickým místem, s nímž jsou spjaty příběhy konkrétních jedinců, prostřednictvím kterých je možné sledovat dějinný vývoj galerie, její význam pro město Mělník a její proměnu od sklonku 60. let do současnosti. Vzpomínky zdejších aktérů či celých skupin (amatérských výtvarníků, profesionálních umělců, žáků umělecké školy, návštěvníků jednotlivých výstav apod.) na dění na půdě výtvarné galerie hrají důležitou roli při rekonstrukci jejího obrazu v minulosti a v souvislosti s tím nám umožňují reflektovat i každodenní život na Mělníku v 70., 80. a 90. letech 20. století. Paměť se do jisté míry dostává do popředí před historická fakta. Vždy se mění v určitém čase a prostoru a právě studium paměti místa je jedním z témat tzv. nové kulturní historie, ale i mikrohistorie, kulturní antropologie a především tzv. paměťových studií, tedy přístupů současného bádání aplikovaných na výzkum tématu tohoto pojednání.¹³

Paměťová studia,¹⁴ která vycházejí ze sociologického konceptu kolektivní paměti Émila Durkheima a především jeho žáka Maurice Halbwachse, jenž se zabýval tím, jak

¹¹ Koncept kolektivních identit vychází z práce amerického sociologa Talcotta Parsonna, který se zabýval otázkami sociálních a kulturních interakcí, na základě nichž vysvětloval sociální jednání určité společenské skupiny. Srov. Martina POWER – Rudolf KUČERA, *Úvod: kategorie identity v současné historiografii*, in: Rudolf Kučera a kol. (edd.), *Identity v českých zemích 19. a 20. století. Hledání a proměny*, Praha 2012, s. 10–11.

¹² Koncept tzv. paměti místa teoreticky vymezil především francouzský sociolog Pierre Nora, jehož teorii a přístupy jeho pokračovatelů představují práce: Francois ÉTIENNE, *Místa paměti. Lieux de mémoire. Erinnerungsorte*, Český časopis historický 107, č. 3, 2009, s. 559–568 (v českém překladu Heleny Beguivínové). V českém prostředí k tomu Milan HLAVAČKA, *Místa paměti*, in: Jana Čechurová – Jan Randák a kol., *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*, Praha 2014, s. 602–609; Csaba SZALÓ, *Paměť míst. Kulturní sociologie vzpomínání*, Praha 2017. V praktické rovině se fenoménem „paměti místa“ dlouhodobě zabývá např. projekt organizace Post Bellum tvořený novináři a historiky, kteří vyhledávají a nahrávají vzpomínky pamětníků na klíčové události 20. století prožité v konkrétních místech. Nedávným výstupem této snahy je mimo jiné publikace Petr NOSÁLEK (ed.), *Místa Paměti národa*, Praha 2015.

¹³ K teoretickému vymezení těchto přístupů historického výzkumu podrobněji dále v textu, s. 16–17.

¹⁴ Teoreticky k tomu kolektivní monografie textů předních teoretiků představující koncepcí a přístupy paměťových studií: Nicolas MASLOWSKI – Jiří ŠUBRT a kol., *Kolektivní paměť. K teoretickým otázkám*, Praha 2014. Dále k tomu: Štěpánka PFEIFEROVÁ – Jiří ŠUBRT, „Kolektivní paměť“ jako předmět historickosociologického bádání, *Historická sociologie* 1, 2010, s. 9–29; Miroslav MICHELA, *Paměťová studia*, in: Jana Čechurová – Jan Randák a kol., *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*, Praha 2014, s. 610–628; Jan TUČEK, *Paměť*, in: Lucie STORCHOVÁ a kol. *Koncepty a dějiny. Proměny pojmů v současné historické vědě*, Praha 2014, s. 244–257.

jedinci vzpomínají, a dospěl k závěru, že vždy je jejich paměť ovlivněná společností, ve které žijí, a tím přejímají její vzorce chování, jednání a myšlení. Neexistuje tak zcela nezávislá individuální paměť, ale pouze paměť kolektivní, která je utvářena vzpomínkami jednotlivců vždy v rámci nějaké skupiny.¹⁵ Individuální paměť je tak vždy propojena s pamětí kolektivní a vlivem toho vzniká mnoho kolektivních pamětí, na základě kterých může badatel rekonstruovat způsoby jednání, myšlení a názory na určité dějinné události. Prostřednictvím těchto kolektivních pamětí můžeme tedy reflektovat obraz každodenního života mělnické společnosti druhé poloviny minulého století. Na myšlenky M. Halbwachse následně navázal další francouzský sociolog Pierre Nora, který rovněž prosazoval názor, že kolektivní paměť jednotlivých skupin se vyvíjí podle individuálních vzpomínek jejich členů.¹⁶

Paměť na poli historických věd přímo souvisí s orální historií a je jejím základním stavebním pilířem.¹⁷ Teoreticky se tímto vztahem a vzájemnou souvislostí mezi oborem paměťových studií a orální historií zabýval belgický historik, antropolog a etnolog Jan Vansina.¹⁸ Patřil k průkopníkům, kteří se zabývali kolektivní pamětí jako historickým pramenem, a využíval k tomu ústně předávanou historii prostřednictvím, které následně rekonstruoval obraz zkoumané společnosti.¹⁹

Tohoto přístupu dnes využívá pro výzkum dějin 20. století právě orální historie, jejíž metodologická východiska byla použita při zpracování předkládané práce. Orální historie se

¹⁵ Koncept historické paměti se vytvářel od 80. let 20. století ve Francii, odkud se šířil do dalších evropských zemích. Zásadním dílem dostupným v českém překladu je práce: Maurice HALBWACHS, *Kolektivní paměť*, Praha 2009. Na M. Halbwachse, kterého ovlivnil také např. historik Marc Bloch nebo sociolog Marcel Mauss, později navázal egyptolog Jan Assmann, jenž se rovněž zabýval teorií kolektivní paměti a koncept rozšířil o tzv. kulturní paměť. Své teorie pak aplikoval při výzkumu kultury starověkého Egypta a jeho náboženství. Srov. Jan ASSMANN, *Egypt ve světle teorie kultury*, Praha 1998, TÝŽ, *Kultura a paměť. Písmo, vzpomínka a politická identita rozvinutých kulturách starověku*, Praha 2001.

¹⁶ Pierre NORA, *Mezi pamětí a historií*, in: Alban Bensa (ed.), *Politika paměti: antologie francouzských společenských věd*, Praha 1998, s. 7–31. (překlad článku P. Nory Karel Thein) Recenze této studie Josef ŘÍDKÝ, *Paměť, trauma a paměťová studia*, Slovo a smysl 27, 2017, s. 206–211.

¹⁷ K tomu teoreticky Radmila ŠVARČKOVÁ-SLABÁKOVÁ, *O paměti, historii, vědomí a nevědomí*, Dějiny – Teorie – Kritika 2, 2007, s. 232–255; TÁŽ, *Paměť, orální historie a paměťová studia ve střední a (jiho)východní Evropě: několik úvah v souvislosti s dvěma nedávnými mezinárodními konferencemi*, Historica – sborník prací historických, 2016, s. 287–292.

¹⁸ V praxi zaměřil svůj výzkum na kmeny a národy centrální Afriky. K jeho základním teoretickým dílům patří: Jan VANSINA, *Oral Tradition. A Study in Historical Methodology*, London 1965; TÝŽ, *Oral Tradition as History*, Madison 1985.

¹⁹ V českém prostředí se s výzkumem historické paměti v souvislosti s orální historií setkáme např. v kolektivní monografii Zdeněk KONOPÁSEK (ed.), *Otevřená minulost: autobiografická sociologie státního socialismu*, Praha 1999, která je tvořena vzpomínkami, názory a vnímáním jednotlivých osobností života v Československu za socialismu. Ve svých textech reflektují vlastní minulost a osudy z období komunistického režimu z let 1948–1989.

v současnosti těší velkému zájmu historiků zabývajících se soudobými dějinami.²⁰ Jedná se nyní o velmi rozšířený a dynamicky se rozvíjející přístup k dějinám 20. století. Orální historie shromažďuje informace o minulosti prostřednictvím přímých účastníků sledovaného období. Nástrojem jsou rozhovory, které umožňují poznávat, jak lidé vnímali konkrétní historické události, jak je hodnotili a interpretovali. Daný rozhovor se tak stává relevantním historickým pramenem.²¹ Pomocí orální historie tak můžeme zachytit svědectví, osobní postřehy, nové informace o zkoumané, třeba již dříve známé události či procesu.²² Je tak možné zprostředkovat životní příběhy konkrétních narátorů, které se váží k určité historické události či dějinnému období, jež dotazovaní prožili, v nichž vystupovali v určitém postavení a společenské roli, a na jež si v jejich průběhu vytvářeli názor a postoj.²³ Orálně historické rozhovory tak přispívají k rekonstrukci nedávné minulosti a na základě toho se autorka pokusila poskytnout pohled do života druhé poloviny 20. století s přesahem do počátku nového tisíciletí v nevšední výtvarné galerii, potažmo v celém městě Mělník. A přispět tak k poznání toho, jak trávili volný čas umělci, kulturní organizátoři angažující se především v galerii Ve Věži, ale i „obyčejní“ lidé na „malém“ městě.

Při realizaci rozhovorů se autorka zaměřila na jednu složku života pamětníků, a sice na jejich vzpomínky na kulturní dění na Mělníku, zejména pak na události a situace spjaté s výtvarnou galerií Ve Věži. Nešlo o životní vyprávění jako taková, ale o svědectví, prostřednictvím kterých bylo možné nahlédnout do života mělnické společnosti v období tzv. normalizace i po sametové revoluci, která přinesla zásadní proměnu tehdejšího Československa, posléze České republiky. Výběr narátorů nebyl náhodný. Autorka oslovila osobnosti, které mohly zprostředkovat obraz každodenního dění v oblasti mělnické kultury z různých úhlů pohledu. Jednalo se o zakladatele galerie Ve Věži a jejího provozovatele

²⁰ Teoreticky k metodě orální historie v českém prostředí, výběrově: Miroslav VANĚK, *Uplatnění metody orální historie*, in: Deset let soudobých dějin. Jednání sekce Soudobé dějiny na VIII. sjezdu českých historiků, Praha 2001, s. 137–143; M. VANĚK, a kol., *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003; TÝŽ, *Metoda orální historie ve výzkumu soudobých dějin*, Praha 2004; Pavel MŮCKE, *Krok za krokem. Orální historie, věda a společnost*, Naše společnost 4, 2006, s. 25–31; M. VANĚK – P. MŮCKE – Hana PELIKÁNKOVÁ, *Naslouchat hlasům paměti. Teoretické a praktické aspekty orální historie*, Praha 2007; M. VANĚK – P. MŮCKE, *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*, Praha 2011; TITÍŽ, *Orální historie*, in: J. Čechurová – J. Randák a kol., *Základní problémy*, s. 421–450.

²¹ Vlastní realizaci rozhovoru předchází tematická a metodická příprava tazatele a samotný rozhovor má jasně stanovené postupy a pravidla jeho vedení tazatelem. Tazatel při rozhovoru respektuje charakter prožitků a postojů dotazovaného, přitom mu však klade otázky tak, aby jej udržel u daného tématu a získal od něj maximum relevantních informací, které znalosti o tématu rozšiřují, či na ně poskytují nový pohled. K tomu Pavel MŮCKE, *Orální historie*, in: Pavel Himl – Jan Tuček a kol., *Texty k historickému prosemináři FHS UK*, Praha 2015, s. 83, 87. Těchto zásad se držela rovněž autorka předkládané rigorózní práce.

²² Srov. P. MŮCKE, *Krok za krokem*, s. 27–28; Barbara TRUESDELL, *Techniky orální historie. Jak organizovat a vést orálně historické rozhovory*, Memo. Časopis pro orální historii 1, 2011, s. 8–24, zde s. 8.

²³ P. MŮCKE, *Orální historie*, s. 87.

v letech 1968–1992, pedagoga a akademického malíře Vladimíra Veselého; pedagoga výtvarného oboru tehdejší Lidové školy umění Mělník (dále jen LŠU Mělník) Pavla Dvořáka; výtvarnici, studentku Vladimíra Veselého a vystavovatelku v galerii Ve Věži Aidu Legnerovou-Líhovou; malířku vystavující v galerii Ve Věži Olgu Otáhalovou; návštěvníky vernisáží a výstav v galerii Ve Věži z řad široké veřejnosti Milana Honzíka a Karla Lojku; básníka, kulturního organizátora, disidenta, signatáře Charty 77 a politika Heřmana Chromého; provozovatelku mělnické galerie Ve Věži v letech 1994–1999 Hanu Soukupovou; její nástupce ve vedení galerie v letech 2000–2009 Kryštofa Marounka a Alexandra Atanasova; dále současnou kurátorku galerie Ve Věži výtvarnici Silvií Gajdošíkovou a ředitelku Mělnického kulturního centra o.p.s., která je současnou provozovatelkou galerie Ve Věži, Radku Kareisovou.²⁴ Zprostředkovaně se pak podařilo získat rozhovory s pamětníky a aktivními účastníky tehdejšího dění na půdě mělnické výtvarné galerie, a sice s bývalým ředitelem kulturního domu na Mělníku, hudebníkem a kulturním organizátorem Stanislavem Tatarem a studentem Vladimíra Veselého, umělcem a členem regionální výtvarné skupiny Skoba Pavlem Šimralem.²⁵ Vzpomínky v písemné podobě pak poskytla mělnická básnička, umělkyně a rovněž bývalá studentka výtvarného oboru tehdejší LŠU Mělník Blanka Štráchalová, z mělnického divadelního prostředí pak kulturní organizátor, podporovatel galerie Ve Věži v období osmdesátých let 20. století a ochotník Vladimír Líbal a divadelní herečka a dramaturgyně Jiřina Lhotská.²⁶

Získaná svědectví, ať už prostřednictvím rozhovorů či písemného vyjádření jednotlivých aktérů, byla následně nutná podrobit analýze a kritickému zpracování, protože paměť je vždy subjektivní, ovlivněná přítomným okamžikem a osobním charakterem každého respondenta.²⁷ Orální historie tak má jistě svá úskalí, která byla již mnohokrát

²⁴ Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Nikola Michňová, 13. 11. 2014; rozhovor s Pavlem Dvořákem vedla Nikola Michňová, 2. 11. 2015; rozhovor s Aidou Legnerovou-Líhovou vedla Nikola Michňová, 9. 3. 2016; rozhovor s Olgou Otáhalovou vedla Nikola Michňová, září 2014; rozhovor s Milanem Honzíkem a Karlem Lojkou vedla Nikola Michňová, červen 2015; rozhovor s Heřmanem Chromým vedla Nikola Michňová, 16. 3. 2016; rozhovor s Hanou Soukupovou vedla Nikola Michňová, 24. 2. 2016; rozhovor s Kryštofem Marounkem a Alexandrem Atanasovem vedla Nikola Michňová, 15. 3. 2016; rozhovor se Silvií Gajdošíkovou vedla Nikola Michňová, 27. 4. 2016; rozhovor s Radkou Kareisovou vedla Nikola Michňová, 19. 4. 2016.

²⁵ Rozhovory se Stanislavem Tatarem a Pavlem Šimralem autorce v písemné podobě laskavě poskytla k dalšímu využití Dagmar Voráčková. Rozhovor se Stanislavem Tatarem vedla Dagmar Voráčková 15. 3. 2015, rozhovor s Pavlem Šimralem vedla Dagmar Voráčková, 1. 7. 2012. Srov. Státní okresní archiv Mělník (dále jen SOKA Mělník), Sběrka rukopisů Mělník, Dagmar Voráčková, *Galerie Ve věži a kulturní život v Mělníku od druhé poloviny 20. století po současnost* (= netištěná bakalářská práce), Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2015, s. 59, 64–65.

²⁶ Vladimír LÍBAL – Jiřina LHOTSKÁ – Blanka ŠTRÁCHALOVÁ, *Vzpomínky přátel Vladimíra Veselého*, srov. příloha č. 1.

²⁷ K problematice objektivity lidské paměti v souvislosti s výzkumem v rámci orální historie srov. R. ŠVARÍČKOVÁ-SLABÁKOVÁ, *O paměti*, s. 251–254.

diskutována a obviňována z nevědeckosti, avšak často bývá nenahraditelnou formou v rámci zkoumání daného tématu např. právě pro výzkum období komunistické nadvlády v Československu, doby plné nesvobody slova, zákazů volnosti názorů a myšlenek.²⁸ Prostřednictvím metody orální historie tak může badatel zprostředkovat jeden z možných pohledů na tehdejší společnost. Stejně tak historici, kteří reflektují obraz minulosti do jisté míry obdobným způsobem jako pamětníci, tedy z pozice svého myšlení, svých názorů a subjektivních pocitů, i když se jich snaží co nejvíce vyvarovat, musí být otevření kritické práci se získanými poznatky, změně svých názorů a postojů a využít interdisciplinární přístup ke zkoumanému tématu.²⁹

Vzhledem k tomu, že autorka předkládané práce většinu zkoumaného období osobně neprožila, přistupovala k danému tématu s nadhledem neovlivněna osobními dojmy a pocity. Zároveň autorka při své práci kombinovala metodu orální historie s tradičními metodami vycházející z interpretace a zpracování písemných pramenů. Pramennou základnu předkládané práce proto dále tvoří písemnosti osobní, úřední (normativní) i narativní povahy uložené v archivních fondech a sbírkách Státního okresního archivu Mělník, dobový tisk a fotografie.³⁰ Konkrétně se jednalo o kroniky a návštěvní knihy galerie Ve Věži; vlastnoruční poznámky, deníkové záznamy a novinové výstřižky Vladimíra Veselého; osobní zápisky provozovatelů galerie (Hany Soukupové, Kryštofa Marounka, Alexandra Atanasova); smlouvy, formuláře a úřední dokumentace potřebné k povolení a uskutečnění jednotlivých výstav v galerii; kroniky města Mělníka z druhé poloviny 20. století; pamětní knihu Okresního kulturního střediska Mělník; kroniku Literárního klubu Pegas; dokumentaci k činnosti mělnického kulturního domu kpt. Otakara Jaroše; spisový materiál odboru kultury Okresního národního výboru Mělník a v neposlední řadě katalogy, plakáty,

²⁸ Srov. Jan GRUBER, *Orální historie mezi aktivismem a akademismem*, Dějiny – teorie – kritika 10, č. 2, 2013, s. 275–280, zde s. 275.

²⁹ Naděžda MORÁVKOVÁ, *Orální historie a biografie v dějinách dějepisectví dvacátého století*, Memo 1, 2011, s. 32–44, zde s. 33. K metodologickým obtížím i kladným přínosům, které může orální historie a interpretace rozhovorů s pamětníky poskytnout, podrobněji úvody k dílčím studiím v kolektivní monografii Miroslav VANĚK – Přemysl HOUDA (edd.), *Střípky mozaiky. Každodenní život české společnosti v období normalizace a transformace z pohledu orální historie*, Praha 2016.

³⁰ Dobové fotografie lze v tomto případě považovat za relevantní historický pramen, neboť se jednalo o soukromé fotografie přímých účastníků zdejšího dění a nikoliv o propagační, účelně vytvářené snímky. SOKA Mělník, f. Masarykův kulturní dům Mělník (dále jen MKD Mělník), Sbírká fotografií okresu Mělník, dobové fotografie z vernisáží konaných v galerii Ve Věži v 70. a 80. letech 20. století; soukromé sbírky fotografií Vladimíra Veselého, Aidy Legnerové-Líhové, Jitky Novákové, Jaroslavy Drechslerové, Kryštofa Marounka, Alexandra Atanasova, Hany Soukupové, Martina Klihavce.

letáky a další propagační tiskoviny vydávané k výstavám konaným v galerii Ve Věži v letech 1968–2015.³¹

Zde je na místě vyjádřit se k propagačním tiskovinám a novinovým článkům, jejichž charakter mohl být, a často tomu tak bylo, značně zkreslený a ovlivněný vládnoucí mocí komunistické strany. Je tedy nutné k práci s těmito prameny přistupovat opět kriticky a s jistou dávkou nadhledu. Je patrné, že články v tisku v období tzv. normalizace byly zpravidla nadšenecké, plné optimismu a radosti.³² Naproti tomu novinové články v devadesátých letech hovoří pod vlivem uvolnění politicko-společenských poměrů více střízlivě, spíše až negativně, značně kriticky a autoři v nich většinou požadují nápravu a navrhuji řešení dané situace. Nicméně pro téma předkládané práce tento typ pramenů lze dobře využít, neboť poskytují potřebné informace především k výstavní činnosti v galerii Ve Věži a obecně ke kulturnímu dění na Mělníku v druhé polovině 20. století s přesahem do století následujícího. A určitým způsobem tak reflektují obraz tehdejší společnosti.³³

Ke zpracování nashromážděných typologicky různých písemných pramenů autorka přistupovala z hlediska historicko-antropologických přístupů současného historického bádání, které staví do středu svého zájmu životní příběhy konkrétních lidí či menších společenských skupin a klade důraz na individuální vědomé sociální jednání, zde tedy konkrétně akademického malíře Vladimíra Veselého, jeho studenty amatérské výtvarníky,

³¹ Uvedené typy archivních pramenů pocházejí z fondů a sbírek Státního okresního archivu Mělník a ze soukromých sbírek fyzických i právnických osob. Srov. SOKA Mělník, f. Lír Josef; f. Masarykův kulturní dům Mělník; f. Městský národní výbor Mělník; f. Okresní kulturní středisko Mělník; f. Okresní národní výbor Mělník; f. Pegas – literární klub Mělník; f. Prchlík Josef; f. Sběrka fotografií okresu Mělník; Sběrka novin okresu Mělník (Nové Mělnicko, Týdeník Mělnicko, Mělnická radnice); Sběrka rukopisů Mělník (Karolína Jiráčková, *Masarykův kulturní dům na Mělníku* (= netištěná diplomová práce), Filozofická univerzita Západočeské univerzity v Plzni, Plzeň 2014; D. Voráčková, *Galerie Ve Věži*); Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník; f. Slavín – sbírka dokumentů k významným osobnostem okresu Mělník; f. Spolek Masarykova kulturního domu; f. Veselý Vladimír; f. Mělnické kulturní centrum o.p.s.; f. Archiv fotografií a propagačních tiskovin Mělnického kulturního centra o.p.s.; Vzpomínky a soukromé sbírky pamětníků, Kronika galerie a kavárny Ve Věži z let 1999–2001 Kryštofa Marounka, Kronika galerie a kavárny Ve Věži z let 1999–2009 Alexandra Atanasova, Návštěvní kniha galerie Ve Věži z let 1968–1989, Soukromá sbírka fotografií a pohlednic Karla Lojky, Soukromá sbírka fotografií a pohlednic Martina Klihavce, Soukromá sbírka pohlednic, katalogů k výstavám a dalších propagačních tiskovin ke galerii Ve Věži Milana Honzíka, Soukromá sbírka fotografií, propagačních tiskovin a osobních poznámek k vedení galerie Ve Věži z let 1994–1999 Hany Soukupové, Soukromá sbírka fotografií, propagačních tiskovin a písemných podkladů pro zpracování těchto tiskovin, včetně osobních poznámek Jitky Novákové, Soukromá sbírka pohlednic, katalogů k výstavám a dalších propagačních tiskovin k tvorbě akad. malíře Vladimíra Veselého Václava Hokeše.

³² Kulturní politikou a vlivem komunistického režimu na tehdejší společnost prostřednictvím propagandy a cenzury v oblasti kulturní sféry se zabýval např. Jiří Knapík a Martin Franc. Srov. Jiří KNAPÍK, *V zajetí moci (Kulturní politika, její systém a aktéři 1948–1956)*, Praha 2006; Jiří KNAPÍK – Martin FRANC a kol., *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967*, Praha 2011. Dále dopadům ideologické propagandy na všední život obyvatel ČSR za normalizace se věnuje sborník příspěvků Petr A BÍLEK – Blanka ČINÁTLOVÁ (edd.), *Tesilová kavalérie: Popkulturní obrazy normalizace*, Praha 2010.

³³ Seznam katalogů k jednotlivým výstavám konaným v galerii Ve Věži v letech 1968–2015 srov. níže. Tištěné prameny a soupis použitých novinových článků srov. níže. Tisk.

okruh přátel a známých z řad profesionálních umělců vystavujících v galerii Ve Věži v letech 1968–2015, pravidelných návštěvníků vernisáží a výstav dalších osobností podílejících se na doprovodných kulturních programech v galerii nebo obecně v oblasti kultury na Mělníku.³⁴

Z historicko-antropologické perspektivy vyrůstají i dějiny každodenní kultury, které v současnosti ovlivňují právě narativní přístupy, kdy se do výkladu dobové kultury vrací příběh konkrétních lidí, neboť antropologické koncepty kladou důraz na zkušenosti těchto aktérů a na to, jakým způsobem vnímali, prožívali a vykládali svůj svět.³⁵ Vznikají tzv. nové kulturní dějiny, které se v mnohém překrývají s historickou antropologií.³⁶ Tento přístup odkazuje k badatelskému přínosu např. Richarda van Dülmena, který chápe dějiny každodennosti jako dějiny kultury v nejširším slova smyslu, dále Petera Burka či Clifforda Geertze.³⁷ Nicméně je zde na místě uvést komplikovanost v chápání pojmu kultura a mnohočetnost výkladu tohoto pojmu v sociologii, filozofii a antropologii, jak již bylo naznačeno výše. O to problematičtější je pak způsob, jak jeho komplexnost a šíři vyjádřit v písemné podobě, byť zde v souvislosti s malým vymezeným územím města Mělníka. Jedním z možných přístupů jsou tzv. nové kulturní dějiny. Ty propojují metodologická východiska paměťových studií, dějin každodennosti, sociologie i orální historie prostřednictvím příběhů konkrétních jedinců nebo určitých menších společenských skupin zrekonstruovaných na základě terénního výzkumu při rozhovorech. Následným kritickým zpracováním těchto nashromážděných materiálů se autorka pokusila vytvořit obraz života

³⁴ K metodologickým východiskům historické antropologie teoreticky, výběrově: Jan HORSKÝ, *Historická antropologie*, *Historická demografie* 17, 1993, s. 241–270; Richard van DÜLMEN, *Historická antropologie. Vývoj problémy, úkoly*, Praha 2002; Georg G. IGGERS, *Dějepisectví ve 20. století. Od vědecké objektivitu k postmoderní výzvě*, Praha 2002; Zdeněk R. NEŠPOR – Jan HORSKÝ, *Historická antropologie? Metodické problémy a paradoxy na pomezí dějepisectví, sociologie a sociální antropologie*, *Kuděj* 6, 2004, č. 1, s. 61–81; Martin NODL – Daniela TINKOVÁ (edd.), *Antropologické přístupy v historickém bádání*, Praha 2007.

³⁵ Ke kulturním dějinám teoreticky Clifford GEERTZ, *Interpretace kultur. Vybrané eseje*, Praha 2000; Peter BURKE, *Variety kulturních dějin*, Praha 2006; TÝŽ, *Co je kulturní historie?*, Praha 2001. K tzv. novým kulturním dějinám například Jiří ŠTAIF, *Sociální a kulturní dějiny. Několik poznámek k postmoderní diskusi*, in: Tomáš Borovský – Jiří Hanuš – Milan Řepa (edd.), *Kultura jako téma problém dějepisectví*, Brno 2006, s. 35–48; Jan HORSKÝ, *Historická antropologie a (nová) kulturní historie*, in: Pavel Himl – Jan Tuček a kol., *Texty k historickému prosemináři FHS UK*, Praha 2015, s. 39–49; Glenn JORDAN, *Hlasy zespodu: Lidové dějiny v cardiffských Docklands*, in: Stefan Berger – Heiko Feldner – Kevin Passmore (edd.), *Jak se píšou dějiny: teorie a praxe*, Brno 2016, s. 401–427.

³⁶ Srov. P. BURKE, *Co je kulturní historie*, s. 45, 47, 69–71.

³⁷ Milena LENDEROVÁ, *Dějiny každodennosti – co s nimi v Čechách*, text dostupný online na: <http://uhv.upce.cz/upload/lenderova/tema06/p06.htm> [odkaz funkční k 18. 10. 2017]. V českém prostředí se těmito metodologickými přístupy historického bádání zabývá především Jan Horský. Srov. J. HORSKÝ, *Dějepisectví mezi vědou a vyprávěním. Úvahy o postupech a mezích historické vědy*, Praha 2009; TÝŽ, *Historický aktér*, in: L. Storchová (ed.), *Koncepty a dějiny*, s. 95–101; TÝŽ, *Kultura*, in: tamtéž, s. 95–101; J. HORSKÝ – D. TINKOVÁ, *Roger Chartier: Nové intelektuální a kulturní dějiny jako historiografická odpověď na výzvy postmoderních kritik*, in: Jiří Hanuš – Radomír Vlček (edd.), *Historik v proměnách doby a prostoru 20. století. Země a kultura ve střední Evropě* 11, Brno 2009, s. 27–55.

na půdě výtvarné galerie, prezentovat její zásadní místo v kulturním a společenském dění na Mělníku ve druhé polovině 20. století s přesahem do počátku století následujícího a porozumět tehdejšímu životu lidí více či méně spjatých s galerií Ve Věži.³⁸ Právě pro kulturní historii je předmětem zájmu i oblast aktérského jednání a žité zkušenosti.³⁹

Zároveň se autorka předkládané práce opírala o poznatky získané studiem odborné literatury k danému tématu. Zájem o život společnosti v socialistickém Československu sedmdesátých a osmdesátých let 20. století, včetně přechodu do devadesátých let po sametové revoluci, se již dlouhodobě těší badatelské pozornosti a mnohokrát se stal předmětem výzkumu prezentovaným prostřednictvím případových analytických studií nebo rozsáhlých kolektivních monografií.⁴⁰

Životopisná data k jednotlivým výtvarníkům, umělcům a dalším osobnostem z oblasti umělecké tvorby a kulturního dění v Československu, potažmo v České republice, byla čerpána z tištěných pramenů (katalogy k jednotlivým výstavám), z odborné literatury (biografické slovníky, slovníky českých výtvarníků, encyklopedie výtvarného umění apod.) a elektronických databází přístupných na internetu.⁴¹ Jednalo se především o *Informační*

³⁸ Průkopníky v propojení dějin každodennosti a orální historie se stali němečtí historici Lutz Niethammer a Alf Lüdtke, kteří se zabývali soudobými dějinami společnosti, především se soustředili na dělnickou třídu v období průmyslové revoluce apod. Ivo BUDIL, *Historická antropologie*, Plzeň 2012 (texty publikované v rámci předmětu Inovace výuky historických věd s důrazem na mezioborový přístup a interkulturní dialog) dostupné on-line na <https://ff.zcu.cz/khv/ihistud/ls2013/HIHB/Nov-sylabus-HIHB.pdf>[odkaz funkční k 5. 4. 2017]; G. G. IGGERS, *Dějepisectví ve 20. století*, s. 96.

³⁹ J. HORSKÝ, *Historická antropologie a (nová) kulturní historie*, s. 41.

⁴⁰ Ke kulturním a sociálním proměnám každodenního života v Československu v době tzv. normalizace výběrově: Milan OTÁHAL, *Opozice, moc, společnost 1969–1989. Příspěvek k dějinám „normalizace“*, Praha 1994; Lenka KALINOVÁ, *K sociálním dějinám Československa 1969–1989*, Praha 1999; TÁŽ, *Konec nadějí a nová očekávání. K dějinám české společnosti 1969–1993*, Praha 2012; Josef ALAN (ed.), *Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945–1989*, Praha 2001; M. VANĚK a kol., *Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, Praha 2002; TÝŽ, *Obyčejní lidé...?! Pohled do života tzv. mlčící většiny. Životopisná vyprávění příslušníků dělnických profesí a inteligence*, Praha 2009; Petr BLAŽEK (ed.), *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968–1989*, Praha 2005; Markéta DEVÁTÁ – Jiří SUK – Oldřich TŮMA (edd.), *Charta 77. Od obhajoby lidských práv k demokratické revoluci 1977–1989. Sborník z konference k 30. výročí Charty 77 konané v Praze 21. 3. – 23. 3. 2007*, Praha 2007; Oldřich TŮMA – Tomáš VILÍMEK (edd.), *Pět studií k dějinám české společnosti po roce 1945*, Praha 2008; TITÍŽ (edd.), *Opozice a společnost po roce 1948*, Praha 2009; TITÍŽ (edd.), *Česká společnost v 70. a 80. letech: sociální a ekonomické aspekty*, Praha 2012; Adam BRDA – Josef MLEJNEK – Stanislav ŠKODA, *Mýty o socialistických časech*, Praha 2010; Paulina BREN, *Zelinář a jeho televize. Kultura komunismu po pražském jaru 1968*, Praha 2013; Lenka KRÁTKÁ – Miroslav VANĚK (edd.), *Příběhy (ne)obyčejných profesí. Česká společnost v období tzv. normalizace a transformace*, Praha 2014; Jaroslav PAŽOUT (ed.), *Každodenní život v Československu 1945/48–1989*, Praha 2015; Dalibor STÁTNIK, *Jan Palach a Československo 1948–1989. Doba a společnost ve fotografii*, Praha 2016; Ladislav KUDRNA (ed.), *Reflexe undergroundu*, Praha 2016; M. VANĚK – P. MÜCKE, *Velvet Revolution: An Oral History of Czech Society*, Oxford 2016, dále srov. seznam literatury v závěru práce a poznámkový aparát.

⁴¹ Srov. Prokop TOMAN, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, 1. a 2. díl, Ostrava 1993; Anděla HOROVÁ (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, I–II, Praha 1995; Josef TOMEŠ, *Český biografický slovník XX. století*, Praha–Litomyšl 1999; *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, I–XXI, Ostrava 1998–2010; *Dějiny českého výtvarného umění VI (1958–2000)*, 1,2, Praha 2007.

system abART, což je rozsáhlá databáze českého a slovenského umění, která vznikla na základě podrobného zpracování mnoha tisíců dokumentů uložených v Archivu výtvarného umění, o. s.⁴² Dále z databáze *Artlist* mapující vývoj současného českého výtvarného umění od druhé poloviny 20. století. Jde o projekt Centra pro současné umění Praha, o.p.s., kde jednotlivá hesla vytváří odborná rada složená z teoretiků a historiků umění.⁴³

⁴² Srov. Informační systém abART dostupný online na <http://www.isabart.org/> [odkaz funkční k 23. 10. 2017].

⁴³ Srov. <http://www.artlist.cz/> [odkaz funkční k 23. 10. 2017].

II. Pražské jaro a jeho ohlas v kulturním životě na Mělníku

Rok 1968 se stal důležitým mezníkem v českých dějinách. První polovina roku přinesla československé společnosti období naděje na lepší zítřky v podobě politického uvolnění v totalitní společnosti.⁴⁴ Zrodila se myšlenka tzv. „socialismu s lidskou tváří,“ který by byl přijatelnější a lidštější formou komunistické společnosti. První změny se projeví již počátkem června 1967 na IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů, kde zazněla otevřená kritika vedoucí úlohy Komunistické strany Československa a jejích činů, které měly přispět k úspěšnému budování socialismu.⁴⁵ Účastníci sjezdu odmítli nový tiskový zákon a zdůraznili potřebu svobody a větší autonomie nejen v politickém, ale i kulturním, ekonomickém a společenském životě v Československu.⁴⁶

Kritika oficiální politiky i poměrů ve společnosti ještě zesílila poté, kdy se Antonín Novotný nedočkal otevřené podpory od Leonida Iljiče Brežněva, který počátkem prosince 1967 navštívil Prahu. Protesty společnosti vyústily na lednovém zasedání Ústředního výboru Komunistické strany Československa (dále ÚV KSČ) v roce 1968, během něhož byl Antonín Novotný odvolán z funkce prvního tajemníka a do čela strany byl jednohlasně zvolen

⁴⁴ K událostem, které přinesl rok 1968 v Československu, bylo již publikováno mnoho odborných studií, článků a monografií. Jejich soupis byl vydán v knize: Věra BŘEŇOVÁ – Slavěna ROHLÍKOVÁ – Jiří HOPPE, *Pražské jaro '68: bibliografie*, Praha 2013. Práce obsahuje výběrovou bibliografii české, slovenské i zahraniční provenience z let 1967–2013 a byla vydána Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky.

⁴⁵ Úvodní referát pronesl Milan Kundera a zdůraznil v něm morální roli spisovatelů ve společnosti. Edičně zpřístupnil přednesené referáty na jednotlivých sjezdech Svazu SČSS, včetně tohoto v roce 1967 a dalších souvisejících dokumentů literární historik Michal Bauer. Srov. Michal BAUER (ed.), *II. sjezd Svazu československých spisovatelů 22. – 29. 4. 1956*, Praha 2011.

⁴⁶ Následující text vztahující se ve faktografické rovině k politickým událostem v Československu v letech 1968–1969 se opírá, když není uvedeno jinak, o odbornou literaturu: Vilém PREČAN, *Lid, veřejnost, občanská společnost jako aktér Pražského jara 1968*, in: Jindřich Pecka – Vilém Prečan (edd.), *Proměny pražského jara 1968–1969*, Brno 1993, 13–38, zde s. 15; Karel BARTOŠEK, *Občanská společnost v Československu a revolta roku 1968*, in: Jindřich Pecka (ed.), *Acta contemporanea. K pětadesátinám Viléma Prečana*, Praha 1998, s. 12–20, zde s. 17–18; Josef HARNA – Rudolf FIŠER, *Dějiny českých zemí II. Od poloviny 18. století do vzniku České republiky*, Praha 1998, s. 228; Milan CHURAŇ a kol., *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*, sv. I., Praha 1998, s. 117–119; Josef TOMEŠ a kol., *Český biografický slovník XX. století*, I. díl, Praha 1999, s. 261–262; Antonín BENČÍK, *Utajovaná pravda o Alexandru Dubčekovi. Drama muže, který předběhl svou dobu*, Praha 2001, s. 11; Pavel BĚLINA a kol., *Dějiny země Koruny české II. Od nástupu osvícenectví po naši dobu*, Praha–Litomyšl 2003, s. 280–281; Mark KURLANSKY, *1968 rok, který otřásl světem*, Praha 2007, s. 44, 52–53; Karel KAPLAN, *Kronika komunismu Československa. Kořeny reformy 1956–1968. Společnost a moc*, Brno 2008, s. 747; Richard VINEN, *Evropa XX. století*, Praha 2007; *Kronika českých zemí 1968–2008. Krize a pád totalitního státu, vznik ČR, republika v novém miléniu*, Praha 2008; Pavel JANÁČEK a kol., *Dějiny české literatury 1945–1989*, 4, Praha 2008; Václav PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992*, Brno 2009; Jindra SVITÁKOVÁ, *Osudové roky české státnosti. Stručný průvodce českou historií 20. století*, Praha 2010; Lenka KALINOVÁ, *Konec nadějím a nová očekávání. K dějinám české společnosti 1969–1993*, Praha 2012; Jakub RÁKOSNÍK – Igor TOMEŠ a kol., *Sociální stát v Československu. Právně-institucionální vývoj v letech 1918 – 1992*, Praha 2012, s. 546–190.

Alexander Dubček. Tento československý komunistický politik se stal hlavní osobností pražského jara 1968 a postavil se do čela reformních politiků.

Aktéři z řad reformistů připravili Akční program KSČ, v němž položili základy demokratizace společnosti. Snahy reformovat komunistickou stranu vyvolaly výbuchy touhy po svobodě, slušnosti a lidské důstojnosti po celé zemi. Společenské organizace, zájmová či profesní sdružení a spolky všeho druhu včetně politických stran povolených v rámci Národní fronty se začaly vymaňovat z pout totalitního, nedemokratického režimu a usilovaly o nezávislost. Toužily prosazovat svoje vlastní zájmy a cíle. Sdělovací prostředky přestaly respektovat cenzuru, bylo obnoveno právo na shromažďování a spolčování, zakládaly se další sdružení, organizace a vznikaly nové politické kluby.⁴⁷ Změny se dotkly také ekonomické sféry, která se začala více zaměřovat na produkci spotřebního zboží. Uvolnění ze sevření totalitního režimu ovlivnilo i oblast kultury. Události jara 1968 přispěly k větší svobodě kulturního projevu i umělecké tvorby. Vznikaly nové organizace a spolky reprezentující zájmy jednotlivých skupin mladé generace umělců. Touha po nezávislosti a svobodě vzrostla také u profesních svazů spisovatelů, výtvarníků či hudebníků. Komunistická strana již nemohla jednoznačně diktovat svou vůli. Demokratizační proces podpořili také čeští a slovenští výtvarníci, protože v něm spatřovali záruku svobody uměleckého projevu.⁴⁸ K tomu vydali Prohlášení Ústředního výboru Svazu československých výtvarných umělců z 21. března 1968, v němž rozpracovali otázky týkající se tehdejší výtvarné kultury v Československu. Mimo jiné žádali odvolání podle nich nekompetentních a neprofesionálních osob (Jiřího Hendrycha, Vladimíra Kouckého a dalších), kteří škodlivě zasahovali do činnosti v oblasti výtvarného umění a kulturního života.⁴⁹

Dynamické období změn v československé společnosti a politické situaci země se vzápětí začalo projevovat i v dění na Mělníku. Místní komunistické vedení se na březnové konferenci okresního národního výboru přihlásilo k závěrům lednového pléna ÚV KSČ a podpoře demokratizačního programu.⁵⁰ Do obrodného procesu se posléze zapojovalo více

⁴⁷ K zneužívání především tištěných médií k politické propagandě a vlivu na tehdejší socialistickou společnost vládnoucí mocí příhodně zasazené do historického kontextu doby (knihy zároveň mapují politickou, hospodářskou situaci v daném období, včetně dobových literárních a uměleckých směrů) podrobněji mapují monografie Jakub KONČELÍK – Petr ORSÁG – Pavel VEČEŘA, *Dějiny českých médií 20. století*, Praha 2010; Petr BEDNAŘÍK – Jan JIRÁK – Barbara KÖPPOVÁ, *Dějiny médií českých médií*, Praha 2011.

⁴⁸ K tomu více *Dějiny českého výtvarného umění VI*, 1, s. 451–453.

⁴⁹ Text Prohlášení Svazu československých výtvarných umělců byl publikován v časopise *Výtvarná práce XVI*, č. 7, 1968, s. 2, který byl s komentářem otištěn v publikaci Jiří ŠEVČÍK – Pavlína MORGANOVÁ – Dagmar DUŠKOVÁ, *České umění 1938–1989. Programy, kritické texty, dokumenty*, Praha 2001, s. 328–329.

⁵⁰ Následující text k dějinnému vývoji na Mělníku v letech 1968–1969 se ve faktografické rovině, když není uvedeno jinak, opírá o rozhovory s pamětníky uvedené v pozn. č. 24 a 25, s. 15 a dostupnou literaturu: Jiří

a více občanů. Mělničtí začali žádat větší svobodu, nezávislost a také nápravu křivd, které na majetku či přímo na osobách samých spáchal komunistický režim. Na Mělníku byla obnovena Československá obec sokolská a rehabilitováni její bývalí členové a začal fungovat první oddíl Junáka. Mělničtí obyvatelé dokonce požadovali odstranění sovětského tanku, který byl umístěn v Jungmanových sadech jako památka na osvobození města sovětskou, respektive polskou armádou po druhé světové válce. Na nápisu na podstavci stálo: „Na památku Rudé armádě osvoboditelce.“ Jeho odstranění se však nepodařilo.⁵¹

Události pražského jara roku 1968 přinesly i změny do kulturního života v Československu, které zasáhly do všedních dnů tehdejší společnosti a umožnily žít ve svobodnější a uvolněnější atmosféře. V oblasti umění se na veřejnosti svobodně uplatňovaly projevy autentické tvorby a umělci plně využili možnost reflektovat ve svých dílech osobní kulturní i politické postoje. Na Mělníku to byla zvláště skupina výtvarníků utvořená kolem osobnosti akademického malíře Vladimíra Veselého. Toto období naděje a politického uvolnění na krátký čas proměnilo směřování kulturního snažení ve městě. Jednotlivé instituce a kulturní zařízení se osamostatnily a přestaly dodržovat systém jednotných kulturně-výchovných plánů a pokoušely se vymanit z centrálního systému řízení kulturní činnosti v Československu. Alespoň na chvíli mohly vystupovat a pracovat zcela samostatně, nezávisle na komunistickém režimu. V roce 1968 tak byl koordinovaný systém jednotných plánů přerušen. Zároveň vznikla řada nových organizací a spolků, které pořádaly vlastní kulturní programy a akce.

RÁC, *Kapitoly z kroniky. Kulturní dům kapitána Otakara Jaroše v Mělníku 1936–1986*, Mělník 1986, s. 19; Libuše JUSTOVÁ a kol., *Ročenka „Mělnická kultura 1969“*, Mělník 1970, s. 24; Jan KILIÁN a kol., *Mělník: historie, kultura, lidé*, Praha 2010, s. 321, 327; Renata ŠPAČKOVÁ, *Katalog k výstavě Vladimíra Veselého v galerii Ve Věži září 2006*, Mělník 2006; Milena SLAVICKÁ (ed.), *Vzpomínka na galerii Ve Věži – Vladimír Veselý*, in: *Výtvarné umění – The Magazine for Contemporary Art 3/4 95*, Praha 1995, s. 175–177; články z dobového tisku: *Děti a galerie*, Nové Mělnicko 17/25, 20. 6. 1968; *Krajská přehlídka amatérských výtvarníků v galerii Ve Věži*, Nové Mělnicko 17/31, 1. 8. 1968; Vladimír VESELÝ, *Výstava na rozloučenou*, Nové Mělnicko 17/47, 28. 11. 1968; *Ruch ve věži*, Nové Mělnicko 17/32, 8. 8. 1968; *První mělnický salón*, Nové Mělnicko 17/39, 4. 10. 1968; *Setkání s krásou*, Nové Mělnicko 17/41, 17. 10. 1968; *Zvláštní vydání*, Nové Mělnicko 17/1–6, 22. 8., 23. 8., 25. 8., 26. 8., 27. 8. a 29. 8. 1968; *Krátce z kultury*, Nové Mělnicko 18/4, 31. 1. 1969; *Amatéri v galerii*, Nové Mělnicko 18/19, 22. 5. 1969; Jiří RÁC, *Mělnické věže*, Nové Mělnicko 18/22, 12. 6. 1969; Marie SEMOTÁNOVÁ, *Kultura v Mělníku*, Nové Mělnicko 18/39, 9. 10. 1969; Vladimír VESELÝ, *Umění je jen jedno*, Týdeník Mělnicko 28/40, 11. 10. 1990; František PURŠ, *Pražská brána hostí již 40 let Galerii Ve věži*, Mělnická radnice 6, 2008, s. 11; TÝŽ, *Náš Mělník. Listování jeho historií*, Mělník 2013, s. 84; *Mělnický Montmartre*, Nové Mělnicko 17/15, 11. 4. 1968; *Umění tvořit 4*, Estetická výchova. Měsíčník pro hudební, výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní i mimoškolní 12, 1970 a archivní prameny, včetně katalogů k jednotlivým výstavám konaným v galerii Ve Věži, uvedené v seznamech v závěru publikace.

⁵¹ Sovětský tank T-34/76vz. 1942/1943 byl z Jungmannových sadů na Mělníku odstraněn až v roce 1996, kdy byl na přání obyvatel města přemístěn do depozitáře Vojenského technického muzea v Lešanech, kde byl následně zrestaurován a opraven. Barbora TESNEROVÁ, *Tank, podle kterého je pojmenována i jedna z ulic Mělníka, skončil v muzeu*, Mělnický deník, 18. 11. 2014.

Hlavní roli hrál v oblasti kultury na Mělníku i nadále kulturní dům kapitána Otakara Jaroše.⁵² Byl centrem kulturního života nejen na Mělníku, ale udával směr kulturního snažení v celém okrese. Od svého vzniku v roce 1936, kdy byl vybudován jako Masarykův kulturní dům zasvěcený ideálům masarykovské první republiky, zůstal i po nástupu komunismu v Československu v roce 1948 místem konání divadelních, filmových a hudebních představení, přednášek, výstav, soutěží i mimoškolních aktivit pro žáky a zázemím pro různé amatérské taneční, divadelní a jiné spolky a sdružení. Ovšem od nástupu komunistů k moci byla již veškerá činnost zcela ovlivněna oficiální kulturní politikou socialistického Československa. Na počátku padesátých let 20. století, kdy v rámci propagace socialismu docházelo po celém ČSR k přejmenování ulic, veřejných prostranství a budov, postihla změna názvu také mělnický kulturní dům. V roce 1952 byl pojmenován po komunistickou propagandou zneužitým československým důstojníkem a účastníkem zahraničního odboje za druhé světové války Otakarovi Jarošovi (1912–1943), který na Mělníku prožil dětství a je tak dodnes řazen k významným osobnostem města. Po celé období tzv. normalizace pak nesl mělnický kulturní dům název Kulturní dům kpt. Otakara Jaroše.⁵³ Současně tehdy vládnoucí moc nechala přejmenovat také přilehlý park na Sady pionýrů, do něhož byla následně umístěna pamětní socha Otakara Jaroše.⁵⁴ Kulturní dům pod tímto názvem fungoval i přes snahu o přejmenování zpět na Masarykův kulturní dům, která bez úspěchu proběhla právě v období pražského jara, až do počátku devadesátých let.⁵⁵

⁵² Kulturní dům kapitána Otakara Jaroše byl jako víceúčelové kulturní zařízení města Mělníka otevřen v roce 1936 a jeho počátky jsou spjaty s počátky divadelnictví na Mělnicku sahající do první poloviny 19. století. Jeho vybudování předcházelo několik desítek let snah mělnických občanů a představitelů města, které vyústily v roce 1932 vznikem Spolku pro postavení Masarykova kulturního domu. Víceúčelový kulturní dům, jehož součástí bylo také městské muzeum, knihovna, čítárna a především velký sál pro divadelní představení, koncerty a další kulturní programy, byl následně vystavěn podle projektu mělnických architektů Josefa Širce a Bedřicha Zemana sloučeného s návrhem třetího projektanta Jana Bohuslava Zeleného. Provoz slavnostně zahájila 28. června 1936 divadelní inscenace *Naši furianti* v provedení místního divadelního souboru *Vojan* a zahájení výstavy věnované Masarykovu dílu a kulturnímu snažení na Mělníku, protože nový kulturní dům se současně stal také památníkem Osvobození a pomníkem na počest padlých v první světové válce a původně byl pojmenován po prvním československém prezidentovi T. G. Masarykovi. SOKA Mělník, f. Spolek Masarykova kulturního domu, Stanovy spolku Masarykova kulturního domu na Mělnici, dokumentace k činnosti Spolku MKD, projekty a architektonické nákresy, spisový materiál k průběhu stavby a slavnostnímu otevření kulturního domu, včetně dokumentace k jeho následné činnosti, kart. č. 1, 3, 5, 9, 10; Nikola MICHŇOVÁ – Radka KAREISOVÁ, *Masarykův kulturní dům 1936–2016*, Mělník 2016.

⁵³ Prvním ředitelem byl jmenován Václav Nebeský, který ve své funkci setrval pouze jeden rok. V roce 1955 se ředitelkou kulturního domu stala Jiřina Kučerová, kterou o dva roky později nahradil Zdeněk Mareček. V roce 1965 nastoupil do funkce ředitele Stanislav Rob. SOKA Mělník, f. MKD Mělník, Kronika Okresního osvětového domu Mělník 1954–1969. Srov. N. MICHŇOVÁ – R. KAREISOVÁ, *Masarykův kulturní dům*, s. 45.

⁵⁴ Slavnostní odhalení sochy kpt. O. Jaroše, která pocházela z dílny českého akademického sochaře Otakara Kozáka, proběhlo v květnu roku 1958. Slavnosti se zúčastnil i armádní generál Ludvík Svoboda. Srov. N. MICHŇOVÁ – R. KAREISOVÁ, *Masarykův kulturní dům*, s. 28.

⁵⁵ Na přejmenování kulturního domu byla tehdy vypsána veřejná anketa, ale obyvatelé města údajně neprojevíli dostatečný zájem, a proto k navrácení původního názvu nedošlo. SOKA Mělník, f. Městský národní výbor

V souvislosti se snahou vrátit mělnickému kulturnímu domu původní název se v roce 1968 alespoň podařilo do vstupní haly načas vrátit sochu Tomáše Garriguea Masaryka, která byla po nástupu komunistického režimu v zemi v roce 1948 násilně odstraněna.⁵⁶ Nicméně ani tento symbolický akt neměl dlouhého trvání a socha prvního československého prezidenta byla s příchodem normalizace opět uskladněna, a to do neveřejného a zcela nevhodného prostoru v kulturním domě s odůvodněním, že T. G. M. byl veřejně označen za protinárodního politika.⁵⁷

Co se týče vlastní činnosti kulturního domu, po celá šedesátá, sedmdesátá i osmdesátá léta byla obdobná jako v předchozích letech, i když nyní mnohdy se značným podtextem vypovídajícím o komunistické nadvládě v zemi. Uváděla se divadelní představení profesionálních i amatérských divadelních souborů. Mělník přivítal například divadlo Semafor, Divadlo na Vinohradech, Městská divadla pražská a mnohá další. Vedle profesionálních scén měl v kulturním domě vždy své místo i místní amatérský divadelní soubor Vojan a inscenace Nového divadla Mělník. Konaly se zde koncerty vážné i populární hudby, které pravidelně organizoval Kruh přátel hudby, dále estrády a nově se do programu zařadila kabaretní vystoupení.⁵⁸ Významnou osobností na poli hudebním byl v této době sbormistr pěveckého spolku na Mělníku a člen divadelního souboru Vojan Jaroslav Krombholc, který se stal proslulým dirigentem České filharmonie a šéfdirigentem Národního divadla.⁵⁹ Dále po celé období tzv. normalizace v kulturním domě kpt. O. Jaroše probíhalo mimoškolní vzdělávání mládeže, pořádaly se výchovné besedy a přednášky,

Mělník (dále jen MěstNV Mělník), Kronika města Mělníka 1968–1969, nestr. Proč Mělničtí zaujali k výzvě takový postoj, by bylo otázkou dílčího výzkumu. Dobové názory na T. G. Masarykova a 1. republiku jako dobu svobody a demokracie ukazuje Jiří SUBRT – Jiří VINOPAL, *Historické vědomí obyvatel České republiky perspektivou sociologického výzkumu*, Praha 2013, s. 102. K české národní identitě, jejím proměnám a projevům v souvislosti s historickými událostmi a změnami českého státu v průběhu 20. století Klára VLACHOVÁ, *Česká národní identita na přelomu tisíciletí*, in: Jiří Šubrt (ed.), *Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum*, Kolín 2010, s. 95–106.

⁵⁶ Jednalo se však pouze o její sádrový odlitek darovaný autorem původní bronzové sochy Vincentem Makovským, která byla za druhé světové války nacisty roztavena pro vojenské účely. Na znovuinstalování sochy T. G. Masaryka do haly kulturního domu si Mělničtí počkali až do sametové revoluce. Srov. N. MICHŇOVÁ – R. KAREISOVÁ, *Masarykův kulturní dům*, s. 23–24.

⁵⁷ K tomu Václav KRÁL, *O Masarykově a Benešově kontrarevoluční protisovětské politice*, Praha 1953.

⁵⁸ Srov. J. RÁC, *Kapitoly z kroniky*, s. 16–32.

⁵⁹ Jaroslav Krombholc (nar. 30. 1. 1918 – zem. 16. 7. 1983) dirigent, hudební skladatel a mělnický rodák absolvoval gymnázium na Mělníku, poté pražskou konzervatoř a následně se soukromě učil u Otakara Ostrčila. Dlouhá léta působil v mělnickém ochotnickém divadelním souboru Vojan. Spolupracoval s divadelním a filmovým režisérem a hudebním skladatelem Emilem Františkem Burianem a pohostinsky vystupoval s Českou filharmonií. Působil jako šéf opery Národního divadla a stal se i šéfdirigentem Symfonického orchestru Československého rozhlasu. Skládal scénickou hudbu, písňové cykly, klavírní skladby i orchestrální sonáty pro violu, klarinet a klavír. Srov. Miroslav SÍGL, *Kdo byl a je kdo. Mělnicko, Kralupsko, Neratovicko, osobnosti, samospráva, historie*, Praha 2007, s. 237; Dalibor STÁTŇÍK, *Osobnosti mělnického archivu. Jaroslav Krombholc (1918–1983)*, Mělnická radnice 3, 2014, s. 18–19, pokračování Mělnická radnice 4, 2014, s. 16; Martin KUČERA, *Drama dirigenta. Jaroslav Krombholc v osidlech doby*, Praha 2018.

soutěže tvořivosti mládeže, osvětové školy či okresní přehlídky lidové tvořivosti. Promítaly se také filmy, byl obnoven Klub mladých a konaly se odpolední taneční zábavy, tzv. čaje. Proběhlo zde i natáčení tehdy velmi oblíbeného televizního pořadu *Televarieté*.

Vedle kulturního domu kpt. O. Jaroše na konci šedesátých letech 20. století řídily kulturní život na Mělníku další instituce. Činnost v oblasti kultury na okresní úrovni měl na starosti Okresní dům osvěty a organizaci kulturních akcí, pořadů a programů přímo na Mělníku zajišťovala Městská osvětová beseda, která vznikla v roce 1960 oddělením od domu osvěty.⁶⁰ Jejím hlavním úkolem bylo pořádat kurzy ke zvyšování kvalifikace, rozvíjet klubové činnosti a připravovat odborné i popularizační přednášky pro širokou veřejnost. Na Mělníku rostl zájem také o populární hudbu, a tak se zde vedle klasických divadelních představení a koncertů vážné hudby konaly nejrůznější zábavné pořady, jazzové večery a stále více i koncerty populárních českých zpěváků a zpěvaček. Na Mělníku během druhé poloviny 60. let vystoupila většina tuzemských zpěvaček, zpěváků a hudebních skupin jako byli např. Waldemar Matuška, Eva Pilarová, Hana Zagorová, Josef Zíma nebo již tehdy velmi oblíbený Olympic.⁶¹

⁶⁰ SOkA Mělník, f. MKD Mělník, Kronika Okresního osvětového domu Mělník 1954–1969.

⁶¹ K dobové hudební scéně Antonín MATZNER – Ivan POLEDŇÁK a kol., *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*, Praha 1990; Ivan POLEDŇÁK a kol., *Proměny hudby v měnícím se světě*, Olomouc 2007.

III. Okolnosti založení mělnické galerie Ve Věži a první léta jejího fungování

I přes bohatý kulturní život se jedné oblasti umění na Mělníku nedostávalo zastoupení. Chyběla zde výstavní síň, v níž by se prezentovala výtvarná díla mělnických umělců a dalších výtvarníků z okolních i vzdálenějších míst Československa. Iniciátorem nového kulturního prostoru pro pořádání výstav malířů, grafiků, fotografů, sochařů a dalších umělců se stal akademický malíř Vladimír Veselý.⁶² Po několikaleté práci výtvarného redaktora přešel tento pražský umělec na dráhu pedagogickou. Zlákala ho tehdy nově založená umělecká škola v malém městečku Mšeně, kde začal působit jako učitel výtvarné výchovy. Pozval ho sem jeho přítel historik umění, publicista a umělec Josef Císařovský, který zde v roce 1962 Lidovou školu umění založil a sám učil kresbě a sochařství.⁶³ Odtud již byla pro Vladimíra Veselého krátká cesta na blízký Mělník, kam přišel v roce 1965. Nechal se inspirovat svým kolegou a na mělnické Lidové škole umění založil výtvarný obor. Ten se ihned stal velmi oblíbeným a již v prvním roce existence ho navštěvovalo více jak 120 žáků. Jediné co žákům chybělo, byl výstavní prostor, kde by svá díla mohli náležitě prezentovat svým rodičům, příbuzným, kamarádům, ale i široké veřejnosti. Učebna v budově umělecké školy Na Vyhlídce byla příliš malá a k takovým účelům nevyhovující.

Vladimír Veselý se rozhodl výstavní síň pro své žáky a studenty na Mělníku vybudovat. Na čas našli mladí mělničtí umělci útočiště v bývalém kapucínském klášteře na

⁶² K životě a tvorbě akademického malíře a pedagoga Vladimíra Veselého srov. níže, kapitola *Provozovatelé galerie Ve Věži*, podkapitola *Vladimír Veselý – život a dílo zakladatele galerie Ve Věži*.

⁶³ Josef Císařovský (nar. 21. 7. 1926 – zem. 16. 7. 2017) historik umění, publicista, estetik, malíř, kovář, sochař a pedagog, studoval na Akademii výtvarných umění v Petrohradě a v Moskvě, poté absolvoval Akademii výtvarných umění v Praze (dále jen AVU) a Novinářskou fakultu Vysoké školy politické a sociální v Praze. V mládí zažil transporty židovských spoluobčanů a byl svědkem vypálení Lidic, neboť pocházel z nedaleké vesnice Hostouň na Kladensku. Tyto zážitky se posléze promítly do jeho umělecké tvorby. Po válce vystudoval a věnoval se výtvarné činnosti. V 50. letech byl oficiálním teoretikem umění v tehdejší Československu. V roce 1961 založil Lidovou školu umění ve Mšeně a v roce 1967 vědecké pracoviště kulturologie na Filozofické fakultě Karlovy univerzity. Na konci šedesátých let, po obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy, vystupoval proti komunistickému režimu a v důsledku toho byl propuštěn z Karlovy univerzity. V roce 1977 spoluzakládal a signoval Chartu 77, která ho zároveň inspirovala k vytvoření cyklu kreseb a asambláží reagujících na události tohoto roku. Po podpisu Charty 77 mu však byla zakázána jakákoliv umělecká tvorba, pedagogická činnost a nemohl nadále veřejně působit a jakkoliv se podílet na kulturním životě v Československu. Byl pronásledován Státní bezpečností. Začít vystavovat mohl až po roce 1989, kdy se na plno začal věnovat nejen výtvarnému umění, ale také literární činnosti, sochařství apod. Je autorem mnoha úvodních textů katalogů k výstavám konaných po celých Čechách, monografií z dějin umění a mnoha dalších článků a studií. Je rovněž tvůrcem okenních vitráží v kostele sv. Petra a Pavla na Mělníku. Srov. Věnek ŠILHÁN, *Výstava uměleckých děl malíře a sochaře do Josefa Císařovského v galerii N v Jehlářské ulici*. Dostupné online na <http://www.mestojablonec.cz/cs/mesto/kronika-mesta/kronika/rok-2004/kultura/galerie.html> [odkaz funkční k 9. 11. 2017].

náměstí, kde jim akademický malíř Josef Lír poskytl svůj ateliér.⁶⁴ Avšak bylo to místo na první pohled nevlídné a nehostinné, i když s tajuplnou atmosférou, která určitým způsobem přitahovala. Nicméně studené prostory mělnického kláštera nebyly k reprezentativní výstavní galerii zdaleka ideální. S velkým nasazením a odhodláním se Vladimír Veselý chopil velmi nesnadného úkolu najít pro své žáky vhodnější a přívětivější místo. Motivací mu byl mimo jiné i velký zájem mělnických obyvatel o výtvarné umění, který se projevil například při výtvarné soutěži „*Kreslíme na chodníku*“. Pořádal ji výtvarný obor Lidové školy umění Mělník ve spolupráci se Základní školou Mělník-Pšovka. Soutěž se nečekaně stala velkou událostí. Historické centrum města se na jeden den proměnilo v mělnický „Montmartre“. Výtvarné soutěže se zúčastnilo 124 mladých výtvarníků a jejich tvorbě přihlížely stovky diváků. Celá akce se shledala s velkým úspěchem a Vladimíru Veselému byla dalším důkazem zájmu Mělnických o výtvarné umění. Rozhodl se svůj sen opravdu uskutečnit. Pochopení a podporu našel u tehdejšího ředitele Lidové školy umění Mělník Jaroslava Moce a také na odboru kultury Městského národního výboru Mělník, kde nápad založit galerii výtvarného umění pro žáky a studenty mělnické umělecké školy rovněž plně podpořili.

Vladimír Veselý se tedy začal usilovně zabývat hledáním vhodného, důstojného a atraktivního místa k vystavování děl mladých mělnických umělců. Ideální prostor nakonec objevil úplně náhodně v jedné z historických památek města – v Pražské bráně. Starobyloou věží ho provedl místní hodinář, který se denně staral o natahování hodin. Když Vladimír Veselý procházel útroby zchátralé památky, byl okouzlen výjimečným prostorem, kde na

⁶⁴ Josef Lír (nar. 15. 11. 1881 – zem. 26. 3. 1971) akademický malíř, karikaturista, spisovatel a mělnický rodák vyrůstal na mělnickém předměstí. Absolvoval gymnázium v Roudnici nad Labem, kde byl jeho spolužákem Otakar Nejedlý, s kterým zůstala blízkými přáteli až do konce života. Poté nastoupil na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze (dále jen UMPRUM), kde studoval u profesora Emanuela Lišky. Záhy však musel odejít a v roce 1902 po úspěšném složení přijímací zkoušky nastoupil na Akademii výtvarných umění v Praze, tehdy na Českou akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Zde se učil v ateliéru profesora Františka Ženíška. Absolvoval v roce 1905. V téže roce se stal členem Spolku výtvarných umělců Mánes a i nadále se intenzivně věnoval výtvarné činnosti. Zároveň si přivydělával jako suplující učitel kreslení a geometrie. Nejprve působil na malostranském gymnáziu v Praze, poté přestoupil do Kolína, pak do Nymburka a odtud byl přeložen v roce 1912 na gymnázium do Pelhřimova, kde se usadil. Na Mělník se vrátil po druhé světové válce a žil zde a tvořil až do konce života. Ve výtvarné činnosti se věnoval především malbě a kresbě. Je považován za jednoho ze zakladatelů generace českých karikaturistů. Častým námětem jeho děl byla krajina Mělnicka, Podřipska a Pelhřimovska, ale zachycoval rovněž pamětihodnosti i běžnou zástavbu měst, v nichž žil, včetně figurálních motivů osob ztvárněných při různých činnostech každodenního života. Jako spisovatel psal pod pseudonymem Petr Dráb. Je autorem dobrodružných povídek *Na pustém ostrově* a *Prázdniny*, ale také odborných i populárně-naučných publikací o umění. Srov. SOkA Mělník, f. Josef Lír, Životopisný materiál (osobní doklady, vlastnoruční poznámky, deníkové záznamy, korespondence), 1974, inv. č. 1–21, kart. č. 1–2; SOkA Pelhřimov, f. Sbirka policejních přihlášek Pelhřimov, Přihláška k pobytu Josefa Líra; SOkA Pelhřimov, f. Archiv města Pelhřimov, kroniky města, kniha č. 256–257.

něho dýchala historie ze všech stran. Působivá atmosféra a jedinečný výhled na celé město jej přesvědčily o tom, že našel výborné místo pro výstavní účely. Problémem však byl velmi zanedbaný stav interiéru Pražské brány, který více jak čtyřicet let nikoho nezajímal. I přesto se Vladimír Veselý nevzdal a šel plně za svou myšlenkou a jasně stanoveným cílem dát Mělníku nový kulturní prostor. Oslovil Městský národní výbor Mělník, pod jehož správou budova Pražské brány náležela. Byl úspěšný a objekt historické památky pro potřeby výtvarné galerie získal.

III. 1. Sídlo mělnické galerie Ve Věži v proměnách času

S významem mělnické galerie Ve Věži pro město Mělník úzce souvisejí prostory, v nichž se nachází. Nebyla totiž výjimečným místem jen proto, co se odehrávalo za jejími zdmi, i když proto především, ale také tím, že sídlila v jedné z hlavních dominant města, v Pražské bráně. Ta je nejstarší dochovanou částí původního městského opevnění, které bylo vybudováno za vlády Přemysla Otakara II. v průběhu druhé poloviny 13. století, v době vrcholného středověku, kdy se rozvíjelo hospodářství, vzkvétala řemesla, rostla šlechtická sídla, stabilizovala se královská moc. České země se začaly zapojovat do středoevropského kulturního a politického života. Zvyšovala se životní úroveň tehdejší společnosti. To vše vedlo mimo jiné k zakládání měst na celém území Českého království. Díky příhodné době se začala nově vzniklá města brzy rozvíjet a posléze se zvyšovala jejich ekonomická, politická a kulturní role. Středověká města se tak stávala oporou královské moci, a proto je zpočátku zakládal především panovník.⁶⁵ V této době byl založen také Mělník, a to za vlády již zmíněného Přemysla Otakara II., který roku 1274 vydal Mělníku listinu, v níž mimo jiné městu potvrdil privilegium na opravu a stavbu městských hradeb.⁶⁶

Mělničtí vybudovali hradební systém v místech bývalého opevnění hradiště Pšov, které se nacházelo v prostoru současného historického jádra města v místě původního slovanského osídlení z 9. století. Četné archeologické výzkumy upřesnily a potvrdily existenci raně středověkých hradeb, které na sklonku 13. století nahradily „vylepšené“ hradby vrcholně středověké.⁶⁷ Město chránil nejprve val, poté suchý příkop, ze kterého se

⁶⁵ Srov. František HOFFMANN, *České město ve středověku*, Praha 1992; Josef ŽEMLIČKA, *Století posledních Přemyslovců*, Praha 1998; Jindřich TOMAS, *Od raně středověké aglomerace k právnímu městu a městskému stavu (výbor studií)*, Litoměřice 1999; Vratislav VANÍČEK, *Velké dějiny země Koruny české (1250–1310) III*, Praha 2002, s. 196–350.

⁶⁶ Srov. Ludvík BÖHM, *Královské věnné město Mělník a okres mělnický*, Mělník 1892, s. 246–247; J. KILIÁN a kol., *Mělník*, s. 79; F. PURŠ, *Náš Mělník*, s. 9.

⁶⁷ Mělnickými hradbami se v 80. letech 20. století zabýval archeolog Jiří Sláma, následně archeolog Karel Sklenář. Na ně navázal Petr Meduna z Archeologického ústavu Akademie věd České republiky a mnozí další.

zvedala parkánová zeď převyšovaná městskými hradbami s cimbuřím. Do vnitřního města se vstupovalo třemi vchody. Ty tvořily Labská brána, fortna v dnešní České ulici (malá branka pouze pro pěší) a Pražská brána.⁶⁸

Pražskou bránou se vstupovalo do města od jihovýchodu směrem od Prahy. Ústila zde významná obchodní cesta z Prahy a Brandýsa nad Labem. Jak již bylo výše uvedeno, brána byla postavena zároveň se systémem městského opevnění v poslední čtvrtině 13. století.⁶⁹ Původní gotická podoba hranolové věže se v průběhu následujících staletí několikrát proměnila. V první polovině 16. století se po celé západokřesťanské Evropě šířily nové myšlenkové proudy a životní styl v duchu humanismu a renesance. Rostla měšťanská vzdělanost a s ní se zvyšoval zájem o kulturní i hmotné hodnoty. Mělničtí měšťané začali více dbát na své bydlení, odívání, stravu i na město, ve kterém žili. Svě přestavby se dočkala část mělnického zámku, proboštský kostel sv. Petra a Pavla, kostel sv. Ludmily na předměstí i radnice. Stavební změnou prošla také Pražská brána. Je datována rokem 1536 uvedeným na portálku nad ciferníkem hodin, které jsou umístěny na západním průčelí věže, tedy na straně směrem do města. Zároveň byla vybudována klenba v průjezdu pod věží tvořená lomeným obloukem a celá stavba Pražské brány byla navýšena o jedno a půl patra. Z této doby pocházejí i další architektonické detaily na bráně včetně klíčových střílen. Hodinový

Srov. Petr MEDUNA, *Nejstarší raně středověké opevnění v areálu Mělníka*, Archeologické rozhledy 55, 2003, s. 378–385. Petr Meduna také vedl ve spolupráci s Regionálním muzeem Mělník zastoupeném archeoložkou Alenou Veselou poslední záchranný výzkum během rozsáhlé revitalizace historického jádra Mělníka v letech 2008–2010. Srov. Alexandra BERNARDOVÁ – Petr MEDUNA – Jan NOVÁK – Alena VESELÁ, *Záchranný archeologický průzkum v Mělníku (předběžná zpráva)*, Confluens 7, Mělník 2010, s. 179–192. Proběhlo také několik stavebně-historických průzkumů historického centra Mělníka včetně Pražské brány, které provedli pracovníci Národního památkového ústavu. Marie HEROUTOVÁ – Dobroslav LÍBAL – Jana MACHÁČKOVÁ, *Mělník (stavebně historický průzkum historické části města)*, Praha 1971; Otmar MÁCHA – Dobroslav LÍBAL – Alena LIŠKOVÁ, *Mělník. Hradební systém. Stavebně historický průzkum*, Praha 1980; Miroslav ČERNÝ – Petr JUSTA, *Stavebně-historický průzkum Pražské brány v Mělníku*, Praha 2010; *Pražská brána v Mělníku – restaurátorská zpráva*, Praha 2010.

⁶⁸ K historii hradebního opevnění města Mělníka podrobněji Antonín PODLAHA, *Soupis památek historických a uměleckých v Království českém. Od pravěku do počátku XIX. století*, Praha 1899, s. 91–94; Jiří RÁC, *K otázce vzniku Pražského předměstí a fortifikační soustavy města Mělníka*, Středočeský sborník historický 13, 1978, s. 335–337; TÝŽ, *O městských hradbách mělnických*, Mělnická radnice 4, 1998, s. 810; Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III*, Praha 1998, s. 808; F. PURŠ, *Příspěvek ke středověkému opevnění Mělníka*, Vlastivědný sborník Mělnicka 4, 2002, s. 107–115.

⁶⁹ Dějinám Pražské brány se samostatně dosud nevěnovala větší pozornost. Zabývalo se jimi pouze několik regionálních historiků a historiček v rámci monografií či studií o historii města. Následující text o historickém vývoji této stavby je tak shrnutím veškerých poznatků získaných z níže uvedené regionální literatury a ze zprávy o stavebně-historickém průzkumu Pražské brány, který proběhl v roce 2010 v souvislosti s její následnou rekonstrukcí. Srov. L. BÖHM, *Královské věnné město*, s. 287, 392–393; J. RÁC, *O městských hradbách*, s. 12–13; R. ŠPAČKOVÁ, *Mělník – proměny města (6): Pražská brána*, Mělnická radnice 11, 2003, s. 9; TÁŽ, *Mělnická zastavení I. Putování časem různými místy historického jádra města*, Mělník 2003, s. 36–38; Jan KILIÁN (ed.), *Mělnická kronika Jana Josefa Albrechta ze sklonku baroka*, Mělník 2005, s. 189–190; TÝŽ, *Zmizelý Mělník*, Praha – Litomyšl 2007, s. 32–34; TÝŽ a kol., *Mělník*, s. 180, 363; R. ŠPAČKOVÁ – F. PURŠ, *Mělník průvodce městem*, Mělník 2007, s. 24–26; F. PURŠ, *Náš Mělník*, s. 74–82; M. ČERNÝ – P. JUSTA, *Stavebně-historický průzkum Pražské brány; Pražská brána v Mělníku – restaurátorská zpráva*.

orloj byl na bráně umístěn pravděpodobně již koncem 15. století. Vypovídá o tom písemná zmínka z roku 1474, podle níž byl Matěji ze Zbraslavic, který zastával úřad purkrabího mělnického hradu, přidělen plat za péči o městský orloj v podobě dvou ostrovů na Labi, a to ostrova Klíšov a Vdovicova u Brozáněk.⁷⁰

Jako součást městského opevnění plnila Pražská brána zejména funkci obrannou, o čemž svědčí i úzká šterbinová okénka a střílny klíčového tvaru. Ve věži brány střežil vstup do města branný, který měl povinnost každé ráno bránu otevírat a večer jí opět zavírat. Prostory Pražské brány však sloužily také jako městské vězení. Na vězně, kteří si zde odpykávali svůj trest, dohlížel také místní branný. Tehdy se do prostorů brány vstupovalo točitým schodištěm, které vedlo v síle severní zdi z vedlejšího domu. Na tento měšťanský dům se proto vztahovala tzv. služebnost, tedy povinnost majitele příslušného objektu kdykoliv umožnit vstup do prostorů Pražské brány. Uveďme alespoň několik známých držitelů tohoto domu. Od druhé poloviny 17. století byl jeho vlastníkem radní písař Jan Hynek Vidimský.⁷¹ Od roku 1793 se stala majitelkou Kateřina Černá, v roce 1891 pak Josef Čvančar. Ten zde provozoval obchod s galantním zbožím a klobouky.⁷²

Za třicetileté války byl při drancování českých měst zejména saskými a švédskými vojsky zasažen i Mělník.⁷³ První nepřátelský vpád zažilo město v roce 1631, kdy Mělník obsadili Sasové. Znovu se Mělničtí ocitli tváří v tvář nepřátelům o dva roky později. Tentokrát šlo o sasko-švédské oddíly. Jednotky se ve městě vždy na čas usadily, a tak vedle strachu z ozbrojených cizinců museli mělničtí obyvatelé čelit také velké ekonomické zátěži. Kromě ubytování totiž vojákům museli poskytovat jídlo, obvykle pro ně pekli komisní chléb, vařili pivo a případně zajišťovali i krmivo pro koně. Zároveň se potýkali s krádežemi dobytka, obilí i vína a poškozováním dalšího majetku. Nejhoršímu počínání vojsk však město čelilo v roce 1639 při vpádu Švédů. Tehdy nejprve došlo k ozbrojenému konfliktu mezi oddílem císařských vojsk a menší skupinkou švédských vojáků. Při střetu se podařilo

⁷⁰ Srov. F. PURŠ, *Z historie hodin na mělnických věžích*, Mělnická radnice 5, 2003, s. 32–33.

⁷¹ Jan Hynek Vidimský v letech 1674–1680 zastával na Mělníku úřad radního písaře. Dne 5. března 1677 byl přijat za spoluměšťana a v květnu téhož roku získal od purkmistra obecní dům čp. 1 (podle nového číslování čp. 111). Posléze však onemocněl a v lednu 1680 se chtěl jít léčit do pražského špitálu. K tomu nakonec nedošlo, protože ještě téhož roku zemřel. Zanechal po sobě dceru Veroniku. Josef STÁHLÍK, *Z veršů ve starých radních manuálech mělnických*, Mělnicko – vlastivědný sborník kraje Dykova 2, 1939, s. 34, pozn. 4.

⁷² L. BÖHM, *Královské věnné město*, s. 594. Josef Čvančar žil na Mělníku se svou manželkou Annou rozenou Šlechtovou, třemi syny a jednou dcerou od roku 1879. SOkA Mělník, f. Okresní úřad Mělník (dále jen OÚ Mělník), Sčítání lidu – Mělník město z roku 1900, sign. 1641, kart. č. 941.

⁷³ K průběhu třicetileté války v českých zemích výběrově Petr ČORNEJ, *Dějiny země Koruny české I.*, Praha 1995, s. 258–268; Ivana ČORNEJOVÁ – Jiří KAŠE – Jiří MIKULEC – Vít VLNAS, *Velké dějiny země koruny české VIII. 1618–1683*, Praha–Litomyšl 2008; Pavel BALCÁREK, *Ve víru třicetileté války. Politikové, kondotiéři, rebelové a mučedníci v zemích Koruny české*, České Budějovice 2011.

jednomu švédskému důstojníkovi s několika vojáky uniknout a přelstít chorvatskou hlídku, která sloužila císaři. Ohlásili se jako císařští vojáci, pronikli až za městské hradby a obsadili Pražskou bránu. Zabarikádovali se ve věži a nechtěli se vzdát. Dokonce zastřelili jednoho chorvatského rytmistra. Císařská vojska však byla v převaze a vyzvala Švédy, aby se vzdali. Ti nejprve odporovali, ale po výhrůžkách ze strany Chorvatů, že oběsí jejich velitele z věžního okna, nakonec podlehli. Vzápětí byli zajati a odvezeni do Prahy. Vítězství císařské armády však trvalo jen krátce. Dalšímu brzkému útoku Švédů již město nedokázalo vzdorovat a bylo obsazeno. Mělník byl vydrancován, domy vypáleny a z prosperujícího vinařského města zbyly jen trosky.⁷⁴

Ani švédská vojska a boje za třicetileté války však nepoškodily Pražskou bránu tak jako síla přírodních živlů. K těm patřily v období novověku především požáry. I přesto, že mělničtí radní si byli této hrozby vědomi a snažili se riziko vzniku požárů eliminovat pomocí různých opatření, např. každoroční kontrolou údržby komínů, rozmístěním žebříků a háků na domech po městě či zajišťováním dostatku vody v domácnostech, město se jim nevyhnulo.⁷⁵ V roce 1646 propukl požár na náměstí v domě řezníka, odkud se šířil směrem k Pražské bráně, kde způsobil největší škody.⁷⁶ Sotva se město z živelné pohromy vzpamatovalo, došlo k dalšímu požáru. V únoru 1652 vzplanul jeden z domů ve čtvrti Rybáře. Protože foukal silný vítr, jiskry se dostaly až do samotného středu města a plameny brzy zasáhly i Pražskou bránu. Vítr oheň tak rozdmýchal, že začal hořet celý krov věže. Prohořel a propadl se včetně hodinového stroje dolů. Po tomto požáru došlo k zásadním stavebním úpravám brány, a to zejména v rozvržení jejích pater. Ještě větší požár propukl v roce 1681 v domě vedle Labské brány, tedy na druhé straně města, Pražskou bránu však nepoškodil. O více než sto let později, 25. září 1799 mezi druhou a třetí hodinou ranní propukl požár v bezprostřední blízkosti brány v domě č. 32, který vlastnil mělnický pekař Jan Dvořák. Plameny se rozšířily do okolí a zachvátily maštale domu U Zlatého beránka a věžičku na baště domu měšťana Václava Fraňka. Požár však nejvíce zasáhl právě Pražskou bránu. Opět byly zcela zničeny starobylé věžní hodiny, „...*teré od jedny (sic) až po dvaceti čtyř silným zvukem bily a k pozorování času, kdy lid k viniční práci jíti a zase odejiti měl, sloužily.*“⁷⁷ Následně se zřítily téměř celá stavba věže. Padající trosky srazily štít dalšího

⁷⁴ Jan KILIÁN, *Město ve válce, válka ve městě. Mělník 1618–1648*, České Budějovice 2008, s. 156–165, 205.

⁷⁵ J. KILIÁN a kol., *Mělník*, s. 179–180; F. PURŠ, *Náš Mělník*, s. 90–92.

⁷⁶ Jednalo se o dům čp. 5 později nazývaný U Zlatého bažanta. Od roku 1793 ho vlastnil K. Gassauer a po něm od roku 1891 majitel viničního a polního hospodářství Alois Schrenker. V té době byl v domě koloniál, který provozoval podnájemník František Keclík. L. BÖHM, *Královské věnné město*, s. 594; SOKA Mělník, f. OÚ Mělník, Sčítání lidu – Mělník město z roku 1900, sign. 1641, kart. č. 941.

⁷⁷ L. BÖHM, *Královské věnné město*, s. 392.

domu, který usmrtil dva mělnické měšťany – Jana Šarapatku a vdovu Terezii Munzarovou. Město nechalo Pražskou bránu obnovit. Celá rekonstrukce trvala pouze jeden rok, skončila v říjnu roku 1800 a pro věž znamenala mimo jiné pokrytí novými taškami a umístění dvou plechových korouhví. Stavbu řídil mělnický magistrát v čele s purkmistrem Václavem Langrem, přísežným advokátem, a dalšími radními. O požáru a následné opravě brány se dochovala písemná zmínka.⁷⁸

V té době brána stále ještě plnila obranou funkci, která však začala postupně ztrácet význam. Hradby se staly nepotřebnými, posléze dokonce začaly překážet hospodářskému a urbanistickému rozvoji města. Zůstaly středověkým dědictvím v nastupující moderní době neoslohových zásahů, které na konci 19. a počátku 20. století proměnily město k nepoznání.⁷⁹ Rozsáhlá stavební činnost následujícího období úzce souvisela s velkými změnami v politice, správě a hospodářství země, jež započaly revolučním rokem 1848. Z královského věnného města Mělníka se náhle stalo město okresní se sídlem nových státních úřadů a institucí. Byly vydlážděny ulice, vystavěny nové reprezentativní budovy, zaváděna kanalizace a budováno veřejné osvětlení.

Mělnické hradby začaly být rušeny a prolamovány již od první třetiny devatenáctého století. Ve 30. letech byla jako první z větší části zbořena Labská brána, protože bránila stavbě nové komunikace a její havarijní stav začal ohrožovat bezpečnost místních obyvatel. Její poslední trosky pak byly definitivně odstraněny v roce 1864. V roce 1938 město nechalo zbořit také fortnu a v jejím místě se uvolnil vstup do města ze severu. Posléze začala městská rada rozprodávat jednotlivé kusy hradeb měšťanům, kteří vlastnili přiléhající domy. Parkány obyvatelé změnil na soukromé zahrádky. Pražská brána tomuto osudu unikla. Funkci uzavírání města však ztratila v roce 1836, kdy byla v dražbě prodána její vrata a městská rada dokonce povolila průjezd vozidel pod bránou, který byl dosud zakázán. Vznikla tak veřejná komunikace, i když pouze jednosměrná, vedoucí z dnešního náměstí Karla IV. na náměstí Míru. S nárůstem a rozvojem automobilové dopravy v průběhu 20. století však byl průjezd pod Pražskou bránou opět zamezen a ulice sloužila pouze pro pěší.⁸⁰

⁷⁸ Zmíněnou listinu, která byla o celé události sepsána, objevil ve věžní báni v roce 1868 Ludvík Böhm (nar. 2. 1. 1835 – zem. 2. 1. 1908). Tento významný mělnický rodák, historik, pedagog a ředitel mělnických měšťanských škol, který se zásadním způsobem podílel na kulturním, politickém i hospodářském životě města, zpřístupnil tuto písemnou zmínku v plné citaci ve svém díle *Královské věnné město Mělník a okres Mělnický*. Srov. L. BÖHM, *Královské věnné město*, s. 392–393.

⁷⁹ K architektuře té doby Jindřich VYBÍRAL, *Česká architektura na prahu moderní doby: Devatenáct esejů o devatenáctém století*, Praha 2002; Radomíra SEDLÁKOVÁ – Pavel FRÍČ, *20. století české architektury*, Praha 2006.

⁸⁰ J. RÁČ, *O městských hradbách*, s. 12–13; *Pražská brána v Mělníku. Stavebně-historický průzkum*.

Ve druhé polovině 19. století došlo k dalším stavebním úpravám Pražské brány, a to opět vlivem živelné pohromy. Tentokrát postihla město silná vichřice. Přehnal se nad Mělníkem 7. prosince 1868 a u brány poničila především střechu věže. Při následné opravě bylo strženo barokní zakončení a nahrazeno nízkou valbou krytou břidlicí.

V roce 1882 již pak definitivně zanikla obranná funkce Pražské brány a od té doby její prostory plně sloužily jako městský vodojem, který sem byl přemístěn z nedaleké vodárenské věže. Pražská brána zásobovala město pitnou vodou, protože městská studna na hlavním mělnickém náměstí již nestačila pokrýt potřeby obyvatel.⁸¹ V té době nechali Mělničtí zazdít původní točité schodiště, kterým se do brány vstupovalo. Byl vybudován přístavek, v němž postavili schodiště nové. Vedlo z jižní zdi přímo z průjezdu pod bránou. Tyto schody se dochovaly až do dnešní doby – vstupuje se jimi do prvního patra interiéru věže.

Stavební a hospodářský vývoj na Mělníku v 19. století nezadržitelně rostl a město se stávalo bezkonkurenčním centrem celého regionu. Ve městě se pomalu rozvíjel průmysl, i když stále převládal jeho zemědělský charakter reprezentovaný zejména rozlehlými vinicemi v okolí. Městská rada však dbala i na to, aby město poskytovalo kvalitní a upravené prostředí pro každodenní život místních obyvatel. Pečovala o množství zeleně, udržovala pořádek v ulicích a začala se více starat i o historické památky. Zájem o mělnické pamětihodnosti souvisel s rozvojem památkové péče, který nastal v českých zemích v první polovině 20. století. Proměnila se teorie i praxe v oblasti péče o historické objekty na našem území. Východiskem nového pojetí ochrany památek se stalo dílo vídeňského profesora dějin umění Aloise Riegla, jehož žákem a nástupcem byl roudnický rodák Max Dvořák. Chtěli památky především uchovat (konzervovat) a zachovat je jako dědictví minulosti.⁸² Společnost se tak začala více zajímat o ochranu a uchování historických staveb, a to nejen těch celostátně významných jako je Pražský hrad, Svatovítská katedrála či Karlštejn, ale také regionálních, jakými jsou původní měšťanské domy, lidová architektura nebo fortifikační památky. Mezi ty patřila na Mělníku právě Pražská brána. Její rekonstrukce, která proběhla

⁸¹ K zásobování města vodou podrobněji Jiří RÁČ, *Mělnická studna I–VI*, Mělnická radnice 2–6, 2000; Vladimír MACH, *Voda a hygiena*, in: J. Kilián (ed.), *Mělník*, s. 135–136; František PURŠ, *Z historie mělnického vodovodu*, Mělnická radnice 6, 2004, s. 8; TÝŽ, *Ještě ke starému mělnickému vodovodu*, Mělnická radnice 1, 2012, s. 16–17; TÝŽ, *Náš Mělník*, s. 221–224.

⁸² K dějinám památkové péče na našem území více Oldřich BLAŽÍČEK a kol., *Slovník památkové péče*, Praha 1962; Josef HOBZEK, *Vývoj památkové péče v českých zemích*, Praha 1987. Zejména pak nové vydání dvou základních děl Alois RIEGEL, *Moderní památková péče*, Praha 2003; Max DVOŘÁK, *Katechismus památkové péče*, Praha 2004.

v letech 1916–1920, se v duchu moderních zásad chopil český architekt Kamil Hilbert.⁸³ Zdivo z lomového kamene bylo omítnuto vápencovou maltou a doplněno kamenné ostění oken. Tehdy byl znovu obnoven a osazen ciferník a brána dostala nový hodinový orloj na straně vedoucí směrem k dnešnímu náměstí Karla IV. Vybudována byla také nová ostřejší valbová střecha s námětky a arkýřem pro cimbály hodin.

Po zrušení vodojemu v roce 1930 ztratila Pražská brána svou poslední funkci a zůstala jen historickou památkou a vzpomínkou na původní středověké opevnění města a jeho hradební systém. Čas od času se stala objektem zachyceným v dílech některých českých malířů. Východní průčelí Pražské brány ztvárnil na své kresbě například syn Boženy Němcové, výtvarník Jaroslav Němec.⁸⁴ Jiného využití se pro Pražskou bránu dlouhá léta nenacházelo. Běda však, kdyby hodiny na bráně každý den neodbíjely. Celé roky tak byl pravidelným návštěvníkem starobylé památky pouze zdejší hodinářský mistr Bohuslav Kroužil. Ten se každodenně prodíral zanedbanými prostory Pražské brány po příkrých dřevěných schodech přes desítky holubů až ke klice věžních hodin. Byl to odborník na slovo vzatý. Působil také v Praze, kde opravoval zvonkohru Pražské Lorety nebo krokové kolo na věžních hodinách v Katedrále sv. Víta na Pražském hradě. Starého hodinářského mistra po čase vystřídal jeho syn Vladimír Kroužil, pracovník národního podniku Klenoty, který po další léta pokračoval v natahování mělnických věžních hodin.⁸⁵ Pražská brána chátrala až do sklonku šedesátých let 20. století, kdy prostory věže objevil akademický malíř Vladimír Veselý a získal je pro vybudování nové výtvarné galerie.

III. 2. Vybudování mělnické výtvarné galerie Ve Věži

S Československým jarem roku 1968 tak začalo jaro i pro mělnický kulturní život v oblasti umělecké tvorby, které se na Mělníku dosud nedostávalo náležitého zastoupení. Středověká Pražská brána ožila uměním a stala se netradiční výtvarnou galerií. Po velkém úsilí, pracovním nasazení a odhodlanosti akademického malíře a mělnického učitele

⁸³ Kamil Hilbert (1869–1933) byl český architekt přelomu 19. a 20. století, který se věnoval obnově historických památek. Byl nejenom architektem a památkářem, ale i archeologem. Na Mělníku se zasloužil o rekonstrukci a restauraci Pražské brány a v letech 1913–1914 pak zejména proboštského kostela sv. Petra a Pavla včetně jeho věže, kterou navýšil o nejvyšší patro. Více k osobě a dílu Kamila Hilberta Eva FANTOVÁ, *Kamil Hilbert, průkopník památkové péče první čtvrtiny 20. století*, Zprávy památkové péče 56, č. 1–2, 1996, s. 61–68; Milena HAUSNEROVÁ, *Zakladatelé. Ohlédnutí k počátkům stavebně-historického zkoumání v českých zemích*, in: Jan Anderle – Martin Ebel – Milena Hausnerová – Tomáš Karel – Petr Macek (edd.), *Dějiny staveb. Sborník vybraných referátů z konference Dějiny staveb, Ústí nad Labem 2001*, s. 5–8.

⁸⁴ R. ŠPAČKOVÁ, *Mělnická zastavení I.*, s. 35.

⁸⁵ Jan POLEŠOVSKÝ, *Boj o gotiku*, časopis Signál, s. 4 (článek vlepěn v zapůjčené knize novinových výstřižků a vlastnoručních poznámek Vladimíra Veselého); *Aby mohly měřit čas*, Nové Mělnicko 17/30, 25. 7. 1968.

výtvarného oboru Vladimíra Veselého a jeho přátel, známých a žáků se podařilo vybudovat galerii výtvarného umění.⁸⁶ Předcházel tomu však téměř rok tvrdé práce. První velkou překážkou, která bránila vzniku výtvarné galerie na Mělníku, byla finanční situace. Ta se stala na konci šedesátých let 20. století v oblasti kultury krizovou. Nicméně i přes nepříznivou hospodářskou situaci se Vladimíru Veselému podařilo získat finanční dotaci od odboru kultury Okresního národního výboru Mělník. Částka však nebyla dostačující, a tak bylo zapotřebí pomoci žáků, studentů, učitelů, ale i jejich rodičů, známých a dalších mělnických nadšenců a podporovatelů umění. U těch všech Vladimír Veselý našel podporu při úklidu, opravách a renovaci vnitřních prostor Pražské brány. Realizaci projektu vybudování výstavního prostoru na Mělníku pak již nic nestálo v cestě.⁸⁷

Nejprve bylo třeba prostory jednotlivých pater Pražské brány vyklidit a vyčistit od nánosů exkrementů divokých holubů, kteří byli jedinými nájemníky mělnické věže posledních čtyřicet let. V březnu 1968 se započalo s pracemi. V sobotu 3. března se shromáždili první nadšenci v čele s Vladimírem Veselým a začali s vyklízením interiéru staré mělnické věže. Brigádníci z řad studentů a učitelů pracovali celé odpoledne a za pět hodin se jim podařilo vyvézt více jak padesát koleček prachu, holubího trusu a dalších nečistot. Škrábaly se trámy a podlahy, ženy zametaly a uklízely. V záchraně zchátralé Pražské brány se pokračovalo ve středu 6. března. Vladimír Veselý se svým přítelem Zdeňkem Musilem vysoušeli prkna a sháněli potřebný materiál na opravu poničených podlah. Následně oslovili truhláře z nedalekého Chloumku a vyjednali s ním budoucí spolupráci na rekonstrukci věže. Další práce se konaly během školních prázdnin. V patrech středověké mělnické věže už bylo vidět, že se do nich vrátil člověk. Po vyklízení místností a prvotním úklidu se začalo se zasklíváním oken, opravami okenic a s omítkami. Veškeré práce značně ztěžovaly historické dispozice Pražské brány a příkré schodiště tvořené původně pouze jedněmi dlouhými a velmi strmými dřevěnými schody, které musely být nakonec zcela strženy. Věž pak dostala schody nové, méně nepraktické a nebezpečné. Během dubna truhláři přiváželi potřebný materiál pro rekonstrukci podlah a opravu nosných trámů.

⁸⁶ L. JUSTOVÁ a kol., *Ročenka „Mělnická kultura 1969“*, s. 24; Jan LHOTSKÝ, *Galerie Ve věži*, Týdeník Mělnicko 44/30, 31. 10. 1991; F. PURŠ, *Pražská brána hostí již 40 let Galerie Ve věži*, s. 11; TÝŽ, *Náš Mělník*, s. 83–85; M. SLAVICKÁ (ed.), *Vzpomínka na vznik Galerie Ve*, s. 175–177.

⁸⁷ Přibližný rozpočet na opravy věže, který zahrnoval odhad na truhlářské, zednické a malířské práce včetně elektroinstalace a nákupu základního vybavení do interiéru vyšplhal na 20 000 Kčs. SOKA Mělník, f. Vladimír Veselý, vlastnoruční poznámky a účetní záznamy, kart č. 1.

Mezitím stanul Vladimír Veselý před dalším nelehkým úkolem, a to zajistit přívod elektrického proudu do Pražské brány a zřídit celkovou elektroinstalaci. Proběhlo několik schůzek a jednání se zástupci městského národního výboru, které byly nakonec úspěšné. Vladimír Veselý získal potřebné povolení k zavedení elektrického proudu v celé mělnické věži. Zároveň pokračovaly práce truhlářů a zedníků. V úterý 7. května 1967 truhláři položili nové podlahy a den poté zedníci zasádrovali poslední nedostatky na zdech, aby malíř mohl začít s bílením. Usilovná práce se chýlila ke zdárnému konci. Proběhlo ještě několik velkých pracovních brigád, kterých se účastnili zejména studenti druhého cyklu výtvarného oboru Lidové školy umění. Když byly prostory jednotlivých pater definitivně uklizeny, začal se stěhovat nábytek a další vybavení, které budoucí mělnické galerii věnoval Okresní národní výbor Mělník. Závěrečné úpravy a úklid interiéru proběhl při poslední společné brigádě v sobotu 1. června. Původní rozpočet se nepodařilo dodržet a celková rekonstrukce se vyšplhala více jak na dvojnásobek předpokládaných výdajů.⁸⁸

III. 3. Slavnostní otevření galerie Ve Věži a první léta výstavní činnosti

Po několikaměsíčním úsilí, pilné práci a odhodlání Vladimíra Veselého, jeho žáků, studentů, učitelů a dalších příznivců výtvarného umění byly prostory Pražské brány připraveny k slavnostnímu otevření a instalaci první výstavy. V sobotu 1. června 1968 proběhla první vernisáž, při které byl slavnostně zahájen provoz nové mělnické galerie výtvarného umění.⁸⁹ Kdo jiný by měl v novém výstavním prostoru vystavovat svá díla jako první než žáci a studenti výtvarného oboru Lidové školy umění Mělník. Historické prostory Pražské brány zaplnily desítky rodičů žáků, přátel a známých, kteří byli plni očekávání, co jim nové kulturní zařízení přinese. Slavnostní vernisáž zahájil akademický malíř Vladimír Veselý společně se svým kolegou, učitelem výtvarného oboru Pavlem Dvořákem.⁹⁰ Široké

⁸⁸ Rekonstrukce interiérů Pražské brány dosáhly dle poznámek a účetních materiálů Vladimíra Veselého na cca 47 471 Kčs. Výše výdajů jsou pouze přibližné, protože se nedochovala kompletní účetní dokumentace. Srov. SOKA Mělník, f. Vladimír Veselý, vlastnoruční poznámky a deníkové záznamy, kart č. 1.

⁸⁹ SOKA Mělník, f. MěstNV Mělník, Kronika města Mělníka 1968–1969, nestr.

⁹⁰ Pavel Dvořák (nar. 8. 6. 1942) vystudoval Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, kde se učil u profesora Cyrila Boudy grafiku, kresbu a ilustraci. Studoval modelování u Karla Lidického a u Martina Salzmanna se věnoval malbě. Nejprve působil jako učitel výtvarné výchovy na Základní škole Mělník–Pšovka, poté zde pracoval na poloviční úvazek a na poloviční úvazek nastoupil na Základní školu umění na Mělníku. Zde se seznámil s Vladimírem Veselým, který se stal jeho učitelem. Společně založili v roce 1968 galerii Ve Věži, kde si Pavel Dvořák v posledním patře vybudoval vlastní ateliér. Zde tvořil až do roku 1973. V tento rok se stal nejprve prozatímním ředitelem Základní umělecké školy Mšeno a od roku 1974 pak vykonával tuto funkci naplno. Díky tomu však musel opustit galerii Ve Věži. Nelehká doba normalizace totiž způsobila, že měl nařízeno o každé tam konané výstavě psát referáty a posudky, s čímž nesouhlasil a proto raději činnost v mělnické galerii úplně ukončil. Srov. rozhovor s Pavlem Dvořákem vedla Nikola Michňová, 2. 11. 2015.

veřejnosti se pak dveře nové galerie poprvé otevřely 20. června 1968. Informace o založení jedinečné galerie výtvarných umění na Mělníku se dostala také na úvodní strany regionálního tisku, na nichž byla otištěna zpráva: „*Galerie Ve věži vybudována výtvarným oborem Lidové školy umění v historickém objektu Pražská brána v Mělníku zahajuje od čtvrtek 20. června. Žáci výtvarného oboru vystavují v získaných prostorách umělecká díla z kovu, keramiky i obrazy. Záštitu nad výstavou převzal městský národní výbor v Mělníku.*“⁹¹

Další výstava na sebe nenechala dlouho čekat a již 1. srpna téhož roku vystavené práce žáků vystřídala *Středočeská výstava amatérských výtvarníků*, kterou pořádalo Krajské osvětové středisko v Praze ve spolupráci s Okresním osvětovým domem na Mělníku a výtvarným oborem Lidové školy umění Mělník. Okresní osvětový dům byla mělnická kulturní instituce, která vznikla v roce 1964, sídlila v prostorách Kulturního domu kpt. O. Jaroše a úzce souvisela s jeho provozem a činností na poli kulturně-společenského života města.⁹² Na úvod slavnostní vernisáže v galerii Ve Věži zazněla recitace básně „*Vodní malíř*“ v podání Juliany Jedličkové. Následovala úvodní řeč akademického malíře Vladimíra Veselého, na niž navázal ředitel Okresního osvětového domu Stanislav Rob a výstavu oficiálně zahájil. Ve svém zahajovacím projevu popřál nové mělnické galerii mnoho úspěšných výstav a směrem k veřejnosti vyslovil přání: „*Přáli bychom si, aby naši spoluobčané, zejména mladí lidé, si navykli navštěvovat tuto výstavní síň, aby se naučili rozumně milovat umění, protože umění rozdává radost, zušlechťuje a obohacuje citový život člověka. V dnešní uspěchané době bychom měli budovat hodně míst, kde by si lidé oddechli, uvolnili se, osvěžili a potěšili. Krása je lékem, naučme se jej užívat!*“⁹³ Vše tak napovídalo tomu, že Vladimír Veselý prozatím získal důležitou podporu od vedení města, které do provozu galerie příliš nezasahovalo a zdejší dění zpočátku ponechávalo do značné míry na jejím provozovateli.

Aby však začínající galerie našla plnohodnotné uplatnění a její zrekonstruované prostory byly náležitě využity, začal Vladimír Veselý zvat profesionální umělce z Prahy a širokého okolí.⁹⁴ První výstava profesionálů se uskutečnila ještě v roce 1968 a nesla název *1. Mělnický salón*. Vznikla tehdy tradice mělnických salónů, která se i přes mnohé problémy a dlouhé intervaly mezi jednotlivými ročníky danými politickou a posléze i ekonomickou

⁹¹ *Děti a galerie*, Nové Mělnicko 17/25, 20. 6. 1968.

⁹² Ředitelem Okresního osvětového domu na Mělníku byl od roku 1965 Stanislav Rob. SOkA Mělník, f. MKD Mělník, Kronika Okresního osvětového domu Mělník 1954–1969.

⁹³ *Ruch ve věži*, Nové Mělnicko 17/32, 8. 8. 1968.

⁹⁴ Možnost stát se profesionálním umělcem v tehdejším Československu poskytovaly pouze tři vysoké umělecké výtvarné školy.

situaci v zemi udržela až do současnosti. Slavnostní atmosféru a význam těchto kolektivních výstav umocňoval odkaz na tradici pořádání salónů jako přehlídek výtvarného umění sahající do 19. století.⁹⁵ První české salóny vznikají v době národního obrození a jsou z počátku spjaty především s národnostním uvědoměním, jazykem, literaturou a českou inteligencí.⁹⁶ Název začal být užíván pro výroční výstavu umění v pozdním 19. století. Salónní umění představovalo střední proud přijatelný širšími vrstvami společnosti.⁹⁷ Myšlenkou výtvarných salónů v podobném duchu se v Čechách inspiroval např. František Topič, zakladatel pražského nakladatelství a především pak výstavní síně, která se stala slavnou galerií známou pod označením Topičův salón a dokázala fungovat téměř kontinuálně, sice s jistými proměnami od svého založení v roce 1894, do současnosti.⁹⁸ Určitou obdobou, i když samozřejmě v daleko menším měřítku, ne však menšího významu na regionální úrovni, se o několik desítek let později na Mělníku staly právě mělnické výtvarné salóny v galerii Ve Věži. Svá díla tehdy na *I. Mělnickém salónu* vystavilo šestnáct autorů pocházejících převážně z Prahy a dalších koutů středních Čech.⁹⁹ Návštěvníci mohli zhlédnout více jak 200 uměleckých děl, které zahrnovaly obrazy, grafiky, sochy a fotografie. Všechny vystavené práce měly společný námět, a sice mělnický region. Myšlenku Salónu tak plně vystihuje vyjádření velkého milovníka krajiny Mělnicka akademického malíře Otakara Nejedlého: „*Soustředili se tu autoři se vztahem k tomuto kraji, který umělce vždycky lákal a přinášel jim bohatou odměnu za jejich oddaný zájem.*“¹⁰⁰ Vernisáž *I. Mělnického salónu* ve čtvrtek 10. října slavnostně zahájil teoretik umění Jaroslav Hlaváček, který ve

⁹⁵ V nadneseném slova smyslu lze paralelu spatřovat rovněž v souvislosti s tradicí výtvarných salónů, která sahá až do poloviny 17. století na dvůr francouzského krále Slunce Ludvíka XIV. Tyto první výtvarné salóny sloužily k šíření dvorního umění a vystavovali na nich výhradně členové tehdejší Královské akademie. Až později byly zpřístupněny i dalším umělcům a umožňovaly prezentaci i avantgardnějším výtvarníkům. Jednalo se o prestižní kolektivní výstavy, které se následně šířily po celé Francii, a odtud začaly pronikat i do dalších evropských zemí.

⁹⁶ K tomu podrobněji Maryša B. ŠÁRECKÁ, *Salony s dobovými podobiznami*, Praha 1918, zvláště s. 72–93.

⁹⁷ A. HOROVÁ (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, s. 709.

⁹⁸ K tomu podrobněji ediční řada k dějinám galerie Kristýna BROŽOVÁ (ed.), *Topičův salon 1894–1899*, Praha 2015; Tereza NOVOTNÁ (ed.), *Topičův salon 1906–1911*, Praha 2016; Milan PECH – Mariana HOLÁ a kol. (edd.), *Topičův salon 1918–1936*, Praha 2012; Milan PECH (ed.), *Topičův salon 1937–1949*, Praha 2011; Marie KLIMEŠOVÁ a kol. (edd.), *Československý spisovatel 1950–1991*, Praha 2014.

⁹⁹ Svá díla na *I. Mělnickém salónu* vystavili: Jiří Corvin, Jiřina Černá, Ladislav Čepelák, Marie Drábková, Pavel Dvořák, Martin Dyrynk, Václav Hrbek, František Jiroudek, Josef Lír, Josef Lehoučka, Otakar Nejedlý, Martin Reiner, Jaroslav Sůra, Vladimír Veselý, František Zálešák, Zdeněk Zálešák. Srov. Jaroslav HLAVÁČEK, *I. Mělnický salón*, Mělník 1968 (katalog k výstavě); *První mělnický salón*, Nové Mělnicko 17/39, 4. 10. 1968.

¹⁰⁰ TAMTÉŽ. Otakar Nejedlý (nar. 14. 3. 1883 – zem. 17. 6. 1957) malíř, pedagog, spisovatel, cestovatel, studoval na soukromé škole Ferdinanda Engelmüllera, podnikl studijní cesty do Říma, Indie, na Cejlon, na Korsiku, do Itálie, Rakouska a mnoha dalších zemí. Stal se profesorem krajinářské školy na AVU v Praze, byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes a v roce 1955 získal titul zasloužilého umělce. Srov. A. HOROVÁ (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*.

svém projevu ocenil jedinečné historické prostory Pražské brány, jež po letech našly své uplatnění, slovy: „*Vždycky, už od dětství, nás lákala tajemnost věží svou vznosnou výškou, svou starobou, svou opuštěností a nepřístupností. A tak si samozřejmě vzpomínám i na gotickou věž mělnickou...stala se malou výtvarnou galerií, jaká u nás nemá obdoby. V intimních prostorách, které jsou navrženy v pěti patrech nad sebou, najdeme v jakékoliv době výstavu výtvarných prací a uměleckých děl, vybíranou z celé široké škály našeho současného umění.*“¹⁰¹

Součástí slavnostní vernisáže byl také doprovodný program, o který se postaral herec z pražského divadla Rokoko Jiří Lír se svým dramatickým výstupem. Jiří Lír byl synem mělnického rodáka a jednoho z vystavovatelů, akademického malíře, spisovatele a karikaturisty Josefa Líra, pro kterého se účast na této výstavě stala posledním profesním počinem, za necelé tři roky poté zemřel. Vystoupení Jiřího Líra vhodně dokreslilo tajuplnost prostředí starobylé věže a jedinečnou atmosféru výstavy.¹⁰² Následovalo pásmo veršů *Z mělnické skály*, které za doprovodu reprodukováné hudby přednesla recitační skupina. Výjimečnost velké výstavy profesionálních umělců, jakou Mělník nepamatoval, podtrhla přítomnost rozhlasu a Československé televize, která celý průběh slavnostní vernisáže natáčela. Galerie Ve Věži tak silným krokem vstoupila do povědomí místních obyvatel a stala se plnohodnotným kulturním zařízením města.

Jedinečnost a význam *1. Mělnického salónu* však spočívaly ještě v něčem jiném, v něčem možná ještě důležitějším, co jistým způsobem předurčilo budoucí směřování a charakter nově vzniklé mělnické galerie Ve Věži. Vystavená díla totiž měla ještě druhý rozměr. Nejen, že náměty obrazů připomínaly krásy mělnického kraje, ale také nenápadně, avšak účelně reagovaly na aktuální dění v Československu spjaté se srpnovými událostmi tohoto roku, jak potvrzuje Vladimír Veselý: „*Výstava v roce 1968 byla protestem proti ruské okupaci.*“¹⁰³

¹⁰¹ *První mělnický salón*, Nové Mělnicko 17/39, 4. 10. 1968. Jaroslav Hlaváček (nar. 16. 9. 1920) historik dějin umění a kritik soudobé výtvarné tvorby, autor několika desítek katalogů k výstavám, úvodních textů a článků o českých a zahraničních výtvarnících a jejich dílech.

¹⁰² Jiří Lír (nar. 19. 6. 1923 – zem. 1995) český herec a malíř, představitel menších filmových rolí, estrádní a kabaretní umělec, ochotnický divadelník absolvoval gymnázium v Pelhřimově, kde jeho spolužákem a posléze dlouholetým přítelem stal herec Lubomír Lipský, s nímž posléze spoluzaložil Divadlo satiry. Herectví studoval u režiséra Aleše Podhorského a poté na Státní konzervatoři v Praze. Působil v Divadle Na zábradlí, v Divadle Rokoko a dalších. K jeho osobě více Jiří SIEGEL (ed.), *Ve vedlejší roli Jiří Lír*, Praha 1994. Srov. SOKA Mělník, f. Josef Lír, Písemnosti týkající se rodinných příslušníků – syn Jiří Lír (korespondence, kresby), kart. č. 4; SOKA Pelhřimov, f. Sbirka policejních přihlášek Pelhřimov; *Mistr malých rolí Jiří Lír navždy spojen s Pelhřimovem*, dostupné online na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1322357-mistr-malych-rol-i-jiri-lir-je-navzdy-spojen-s-pelhrimovem> [odkaz funkční k 7. 9. 2017].

¹⁰³ M. SLAVICKÁ (ed.), *Vzpomínka na galerii Ve Věži*, s. 177.

Galerie Ve Věži vznikla v období velké naděje, svobody a uvolněné atmosféry, které však záhy skončilo. Reformní proces podpořený výzvou a otevřenou kritikou společenských i politických poměrů spisovatele a publicisty Ludvíka Vaculíka *Dva tisíce slov* a změny, které probíhaly v Československu, vzbudily mimořádnou pozornost především v Moskvě a v zemích sovětského bloku.¹⁰⁴ Kritika stávajících poměrů a obavy o vývoj v Československu nakonec vyústily ve vojenskou intervenci. Před půlnocí 21. srpna 1968 začaly jednotky sovětské armády obsazovat československé území. Následující den už sovětská, bulharská, maďarská, německá a polská vojska okupovala všechna města a obce. Ústřední výbor Komunistické strany Československa v čele s prvním tajemníkem Alexandrem Dubčekem okupaci ihned odsoudil a jednomyslně přijal prohlášení, že přítomnost vojsk zemí Varšavského paktu považuje za protiprávní a žádá co nejrychlejší odchod cizích armád z našeho území. Obdobný postoj zaujal také prezident republiky Ludvík Svoboda, který vpád vojsk označil za porušení československé suverenity. V Praze, Brně a dalších městech proběhly protiokupační demonstrace.

Vlna protestů se zvedla také na Mělníku. Zvláštní vydání Nového Mělnicka, která tehdy vycházela od 22. srpna do 29. srpna roku 1968 každý den a reagovala na aktuální situaci, zaplnily tučné titulky jako *Žádáme odchod cizích vojsk z ČSSR!, Okupační vojska! Dejte se na pochod domů!* nebo *Okupanti odejděte!*¹⁰⁵ Objevila se řada prohlášení podporujících prezidenta Ludvíka Svobodu i Alexandra Dubčeka, kteří byli označeni za hrdiny těchto dnů a jediné legální představitele ČSSR. Rada Okresního národního výboru Mělník vydala stanovisko proti setrvání vojsk Varšavské smlouvy na našem území, v němž žádala jejich okamžitý odchod. K protestům se přidali mělničtí učitelé, pracující průmyslových závodů Mělnicka i sportovci a další skupiny i jednotlivci z řad mělnických obyvatel. Organizovaly se podpisové akce, konala se generální stávka a proběhlo protestní shromáždění.

Svůj nesouhlas se srpnovými událostmi vyjádřili i umělci v čele s Vladimírem Veselým. Před galerií Ve Věži proběhl spontánní protestní koncert mělnické skupiny Fénix. Nesouhlas ještě umocnil přednes básně *Ať odejdou!*. Odpor proti přítomnosti sovětských vojáků se projevil právě i na *I. Mělnickém salónu*, který se stal nejen výstavou významných profesionálních výtvarníků, ale také určitým manifestem v boji proti sovětské okupaci.

¹⁰⁴ Prohlášení *Dva tisíce slov* bylo publikováno v řadě dobových periodik, např. v Literárních listech I, č. 18, z 27. 6. 1968, ale i v Mladé frontě nebo časopisu Práce.

¹⁰⁵ Zvláštní vydání Nového Mělnicka z 22. 8., 23. 8., 25. 8., 26. 8., 27. 8. a 29. 8. 1968. Srov. SOkA Mělník, f. Sbírnka novin okresu Mělník. V obecných souvislostech Jindřich PECKA, *Spontánní projevy Pražského jara 1968–1969*, Praha 1993.

Většina autorů reagovala svým osobitým způsobem v námětech vystavených děl na přítomnost cizích vojsk na území Československa.¹⁰⁶

Velkou kolektivní výstavu *I. Mělnický salón* vystřídala výstava poněkud odlišná. Nebyla protestem proti stávající politické situaci, ale stala se příjemným dozvukem uvolněné atmosféry pražského jara a do nevlídných podzimních dnů vnesla alespoň na chvíli potěšení. Přinesla možnost odreagovat se od aktuálního dění souvisejícího zejména s uzavřením smlouvy se Sovětským svazem o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na československém území, kterou se dodatečně legalizovala okupace. To byl definitivní konec veškerých nadějí na svobodu, i když dozvuky chvilkové svobody doznívaly ještě zhruba do počátku roku 1970. Ale už tehdy i malé události přinášející alespoň kousek radosti byly potřeba víc než kdy jindy. K podpoře nálady mělnických obyvatel přispěla podzimní výstava. V listopadu 1968 prostory Pražské brány ožily uměleckými fotografiemi nahých ženských těl. Kompozice aktů v polarizované fotografii představili fotograf Vladimír Sirůček¹⁰⁷ a malíř Zdeněk Zálešák¹⁰⁸ a jejich výstava se stala symbolickou odpovědí na nastupující totalitu v Československu. Na vernisáž přijela řada hostů z Prahy, mezi kterými nechyběli novináři, fotografové i výtvarníci. Z místních se přišli podívat zejména mladí lidé, kteří měli zájem o současné moderní umění. K výstavě se konala také beseda s autory doplněná promítáním diapozitivů a především ukázkou umělecké tvorby přímo před diváky. Na závěr se recitovaly básně, jejichž verše byly o ženách. Výstava měla velký úspěch a zdárně tak ukončila první rok výstavní činnosti v nové mělnické galerii *Ve Věži*.¹⁰⁹

V první polovině roku 1969 se již plně začaly projevovat důsledky sovětské okupace. Z předních funkcí Ústředního výboru Komunistické strany Československa museli odejít „nepohodlní“ politici. V dubnu byl z funkce prvního tajemníka odvolán Alexander Dubček, následovala řada dalších. Do čela komunistické strany se dostal Gustáv Husák, který se o několik let později stal i československým prezidentem. Československo se připravovalo na cestu normalizace. Nepříznivá politická situace dál vyvolávala vlny protestů a odporu.

¹⁰⁶ Srov. V. VESELÝ, *Umění je jen jedno*, Týdeník Mělnicko 29/40, 11. 10. 1990; M. SLAVICKÁ (ed.), *Vzpomínka na galerii Ve Věži*, s. 175–177.

¹⁰⁷ Vladimír Sirůček (nar. 12. 5. 1929) fotograf a grafik, absolvent Státní grafické školy v Praze. Spolupracoval s Vladimírem Veselým na tvorbě katalogů a plakátů k výstavám konaným v galerii *Ve Věži* či na zpracování propagačních plakátů a tiskovin k mělnickému Vinobraní.

¹⁰⁸ František Zálešák (nar. 9. 8. 1929 – zem. 11. 4. 2012), akademický malíř, grafik a ilustrátor, absolvent UMPRUM v Praze, ateliér Antonína Strnadela. Zabýval se společně s bratrem Zdeňkem Zálešákem (nar. 16. 9. 1936) knižní ilustrací, užité grafice a tvorbě filmových plakátů. SOKA Mělník, f. Sbirka soudobé dokumentace okresu Mělník, 2. Mělnický salón (katalog k výstavě), kart. č. 7; *Vladimír Sirůček – fotografie, Vladimír Veselý – obrazy, grafika*, Mělník 1974.

¹⁰⁹ Vladimír VESELÝ, *Výstava na rozloučenou*, Nové Mělnicko 17/ 47, 28. 11. 1968.

Nesouhlas s odvoláním Alexandra Dubčeka z funkce a stávající obsazení našeho území sovětskými vojsky na Mělníku opět vyjádřili především umělci v čele s Vladimírem Veselým. V galerii Ve Věži se ještě v dubnu 1969 uskutečnila protestní výstava s názvem *Cesty*.¹¹⁰ Vystavovaly se obrazy středočeských profesionálních výtvarníků Václava Dvořáka, Jaroslava Sůry, Jiřího Šulce, Vladimíra Veselého, Františka a Zdeňka Zálešákových, užitá grafika Martina Dyrnka, sochy Karla Stádníka i fotografie Vladimíra Sirůčka. Náměty vystavovaných děl reagovaly na aktuální dění ve společnosti. K výstavě promluvil teoretik umění Jaroslav Hlaváček a o doprovodný program se postarali herečka a scénáristka Zdena Hadrbovcová a divadelní herec Petr Železný. Vernisáž probíhala poklidně až do doby, kdy jeden z žáků Vladimíra Veselého vyvěsil z okna Pražské brány československou vlajku. Ruští vojáci si jí ihned povšimli a chtěli ji sestřelit. Přitom však úzkým oknem vedoucím do galerie zasáhli obraz Jaroslava Sůry, čímž v podstatě dovršili protest Sůrova díla proti jejich přítomnosti.¹¹¹ Prostřelená místa umělci ještě zvýraznili, aby umocnili svůj vzdor.¹¹² Prostřednictvím této výstavy v galerii Ve Věži dali jasně najevo svůj postoj k nastolenému režimu. To však způsobilo zostřený dohled nad zdejší výstavní činností a galerii začaly potíže, které ustaly až se sametovou revolucí.

Vladimíra Veselého a jeho přátele těžká situace neodradila. Do konce roku 1969 ještě panovaly dozvuky pražského jara, a tak bylo možné naposledy využít uvolněnější atmosféry té doby. Spontánním projevem reagujícím na aktuální situaci ve státě byl také velký beatový festival, který se konal na lešení tehdy postaveném, z důvodů rekonstrukce, kolem mělnické Pražské brány. Vystoupilo zde osm hudebních skupin a celá akce sklidila obrovský úspěch.¹¹³ V poklidnější atmosféře se pak konala následující vernisáž výstavy amatérských

¹¹⁰ *Krátce*, Nové Mělnicko 18/9, 14. 3. 1969.

¹¹¹ Jaroslav Sůra (nar. 31. 3. 1929 – zem. 2011), malíř a grafik, dětství prožil v podblanickém kraji, studoval na Státní grafické škole v Praze u Rudolfa Beneše a poté na UMPRUM v Praze u Karla Svobinského ve speciálním ateliéru užitých malby a grafiky, v roce 1953 absolvoval cyklem litografií na divadelní téma, byl mu udělen titul Čestný rok studia, 1953 přijat do SČSVU Mánes, pracoval jako nezávislý umělec, zabýval se kresbou, grafikou a volnou malbou, plakátovou a knižní tvorbou, typografií a grafickým designem, byl členem Syndikátu výtvarných umělců, Asociace volné grafiky, Asociace užitých grafiky, Sdružení českých umělců grafiků Hollar, Alliance Graphique Internationale. Ilustroval a graficky upravil více jak 250 knižních titulů a navrhl přes 650 divadelních, filmových a hudebních plakátů. Jeho dílo je zastoupeno ve veřejných i soukromých sbírkách v Čechách i v zahraničí. Za svou uměleckou činnost obdržel mnoho vyznamenání, včetně prestižní americké Národní ceny za grafickou úpravu knihy na téma holocaustu. Srov. Emil MINÁŘ, *Grafika Jaroslava Sůry v galerii výtvarného umění v Benešově u Prahy*, Benešov 1997, s. 5 (katalog k výstavě).

¹¹² Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Dagmar Voráčková, 10. 7. 2012 (v písemné podobě SOKA Mělník, Sběrka rukopisů Mělník, D. Voráčková, *Galerie Ve věži*, s. 58–59). Srov. Ondřej TICHOTA, *Rusové prostřelili velké plátno*, výstřižek z blíže neurčených novin, SOKA Mělník, f. Vladimír Veselý, vlastnoruční poznámky, výpisky a novinové výstřižky Vladimíra Veselého, kart. č. 1.

¹¹³ Vybudování nové výtvarné galerie a zároveň záchrana starobylé Pražské brány ocenili i zástupci Okresního národního výboru Mělník. Nejen, že město částečně přispělo na opravy interiéru, ale především se zasloužilo o rekonstrukci vnějšího vzhledu brány. Opravy probíhaly již za plného chodu galerie až do konce září 1969. Mělnická věž dostala nové tašky, zdivo a také novou omítku. Náklady se vyšplhaly na 250 000 korun a

výtvarníků, kteří se na Mělník sjeli z celých středních Čech. Pěkné jarní počasí umožnilo k slavnostnímu zahájení výstavy uspořádat doprovodnou akci pod názvem *Den středočeských výtvarníků*. Autoři vystavených děl se sešli na tržišti vedle Pražské brány, kde pod širým nebem tvořili přímo před zraky shlukujících se diváků a kolemjdoucích. Umělecký zážitek umocňoval hudební doprovod v podání žáků hudebního oboru místní Lidové školy umění Mělník.

V prosinci 1969 se uskutečnil 2. *Mělnický salón*, na kterém představilo svá díla osmnáct profesionálních umělců. Vystaveny byly obrazy, sochy, grafika i fotografie.¹¹⁴ Na vernisáži proběhl nebývale bohatý doprovodný program. Po zahájení předsedou Městského národního výboru Františkem Remešem promluvil malíř, sochař a teoretik výtvarného umění Josef Císařovský. Vystoupila také herečka Stella Zázvorková, ale především šansoniérka Alena Havlíčková se skladatelem Jaroslavem Jakoubkem s písní o spálených praporech, čímž začaly mělnické galerii větší potíže a pomalu se zostřoval dohled nad zdejší činností.

Galerie Ve Věži si získala jméno a zvuk. V roce 1969 její výstavy navštívilo více jak 2 500 návštěvníků a bylo uspořádáno deset kulturních večerů. Proběhl cyklus přednášek z dějin umění *Od impresionismu k moderním směrům* profesora Jiřího Waageho, přičemž jeho povídání o surrealismu bylo na tehdejší dobu více než odvážné.¹¹⁵ Přednášel také teoretik umění Jaroslav Hlaváček, konaly se besedy s umělci, večery poezie s pražskými herci, promítání diapozitivů i scénka Světelného divadla pražského v Nerudovce. Galerie „*donedávna eldorádo divokých holubů, dnes stánek výtvarného umění, podivuhodná obrazová galerie na dosah ruky, romantický žebřík do nebe poezie, jehož příčky neustále počítá metronom věžních hodin*“, si získala oblibu.¹¹⁶ Stala se útočištěm před každodenními

opravená Pražská brána se po dlouhých letech chátrání stala opět plně využívaným objektem a se svým novým vzhledem i ozdobou a chloubou města. Srov. *Mělnická věž shazuje krunýř*, Nové Mělnicko 18/34, 4. 9. 1969; *Starobylá věž Pražské brány...*, Nové Mělnicko 18/37, 25. 9. 1969.

¹¹⁴ Svá díla vystavili: Alena Antonová, Karel Beneš, Josef Císařovský, Jiří Corvin, Ladislav Čepelák, Martin Dyrnk, Daniela Hahnová–Benešová, Jiří Hanuš, Alena Kučerová, Karel Lašťovka, Josef Lehoučka, Oldřich Lušovský, Robert Schön, Vladimír Sirůček, Petr Šturma, Vladimír Veselý, František Zálešák, Zdeněk Zálešák. Srov. 2. *Mělnický salón zahájen*, Nové Mělnicko 18/47, 4. 12. 1969; SOKA Mělník, f. Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, 2. Mělnický salón (katalog k výstavě), kart. č. 7.

¹¹⁵ Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Nikola Michňová, 13. 11. 2014. Jiří Waage (nar. 28. 4. 1919 – zem. 19. 9. 1997) historik umění, pedagog, absolvoval UMPRUM v Praze u prof. J. Pečírky a poté zde působil jako asistent pro obor dějiny umění. Vyučoval také na Střední odborné výtvarné škole v Praze (od roku 1990 pod názvem Výtvarná škola Václava Hollara, známá jako „Hollarka“, dále v textu používán z praktických důvodů tento současný název) a na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Publikoval články o dějinách umění a texty k jednotlivým výstavám či výtvarníkům. Pořádal rozsáhlé přednáškové cykly o českém i světovém výtvarném umění. Srov. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, XXI., Ostrava 2010, s. 12.

¹¹⁶ Jiří RÁČ, *Mělnické věže*, Nové Mělnicko, 18/ 22, 12. 6. 1969. Srov. L. JUSTOVÁ a kol., *Ročenka „Mělnická kultura 1969“*, s. 24.

starostmi a umožnila tak oprostít se od uspěchaného života v nelehké době a poznat něco ze současného umění. To potvrzují mimo jiné i slova studentky výtvarného oboru mělnické lidové školy umění, dlouholeté vystavovatelky v galerii Ve Věži a aktivní podporovatelky umělecké tvorby a kulturního dění na Mělníku Alice Vegrové: „*Věž přitahuje jako magnet tvůrčí osobnosti, na vernisáže přijíždějí skvělí hudebníci, Mělník ožívá!...Věž nám poskytovala tolik postrádané intelektuální a umělecké zázemí.*“¹¹⁷

¹¹⁷Alice VEGROVÁ, *Něco o Galerii ve věži*, in: Vzpomínkový salón 2001, Mělník 2001. Alice Vegrová (nar. 25. 2. 1952) mělnická rodačka a malířka, absolvovala Výtvarnou školu Václava Hollara a Lidovou konzervatoř – obor lidová a textilní tvorba. Věnovala se malbě na hedvábí s plátňovou vazbou, přírodními pigmenty technikou akvarelu a voskové batiky, která patří v evropském malířství mezi ojedinělou a jednu z nejnáročnějších malířských technik. V roce 1998 jí byla udělena cena Franze Kafky za uměleckou činnost a přínos evropské kultuře. Srov. Anna KÁNDLOVÁ, *Katalog k výstavě Alice Vegrové*, Hořice b.d.

IV. Doba tzv. normalizace a mělnický kulturní život

Spontánní odpor i organizované protesty většiny obyvatelstva proti obsazení Československa sovětskými vojsky nezabránily znovunastolení totalitního režimu. Proti obrovské přesile nebylo možné organizovat ozbrojený odpor a taktika politických demonstrací, studentských stávek, protestů a odmítání jakékoliv spolupráce s vojáky nedokázala zvítězit. První prohra, která předznamenala definitivní konec, přišla již v srpnu 1968 s podepsáním tzv. Moskevského protokolu, tedy Protokolu o jednání Sovětského svazu s Československem. V říjnu následovalo uzavření smlouvy o dočasném pobytu sovětských vojsk a dovršení znovunastolení totality pak znamenal podpis nové Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi ČSSR a SSSR v květnu 1970, čímž Československo ztratilo poslední zbytek suverenity.¹¹⁸ Moskva začala podnikat systematické kroky proti československé reformní politice. Situace se zhoršovala a myšlenky socialismu s lidskou tváří mizely v nenávratnu. Byly rušeny veškeré polednové reformy a mnohé organizace jako Junák, Sokol, kulturní spolky a jiná zájmová sdružení. Život v Československu se po krátkém vybočení let 1968–1969 vrátil zpět ke zcela nedemokratickému režimu, v němž se nalézal v padesátých a šedesátých letech. Byla obnovena totalitní forma vlády s vedoucí úlohou komunistické strany a započal proces normalizace poměrů ve společnosti v duchu plnění sovětských požadavků bez ohledu na mínění a přání československých občanů. Celý průběh doprovázela hromadná očista komunistické strany od stoupenců obrodného procesu v politické, ekonomické i kulturní sféře. Důsledkem byly emigrace, strach, nezájem občanů o veřejné dění ve státě a dlouhodobá stagnace celé společnosti.¹¹⁹

Exil se stal východiskem také pro řadu výtvarníků, kteří doufali, že v zahraničí opět získají tvůrčí svobodu, lepší sociální i hospodářské postavení a uplatní se ve svém oboru. Někteří byli úspěšní a podařilo se jim udržet, tvořit a obohacovat tak české umění alespoň ze zahraničí. Jejich dílo, i když bylo logicky ovlivněno kulturou země, do níž emigrovali, přineslo povzbuzení pro domácí výtvarníky a kulturní vědomí v tehdejších Československu.¹²⁰

¹¹⁸ Jednalo se o obnovení Smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi Československem (československou exilovou vládou tehdy zastoupenou Zdeňkem Fierlingerem a Edvardem Benešem) a Svazem sovětských socialistických republik podepsané roku 1943.

¹¹⁹ K tomu M. OTÁHAL, *Opozice, moc, společnost 1969–1989*; TÝŽ, *Svědectví o duchovním útlaku 1969–1970. Dokumenty. „Normalizace“ v kultuře, umění, vědě, školství a masových sdělovacích prostředcích*, Praha 1994; TÝŽ, *Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968–1989*, Praha 2003; TÝŽ, *Opoziční proudy v české společnosti 1969–1989*, Praha 2011.

¹²⁰ Mezi umělce, kteří v průběhu 70. let zvolili cestu emigrace, patřili např. malíř Jan Kotík, grafik a malíř Vladimír Fuka, malíř Čeněk Pražák, grafik a ilustrátor Pravoslav Sovák, kolorista Otakar Slavík, knižní

Všechny proměny politických poměrů se snad nejcitlivěji projeví právě v kultuře, která je neoddelitelnou součástí života společnosti. Přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně každého jedince a plní v tomto smyslu výchovně vzdělávací funkci. Kulturní činnost usiluje od své podstaty o autonomní postavení a svobodu. V kultuře a zvláště v umění jako tvůrčí sféře se rodí myšlenky a názory, které podněcují a ovlivňují společnost, z čehož přirozeně pramenily obavy totalitního režimu. Této funkce a moci kulturní sféry si byli komunističtí funkcionáři plně vědomi a nejenže se postarali o zamezení možnosti svobodného rozvoje kulturního života a umělecké tvorby, ale podřídili kulturu vlastním potřebám a její význam využili ve svůj prospěch k propagaci znovu nastoleného režimu. V oblasti výtvarného umění se stal jediným oficiálně uznávaným uměleckým směrem socialistický realismus, čímž byl přerušen rozvoj soudobého moderního umění v Československu ovlivňovaný výtvarnými směry prosazujícími se v okolních evropských zemích. Ty vycházely především z poválečného modernismu počátku 20. století směřujícího stále více k abstrakci, jako byl např. kubismus, surrealismus, expresionismus. To vše na oficiální úrovni skončilo, a to zamezením především jednoho ze základních principů moderního umění – individualismus, tedy možností umělce tvořit osobitě, samostatně, nezávisle na společnosti a subjektivně řešit a rozvíjet specifické umělecké problémy a otázky. Nyní bylo vše pevně vymezeno znovu nastolenou politickou mocí, v níž panoval názor, že umění má sloužit k budování nové socialistické společnosti a srozumitelně a jasně propagovat ideje socialismu.¹²¹ Umělci měli tvořit jednotně s cílem zobrazovat ideologická přání komunistického režimu. *„Jde o to uvolnit v našem výtvarném umění cestu talentovaným umělcům. Spojit je všechny na nejširší cestě vpřed. Neboť oni to jsou, kteří zachytí náš život a jejich díla se budou stávat stále silnější a přesvědčivější zbraní socialistické výchovy našeho lidu. Oni to jsou, kteří důstojně zobrazí a oslaví stalinskou epochu, vítězství našeho lidu a vybuduje socialismus v naší zemi.“*¹²² Problém byl však v tom, že co se týče vlastního výtvarného projevu a tvorby jako takové, socialistický realismus byl kontroverzním, nevyhraněným uměleckým proudem postrádajícím konkrétní charakter samotné umělecké formy. Zdůrazňovala se především obsahová stránka děl, jejich angažovanost a sepětí umění s architekturou. Pojem se snažili definovat již tehdejší teoretici

ilustrátoři Jan Brychta a Oldřich Jelínek, karikaturisté a kreslíři Svatopluk Pitra či Bohumil Štěpán nebo sochař Jan Koblas a sochařka Magdalena Jetelová, která ještě před emigrací vystavovala i v mělnické galerii Ve Věži. Srov. Jiří ŠETLÍK, *České umění v exilu*, in: Dějiny českého výtvarného umění VI, 1, s. 432–435.

¹²¹ Srov. J. ŠETLÍK, *Léta sedmdesátá a osmdesátá*, in: Dějiny českého výtvarného umění VI, 1, s. 369–385.

¹²² Lubor KÁRA – Vladimír ŠOLTA, *K některým otázkám našeho současného umění (diskuze)*, Výtvarné umění 2, 1952, s. 232–241.

umění. V časopise *Výtvarná kultura* byl otištěn text Dušana Šindeláře, který napsal: „*Socialistický realismus je tvorbou nejnáročnější, a ne každý je schopen jej realizovat. Vyžaduje totiž zvláštní schopnost zobecnění a konkretizace, schopnost vědění a vidění jednoty obecného a zvláštní, schopnost ostrého vnímání různých podob reality, ale za nimi i jejich společenskou obecnost.*“¹²³ Nepřesné a problematické vymezení tohoto proudu a nejasně formulované ideologické požadavky sloužily na jedné straně k mocenské manipulaci s umělci a tím k nevýraznosti až úpadku umělecké tvorby ovlivňované vlastní neochotou umělců politicky se angažovat. Na straně druhé však nepřesné definice rozšiřovaly prostor pro subjektivní umělecké vyjadřování, které bylo možné zahrnout pod schválený socialistickorealistickej program. Výtvarníci tak získali alespoň částečně prostor pro svobodnou a osobitou uměleckou tvorbu. Navíc režimem požadované náměty uměleckých děl se mnohdy týkaly nepolitických motivů jako např. rodinného života, rodičovství, manželství, světa dětí, krajiny nebo zátiší, a díky tomu mohla řada umělců veřejně tvořit, aniž by vyjadřovali souhlas nebo dokonce podporu oficiální výtvarné kultuře socialistického Československa.¹²⁴

Nejinak tomu bylo i na Mělníku, kde byl cíl kulturní sféry rovněž jasně stanoven: „...*musí plnit i všechny úkoly z hlediska požadavků a potřeb socialistické společnosti, kde v politicko-výchovné práci má zatím i naše kultura svůj nesplacený dluh.*“¹²⁵ Proběhla reorganizace mělnických kulturních institucí. Byla zrušena Městská osvětová beseda a dům osvěty přebudován na Okresní kulturní středisko. Kulturní činnost byla opět pevně plánována a vše, co neodpovídalo stanoveným požadavkům, bylo zakazováno a vylučováno. Znovuzavedení tvrdé cenzury zasahovalo do všech oblastí umění.¹²⁶ Byly zakazovány výstavy a znemožňovány kulturní aktivity umělců, kteří nejevili zájem a nadšení pro nový režim. V nejtěžších situacích se ocitali umělci, kterým režim znemožnil další veřejné působení a mnohdy se v důsledku toho potýkali až s existenčními problémy. Systém schvalovacích komisí, kulturních referátů a všemocných šéfredaktorů se stal natolik neprůchodným, že autoři, kteří chtěli publikovat, hrát a zpívat nebo malovat a tvořit, se museli dát do služeb normalizačního režimu nebo odejít do z veřejného života případně

¹²³ TÝŽ, *Oficiální umění sedmdesátých a osmdesátých let*, in: Dějiny českého výtvarného umění VI, 1, s. 452. Celý text srov. Dušan ŠINDELÁŘ, *Realismus a socialistický realismus*, *Výtvarná kultura* I, č. 2, 1977.

¹²⁴ J. ŠETLÍK, *Oficiální umění sedmdesátých a osmdesátých let*, s. 446–447.

¹²⁵ Marie SEMOTÁNOVÁ, *Kultura v Mělníku*, *Nové Mělnicko* 39/18, 1969.

¹²⁶ K tomu podrobněji: J. KNAPÍK, *V zajetí moci*; J. KNAPÍK – M. FRANC a kol., *Průvodce kulturním děním*. K cenzuře a regulaci literatury a tisku ve druhé polovině 20. století sedmá část monografie Pavel JANÁČEK – Petr PÍŠA – Petr ŠÁMAL – Michael WÖGERBAUER a kol., *V obecném zájmu II: Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1938–2014*, Praha 2015, s. 1097–1347.

emigrovat do ciziny. V důsledku toho citelně poklesla úroveň kultury a kvalita umělecké tvorby.

Po celá sedmdesátá a osmdesátá léta probíhaly perzekuce vědců, novinářů, umělců a všech, kteří jakkoliv a kdekoliv vyjádřili nesouhlas s vládní politikou. Naštěstí mnoho tvůrčích osobností zvolilo jednu z dalších cest – cestu tzv. zakázaného umění a pokračovalo dál ve své práci. Vedle oficiálního směřování kulturního života se tak rozvíjela „druhá paralelní kultura.“¹²⁷ Ilegálními formami se šířila literární i vědecká díla, organizovala se bytová divadla, v zahraničí vznikala exilová nakladatelství a vydávaly se časopisy a knihy, které vytvářely prostor pro svobodnou činnost na poli československé literatury. Na poli hudebním se konaly undergroundové koncerty, později tzv. festivaly druhé kultury. První z nich se uskutečnil v září 1974 a vystoupili na něm například The Plastic People of The Universe, skupina DG 307 či písničkář Svatopluk Karásek, který v sedmdesátých letech rovněž koncertoval i ve skromných prostorách Pražské brány na Mělníku. Nicméně účast na těchto festivalech „druhé“ kultury se mu, jako mnohým dalším, stala osudným a od roku 1975 byl sledován Státní bezpečností, rok poté odsouzen k osmi měsícům a po podpisu Charty 77 byl nucen emigrovat.¹²⁸ Malíři a grafici hlásící se k moderním směrům abstraktního umění se stáhli do soukromí, ale i přesto, že neměli oficiálně možnost vystavovat, vždy dokázali nalézt zájemce o svou tvorbu a způsob jak svá díla prezentovat.¹²⁹ Vývoj umění se tak nezastavil, jen probíhal pod tím povrchem oficiálního dění v zemi. Rozvíjela se především práce v ateliérech. Nejmladší generace umělců se pokoušela přiblížit k aktuálním trendům postmoderny. Probíhaly happeningy, na nichž se propojovala činnost profesionálních výtvarníků s mladými talenty. Vyřazení umělci z veřejného života hledali oporu ve vzájemných setkání, kde si vyměňovali názory, diskutovali, plánovali společné

¹²⁷ K tomu více M. VANĚK, *(Ne)oficiální kulturní aktivity mládeže v Československu v období tzv. normalizace*, in: J. PAŽOUT (ed.), *Každodenní život v Československu*, s. 154–179; L. KUDRNA (ed.), *Reflexe undergroundu*. Dobové texty o povaze tehdejší československé kultury výběrově srov. Vilém HEJL, *Kultura paralelní, nebo autonomní?*, *Nový život* 9–10, roč. 31, 1979, s. 180–182; Petr FIDELIUS, *Posun po šikmé ploše. K současné diskuzi o tzv. undergroundu (vydáno jako Kultura oficiální nebo neoficiální?)*, *Svědectví* 68, roč. XVII, 1983, s. 681–687; Rio PREISNER, *O tzv. paralelní kultuře – také v Čechách*, *Rozmluvy*, 1983, s. 10–44; Ivan SVITÁK, *Šmejd z andrgraundu (kritická poznámka o české kontrakultuře)*, in: Ivan Martin JIROUS, *Magorův zápisník*, Praha 1997, s. 644–651. Uvedené texty dostupné online na: <http://www.disent.usd.cas.cz/temata/druha-kultura-underground/> [odkaz funkční k 26. 2. 2018], včetně doprovodného textu *Druhá kultura/Underground* Kristiny Andělové a Jiřího Suka.

¹²⁸ K Prvnímu festivalu druhé kultury podrobněji srov. Pavel PTÁČNÍK, *První festival druhé kultury*, in: *Sborník Archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra* 5, 2007, s. 343–351.

¹²⁹ V Římě začal vycházet časopis československé socialistické opozice s názvem *Listy*, v kanadském Torontu Josef Škvorecký se svou manželkou založili proslulé nakladatelství *Sixty-Eight Publisher*, v Mnichově fungovalo *CCC Books* a v Kolíně nad Rýnem nakladatelství *Index*. Srov. J. HARNA – R. FIŠER, *Dějiny českých zemí II*, s. 244; P. BĚLINA a kol., *Dějiny zemí Koruny české II.*, s. 301; *Kronika českých zemí 1968–2008*, s. 808.

aktivity a vzájemně se seznamovali se svou tvorbou.¹³⁰ Jedním z iniciátorů těchto schůzek byl výtvarný a literární kritik Jindřich Chaloupecký, který se prostřednictvím svých přátelským vztahům s malíři snažil podněcovat rozvoj moderního umění v Československu. Udržoval kontakty s generací výtvarníků, jež tvořila především soukromě v ateliérech a jejich tvorba nebyla tehdejší režimem přijímána. Napsal mnoho kritických článků a esejí o tehdejší umělecké tvorbě, a to i přesto, že během normalizace nesměl veřejně působit. Spolupracoval tak se samizdatovými edicemi, publikoval v zahraničí a psal pro exilové časopisy.¹³¹

Se značnými potížemi se musel potýkat i kulturní život na Mělníku. Pronásledování a zákazy činnosti, mnohdy i na dlouhá léta, se netýkaly pouze významných osobností celostátní kulturní scény, ale perzekuováni byli i umělci lokálního charakteru. Na Mělníku se nelehká doba dotkla například tehdejšího ředitele kulturního domu, hudebníka a učitele Stanislava Tatara, který si svým podpisem manifestu *Dva tisíce slov* a otevřeným odmítnutím nástupu normalizačního režimu zavřel dveře do všech kulturních institucí nejen na Mělnicku, ale v celých středních Čechách. Nesměl učit, vystupovat a angažovat se jakýmkoliv způsobem. Jak sám vzpomíná: „*Najednou jsem měl povoleno dělat pouze uvaděče a nakonec jsem musel odejít úplně.*“¹³² V důsledku toho získal Kulturní dům kpt. Otakara Jaroše zcela nové vedení a zdejší činnost následně probíhala plně pod taktovkou

¹³⁰ J. ŠETLÍK, *Léta sedmdesátá a osmdesátá*, s. 374.

¹³¹ Jindřich Chaloupecký (nar. 12. 2. 1910 – zem. 19. 6. 1990), výtvarný a literární kritik a teoretik, studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy pedagogiku, psychologii, literaturu a dějiny umění, avšak studia nedokončil a věnoval se sebevzdělávání a kontaktu s umělci. Zabýval se výtvarnou a literární kritikou a teorií tehdejšího výtvarného umění, v níž se vyjadřoval k otázkám soudobé umělecké tvorby a snažil se odpovědět na to, co je umění, jaký je jeho smysl a význam v současné době. Jeho stať *Svět, v němž žijeme* se stala uměleckým programem českého uměleckého sdružení Skupina 42 sdružující výtvarníky a literáty, kteří v rámci své tvorby zachycovali městskou krajinu a městský způsob života „obyčejných“ lidí. Chaloupecký rovněž uvažoval o perspektivách výtvarného projevu a situaci avantgardních uměleckých směrů nejen v Československu, ale v celé Evropě. Zaměstnan byl z počátku jako učitel, poté působil v řadě organizací a institucích souvisejících s výtvarnictvím. Podporoval mezinárodní kulturní vztahy. Byl autorem řady kolektivních výstav soudobých českých umělců i reprezentativních expozic v cizině. Aktivně reagoval na aktuální kulturněpolitické podněty, což se mu stalo osudným záhy po únoru 1948 a znovu pak po okupaci v roce 1968, kdy měl zákaz veřejně působit a publikovat. Zároveň byl odvolán ze všech funkcí a donucen odejít i ze Špálovy galerie, kterou vedl v letech 1965–1970. Srov. *Slovník české literatury po roce 1945*, heslo Jindřich Chaloupecký (autorka Ludmila Lantová), dostupné online na <http://www.slovníkeskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=389> [odkaz funkční k 4. 6. 2018]; Jaromír PELC, *Skupina 42*, Kmen: týdeník Svazu českých spisovatelů 42, roč. 2 (8), 1989, s. 1, 3, 5.

¹³² Rozhovor se Stanislavem Tatarem vedla Dagmar Voráčková 15. 3. 2015 (v písemné podobě SOkA Mělník, Sběrka rukopisů Mělník, D. Voráčková, *Galerie Ve věži*, s. 64). V sedmdesátých letech byli mnozí lidé za projevu souhlasu s touto výzvou spisovatele a publicisty Ludvíka Vaculíka perzekuováni. Obecně k tomu Jakub KONČELÍK, *Dva tisíce slov. Zrod a důsledky nečekaně vlivného provolání*, *Soudobé dějiny* 15, č. 3–4, 2008, s. 485–544, konkrétní příklad obdobného osudu tentokrát ředitele divadelního souboru v Hostouni srov. Eva LEŠKOVÁ, *Ochotnické divadelní spolky v západočeském pohraničí – divadlo v Hostouni a Poběžovicích v letech 1947–1990*, in: M. Vaněk – P. Houda (edd.), *Střípky mozaiky*, s. 126–155, zde s. 137.

komunistického vedení města, které zde upevnilo svůj vliv a moc.¹³³ Do čela kulturního domu byl ustanoven člověk zcela nekompetentní, ale stranicky vhodný, podle vzpomínek Alice Vegrové: „Ředitel kulturního domu byl osobou nejen nekulturní, ale jak se později ukázalo, ve válečných letech žádal o přijetí do řad německé policie, posléze byl spolupracovníkem Státní bezpečnosti.“¹³⁴ Hlavním úkolem kulturního domu kpt. Otakara Jaroše se stala propagace komunismu a jeho ideálů. Podílel se na pořádání veškerých kulturně politických akcí, které probíhaly pravidelně každý rok a připomínaly významná politická výročí a jubilea komunistických vůdců.

Slavnostní akce sloužily k reprezentaci komunistické ideologie a byly prostředkem k vytvoření iluze skvěle fungujícího státu a spokojeného obyvatelstva. Jejich úkolem bylo podílet se na formování a výchově socialistického člověka. Mezi nejvýznamnější výročí, která se každoročně slavila, patřil například tzv. Vítězný únor (25. únor), výročí Pražského povstání a výročí osvobození Československa sovětskou armádou (5. a 9. května), Den Československé lidové armády (6. říjen) a velký význam se kladl především na 7. listopad, kdy se připomínalo výročí Velké říjnové socialistické revoluce. Přední příčky v hierarchii komunistických slavností zaujímal také Mezinárodní den žen (8. března) a zejména pak Svátek práce – První máj. Typické pro tyto celostátní slavnosti bylo, že postrádaly jakýkoliv projev spontánnosti, byly přísně organizovány s kontrolovanou účastí všech.¹³⁵ Není proto divu, že se netěšily přílišné oblibě a mnohdy se stávaly spíše povinností než příležitostí k zábavě. Naproti tomu velmi oblíbenými byly lokální a folklorní akce. Na Mělníku se jednalo především o tradiční vinobraní, která i přes projevy komunistických představitelů se značným politickým podtextem, byla především oslavou a připomínkou dlouholeté tradice vinařského řemesla na Mělníku a každoroční vítanou akcí plnou zábavy, dobrého vína a příležitostí k odreagování se od všedních starostí normalizační doby.¹³⁶ V duchu folklóru se pak nesla druhá mělnická slavnost, a sice festival lidových tanců s názvem Mělnický

¹³³ K obdobným zásahům v rámci této „ideové konsolidace poměrů“ v kulturní sféře normalizační éry docházelo po celém Československu. Srov. Martin BRYCHTA, *Divadlo jako součást kultury v Ostravě na počátku „normalizace“*, in: Pavel Horák – Pavel Bošтик (edd.), *České, slovenské a československé dějiny 20. století X.*, Hradec Králové 2015, s. 9–15.

¹³⁴ A. VEGROVÁ, *Něco o Galerii ve věži*, in: Vzpomínkový salón.

¹³⁵ K charakteru komunistických slavností a oslav podrobněji Jitka SOBOTKOVÁ, *Slavnosti a oslavy v komunistickém Československu*, in: M. Vaněk (ed.), *Obyčejní lidé...?!*, s. 398–429; M. OTÁHAL, *Dělníci a volný čas*, s. 251–283.

¹³⁶ K mělnickému vinobraní podrobněji Jan KILIÁN, *Historie mělnického vinobraní*, *Conflunes* 7, 2010, s. 59–73; Dalibor STÁTNÍK, *Víno a vinařství v českých zemích v 19. a 20. století*, *Jihočeský sborník historický* 80, 2011, s. 314–315; Jaromír TŮMA, *Mělnické přípítky po 100 letech. Vinařský bedekr k výročí vinobraní na Mělníce*, Praha 2012; N. MICHŇOVÁ, *Mělnické vinobraní 1911–2013*, Mělník 2014. K slavnosti Mělnický vrkoč srov. níže, s. 44.

vrkoč pořádaný pravidelně od roku 1974 na nádvoří mělnického zámku, jehož hlavním aktérem byl mělnický folklórní soubor Jarošovci.¹³⁷

Vše bylo řízeno. Probíhalo pevné plánování všech kulturních programů, které se ve městě konaly. Důraz byl kladen zejména na výše zmíněné oslavy politických výročí a státních svátků. Vedle toho se v kulturním domě pořádaly koncerty populární hudby, estrády a divadelní představení. Ze zaběhnutého koloběhu každoročních oslav Velké říjnové revoluce a schválených kulturních programů, do nichž se často promítaly výchovné tendence a propagace komunistického režimu, vybočovala mělnická galerie Ve Věži. V prostorách starobylé Pražské brány se odehrával úplně jiný život, který se stal útočištěm pro umělce i návštěvníky, kteří nechtěli jít tzv. s proudem. Vladimíru Veselému se s pomocí přátel a milovníků umění podařilo vybudovat prostor, který v nelehké době umožnil žít alespoň na chvíli svobodným životem. Galerie Ve Věži dokázala fungovat v období totality, které bylo plné nechuti akceptovat touhu člověka po svobodném projevu, „*byla majákem v té šedi toho všeho kolem.*“¹³⁸ Na druhou stranu však musela obstát v tehdejší společnosti protkané všudypřítomným komunistickým dohledem, a tak, aby Vladimír Veselý mohl tento „*malý ostrov naděje v moři normalizačních let*“¹³⁹ udržet i po celá sedmdesátá léta v chodu a pořádat i nadále kvalitní výstavy na dobré úrovni, musel se někdy sklonit a výstavní program přizpůsobit nastaveným podmínkám. Jak Vladimír Veselý vzpomíná: „*Občas jsem dal na pořad tzv. lidovou tvořivost a pod to se ledacos skrylo. Někdy nás obviňovali z imperialistického umění, ale vždycky to nějak prošlo.*“¹⁴⁰ Vše předem promýšlel tak, aby prošel tehdejšími ideologickými normami v umění. Snažil se nalézt rovnováhu v nelehké době a nabídnout prostor svobodnému uměleckému projevu a volnosti myšlenek a názorů. Za to si získal také uznání a zájem nejen mělnické veřejnosti, ale i mnoha věrných příznivců především z Prahy, kteří ochotně na jednotlivé výstavy či doprovodné kulturní programy na

¹³⁷ Mělnický folklórní soubor Jarošovci vznikl v roce 1949 a řadí se k vůbec nejstarším folklórním souborům v Čechách, který veřejnosti představuje a připomíná lidové písně, tance a dobové zvyky z oblasti Mělnicka a okolí. Jejich vystoupení na slavnostech podtrhují tradiční kroje. U počátku založení tohoto folklórního souboru na Mělníku stáli Jitka Dvořáková, Václav Libich a Vladimír Kroupa, kteří se inspirovali lidovou tvořivostí na Mělnicku. Mezi lety 1957 až 1969 zaznamenal soubor řadu úspěchů na národní i mezinárodní scéně. Srov. J. RÁC, *Kapitoly z kroniky*, s. 15; oficiální internetové stránky souboru dostupné online na <http://jarosovci.wz.cz/historie.htm> [odkaz funkční ke 12. 9. 2017].

¹³⁸ Rozhovor s Aidou Legnerovou-Lihovou vedla Nikola Michňová, 9. 3. 2016.

¹³⁹ B. ŠTRÁCHALOVÁ, *Vzpomínky přátel Vladimíra Veselého*, srov. příloha č. 1.

¹⁴⁰ Ondřej TICHOTA, *Rusové prostřelili velké plátno*, výstřižek z blíže neurčených novin, SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, vlastnoruční poznámky, výpisky a novinové výstřižky Vladimíra Veselého, kart. č. 1.

Mělník dojížděli.¹⁴¹ Teoretik výtvarného umění Miroslav Kudrna¹⁴² charakterizoval mělnickou galerii, slovy: „*Galerie Ve Věži si za dlouhá léta svého působení uchovává zajímavé rozpětí výstavní činnosti. Má několik zřetelných těžisek; v oblasti soudobé tvorby, jež zde byla veřejně a odvážným způsobem zveřejňována na principu tematických a motivických konfrontací i s umění ze zahraničí, také v bilancích tvořivých snah dětí. Galerie nesoustředila díla do ucelených fundusů spravovaných muzejní metodou; byla a je výstavní síň s volným programem.*“¹⁴³

Koncept výstavní činnosti vytvářel sám Vladimír Veselý a vždy dbal na to, aby si galerie Ve Věži i v nelehké době uchovala svou tvář. Umožňoval vystavovat progresivním mladým výtvarníkům a současně i uznávaným profesionálům a známým akademikům. Představovalo se především moderní umění a tvorba, která reagovala na aktuální dění a momentální situaci v politice, kultuře, i oficiálním umění, jak potvrdil např. malíř, grafik, ilustrátor a hudebník Jan Antonín Pacák: „*Zásluhou pana Veselého jsem asi před patnácti lety vystavoval v galerii Ve věži. Bylo to v době, kdy výstavy řady umělců nebyly pro Prahu vhodné. Některé výstavní prostory v regionech tehdy nabídly pomocnou ruku. Mělnická galerie Ve věži patřila mezi ně.*“¹⁴⁴

Nebylo to vždy tak jednoduché. Nová mělnická galerie výtvarného umění nejprve patřila pod patronaci Lidové školy umění Mělník – měla sloužit, především jako výstavní síň pro její žáky. Když však začali v prostorách Pražské brány vystavovat i profesionální umělci, nebylo v moci „lidušky“ galerii dál vést a financovat. Její správu tehdy převzal Kulturní dům kpt. Otakara Jaroše. Tím se částečně vyřešila otázka financí. Výstavy se obvykle platily z prostředků samotných vystavovatelů, ale veškerý propagační materiál a provozní náklady galerie zajišťoval kulturní dům. Ke každé výstavě se tiskly pozvánky a plakáty a vydávaly se katalogy. Musely však být vytvořeny s dostatečným předstihem a projít schvalovacím procesem. Až poté se mohly šířit mezi širokou veřejnost. A opravdu se někdy stalo, že na základě předloženého katalogu ke schválení byla výstava nakonec zakázána. Stalo se tak například při přípravě výstavy kladenského rodáka, malíře a grafika

¹⁴¹ Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Nikola Michňová, 13. 11. 2014; Rozhovor s Aidou Legnerovou-Líhovou vedla Nikola Michňová, 9. 3. 2016; rozhovor s Heřmanem Chromým vedla Nikola Michňová, 16. 3. 2016.

¹⁴² Miroslav Kudrna (nar. 3. 1. 1935 – zem. 31. 7. 2014) grafik a teoretik umění, absolvoval na Státní grafické škole v Praze a na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Působil jako kurátor kolektivních i samostatných výstav, zabýval se historicko-uměleckou a kritickou činností v oborech volného a užitého výtvarného umění se zaměřením na grafiku. Podrobněji na <http://www.graphieion.cz/index.php?akce=vypis&link=2014080007> [odkaz funkční k 19. 9. 2017].

¹⁴³ Miroslav KUDRNA – Vladimír VESELÝ, *4. Mělnický salón*, Mělník 1990.

¹⁴⁴ *Jeňýk Pacák nezapomíná na galerii Ve věži*, Týdeník Mělnicko 32/37, 12. 8. 1999.

Miroslava Hrušky,¹⁴⁵ v jehož katalogu byl otištěn obrázek, na kterém byla zavěšená rybářská síť, která řediteli kulturního domu natolik připomínala horní část dámského spodního prádla, že se rozhodl výstavu ještě před zahájením úplně zrušit.¹⁴⁶ Takové zážitky trefně ve svých vzpomínkách okomentovala Alice Vegrová a přirovnala některé události k absurdním zážitkům: „*k pavučině magična a neuvěřitelnosti, ne nepodobné obrazům z filmů Frederica Felliniho.*“¹⁴⁷

Jednotlivé katalogy připravoval a vytvářel sám Vladimír Veselý: „*Pro účely katalogu jsem musel nechat udělat štočky, na Mělníku nebyl offset, takže šlo ještě o ruční sazbu. V tiskárně jsem měl známé, které jsem obdaroval nějakou svojí grafikou, a oni pak vycházeli ochotně vstříc mým požadavkům.*“¹⁴⁸ Katalogy byly obvykle čtyřstránkové, záleželo však na výstavě a významu vystavovatele. Vždy byly zpracovány profesionálně. Obsahovaly základní informace k vernisáži výstavy, stručný životopis vystavovatele, včetně několika reprodukcí jeho uměleckých děl. Mnohdy byly opatřeny úvodními texty, jejichž autory se stávali i přední čeští teoretici výtvarného umění tehdejší doby, například již zmíněný Josef Císařovský, který v jednom ze svých příspěvků charakterizoval mělnickou galerii slovy: „*Tato galerie má svůj vlastní profil, atmosféru a také vůni a půvab místa, kraje a také těch lidí, kteří tam žijí a tvoří toto kulturní prostředí.*“¹⁴⁹ Mezi další výtvarné kritiky a teoretiky komentující dění v galerii Ve Věži patřili již zmínění Miroslav Kudrna, Jaroslav Hlaváček a dále např. Jiří Šetlík, František Dvořák, Jiří Padrta a mnozí další.¹⁵⁰

To, že galerie Ve Věži patřila pod kulturní dům, však mělo i svá negativa. Zostřený dohled nebyl pouze nad tiskovinami vydávanými k jednotlivým výstavám konaným v galerii, ale především nad samotným výběrem umělců a jejich děl, kteří chtěli v mělnické galerii vystavovat. Při pořádání každé výstavy Vladimír Veselý musel nejprve vyplnit patřičný formulář s přesnými údaji k zamýšlené výstavě.¹⁵¹ Vždy bylo třeba uvést jméno vystavovatele nebo vystavovatelů v případě kolektivních výstav, včetně přesného námětu vystavovaných děl, dále termín, v němž měla výstava probíhat, datum konání slavnostní vernisáže, název výstavy a cenu vstupného. Žádost předložil nejprve řediteli mělnického

¹⁴⁵ Miroslav Hruška (nar. 21. 9. 1931 – zem. 21. 3. 1982) malíř, hudebník, absolvent UMPRUM v Praze, kde studoval u Aloise Fišárka.

¹⁴⁶ Ondřej TICHOTA, *Rusové prostřelili velké plátno*, výstřížek z blíže neurčených novin, SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, vlastnoruční poznámky, výpisky a novinové výstřížky Vladimíra Veselého, kart. č. 1.

¹⁴⁷ A. VEGROVÁ, *Něco o Galerii ve věži*, in: Vzpomínkový salón.

¹⁴⁸ Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Dagmar Voráčková, 10. 7. 2012 (v písemné podobě SOkA Mělník, Sbirka rukopisů Mělník, D. Voráčková, *Galerie Ve věži*, s. 58).

¹⁴⁹ Vladimír, VESELÝ, *II. Mělnický salón*, Mělník 1969.

¹⁵⁰ Více k osobnostem zmíněných výtvarných teoretiků a kritiků dále v textu.

¹⁵¹ SOkA Mělník, f. MKD Mělník, spisový materiál, kart. č. 9.

kulturního domu, který byl oficiálním pořadatelem výstav v galerii Ve Věži. Po jeho souhlasu musel čekat na schválení odborem kultury okresního národního výboru. Když se představeným něco nelíbilo, pokusil se výstavu obhájit a prosadit, a když se ani to nepodařilo, výstava byla zamítnuta. Bylo velkým štěstím, že nově dosazený ředitel kulturního domu nebyl v dodržování svých povinností příliš důsledný, a tak díky jeho určitému nezájmu prošlo schvalovacím procesem mnoho výstav, které by při přísnějším dozoru v tehdejších podmínkách obstály jen stěží. Jak však Vladimír Veselý vzpomíná: „*Zle bylo až, když mu to někdo řekl.*“¹⁵² Stejně tak politické vedení města bezprostředně do provozu galerie nezasahovalo a ponechávalo zdejší dění do značné míry na jejím provozovateli. „*Funkcionáři se dostavovali na zahájení výstav jako oficiální revizoři, kontrolující, zdali je vše v duchu, který se nevymyká tomu předepsanému stranickému pohledu. Ale přicházeli spíše řídce, protože se tu v unikátních prostorách galerie Ve věži, které byly na hony vzdálené od tradičních schůzovních sálů, v nichž za předsednickými stoly mohli ukazovat, kdo tady všude trůní, necítily ve své kůži. Navíc se dostávali až do příliš těsného kontaktu s lidmi, kterým nerozuměli a proto když se občas rychle objevili, stejně rychle vypadli.*“¹⁵³

Výstavy, které prošly schvalovacím procesem vždy a bez problémů, byly výstavy žáků výtvarného oboru Lidové školy umění Mělník. Ty se zde konaly pravidelně. Každý rok mohly mělnické děti představit svá umělecká díla rodičům, příbuzným, kamarádům a známým. Tradičně se konaly v červnu před ukončením školního roku. Jednalo se o žáky navštěvující „výtvarku“ Vladimíra Veselého, jak tomu všichni říkali. Umělecká tvorba pomáhala dětem formovat jejich představy, rozvíjet fantazii a přirozený intelekt. Prostřednictvím výtvarného umění získávaly všestranné dovednosti. Poznávaly výtvarnou práci a jejich učitelé (druhým pedagogem výtvarného oboru na Mělníku byl Pavel Dvořák) jim tak umožňovali nejen pochopit tehdejší umění, ale také jim nabízeli prostor, jak smysluplným způsobem využít volný čas a pobavit se a zasmát s kamarády. Pojetí výuky Vladimíra Veselého bylo hravé, zábavné a přesto poučné a náležitě vzdělávací. Děti malovaly nejen ve školních lavicích, ale také v plenéru – v přírodě i v ulicích města. Mělník tak často ožíval zájmem malých výtvarníků a jejich díly. Vladimír Veselý prosazoval nové přístupy, netradiční materiály a nové výtvarné techniky. Za své letité působení přivedl na

¹⁵² Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Nikola Michňová, 13. 11. 2014; SOkA Mělník, f. MKD Mělník, dokumentace k pořádání výstav v galerii Ve Věži (smlouvy, formuláře a úřední záznamy k uskutečnění výstav v letech 1970–1989, kart. č. 4, 6–9, 12.

¹⁵³ Rozhovor s Heřmanem Chromým vedla Nikola Michňová, 16. 3. 2016.

Mělníku desítky dětí k zájmu o umění. Proto i výstavy dětské tvorby měly ve výstavní činnosti galerie Ve Věži vždy své místo a byly velmi oblíbené, zvláště pro samotné malé vystavovatele, které tajemné prostory středověké Pražské brány vždy lákaly a nabízely dobrodružství a zážitek.

Vyhrazený prostor v konceptu výstavního plánu na každý rok měli také amatérští výtvarníci. Galerie Ve Věži vždy nechávala dveře otevřené pro studenty tzv. II. cyklu výtvarného oboru Lidové školy umění Mělník, který navštěvovali zájemci o uměleckou tvorbu již vyššího věku, tedy ti, kteří byli alespoň plnoletí. Pro tyto starší studenty se Vladimírovi Veselému častokrát podařilo získat modelky pro malbu aktů, což bylo přijímáno více než s nadšením a zájmem. Jak vzpomíná jeden ze studentů Vladimíra Veselého, již zmíněný pozdější hudební publicista a dramaturg Vojtěch Lindaur:¹⁵⁴ „*Nebylo důležité, že jsem u něj byl jen prostřední v malbě i grafice, mnohem slastnější a inspirativnější byl ten okamžik setkávání, která dovedl zprostředkovat. Ve starobylém prostoru malířského ateliéru stáli jsme u stojanů a uhlém obkreslovali proporce nahaté Polky. Chtěla si přivydělat ke své gáži.*“¹⁵⁵

Prostor pro výstavy byl vyhrazen rovněž i pro další amatérské umělce a nadšence z celých středních Čech. Vladimírovi Veselému se podařilo vytvořit prostředí, kde se scházeli spříznění výtvarníci a výtvarnice podobného smýšlení, jak vzpomíná jeden z nich – Vojtěch Lindaur slovy: „*Navzájem jsme se znali líp než příbuzní, měli jsme se raději než milenci. Byli jsme jedinými soudruhy ve městě, ve světě, který měl soudružství v popisu práce.*“¹⁵⁶ Podle slov teoretika výtvarného umění Miroslava Kudrny mělnická galerie „...*přitahovala nadšené sběratele umění a debutanty – dosud neznámé talenty a ty neúnavně objevovala a uváděla do kontextu s ostatními...je zdrojem úžasu nad možnostmi prosté výstavní imaginace s překvapivým setkáním nad tím, pod kolikerym zorným úhlem je výtvarné vidění s to zmocňovat se vnějšího světa.*“¹⁵⁷ Každoročně probíhaly Okresní výstavy amatérského výtvarnictví, které měly vždy velký úspěch a byly spjaté s příjemnou

¹⁵⁴ Vojtěch Lindaur (nar. 12. 9. 1957 – zem. 8. 1. 2018) hudební publicista, dramaturg a překladatel, absolvoval Fakultu žurnalistiky Univerzity Karlovy. Poté působil jako dramaturg v Kulturním domě Opatov, odkud byl v 80. letech propuštěn. Na volné noze psal články do časopisu Melodie a Hudební vědy, Gramorevue a pod pseudonymem Hugo Kočár přispíval také do samizdatových časopisů Revolver a Revue. Po revoluci v roce 1989 se stal producentem, podílel se na tvorbě dokumentárního cyklu Bigbít, byl šéfredaktorem časopisu Rock & Pop a přispíval do mnoha dalších periodik a tisku. Radek DIESTLER, Lindaur, Vojtěch, in: Petr Macek (ed.), Český hudební slovník osob a institucí, Brno 2008. Dostupné online na: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=1002602 [odkaz funkční k 3. 5. 2017].

¹⁵⁵ V. LINDAUR, *Něco o Galerii ve věži*, in: Vzpomínkový salón.

¹⁵⁶ TAMTÉŽ.

¹⁵⁷ M. KUDRNA – V. VESELÝ, *4. Mělnický salón*.

a přátelskou atmosférou. Amatérská tvorba, nezávisle na tom, zda její umělecké kvality jsou větší či menší, byla především projevem zájmu a nadšení pro umění. Díla odhalovala individuální obraz světa jejich autorů a ukazovala jejich emocionální zážitky a radost z umělecké tvorby. A to byl ten důvod, pro který člověk tvořil, obzvláště v nesvobodné době totalitní společnosti, kdy výtvarný projev přinesl alespoň malý pocit svobody. Nehodnotila se umělecká provedení, nehledaly se nedostatky, ale bylo možné podívat se na individuální tvorbu, v níž se autoři vyrovnávali s prostředím, v němž žijí, hledali krásy v každodenním životě či se pokoušeli vyjádřit své pocity a názory na tehdejší společnost. To ovšem neznamenalo, že by amatérská díla neměla svou uměleckou váhu. Často se konaly soutěže amatérské tvorby. Mezi obrazy se pečlivě vybíralo a ty nejlepší postupovaly do krajských soutěží, kde reprezentovaly zájmovou uměleckou činnost v mělnickém regionu.

Mezi vystavovateli v galerii Ve Věži měli každoročně své místo také fotografové, a to jak profesionálové, tak amatéři. Na Mělníku fungoval již od roku 1945 Fotoklub, jehož členové se nejprve zaměřovali zejména na fotodokumentaci. Pořizovali fotografie z mělnických slavností a zásadních událostí roku, jako bylo například oblíbené vinobraní. V padesátých letech se jejich hlavní náplní stala fotodokumentace probíhající socialistické přestavby města. Změna přišla v druhé polovině šedesátých let, kdy se do Fotoklubu začali hlásit mladí lidé. Došlo k reorganizaci klubu a vznikl Klub přátel fotografie. Zvyšoval se zájem o uměleckou fotografii a na Mělník začali jezdit profesionální fotografové z Prahy a pořádali besedy.¹⁵⁸ Zvýšení zájmu o fotografickou tvorbu vedlo k pravidelnému pořádání členských výstav, které se konaly právě v galerii Ve Věži. Mělničtí fotografové pravidelně vystavovali také v hale kulturního domu a účastnili se rovněž mnoha fotografických soutěží na krajské i celostátní úrovni.

Čím však si mělnická galerie získala takové jméno a stala se známou výstavní síní v Praze, po celých středních Čechách i širokém okolí, to byly výstavy profesionálních umělců a akademiků. Díky kontaktům a působení Vladimíra Veselého v uměleckých kruzích, zejména v Praze, začali v galerii Ve Věži vystavovat přední čeští i zahraniční malíři, grafici, sochaři, fotografové a další výtvarníci, kteří dosáhli celostátního a mnohdy i světového uznání. Často se jednalo o umělce, kterým tehdejší komunistický režim znemožnil vystavovat a jakkoliv se podílet na kulturním životě československé společnosti. V mělnické galerii Ve Věži však měli vždy dveře otevřené. Tvořilo se zde a vystavovalo v duchu slov jednoho z nejvýznamnějších a nejvlivnějších teoretiků českého výtvarného

¹⁵⁸ Srov. J. RÁČ, *Kapitoly z kroniky*, s. 27–28.

umění druhé poloviny 20. století Jindřicha Chaluppeckého, který v závěru své eseje *Svět, v kterém žijeme*, jenž se později stal programovým manifestem umělecké Skupiny 42, uvedl: „*Umění objevuje skutečnost, vytváří skutečnost, odhaluje skutečnost, ten svět, v němž žijeme, a nás, kteří žijeme. Neboť nejen tématem, ale smyslem a záměrem umění není nic než každodenní, úděsné a slavné drama člověka a skutečnosti: drama záhady čelící zázraku. Nebude-li toho moderní umění schopno, bude zbytečné.*“¹⁵⁹ Galerie se tak stala oblíbeným místem setkávání mělnických obyvatel a především příznivců výtvarného umění, ale také hudby či poezie, a především svobodného ducha, který byl ve věži vždy přítomný.¹⁶⁰ Vladimír Veselý vedl mělnickou galerii totiž stejným stylem, jako učil své žáky a studenty umělecké tvorbě. Jeho přístup byl na tehdejší dobu vlastně dost neobvyklý a specifický. Svým žákům nechával otevřený prostor pro vlastní styl výtvarné činnosti a svobodu jejich uměleckého projevu. Pouze je učil základům výtvarných technik a představoval jim jednotlivé způsoby umělecké tvorby. „*Jeho zásluhou se dokázalo dobrovolně scházet možná několik desítek lidí, které spojovala společná výtvarná touha, přesahující u některých také do jiných uměleckých oborů a disciplín.*“¹⁶¹

IV. 1. Sedmdesátá léta v mělnické galerii Ve Věži

Na počátku sedmdesátých let nastoupilo Československo na cestu budování reálného socialismu, která postupně směřovala k zavedení jakési pseudokonzumní společnosti, kde se každý stará sám o sebe.¹⁶² Centrální řízení komunistické strany se projevovalo ve všech sférách života společnosti. Hospodářství zpočátku prosperovalo, ale po polovině sedmdesátých let se začalo dostávat do potíží a nedokázalo uspokojit potřeby obyvatel. Rozvoj průmyslu navíc vedl ke značnému zhoršení životního prostředí. Zároveň během sedmdesátých let probíhala rozsáhlá výstavba. Mezi velké projekty patřily jaderná elektrárna

¹⁵⁹ Jindřich CHALUPECKÝ, *Svět, v němž žijeme*, Program D 40, 1939–1940, s. 88–89, in: J. Ševčík – P. Morganová – D. Dušková, *České umění 1938–1989*, s. 37.

¹⁶⁰ J. LHOTSKÁ, *Vzpomínky přátel Vladimíra Veselého*, srov. příloha č. 1.

¹⁶¹ Rozhovor s Heřmanem Chromým vedla Nikola Michňová, 16. 3. 2016.

¹⁶² Následující text vztahující se ve faktografické rovině k politickým událostem v Československu v letech 1970–1979 se opírá, když není uvedeno jinak, o literaturu: J. HARNA – R. FIŠER, *Dějiny českých zemí*, s. 244–246; Vladimír VIMIR, *Malá galerie českých malířů*, Praha 1980; *Kronika českých zemí*, s. 817–821; P. BĚLINA a kol., *Dějiny země Koruny české II*, s. 303–304; J. RÁKOSNÍK – I. TOMEŠ a kol., *Sociální stát*, s. 546–190; M. OTÁHAL, *Opozice, moc, společnost 1969–1989*; L. KALINOVÁ, *K sociálním dějinám Československa 1969–1989*; TÁŽ, *Konec nadějí a nová očekávání*; J. ALAN (ed.), *Alternativní kultura*; M. VANĚK a kol., *Ostrůvky svobody*; TÝŽ, *Obyčejní lidé...?!*; P. BLAŽEK (ed.), *Opozice a odpor proti komunistickému režimu*; M. DEVÁTÁ – J. SUK – O. TŮMA (edd.), *Charta 77*; O. TŮMA – T. VILÍMEK (edd.), *Pět studií k dějinám české společnosti*; TITÍŽ (ed.), *Česká společnost v 70. a 80. letech*; A. BRDA – J. MLEJNEK – S. ŠKODA, *Mýty o socialistických časech*; P. BREN, *Zelinář a jeho televize*; J. PAŽOUT (ed.), *Každodenní život v Československu 1945/48–1989*; D. STÁTNÍK, *Jan Palach a Československo 1948–1989*.

Dukovany, dálnice z Prahy do Bratislavy, pražské metro či domy kultury stavěné ve všech větších městech.¹⁶³ Na druhou stranu díky značné sociální podpoře, systému státních příspěvků a jistot zaměstnání došlo k velkému populačnímu růstu. V důsledku toho se začalo s rozsáhlou bytovou výstavbou.

Stejně na tom byl i Mělník, který se v průběhu sedmdesátých let stal jedním z nejrychleji rostoucích a rozvíjejících se měst ve středních Čechách.¹⁶⁴ Přibývalo obyvatel. Jejich počet se v roce 1975 vyšplhal na 15 000. Ve městě probíhala rozsáhlá výstavba. Rozrůstala se sídliště, stavěly se prodejny, školy a školky, zdravotní střediska a budovala se kanalizace. Mělník získal koupaliště, autokemp, saunu či sportovní areál na Polabí. V roce 1971 byla završena druhá etapa výstavby mělnické elektrárny a započala stavba nových panelových domů. Vzniklo sídliště Rousovice. V následujícím roce 1972 město dokončilo vodovod, který přiváděl kvalitní pitnou vodu z podzemních vod pod obcí Mělnická Vrutice až na nová sídliště. Sedmdesátá léta se tedy na Mělníku nesla ve znamení čilého stavebního ruchu. Mělničtí tak mohli trávit volný čas sportovními aktivitami, návštěvami biografu či procházkami v novém parku na Polabí. Ve městě nechybělo ani muzeum a městská knihovna, která na sklonku 70. let opustila prostory kulturního domu a získala vlastní budovu v Husově ulici.¹⁶⁵ Hlavní roli v oblasti kulturního života na Mělníku hrál i nadále Kulturní dům kpt. Otakara Jaroše. Vyžití v oblasti výtvarné umělecké tvorby pak poskytovala galerie Ve Věži.

S nastupující normalizací od počátku sedmdesátých let, kdy byl završen proces obnovy prosovětského režimu, se však začaly objevovat první problémy právě v oblasti umění, a to jak na celostátní úrovni, tak i v jednotlivých regionech a městech, včetně Mělníka. Byla zničena organizační struktura uměleckých společenství a činnost tvůrčích

¹⁶³ Srov. Eva SEMOTÁNOVÁ, *Člověk a krajina ve druhé polovině 20. a počátkem 21. století*, in: Eva SEMOTÁNOVÁ – Jiří CAJTHAML a kol., *Akademický atlas českých dějin*, Praha 2016, s. 472–476.

¹⁶⁴ Následující text k dějinnému vývoji na Mělníku v letech 1970–1979 se ve faktografické rovině, když není uvedeno jinak, opírá o rozhovory s pamětníky uvedené v pozn. č. 24 a 25, s. 15 a dostupnou regionální literaturu: J. RÁČ, *Kapitoly z kroniky*, s. 19–24; M. SLAVICKÁ (ed.), *Vzpomínka na galerii Ve Věži*, s. 175–177; J. KILIÁN a kol., *Mělník*, s. 323–324, 328, 386; F. PURŠ, *Náš Mělník*, s. 84–85; R. ŠPAČKOVÁ, *Mělník – proměny města. Náměstí Karla IV.*, Mělník 2002, s. 2, 6; články z dobového tisku: *Výstava O. Kubína Ve věži*, *Nové Mělnicko* 14/19, 9. 4. 1970; *V rodině Leninově*, *Nové Mělnicko* 14/19, 9. 4. 1970; *K 100letí Lenina*, *Nové Mělnicko* 14/19, 16. 4. 1970; *Úspěchy mělnické LŠU*, *Nové Mělnicko* 14/5, 5. 2. 1970; *Ať žije KSČ – organizátorka našich úspěchů!*, *Nové Mělnicko* 15/19, 13. 5. 1971; *Program vinobraní 1971*, *Nové Mělnicko* 15/37, 18. 9. 1971; *Obrazy a grafika*, *Nové Mělnicko* 20/9, 1. 3. 1979; *Do galerie ve věži*, *Nové Mělnicko* 20/14, 14. 3. 1979; archivní prameny, včetně katalogů k jednotlivým výstavám konaným v galerii Ve Věži, uvedené v seznámech v závěru práce.

¹⁶⁵ Městská knihovna předsílila do pseudogotické vily Karoly, která nese jméno po manželce okresního tajemníka a člena městského zastupitelstva Františka Vinklera, paní Karolíně. Ten ji nechal vystavět v roce 1876 podle projektu architekta Aloise Filcika. V roce 1886 byla vila rozšířena o romanticky pojatou přístavbu s věžičkami a cimbuřím. Srov. J. KILIÁN a kol., *Mělník*, s. 373; R. ŠPAČKOVÁ – F. PURŠ, *Mělník průvodce městem*, s. 23.

skupin postavena do ilegality. V prosinci 1970 proběhlo celostátní shromáždění umělců a kulturních pracovníků, na němž byli informováni o jednání pléna ÚV KSČ, kde mimo jiné došlo k odsouzení událostí roků 1968 a 1969, které přinesly společenskou krizi. V důsledku toho byl ustanoven Přípravný výbor nových uměleckých svazů, jehož úkolem bylo vytvořit jednotné socialistické umění přispívající k rozvoji Československa v duchu marxistickoleninských idejí. Vzápětí na počátku roku 1971 se konalo první zasedání Přípravného výboru Svazu českých výtvarných umělců, který nahradil původní Svaz československých výtvarných umělců a měl organizovat a vést české výtvarné umělce k tvůrčí práci v souladu s kulturní politikou KSČ.¹⁶⁶ Do jeho čela byl postaven malíř Jaroslav Grus. Reorganizovaný Svaz začal záhy usměrňovat veškerý umělecký život. Ovládl výstavní síně a zrušil vydávání časopisů *Výtvarné umění*¹⁶⁷ a *Výtvarná práce*.¹⁶⁸ Členem Českého fondu výtvarných umělců pak musel být každý umělec, který chtěl veřejně působit, výtvarnou prací se živit a vyhnout se tak případného obvinění z příživnictví. Výtvarníci tím byli nuceni ke kompromisům, aniž by to muselo znamenat, že s oficiální politikou souhlasili. Pod přímou správu nového českého uměleckého svazu připadl Český fond výtvarného umění, který přestal být samostatnou organizací a jeho činnost se soustředila na organizaci, technické a sociální zajištění práce jednotlivých umělců a realizaci ideových plánů svazového vedení.¹⁶⁹

V kulturním životě společnosti se tak záhy začalo projevovat plnění ekonomických a sociálních úkolů stanovených na XIV. sjezdu KSČ, kde bylo jasně určeno, že: „*Kultura a všechny její oblasti tvoří nezastupitelnou součást šíření ideologické fronty při formování a výchově socialistického člověka. Posláním umělecké tvorby mělo být obsahovat socialistickou skutečnost a aktivně se podílet na ideovém zápasu socialistického kapitalismu.*“¹⁷⁰ Z veřejných knihoven zmizela nekonformní díla, z galerií byla vyřazována tvorba nepohodlných umělců a v divadlech byli propouštěni kontroverzní ředitelé, režiséři i herci. Zastavovala se činnost nežádoucích kulturních svazů, rušily se časopisy a v těch

¹⁶⁶ Stanovisko umělců a kulturních pracovníků přijaté na celostátním aktivu 18. prosince 1970 v plném znění publikováno v časopise *Výtvarná práce* XIX., č. 1, 5. 1. 1971, s. 1. Text přetištěn v knize: J. ŠEVČÍK – P. MORGANOVÁ – D. DUŠKOVÁ, *České umění 1938–1989*, s. 342–343. Jako náhrada bývalého Československého svazu výtvarných umělců vznikl v roce 1973 Československý výbor svazů výtvarných umělců.

¹⁶⁷ Časopis *Výtvarné umění* vycházel od roku 1950 do roku 1971 (10 čísel ročně). Poté byl obnoven až po revoluci a začal opět vycházet od roku 1990. Jeho šéfredaktorkou se stala teoretička Milena Slavická, tehdy kurátorka galerie Pi-Pi-Art v Praze. Vydavatelem byla první dva roky Unie výtvarných umělců v Praze a poté Občanské sdružení pro podporu Výtvarného umění.

¹⁶⁸ Časopis *Výtvarná práce* vycházel v letech 1952–1971 a byl vydáván Ústředním svazem československých výtvarných umělců v Praze. Celkem vyšlo 19 ročníků a jeho šéfredaktory byli v 50. letech Miroslav Lamač, v 60. letech Jiří Šetlík a Miroslav Klivar a poslední dva roky se stal odpovědným redaktorem Jiří Padrta.

¹⁶⁹ Srov. J. ŠETLÍK, *Oficiální umění sedmdesátých a osmdesátých let*, s. 450.

¹⁷⁰ Zdeněk VESELÝ, *Přehled dějin Československa v 70. a 80. letech (1971–1986)*, Praha 1987, s. 141–142.

povolených byly vyměněny celé redakční týmy. Podobná situace byla i ve filmu a v televizi. Probíhala permanentní kontrola všech občanů, kádrové personální čistky, a to nejen posílením policejního sledování, ale i zdokonalením byrokratizace a centrálním řízením celého státu.¹⁷¹ Na druhou stranu je třeba říci, že tato tíživá atmosféra normalizačního režimu dopadala především na inteligenci a umělce, tedy na lidi, kteří měli ambice něco změnit, kteří byli tvůrčí a podnikaví. Těmto lidem režim znemožňoval vyjadřovat své názory a nutil je veřejně, pod hrozbou perzekucí, souhlasit s něčím, s čím se sami neztotožňovali, s tím, co považovali za lež nebo dokonce za zločin. Nicméně skutečností je, že většina československé společnosti nemožnost vyslovit svůj názor veřejně příliš tísnivě neprožívala.¹⁷² Aby si představitelé vládnoucí moci tento postoj a pasivitu většinové veřejnosti upevnili a zachovali, podnikli k tomu patřičné kroky a společnost jistým způsobem podplátili. Zaměřili se na sociální oblast a zvýšili důchody, zavedli mateřský příspěvek a přídavky na děti, prodloužili mateřskou dovolenou apod. Lidé se tak smířili s nastoleným režimem, vytěsnili ho ze svého zájmu a nebrali politickou situaci v zemi na vědomí. Důsledkem byl nezájem občanů o veřejné dění. Dávali přednost odpočinku, zábavě a soustředili se na uspokojování svých sociálních a materiálních zájmů a potřeb. Organizovali si svůj volný čas podle svých možností a představ, do čehož jim tehdejší režim příliš nezasahoval.¹⁷³ Jedním z takových míst pro únik od všech negativních vlivů, které s sebou období rané normalizace přinášelo, se stala mělnická galerie Ve Věži. Nabízela možnost realizovat se v jiných oblastech života než je politika či věci veřejné.

Navzdory této době normalizačního režimu v sedmdesátých letech se Vladimírovi Veselému podařilo galerii Ve Věži nejen udržet, ale pozvednout ji na úroveň kvalitní a hodnotné výtvarné galerie známé po celých středních Čechách i v Praze. Prostory Pražské brány tak mělnické veřejnosti nabízely možnost jak smysluplným způsobem trávit volný čas. Mělnická galerie tedy nebyla pouze tradičním výstavním prostorem, ale plnohodnotným kulturním zařízením města, kde se odehrával každodenní společenský život na Mělníku. To potvrzují i vzpomínky studentů Vladimíra Veselého: „*Bylo to místo, kde jste se nebáli*

¹⁷¹ Vladimíra HRADECKÁ – František KOUDELKA, *Kádrová politika a nomenklatura KSČ 1069–1974*, Praha 1998, s. 36–37. Ke kádrovým prověrkám více Marie ČERNÁ – Jaroslav CUHRA a kol., *Prověrky a jejich místo v komunistickém vládnutí Československa 1948–1989*, Praha 2012.

¹⁷² Jan RYCHLÍK, *Každodennost v Československu v období tzv. normalizace*, in: J. Pažout (ed.), *Každodenní život*, s. 34–47, zde s. 34.

¹⁷³ Srov. Hana HOUSKOVÁ – Jan PODLEŠÁK, *České a slovenské dějiny v letech 1945–1989*, České Budějovice 1994, s. 59; M. OTÁHAL, *Dělníci a volný čas*, s. 251–283; J. SVITÁKOVÁ, *Osudové roky československé státnosti*, s. 40; Kamil ČINÁTL, *Časy normalizace*, in: P. A BÍLEK – B. ČINÁTLOVÁ (edd.), *Tesilová kavalérie*, s. 166–187.

*s kýmkoliv promluvit, kdy každý dialog s přítomnými byl obohacující a svobodomyšlný. Byla to oáza v šedivém městě.*¹⁷⁴

Ani v sedmdesátých letech nechyběly ve výstavním programu mělnické galerie výstavy žáků výtvarného oboru Lidové školy umění Mělník i výstavy amatérských umělců a studentů II. cyklu výtvarného oboru této školy. Prostor dostali rovněž amatérští fotografové mělnického regionu. Své snímky vystavili na kolektivní výstavě *Viděno okem kamery*.¹⁷⁵ Kromě toho však proběhlo mnoho dalších zajímavých výstav významných profesionálních výtvarníků. Na jaře roku 1970 se konala výstava s názvem *Vzpomínka na Otakara Kubína*, kterou uspořádala historička a spisovatelka Anna Bauerová¹⁷⁶ na počest a uctění památky tohoto významného světově uznávaného malíře, sochaře a grafika.¹⁷⁷ Výstava se uskutečnila pod záštitou Středočeské galerie v Praze ve spolupráci s Okresním národním výborem Mělník. Návštěvníci mohli shlédnout obrazy jednoho z předních malířů francouzské školy z doby jeho pobytu právě ve Francii. Otakar Kubín miloval přírodu, a proto hlavními motivy jeho obrazů byly rozkvetlé louky a dalších krásy francouzské krajiny.¹⁷⁸

V dubnu 1970 byla instalována kolektivní výstava s názvem *Jazz a výtvarné umění*. Jednalo se o část velké pražské výstavy pořádané u příležitosti VI. Mezinárodního festivalu jazzové hudby, na kterém představilo svá díla 21 umělců. Na slavnostní vernisáži vystoupil a výstavu zahájil významný český básník, spisovatel a novinář Jaromír Hořec, jenž se v roce 1945 stal jedním ze zakladatelů deníku *Mladá fronta* a dlouhá léta působil jako její šéfredaktor. Psal také texty k jazzové hudbě. V roce 1968 však musel z politických důvodů z redakce odejít a od té doby bojoval proti komunistickému režimu, jak se dalo. Jaromír Hořec tak byl jedním z desetitisíců dalších lidí, které zasáhly důsledky normalizačního procesu, a musel opustit své pracovní místo. Na konci sedmdesátých let založil samizdatovou edici *Česká expedice*, za což skončil ve vězení.¹⁷⁹ Jazz se do galerie Ve Věži

¹⁷⁴ J. LHOTSKÁ, *Vzpomínky přátel Vladimíra Veselého*, srov. níže, příloha č. 1.

¹⁷⁵ *Viděno okem kamery*, Nové Mělnicko 19/7, 19. 2. 1970.

¹⁷⁶ Anna Bauerová (nar. 1. 7. 1929) historička, překladatelka a spisovatelka, působila na poli památkové péče ve středních Čechách. Zajímal se o výtvarné umění a stala se autorkou několika katalogů k výstavám např. Jaromíra Jindry, Jarmily Malátové a dalších.

¹⁷⁷ Otakar Kubín (nar. 22. 10. 1883 – zem. 17. 10. 1969) malíř, kreslíř, sochař a grafik, absolvoval sochařsko-keramickou školu v Hořicích a poté Akademii výtvarných umění v Praze, kde studoval u Václava Brožíka, Vojtěcha Hynaise, Hanuše Schwaigera a Františka Thieleho. V roce 1903 odešel do Francie, kde s krátkými přestávkami v několika evropských zemích, tvořil celý život. Do ČSR se vrátil v roce 1952, ale v roce 1964 se vrací do Francie, kde zůstal až do své smrti. Proslavil se svými krajinomalbami, zátišími a figurální malbou. Tvořil pod vlivem expionismu a ovlivnil ho zejména Vincent van Gogh. Podrobněji k jeho životu a dílu na: <https://sophisticagallery.cz/encyklopedie/kubin-otakar> [odkaz funkční k 11. 9. 2017]; Jaroslav BRÁNSKÝ, *Meandry paměti*, Boskovice 2009, s. 118–119.

¹⁷⁸ SOKA Mělník, f. MěstNV Mělník, Kronika města Mělníka rok 1970, s. 73.

¹⁷⁹ Srov. *Slovník české literatury po roce 1945*, heslo Jaromír Hořec, dostupné online na: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1026> [odkaz funkční k 10. 10. 2017].

vrátil ještě několikrát, a to i v klasickém podání hudebním, například koncertem českého jazzového hudebníka, multiinstrumentalisty a skladatele Jiřího Stivína, který se v prostorách středověké věže postaral o jeden z mnoha hudebních doprovodných programů.¹⁸⁰

Na jaře roku 1970 naplno na Mělníku propukly oslavy 100. výročí narození Vladimíra Iljiče Lenina. Kulturní dům zaplnil stočlenný soubor sovětské armády, který se svým pěveckým a tanečním vystoupením postaral o kulturní program slavnostního zasedání komunistických pohlavárů. Noviny plnily články o Leninově životě a působení. V květnu navázaly již tradiční oslavy 1. máje, na nichž nechyběl lampionový průvod, lidové veselice i manifestace s propagandistickými projevy mělnických komunistů. Největší kulturní událostí toho roku však byly oslavy na počest 25. výročí osvobození. V rámci slavností probíhaly soutěže o nejlepší divadelní inscenaci či o nejlepší hudební nebo taneční vystoupení. V galerii Ve Věži se při této příležitosti konala velká mezinárodní výstava dětí z celého světa pod názvem *Děti tří kontinentů vystavují*.¹⁸¹ Zúčastnili se jí malí umělci a umělkyně z Japonska, Mexika, Indie, Belgie, Sovětského svazu a samozřejmě nechyběli žáci mělnické umělecké školy. Výstava se stala velkou společenskou událostí a návštěvníci jí mohli shlédnout do konce léta.

Podzim roku 1970 se nesl ve znamení bohatého kulturního programu. Velký ohlas měl humorný pořad Zdeňka Podskalského *Návštěva mladé dámy*, v němž se na prknech kulturního domu na Mělníku představila Iva Janžurová s Milošem Kopeckým. Úspěšný byl také koncert oblíbené české kapely Olympic. Listopad jako měsíc československo-sovětského přátelství byl poněkud odlišný. Započal oslavami Velké říjnové socialistické revoluce a v tomto duchu probíhal i nadále. Konaly se besedy, přednášky a kulturní pořady. Promítaly se sovětské filmy a děti ve školách recitovaly oslavné básně a kreslily Aururu. V galerii Ve Věži byla instalována výstava Armádního výtvarného studia. Bohužel ani mělnické galerii se tak nevyhnuly výstavy poplatné tehdejšímu režimu: „*Nebylo možné se vyhnout výstavám poplatným době, takže probíhaly i ty k příležitostem oslav komunistické strany. Nebrali jsme to jako něco podstatného, společnost byla taková a my byli rádi, že můžeme vystavovat a že výstava nebude uzavřena.*“¹⁸²

Proces normalizace byl v plném proudu. V únoru se tradičně slavilo komunistické vítězství, na které navázaly oslavy Mezinárodního dne žen. Začaly také rozsáhlé přípravy na

¹⁸⁰ Ve kterém roce Jiří Stivín v galerii Ve Věži vystoupil, se nepodařilo dohledat. Srov. níže, příloha, obr. č. 12.

¹⁸¹ *Úspěchy mělnické LŠU*, Nové Mělnicko 14/5, 5. 2. 1970.

¹⁸² Rozhovor s Pavlem Šimralem vedla Dagmar Voráčková, 1. 7. 2012 (v písemné podobě SOkA Mělník, Sbírka rukopisů Mělník, D. Voráčková, *Galerie Ve věži*, s. 59).

slavnosti a kulturní pořady spjaté s 50. výročím založení Komunistické strany Československa. Vyvrcholily v květnu otištěním obřích rudých titulků „*Ať žije KSČ – organizátorka našich úspěchů!*“ či *V čele s KSČ úspěšně dovršíme výstavbu socialismu!*“, které říkaly vše. Přidružily se k nim oslavy osvobození pod heslem: „*Zdravíme Sovětskou armádu – osvoboditelku!*“¹⁸³ Typické sváteční dny v komunistické společnosti doplnila výstava v galerii Ve Věži s názvem *Výstava dětského výtvarného projevu Moskva – Mělník*. Na Mělník přijely děti ze Studia domu kultury „Říjen“ z Moskvy, což byla jedna z nejlepších sovětských uměleckých škol, jejíž žáci vystavovali ve více jak čtyřiceti zemích světa a získali mnoho zahraničních cen. Pro mělnickou lidovou školu umění tedy byla velká čest uspořádat společnou výstavu obrázků dětí z obou škol.

Zadostiučinění komunistickému režimu přinesla i výstava amatérských výtvarníků, na které byly mezi díly studentů Vladimíra Veselého instalovány fotografie, jež zvítězily v soutěži vyhlášené na počest 50. výročí založení KSČ. V souvislosti s tímto politickým výročím se ve Valdštejnské jízdárně Pražského hradu konala velká přehlídka soudobé výtvarné tvorby s názvem *Výtvarní umělci k 50. výročí KSČ*. Jednalo se o jednu z mnoha dalších mohutných expozic ideologické tvorby sloužící k manifestaci sociálních a politických námětů v tehdejší Československu, které pořádaly umělecké svazy ve spolupráci s Národní galerií, ministerstvem kultury a dalšími institucemi v průběhu sedmdesátých i osmdesátých let.¹⁸⁴ Ještě v září mělnická galerie Ve Věži na krátký čas ožila loveckými trofejemi, jejichž expozice byla součástí doprovodného programu k právě probíhajícímu mělnickému vinobraní.¹⁸⁵ Titulek v Novém Mělnicku *Tři ženy ve věži* na sklonku roku příhodně zval na výstavu, na níž svá díla vystavily významná česká malířka a grafička Kateřina Černá,¹⁸⁶ fotografka Eva Studená¹⁸⁷ a keramička Vladimíra

¹⁸³ Nové Mělnicko 15/19, 13. 5. 1971.

¹⁸⁴ K dalším obdobným velkým výstavám účelově propagujícím oficiální linii tehdejší umělecké tvorby patřily expozice *Umění a doba* (1971), *Výtvarné umění k 30. výročí osvobození Československa sovětskou armádou* (1975), *Umění v zápasech doby* (1977), *Umění jako svědectví dějin* (1981), *Výtvarní umělci života a míru k 35. výročí Vítězného února* (1983) a další. Srov. J. ŠETLÍK, *Oficiální umění sedmdesátých a osmdesátých let*, s. 448.

¹⁸⁵ *Program vinobraní 1971*, Nové Mělnicko 15/ 37, 18. 9. 1971; SOkA Mělník, f. Sbírká soudobé dokumentace okresu Mělník – plakáty, programy, letáky a další tiskoviny vydávané k propagaci mělnického vinobraní v roce 1971, kart. č. 61.

¹⁸⁶ Kateřina Černá (nar. 17. 2. 1937) malířka, ilustrátorka a grafička, absolvovala AVU v Praze, ateliéry Vlastimila Rady a Karla Součka, členka volného sdružení Tolerance, podepsala dopis sjezdu Svazu českých výtvarných umělců ze 14. 11. 1986, působila na Základní umělecké škole v Praze, věnovala se knižní ilustraci, typografii. Srov. *Kateřina Černá – obrazy – Eva Studená – fotografie – Vladimíra Zahrádková – keramika v galerii Ve věži*, Mělník 1971 (katalog k výstavě).

¹⁸⁷ Eva Studená (nar. 14. 6. 1946) fotografka, po maturitě vyučena a do roku 1968 se věnovala fotografice (Fotografika je výtvarná fotografická technika, která zvláštním (kontrastním) způsobem zhotovení negativů i pozitivů potlačuje nebo vynechává nepodstatné části obrazu), později se stala samostatnou fotografkou ve Výzkumném ústavu stomatologickém v Praze. Účastnila se výstav *Vnitropodniková soutěž družstva*

Zahrádková.¹⁸⁸ Výstavu zahájil teoretik a kritik abstraktního umění Jiří Padrta,¹⁸⁹ který v roce 1963 založil výtvarnou skupinu Křížovatka zaměřující se na konstruktivní myšlení a objektivní tvorbu, jakýsi protipól imaginativního umění. Hlavní principy a umělecká východiska nového výtvarného směru obecně označovaného jako konstruktivní tendence Jiří Padrta formuloval v katalogu ke stejnojmenné výstavě.¹⁹⁰

V roce 1972 proběhla v mělnické galerii Ve Věži výstava *Kresleného humoru* Petra Juřeny, která sklídila obrovský úspěch.¹⁹¹ Prostory středověké věže tehdy takřikajíc „praskaly ve švech“ – návštěvníci se podle vzpomínek provozovatele galerie tlačili ve všech výstavních patrech Pražské brány. Na vernisáži promluvil akademický malíř, grafik a výtvarný redaktor satirického časopisu *Dikobraz* Dušan Motyčka.¹⁹² Kreslený humor vystřídala výstava grafik akademické malířky, grafičky a ilustrátorky Jaroslavy Pešicové s názvem *Malovaná zrcadla*.¹⁹³

Výstavní činnost v roce 1972 byla v galerii Ve Věži nebyvale bohatá a pozdvihla prestiž a kvalitu „malé“ mělnické galerie. Vedle Jaroslavy Pešicové se v průběhu roku 1972 představila také významná česká grafička a ilustrátorka Olga Čechová, která se proslavila

Fotografie, Od Šumavy k Tatrám v Přerově, Žena ve fotografii. Vytvářela reklamní fotografie pro časopis Standard a Československou televizi. Srov. *Kateřina Černá – obrazy – Eva Studená – fotografie – Vladimíra Zahrádková – keramika v galerii Ve věži*, Mělník 1971 (katalog k výstavě).

¹⁸⁸ Vladimíra Zahrádková (nar. 10. 10. 1948), keramička, absolvovala II. cyklus LŠU Mělník a Střední průmyslovou školu keramickou v Bechyni, pracovala v podniku Keramo v Kralupech nad Vltavou. Srov. *Kateřina Černá – obrazy – Eva Studená – fotografie – Vladimíra Zahrádková – keramika v galerii Ve věži*, Mělník 1971 (katalog k výstavě).

¹⁸⁹ Jiří Padrta (nar. 29. 4. 1929 – zem. 24. 4. 1977) výtvarný teoretik, umělecký kritik, redaktor, kurátor a překladatel z francouzštiny. Vystudoval pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy. Působil jako redaktor a posléze šéfredaktor časopisu *Výtvarná práce* a stal se autorem mnoha odborných studií a publikací z dějin umění. Srov. A. HOROVÁ (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, s. 596–597; J. ŠEVČÍK – P. MORGANOVÁ – D. DUŠKOVÁ, *České umění 1938–1989*, s. 311–312.

¹⁹⁰ TAMTÉŽ, s. 305–308. Podrobnější teoretická studie k tomuto výtvarnému směru Jiří PADRTA, *Konstruktivní tendence*, *Výtvarné umění* XVI, č. 6–7, 1966, s. 327–331.

¹⁹¹ Petr Juřena (nar. 29. 1. 1949) výtvarník, karikaturista, ilustrátor a grafik, studoval na Výtvarné škole Václava Hollara v Praze. Po studiích se mimo jiné stal autorem kresleného humoru a přispíval do časopisu *Dikobraz*.

¹⁹² *Dikobraz* patřil k nejpobulárnějším titulům na tehdejšímu trhu. Vznikl po druhé světové válce jako nezávislé periodikum, ale po nástupu komunismu sloužil nastolenému režimu. Kreslí v něm v duchu dobové ideologie a propagandy s jistou dávkou ironie komentovali domácí i zahraniční politické události. V sedmdesátých a osmdesátých letech zrcadlil *Dikobraz* atmosféru normalizace. Pravidelně připomínal režimní výročí a slavnosti a reagoval na řadu témat z kultury i hospodářství země. I přesto ale nabízel dávkou vtípu a humoru a byl velmi oblíbený. Richard SVOBODA, *Dikobraz 1945–1990*, in: *Slovník české literatury*, 2002. Dostupné online na <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=89> [odkaz funkční ke 2. 1. 2016]. K tomu více Jiří PERNES, *Dějiny Československa očima Dikobrazu*, Brno 2003.

¹⁹³ Jaroslava Pešicová (nar. 30. 12. 1935 – zem. 30. 8. 2015) akademická malířka, grafička a ilustrátorka absolvovala Vyšší školu uměleckého průmyslu v Praze a poté AVU v Praze, kde studovala u Vladimíra Sychry a Miloslava Holého. Byla členkou Sdružení českých umělců grafiků Hollar, Tvůrčí skupiny Etapa, Českého fondu výtvarných umění Litografičiny, Spolku výtvarných umělců Mánes a dalších sdružení výtvarníků. Jejím manželem byl akademický sochař František Štorek. Srov. *Katalog k výstavě Malovaná zrcadla, grafika Jaroslavy Pešicové v galerii Ve věži*, Mělník 1972; A. HOROVÁ (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, s. 608–609; *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, XI., Ostrava 2003, s. 129–130.

zejména ilustracemi dětských knížek a oblíbených časopisů Sluníčko a Mateřídouška a posléze i tvorbou animovaných filmů a dětských seriálů.¹⁹⁴ V roce 1972 nechyběla v harmonogramu výstav v mělnické galerii ani sochařská díla. Například akademickým sochařům Františku Štorkovi a Petrovi Šturmovi se podařilo do nepraktických prostor gotické věže instalovat expozice s několika rozměrnými sochami z kamene i ze dřeva.¹⁹⁵ Vedle soch a výstav zaměřených na grafiku a ilustraci proběhla v galerii Ve Věži rovněž řada expozic prezentujících olejomalbu a další výtvarné techniky. Jedné z netradičních technik tzv. enkaustice neboli malování horkým voskem se věnoval akademický malíř František Ronovský, který patřil k největším figuralistům 20. století. Stál na okraji oficiální scény tehdejšího kulturního života československé socialistické společnosti, mohl tak veřejně působit, a přesto si zachovat svůj osobitý umělecký styl, neboť mimo jiné se zabýval také duchovně laděnými výjevy ze života rodiny, tématem zcela apolitickým. Jeho dílo představovalo v kontextu soudobého výtvarného umění výjimečně kvalitní tvorbu. V mělnické galerii představil své kresby, které odhalovaly existenciální emoce a charaktery lidí. Tvorbu Františka Ronovského v sedmdesátých letech ovlivnila především jeho cesta do Paříže, kdy do svých děl promítal vzpomínky právě na tuto evropskou metropoli.¹⁹⁶ V roce 1970 se zúčastnil kolektivní výstavy s okruhem umělců ze Špálovy galerie *Konfrontace I* v provizorním prostoru Galerii Nova v Praze.¹⁹⁷ Takových expozic ve formě výtvarných konfrontací proběhlo v sedmdesátých a osmdesátých letech více a většinou se jednalo o neoficiální výstavy, které nabízely mladé generaci výtvarníků příležitost prezentovat jejich

¹⁹⁴ Olga Čechová (nar. 6. 4. 1925 – zem. 24. 11. 2010) malířka, grafička, ilustrátorka, básnička a typografka, absolvovala Školu uměleckých řemesel v Brně a poté UMPRUM v Praze, kde studovala u Antonína Strnadela a Karla Svolinského. Byla členkou Sdružení českých umělců grafiků Hollar a dalších sdružení výtvarníků (př. Trasa). Ilustrovala několik desítek knih pro děti a v roce 1971 získala Výroční cenu nakladatelství Albatros za ilustrace. Byla autorkou originálních asambláží. Srov. *Katalog k výstavě Olgy Čechové – 5 obrazů a grafika v galerii Ve věži*, Mělník 1972; *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, I., Ostrava 1998, s. 296–297.

¹⁹⁵ František Štorek (nar. 3. 7. 1933 – zem. 26. 6. 1999) sochař, absolvoval Vyšší průmyslovou školu keramickou a sochařskou v Hořicích a poté AVU, kde studoval u Jana Laudy a Vincence Makovského, později také u Karla Hladíka a Karla Lidického. Dlouhodobě spolupracoval s architektem Emiliem van Lovenem. Byl členem Svazu československých výtvarných umělců, Českého fondu výtvarných umění, Galerie La Femme, Litografičiny, Tvůrčí skupiny Etapa a Spolku výtvarných umělců Mánes. Srov. *Katalog k výstavě Františka Šotrka v galerii Ve věž*, Mělník 1976. Petr Šturma (nar. 5. 1. 1930 – zem. 29. 5. 1995) sochař, absolvoval Státní keramickou školu v Praze a poté AVU u Jana Laudy a Otakara Španiela. Byl členem Českého fondu výtvarných umění a Svazu českých výtvarných umělců. Je řazen ke kubistické škole a jeho monumentální díla pro exteriéry jsou tvořena z betonu, kamene nebo cínu. Srov. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, XII., Ostrava 2006, s. 129.

¹⁹⁶ František Ronovský (nar. 11. 1. 1929 – zem. 17. 3. 2006) akademický malíř a grafik, absolvoval AVU, kde studoval v ateliéru u Miloslava Holého a Karla Součka. Byl členem Českého fondu výtvarných umění, Tvůrčí skupiny Etapa a Spolku výtvarných umělců Mánes.

¹⁹⁷ K dalším vystavujícím patřili: ilustrátorka a grafička Eva Bednářová, sochař Hugo Demartini, sochař a malíř Karel Malich, malíř a ilustrátor Jiří John, sochař a výtvarník Stanislav Kolíbal, malíř Mikuláš Medek a malíř, sochař a restaurátor Stanislav Podhrázský.

mnohdy ne úplně tehdejší režimem schvalovanou tvorbu. Nešlo jen o výstavy jako takové, ale byly to možnosti setkávání výtvarníků, teoretiků a dalších zájemců s uměleckým cítěním, kteří se dostávali ve svých názorech, smýšlení a především svobodném výtvarném projevu do střetu s oficiální koncepcí socialistického umění. Zároveň zde porovnávali svá díla s tvorbou svých předchůdců starší a střední generace. Jednalo se o jednu z cest, jakou se šířilo neoficiální umění na veřejnost. Vždy však záleželo na odvaze jednotlivců a místních specifických podmínkách.¹⁹⁸

V podobném duchu s obdobným cílem probíhaly některé kolektivní výstavy konané také v mělnické galerii Ve Věži. Jednou z nich byl právě tradiční *Mělnický salón*, tentokrát již třetí v pořadí.¹⁹⁹ Byl však na dlouhou dobu posledním, neboť se jednalo o kontroverznější kolektivní výstavy, které se neslučovaly s oficiálním proudem socialistické umělecké tvorby normalizačního období v Československu, a tak byly na Mělníku zakázány. Tomu, že situace se v souvislosti s probíhající normalizací československé společnosti zhoršovala, nasvědčoval mimo jiné i vynucený odchod Jindřicha Chalupického z Galerie Václava Špály, jehož rozloučení s veřejností proběhlo právě při vernisáži zmíněné výstavy *Konfrontace I*.²⁰⁰

Na Mělníku i jinde probíhala rozsáhlá agitace v kultuře, byla obnovena družba se sovětskými městy i Svaz československo-sovětského přátelství. V oblasti umělecké tvorby ideologové komunistické strany osnovali propagandistické kampaně různého druhu, k nimž patřily výstavy na témata oslav mateřství a rodiny, úcty k dělnické práci nebo demonstrace mezinárodního bratrství v rámci socialistického bloku.²⁰¹ Politická propaganda se tak i v dalších letech čas od času musela projevit i v galerii Ve Věži. Vypovídají o tom pravidelně se každoročně opakující výstavy k výročí vítězného února a Mezinárodního dne žen. Stejně tak tomu bylo i v únoru 1973. V tomto roce však byla jedinou ideologizovanou akcí, ostatní výstavní program se již ubíral jiným směrem. Za zmínku stojí výstava scénických a kostýmních návrhů akademického malíře a scénografa Adolfa Weniga, který působil jako divadelní výtvarník nejprve v divadle na Vinohradech a poté v Městských divadlech pražských. Vytvářel jednoduché a barevně jednolité činoherní scény s prostorově

¹⁹⁸ Pořádání výstavních konfrontací na veřejných místech (v divadlech, galeriích, kulturních domech apod.) bylo zpočátku sedmdesátých dostupnější spíše v moravskoslezském regionu. V Praze se umělci museli spoléhat především na setkávání v soukromých ateliérech a bytech. Tyto veřejné prezentace „neoficiálního“ alternativního umění se v Praze více rozšířily až v osmdesátých letech. Srov. J. ŠETLÍK, *Léta sedmdesátá a osmdesátá*, s. 380–383.

¹⁹⁹ Na 3. Mělnickém salónu byla vystavena umělecká díla Aleny Antonové, Karla Beneše, Pavla Dvořáka, Jana Grimma, Daniely Hánové, Jiřího Hanuše, Radoslava Kratiny, Karla Pokorného, Jana Raabeho, Evy Studené, Petra Šturmy, Vlastimila Týmy, Alice Vegrové, Vladimíra Sirůčka, Vladimíra Veselého a Vladimíry Zahradkové. Srov. Vladimír VESELÝ, *3. Mělnický salón*, Mělník 1972.

²⁰⁰ Srov. J. ŠETLÍK, *Léta sedmdesátá a osmdesátá*, s. 374.

²⁰¹ Srov. TAMTÉŽ, s. 372.

přehledným řešením, ale také malířsky plné a ornamentálně bohaté scény hudebních představení.²⁰² Slavnostní vernisáž k výstavě Adolfa Weniga zahájila divadelní scénkou herečka Irena Kačírková, známá především z role princezny Drahomíry v pohádce *Byl jednou jeden král*, s hercem, divadelním dramaturgem a překladatelem Otou Ornestem. Šlo o velmi riskantní doprovodný program, protože oba umělci měli tehdy již zakázanou činnost. Irena Kačírková nesměla filmovat, mohla hrát jen malé a záporné role. Ota Ornest se nesměl v kulturní sféře angažovat vůbec.²⁰³

Výstavu Adolfa Weniga vystřídala expozice obrazů a grafik akademické malířky Aleny Antonové, která vystavovala v galerii Ve Věži vícekrát, a to buď samostatně, nebo společně se svým manželem, akademickým sochařem Petrem Šturmou. Její dílo je částečně řazeno ke kubistické škole.²⁰⁴ V témže roce vystavoval své obrazy a grafiky také Lubomír Netušil, který byl výtvarníkem, organizátorem kulturního života a regionálním historikem v Pardubicích.²⁰⁵ V mělnické galerii představil poetické obrazy a grafiky inspirované přírodními útvary konkrétní krajiny, jež se pohybovaly na rozhraní mezi realitou a imaginací. Tedy i abstraktní a postmoderní umění mělo v mělnické galerii své místo, a to nejen výjimečně, ale ve výstavním itineráři se objevovalo na tehdejší dobu velmi často.

Galerie Ve Věži si plula vlastním životem a Mělník se mezitím měnil k nepoznání. Po celém městě včetně jeho periferie probíhal čilý stavební ruch. Jeho dočasné utlumení přinesl rok 1974, který se nesl ve znamení velkolepých oslav 700 let založení města.²⁰⁶ Byla vydána pamětní publikace o dějinách Mělníka, jejíž „*snahou je ukázat na fotografiích z minulosti i současnosti ten velký rozdíl, kdy z původního zemědělského charakteru města*

²⁰² Adolf Wenig (nar. 28. 4. 1912 – zem. 11. 5. 1980) malíř a grafik, absolvoval Střední průmyslovou školu grafickou a poté AVU, kde studoval u Jakuba Obrovského a Tavíka Šimona. Po studiích pracoval jako divadelní výtvarník, v roce 1939 se stal vedoucím výpravy Městského divadla na Královských Vinohradech, a v letech 1953–1978 působil jako vedoucí výpravy Městských divadel pražských. Navrhl více než 600 inscenací a přes 18000 kostýmů, pracoval pro film i televizi doma i v zahraničí. V roce 1962 byl jmenován zasloužilým umělcem. Srov. *Katalog k výstavě Adolfa Weniga – scénické a kostýmní návrhy v galerii Ve věži*, Mělník 1973; P. TOMAN, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, s. 214.

²⁰³ Ota Ornest (nar. 6. 7. 1913 – zem. 4. 8. 2002) divadelní dramaturg, režisér, herec a překladatel. Absolvoval pražskou konzervatoř, působil v plzeňském Městském divadle a za druhé světové války odešel do exilu do Velké Británie, kde působil v divadle v Londýně. Po návratu do Čech zastával v letech 1950–1972 funkci ředitele Městských divadel pražských. Postupem času začal mít problémy s komunistickým režimem v Československu, až byl v roce 1977 zatčen a odsouzen v procesu vedeném s Václavem Havlem.

²⁰⁴ Alena Antonová (nar. 16. 12. 1930) grafička, malířka, kurátorka, publicistka, ilustrátorka, typografka, absolvovala Státní odbornou školu keramickou v Praze a poté Státní průmyslovou školu grafickou v Praze a UMPRUM, kde studovala u Emila Filly a Antonína Strnadela. Byla členkou Svazu českých výtvarných umělců, Sdružení českých umělců grafiků Hollar, Českého fondu výtvarných umění a Sdružení pražských malířů. Srov. Naděžda MELNIKOVÁ-PAPOUŠKOVÁ, *Katalog k výstavě Aleny Antonové a Petra Šturmy*, Mělník 1973; *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, I., Ostrava 1998, s. 46–47.

²⁰⁵ Lubomír Netušil (nar. 24. 2. 1945) malíř, sochař, grafik, absolvoval Pedagogickou fakultu Univerzity Hradec Králové. Je členem Unie výtvarných umělců pardubického regionu a Českých fondů výtvarných umění.

²⁰⁶ SOKA Mělník, f. MěstNV, Pamětní kniha výstav 700 let Mělníka, 1974, nestr.

se stává v poměrně krátké době významné středisko průmyslově zemědělské oblast.“²⁰⁷ Proběhlo mnoho soutěží pod heslem „Za Mělník krásnější“, které měly motivovat místní obyvatele k dokončení rozpracovaných projektů, k úklidu města i ke zkrášlování obchodů a domácností. Konalo se také velké množství kulturních akcí. K tradičnímu vinobraní a pravidelným oslavám státních svátků se přidala například historická scénka na náměstí připomínající povýšení Mělníka na město, lampiónový průvod, ohňostroj a další. V kulturním domě se uskutečnilo divadelní představení *Královská návštěva* připomínající příchod Karla IV. na Mělník a jeho zásluhy o rozvoj města a byla uvedena také osobitá inscenace Jiráskovy *Lucerny*, kterou režíroval Václav Kaňkovský z pražského Realistického divadla. U příležitosti oslav spjatých se sedmistým výročím od založení Mělníka kulturní dům přivítal hudebníky a pěvce z Národního divadla jako například národního umělce Eduarda Hakena, Václava Zítka nebo zasloužilou umělkyni Dagmar Baloghovou.²⁰⁸

Slavnostní připomínání 700 let od založení města výrazně ovlivnilo i výstavní činnost v galerii Ve Věži. Lidová škola umění Mělník vyhlásila pro své žáky výtvarnou soutěž. Jejich obrázky, na nichž dominovaly mělnické motivy připomínající historii i současnost města, byly vystaveny na výstavě *Dětského výtvarného projevu*. K 700. výročí založení Mělníka proběhly ještě výstava obrazů a kreseb neprofesionálních malířů, absolventů II. cyklu výtvarného oboru LŠU Mělník a členů Arsklubu středočeského kraje, a v září pak výstava fotografií sedmnácti fotografů z mělnického Klubu přátel fotografie. Sérii výstav na počest 700. výročí města uzavřela společná výstava obrazů Vladimíra Veselého a fotografií Vladimíra Sirůčka.

V roce 1974 se však nekonaly pouze kulturní akce k 700. výročí založení Mělníka, ale uskutečnil se také první ročník setkání folklórních skupin Středočeského kraje. Na nádvoří zámku vystoupily tři folklórní soubory, mezi nimiž nechyběli mělničtí Jarošovci. Vznikla tak tradice, která je dodnes známá jako Mělnický vrkoč. Svým snažením přispěl do kulturního života tohoto roku také divadelní spolek Vojan, který nastudoval známou hru Karla Čapka R.U.R. Ani v galerii Ve Věži se v průběhu roku 1974 nekonaly pouze výstavy spjaté s mělnickým výročím. Naopak výstavní program byl opravdu pestrý a započal výstavou *Scénografie loutkového divadla* divadelního scénografa a tvůrce výpravy

²⁰⁷ František PURŠ – Jiří RÁČ – Jaroslav VAGNER – Otakar ŠPECINGER, *Mělník 700 let města (1274–1974)*, Mělník 1974, s. 5. Graficky knihu zpracoval Vladimír Veselý a autorem publikovaných fotografií byl Vladimír Sirůček.

²⁰⁸ J. RÁČ, *Kapitoly z kroniky*, s. 21.

v loutkovém divadle Spejbla a Hurvínka Zdeňka Juřeny.²⁰⁹ V dubnu měla velký úspěch expozice s názvem HUM-ART kreslíře, karikaturisty a ilustrátora Jiřího Kalouska, který byl tvůrcem mnoha knih pro děti a autorem humoristických publikací i kreslených filmů.²¹⁰ Slavnostní vernisáže se tehdy zúčastnila i oblíbená česká herečka Jiřina Bohdalová či jeden z nejvýznamnějších českých historiků umění Jiří Šetlík, a to i přesto, že v této době již nesměl učit, publikovat ani jakýmkoliv způsobem se veřejně angažovat.²¹¹

Z jiného soudku byla výstava akademické malířky Jarmily Šárkové, která se věnovala textilnímu výtvarnictví a v mělnické galerii vystavila svá Artprotis neboli textilní dekorace. Jednalo se o netkaný druh tapiserie vytvořený na sebe pokládanými vrstvami vlny sešitými k textilnímu podkladu. Tehdy šlo o poměrně nový druh uměleckého řemesla, které vzniklo v šedesátých letech v Československu. U zrodu stáli grafici a výtvarníci Jiří Trnka, Antonín Kybal a Alois Fišárek, u kterého studovala i Jarmila Šárková.²¹² Tapiserie v galerii Ve Věži pak vystavila Nora Obstová, a to na zcela netradiční společné výstavě s Hanou Budínskou, jež výstavní prostory doplnila krajkovými vystřihovánkami z papíru a drobnými plastikami z těsta.²¹³ Naopak klasickou výstavou, úzce spjatou přímo s Mělníkem, byla výstava mělnického rodáka, akademického malíře a karikaturisty Josefa Líra. Připravil jí

²⁰⁹ Zdeněk Juřena (nar. 2. 8. 1923) grafik, designér, loutkář, průmyslový výtvarník, absolvoval AVU, obor scénografii u Františka Tröster. Spolupracoval jako scénograf v divadle Na Zelené lišce a později byl členem Loutkového divadla Josefa Skupy, kde působil dvacet let jako výtvarník a poté také jako šéf výpravy.

²¹⁰ Jiří Kalousek (nar. 7. 2. 1925 – zem. 23. 2. 1986) karikaturista, ilustrátor, grafik, malíř, výtvarník animovaných filmů, absolvoval UMPRUM u Františka Muziky a Antonína Pelce. Byl spoluzakladatelem Polyleganu. Od roku 1958 se věnoval knižní ilustraci a uplatnil se také při tvorbě animovaných filmů. Působil jako ilustrátor pro časopisy Měsíčník pro literaturu, umění a život Plamen a Mladý svět. V posledních letech svého života se zabýval malbou. Srov. *Katalog k výstavě Jiřího Kalouska HUM-ART v galerii Ve věži*, Mělník 1974.

²¹¹ Jiří Šetlík (nar. 2. 4. 1929) historik umění, pedagog, kurátor a překladatel, absolvoval česko-ruské gymnázium v Praze a poté dějiny umění a estetiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, od roku 1958 byl vedoucím sbírky současného a moderního umění Národní galerie v Praze. V šedesátých letech studoval v USA, byl členem tvůrčí skupiny UB12, šéfredaktorem časopisu Výtvarná práce a spolupracoval s Literárními novinami. V letech 1968–1970 zastával funkci ředitele UMPRUM v Praze, vzápětí však byl pro své názory a myšlenky vyloučen z komunistické strany a měl zakázanou jakoukoliv činnost ve svém oboru. Od té doby publikoval pod pseudonymy a podílel se na vydávání samizdatové literatury. Srov. Lenka FALTÝNKOVÁ – Jakub NADERLE, *Doc. PhDr. Jiří Šetlík, CSc.*, in: *Osudy umělců v komunistickém Československu*, Praha 2015, dostupné online v rámci projektu Paměť národa na: <http://www.pametnaroda.cz/story/setlik-jiri-1929-3649> [odkaz funkční k 11. 9. 2017]. K životu a tvorbě Jiřího Šetlíka více dokument České televize O jednom z nejvýznamnějších českých badatelů v oblasti výtvarných děl, 2005, režie J. Chytilová, dostupné online na <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1185083644-portrety/305291310220003-jiri-setlik-historik-umeni/> [odkaz funkční k 11. 9. 2017].

²¹² Dagmar MRÁČKOVÁ, *Malování vlnou a nůžkami to je ART-PROTIS*. Dostupné online na <http://www.dagmar-mrackova.cz/obrazy/art-protis/> [odkaz funkční ke 2. 1. 2016].

²¹³ Hana Budínská (nar. 25. 4. 1933) studovala v Jablonci nad Nisou na Vyšší škole uměleckého průmyslu v oddělení malířů jabloneckého průmyslu u prof. Maryšky a na Vyšší škole uměleckého průmyslu v Brně v oddělení Drobného uměleckého průmyslu u prof. Langra, od roku 1954 pracovala v oddělení umělecké výchovy v Ústředním domě pionýrů a mládeže J. Fučíka v Praze, založila loutkářský úsek, její tvorba jsou také bílé krajkové papírové vystřihovánky, drobné plastiky z těsta, šperky z přírodního materiálu nebo koláže. Srov. *Hana Budínská – vystřihovánky a plastiky z těsta, Nora Obstová – tapiserie*, Mělník 1974 (katalog k výstavě).

Vladimír Veselý k uctění památky tohoto nedávno zesnulého umělce. Na vernisáži promluvil kritik a teoretik umění František Dvořák.²¹⁴ O doprovodný program se postaral, již podruhé v galerii Ve Věži, divadelní scénkou český herec a syn Josefa Líra Jiří. Na závěr zahrálo komorní kvarteto mělnické „lidušky“.

První polovina sedmdesátých let proběhla na půdě mělnické galerie v poklidu. Společnost se teprve vyrovnávala s nastupujícím normalizačním režimem. Tu a tam se uskutečnila výstava, která způsobila menší či větší problémy provozovateli galerie s komunistickým vedením. Vždy se však vše podařilo urovnat a galerie se více a více stávala oblíbeným místem kulturního vyžití a společenského setkávání ve městě. Jak mnozí účastníci vzpomínají, na vernisážích bylo vždy veselo, tančilo se, zpívalo a popíjelo mělnické víno mnohdy až do brzkých ranních hodin.²¹⁵ Stejně jako v předchozích letech i rok 1975 nabídl řadu zajímavých výstav, na nichž se představili například grafik a ilustrátor Jiří Vokurka, malíř Pavel Soukup, grafička a ilustrátorka Helena Konstantinová, která se věnovala dětské tvorbě a pracovala pro nakladatelství Albatros, Vyšehrad, Mladou frontu i pro Československou televizi, nebo malířka a básnířka Alena Málková.²¹⁶ Velké pozdvižení v mělnické galerii Ve Věži a potažmo v celém městě přinesl počátek roku 1976. Bylo již zvykem, že významní umělci a umělkyně především z Prahy si na své vernisáže do galerie na Mělník zvali populární muzikanty, herce a další známé osobnosti tehdejšího kulturního dění. Stalo se tak i na společné výstavě malířky a herečky Jany Kremanové a sochařky Ellen Jilemnické.²¹⁷ Jana Kremanová si na slavnostní otevření výstavy pozvala

²¹⁴ František Dvořák (nar. 17. 4. 1920 – zem. 9. 11. 2015) teoretik, kritik a historik výtvarného umění, pedagog, absolvoval obor Dějiny umění a estetiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a AVU v Praze u Václava Viléma Štecha, stal se autorem mnoha odborných publikací a dílčích studií a článků o osobnostech z oblasti umělecké tvorby nejen z Československa. Dále se podílel na tvorbě velkého množství katalogů k výstavám konaným po celém Československu, potažmo České republice, v nichž byl autorem úvodních slov či doprovodných textů. Působil jako pedagog na AVU v Praze, UMPRUM v Praze, později pak na Univerzitě Palackého v Olomouci. Jako kurátor se podílel na pořádání výstav konaných především v Praze a Olomouci.

²¹⁵ Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Nikola Michňová, 13. 11. 2014; rozhovor s Aidou Legnerovou-Líhovou vedla Nikola Michňová, 9. 3. 2016; rozhovor s Heřmanem Chromým vedla Nikola Michňová, 16. 3. 2016.

²¹⁶ Helena Konstantinová (nar. 19. 6. 1946) grafička, ilustrátorka, malířka, absolvovala Výtvarnou školu Václava Hollara v Praze a poté UMPRUM v oboru grafiky u Karla Svolinského a u Zdeňka Sklenáře. Srov. *Katalog k výstavě Heleny Konstantinové v galerii Ve věži*, Mělník 1975; *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. Dodatky*, Praha 2006, s. 397–398.

²¹⁷ Jana Kremanová (nar. 9. 2. 1938) akademická malířka a restaurátorka, absolvovala AVU, kde studovala u Antonína Pelce a Jana Smetany, poté pokračovala na postgraduálním studiu restaurátorské školy AVU u Raimunda Ondráčka. Byla členkou Nového sdružení pražských umělců, Českého fondu výtvarných umění, Asociace volné grafiky a dalších sdružení výtvarníků. Ellen Jilemnická (nar. 6. 2. 1946) sochařka a ilustrátorka, absolventka Střední umělecko-průmyslové školy keramické a sochařské v Hořicích, Akademie Sztuk Pięknychim Eugenius za Gepperta we Wrocławiu a AVU v Praze, kde studovala u Karla Hladíka a Jiřího Bradáčka. Byla členkou Českého fondu výtvarných umění a v 90. letech Spolku výtvarných umělců Mánes. Srov. *Katalog k výstavě Jany Kremanové a Elly Jilemnické v galerii Ve věži*, Mělník 1976.

do mělnické galerie spisovatele, esejistu, filosofa a výtvarníka Eugena Brikcia. Ten měl tehdy velké problémy s komunistickým režimem, což mimo jiné pramenilo také z jeho dlouholetého členství v tzv. Křížovnické škole čistého humoru bez vtipu, což bylo otevřené sdružení neoficiálně tvořících a undergroundových umělců, které vzniklo už před polovinou šedesátých let. Nyní to nebylo dlouho, co se vrátil z vězení za pořádání happeningů, kterými s přáteli provokovali a tvrdě vystupovali proti totalitní vládě.²¹⁸ Vše začalo již při úvodní řeči vernisáže, jenž se nakonec stala jedním z obdobných happeningů. Neboť Eugen Brikcius po několika „provokativních“ slovech vyhodil do vzduchu šlehačkový dort, který držel v ruce. Kousky dortu se rozlétly na všechny strany.²¹⁹ Po kontroverzním zahájení výstavy vystoupila v mělnické věži hudební skupina The Plastic People of the Universe.²²⁰ Tato oblíbená rocková kapela patřila mezi hlavní představitele undergroundového hnutí v Československu a od počátku sedmdesátých let byla pronásledována Státní bezpečností.²²¹ Jejich koncert měl na Mělníku obrovský úspěch. Všechna patra Pražské brány se zaplnila „k prasknutí“. Vernisáž se stala pro místní takovou událostí, na kterou se ještě dlouho vzpomínalo nejen na Mělníku. Svérázná akce však měla nepříjemnou dohru – Vladimír Veselý musel celou situaci vysvětlovat před komisí na okresním národním výboru: „*Po vernisáži jsme šli se členy skupiny do vinárny. Nebylo to nic příjemného, protože celou dobu za námi chodila tajná policie. Hned potom si mě pozvali na okres, abych vysvětlil, co na vernisáži dělali členové kapely. Řekl jsem jim, že přijeli na výstavu, což také byla pravda.*“²²² Potíže se mu podařilo urovnat, ale bylo jasné, že si po této nepříjemné zkušenosti bude muset dávat pozor o to větší, aby udržel galerii dále v chodu.

Rok 1976 však nebyl výjimečný pouze pro mělnickou galerii Ve Věži, ale pro celou československou společnost. I přes nepříznivé klima všudypřítomného normalizačního režimu, perzekuce a pronásledování, přinesl i trochu radosti v kulturní oblasti i ve sportu.

²¹⁸ J. ŠEVČÍK – P. MORGANOVÁ – D. DUŠKOVÁ, *České umění 1938–1989*, s. 346; Jaromír SLOMEK, *Umělec, který tělo učinil slovem: Sud kulatý Eugena Brikcia*, Naše rodina 31, 2012. K tomu více pořad České televize Fenomén Underground: Umění bez galerií – Eugen Brikcius, Praha 2012. Dostupné online na <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10419676635-fenomen-underground/412235100221002-umeni-bez-galerii/8469-eugen-brikcius/> [odkaz funkční k 3. 1. 2016].

²¹⁹ Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Dagmar Voráčková, 10. 7. 2012 (v písemné podobě SOKA Mělník, Sbírka rukopisů Mělník, D. Voráčková, *Galerie Ve věži*, s. 58); rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Nikola Michňová, 13. 11. 2014.

²²⁰ K historii skupiny a její tvorbě a veřejnému působení, výběrově: Ivan Martin JIROUS, *Pravdivý příběh Plastic People*, Praha 2008; Jaroslav RIEDEL, *Plastic People a český underground*, Praha 2016; Ladislav KUDRNA – František STÁREK ČUŇAS, „Kapela“ *Pozadí akce, která stvořila Chartu 77*, Praha 2017.

²²¹ K rockové hudbě v období normalizace v Československu více M. VANĚK, *Byl to jen rock' n' roll? Hudební alternativa v komunistickém Československu 1956–1989*, Praha 2010; Lucie MARKOVÁ, *Plzeňská alternativní hudební scéna sedmdesátých let 20. století*, in: M. Vaněk – P. Houda (edd.), *Střípky mozaiky*, s. 156–179.

²²² Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Nikola Michňová, 13. 11. 2014.

V březnu získal český režisér Miloš Forman Oscara za film *Přelet nad kukaččím hnízdem*. Snímek byl oceněn ještě dalšími čtyřmi Oskary za nejlepší scénář, nejlepší herecké výkony a za nejlepší film roku. Na poli sportovním zazářili českoslovenští hokejisté, když vybojovali první místo na mistrovství světa v Katovicích. Ani fotbalisté však tento rok nezůstali pozadu. Slavná Panenkova penalta přinesla Československu vítězství na fotbalovém mistrovství Evropy v Jugoslávii. Radost z triumfů se projevila i na Mělníku a zastínila projev básníka Eugena Brikcia a hudební doprovod v podání The Plastic People of The Universe na půdě galerie.

Veřejné uklidnění poměrů a dozvuků kolem nedávného dění za zdmi Pražské brány přinesla následná výstava obrazů mělnického malíře Vlastimila Týmy. Ta se nesla v mnohem poklidnější atmosféře, která byla vzhledem k napjaté situaci nanejvýše vhodná a účelná.²²³ Námětem vystavených děl se stala především krajina Mělníka a jeho okolí, ale také autorových oblíbených jižních Čech, Třeboňska a Vysočiny. Při dalších výstavách uspořádaných v roce 1976 se představili profesionálové jako již v galerii dobře známý akademický sochař František Štorek nebo rodák z nedalekého Kladna malíř, grafik a také hudebník Miroslav Hruška. Nechyběli ani amatérští výtvarníci a fotografové, kteří v říjnu prezentovali více jak 138 uměleckých fotografií. Jednalo se o první ročník soutěže amatérských fotografií s názvem *Člověk ve městě*, kterou pořádalo Okresní kulturní středisko Mělník.²²⁴ Stejně tak jako pro fotografy vyhlásilo Okresní kulturní středisko Mělník také výtvarnou soutěž pro amatérské umělce, a to v rámci Festivalu zájmové umělecké činnosti v okrese Mělník. Nejlepší a umělecky nejhodnotnější výtvarné práce byly poté vystaveny na kolektivní výstavě v galerii Ve Věži.²²⁵

Mělnická galerii Ve Věži tak nakonec úspěšně ustála trable jara 1976. Mezitím byl na Mělníku dokončen zimní stadion a začalo se s výstavbou dvou mohutných objektů na

²²³ Vlastimil Týma (nar. 2. 10. 1930 – zem. 2017) amatérský malíř, regionální výtvarník, původním zaměstnáním ekonom, absolvoval výtvarný obor LŠU Mělník u Vladimíra Veselého a poté soukromá studia u Františka Emlera. Věnoval se zejména krajinomalbě s náměty rodného Mělníka a jeho okolí. Srov. M. SÍGL, *Kdo byl a je kdo*, s. 476; *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, XVIII., Ostrava 2007, s. 275.

²²⁴ Soutěž amatérských fotografií se stala velmi oblíbenou a následně se konala každoročně až do roku 1990. Celkem tak proběhlo 14 ročníků. SOkA Mělník, f. Okresní kulturní středisko, Kronika okresního kulturního střediska – Brigády socialistické práce 1975–1978, nestr.

²²⁵ Autory vystavených vybraných uměleckých děl byli: Vladimír Bárta, Dagmar Čepeláková, Bedřich Čekal, Ladislav Dolejš, Petr Dolník, Karel Dyrhon, Josef Fenzl, Jiří Jakoubek, Arnošt Kříž, Václav Lácha, Vojtěch Lindauer, Jaroslava Polívková, Miroslav Paikert, Pavel Přivětivý, František Prager, Miroslava Rylichová, Bohumil Šára, Václav Sádovský, Pavel Soukup, Pavel Šimral, Tomáš Šulc, Zdeněk Šulc, Jiřina Šindlerářová, Vlastimil Týma, Josef Vysokomemský, Alice Vegrová, Jaroslav Vondráček, Olga Vychodilová, Jiří Vokurka, Petr Zahrádka, Zdeněk Žemla. SOkA Mělník, f. Okresní kulturní středisko, Kronika okresního kulturního střediska – Brigády socialistické práce 1975–1978, nestr.

mělnickém náměstí Karla IV. (tehdy Rudé armády). Výstavba proběhla podle architektonického projektu manželů Cajthamlových z roku 1972. Nejprve byla zdemolována tamější zástavba. Zmizely tři původní domy – hostinec U Karla IV., hotel s restaurací a prodejna potravin a masna. Na Pražském předměstí tak v roce 1976 začaly růst Dům služeb a obchodní středisko Soutok, které tu stojí dodnes.²²⁶

Ani rozsáhlá přestavba města neodvedla na Mělníku pozornost od pražských událostí, i když se sem dostávaly s nepatrným zpožděním a zdaleka ne s takovou intenzitou a vlivem. Počátek roku 1977 přinesl do totalitní společnosti velký šok. V Praze spontánně vznikla neformální občanská iniciativa v čele s Václavem Havlem, filozofem Janem Patočkou a bývalým ministrem zahraničí z dob Pražského jara Jiřím Hájkem a vydala Prohlášení Charty 77, dokument, podle něhož sdružení následně neslo název, a v němž jeho autoři vyzvali normalizační režim k demokratické diskuzi a otevřeně vystoupili proti totalitě. Iniciativu uspíšil proces se členy rockové skupiny The Plastic People of The Universe, kteří před necelým půl rokem koncertovali v mělnické galerii. Právě jejich zatčení a uvěznění vedly mnohé k přesvědčení, že je třeba stávající moci aktivně čelit. Členové Charty 77 začali vydávat množství dokumentů, v nichž vystupovali proti potlačování základních občanských práv a svobod či zveřejňovali analýzy sociálních a hospodářských poměrů v Československu.²²⁷ Vláda vzápětí Chartu 77 odsoudila a začalo stíhání, výslechy a zatýkání jejich signatářů. Požadavky obnovy občanské společnosti, právního státu a otevření se Evropě byly považovány za útok na principy socialismu. Na následky výslechů Státní bezpečnosti dokonce zemřel mluvčí Charty 77 Jan Patočka. I přesto se svými podpisy připojovala k tomuto Prohlášení ještě řada lidí, a to i s vědomím, že museli opouštět svá zaměstnání, jejich děti nemohly studovat, postižení byli příbuzní i známí. Avšak ze širokého sociálního spektra signatářů podepsalo pouze 47 umělců a výtvarných teoretiků, protože straničtí představitelé umělce nutili podepisovat Antichartu, čímž se snažili na veřejnosti vyvolat dojem, že kulturní vrstva odmítá požadavky občanských práv. Pod hrozbou ztráty existenčních jistot tak valná část umělců Antichartu podepsala. V oblasti umělecké scény bylo proti Chartě namířeno také prohlášení *Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru* vydané ještě v roce 1977, které manifestovalo prosovětskou politiku a bránilo socialistická díla oficiálně uznávaných výtvarníků.²²⁸

²²⁶ Srov. R. ŠPAČKOVÁ, *Mělník – proměny města*, s. 2, 6

²²⁷ M. OTÁHAL, *Dělníci a volný čas*, s. 254–255. K tomu podrobněji TÝŽ, *Česká společnost na počátku tzv. normalizace*, in O. Tůma – T. Vilímek (edd.), *Pět studií*, s. 10–68.

²²⁸ Srov. J. ŠETLÍK, *Léta sedmdesátá a osmdesátá*, s. 373; TÝŽ, *Oficiální umění sedmdesátých a osmdesátých let*, s. 452.

Na Mělníku byla situace přece jen o něco poklidnější. Mělník stále zůstával spíše maloměstem a měl jen pár těch, kteří proti tehdejšímu režimu veřejně vystoupili. Většina společnosti se „přizpůsobila“ a k politice se stavěla spíše lhostejně, jen někteří lidé odmítli i nadále uznávat komunistické vedení a totalitní režim. Pro tyto novináře, politiky, umělce a vědce se vžilo označení disidenti. I když většina z nich byla přeřazena do zaměstnání neodpovídajícího jejich kvalifikaci a často byli hlídáni příslušníky Státní bezpečnosti, dokázali zorganizovat protesty proti porušování lidských práv. Někteří se též podíleli na vydávání a šíření ilegálních knih a časopisů. Jejich cílem bylo opět získat právo na svobodu projevu a nebýt vystaveni strachu z negativních důsledků za projev svých skutečných názorů a myšlenek.²²⁹ Mezi takové odpůrce režimu, kteří byli ochotní veřejně se konfrontovat s komunistickou mocí a neměli strach z případných následků, patřil na Mělníku především Heřman Chromý. Básník, kulturní organizátor, politik a také disident a signatář Charty 77 Heřman Chromý se aktivně angažoval v kulturním životě města.²³⁰ Organizoval hudební pořady, hrál divadlo a recitoval vlastní básně. Založil společně s dalšími nadšenci poetickou skupinu Otisky a pořádal například později zakázané *Večery pod svíčkou*. V sedmdesátých letech také s kolegy připravili divadelní představení na motivy rockové opery známého amerického rockera Franka Zappy *Pepíkova garáž*, kdy se při jedné scéně objevoval nahý.²³¹ Jednalo se o velmi odvážný a ojedinělý kousek, zasadit nahotu do divadelního prostoru právě v období normalizace. Proto s touto divadelní inscenací vystupovali pouze v bytových divadlech, v klubech nebo v jiných menších kulturních zařízeních, a to vždy mimo oficiální program, aniž by představení prošlo řádným schvalovacím procesem. *Pepíkovu garáž* uvedli i na půdě tehdejší mělnické lidové školy umění, a to přímo na žádost zdejších studentů. Společně se Stanislavem Šmídem pořádali literárně výtvarná pásma o hudbě Beatles

²²⁹ Srov. M. VANĚK, *Orální historie a výzkum opozice v letech 1969–1989*, in: M. Devátá – J. Suk – O. Tůma (edd.), *Charta 77. Od obhajoby lidských práv*, s. 335–345; Tomáš VILÍMEK, *K otázce a vzájemné reflexi opozice a společnosti v Československu po roce 1968*, in: O. Tůma – T. Vilímek (edd.), *Opozice a společnost*, s. 176–224; Pavel URBÁŠEK – Miroslav VANĚK (edd.), *Vítězové? Poražení? Životopisná interview. Disent v období tzv. normalizace*, Praha 2005; TITÍŽ (edd.), *Vítězové? Poražení? Životopisná interview. Politické elity v období tzv. normalizace*, Praha 2005.

²³⁰ Heřman Chromý (též Karel Heřman, nar. 29. 9. 1947, Praha) básník, kulturní organizátor, politik, disident, žil a působil na Mělníku od 70. let až do roku 2002. Aktivně zde vystupoval proti tehdejšímu režimu, za což byl 1986 odsouzen na dva roky do vězení. Za svou politickou činnost byl pronásledován a vyšetřován státní bezpečností ještě v srpnu 1989. Po sametové revoluci se stal vrcholným politikem. Byl poslancem Federálního shromáždění a České národní rady za Občanské fórum, zastával funkci předsedy poslaneckého klubu Občanského fóra a od druhé poloviny 90. let působil na ministerstvu zahraničních věcí jako diplomat v Bulharsku, poté v Rumunsku, Bělorusku a Albánii. Rozhovor s Heřmanem Chromým vedla Nikola Michňová, 16. 3. 2016; M. SÍGL, *Kdo byl a je kdo*, s. 166–167.

²³¹ Vnímáním, významem a vlivem osobnosti amerického hudebníka Franka Zappy a jeho hudební tvorby na kulturní a společensko-politické prostředí socialistického Československa se zabývala práce Vladimír PAPOUŠEK – David SKALICKÝ (edd.), *Fenomén Zappa*, Praha 2016.

a dalších kapelách. Heřman Chromý se v druhé polovině sedmdesátých let také několikrát aktivně účastnil doprovodných kulturních programů při vernisážích v galerii Ve Věži, kde recitoval, jak sám říká: „*svoje krátké řádky*,“ které několikrát způsobily provozovateli galerie nepříjemnosti a většinou končily výslechem u Státní bezpečnosti a dalšími postihy.²³²

V té době v galerii Ve Věži vystavoval například fotograf Pavel Jurič s malířem a grafikem Svatoplukem Klimešem, nechyběly výstavy dětí z Lidové školy umění Mělník ani amatérských výtvarníků.²³³ Své obrazy a plastiky ze dřeva představil začínající malíř Ivo Hrubý, kterého vystřídal grafik a litograf Vladislav Sommer, jehož výstava proběhla v rámci oslav 60. výročí Velké říjnové revoluce. Návštěvníci tudíž mohli vidět obrazy s tematikou železáren, těžby v dolech a podobně. Výstavu odpovídající náplní všem představám předepsaného socialistického umění nahradila ke konci roku výstava zcela odlišná a mnohým jistě příjemnější. Své malebné akvarely mělnické krajiny s dominantou města – zámekem a věží kostela sv. Petra a Pavla vystavil v galerii Ve Věži regionální malíř a grafik Robert Schön, který se stal posléze také autorem několika plakátů k mělnickému vinobraní. Současně ilustroval sbírku Jindřicha Haupta *Mělnicko v poezii* a další drobné tisky.²³⁴

Závěr sedmdesátých let se nesl nadále plně na vlně normalizačního režimu. Skupina signatářů Charty 77 začala v Praze od roku 1978 vydávat časopis *Informace o Chartě 77*, v němž publikovala dokumenty Charty 77 nebo informace o samizdatových novinkách. Její členové byli stále pronásledováni a perzekuováni. Potíže nastávaly i v oblasti umělecké tvorby. Mělník však dokázal příhodně využívat vzdálenosti a zároveň blízkosti k vlastnímu centru dění v Praze. Tvrdý dohled sem již v takové míře nedosáhl, a tak se na Mělník i nadále sjížděli významní umělci a přátelé svobodné umělecké tvorby, kteří mnohdy měli v Praze jakoukoliv činnost v kulturní sféře zakázanou a z politických důvodů byli vylučováni z pražského výtvarného světa. Obdobně vzpomíná na atmosféru mělnické galerie také jeden ze studentů Vladimíra Veselého, zdejší vystavovatel, později významný hudební publicista a dramaturg Vojtěch Lindaur, slovy: „*Galerie v mělnické věži byla útlkem pro zběhlé z doby, chudobincem pro bohaté duchem.*“²³⁵

²³² Vladimír VESELÝ, *Zase jednou Ve věži*, Týdeník Mělnicko 47/33, 24. 11. 1994.

²³³ Svatopluk Klimeš (nar. 10. 3. 1944), malíř, sochař, typograf a restaurátor, absolvoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Praze a v letech 1967–1973 AVU v Praze, ateliér Arnošta Paderlíka. Pavel Jurič (nar. 7. 10. 1949), fotograf. Srov. Katalogy k výstavám *Svatopluk Klimeš*, Mělník 1975; *Obrazy a fotografie Svatopluka Klimeše a Pavla Juriče*, Mělník 1977.

²³⁴ Robert Schön (nar. 1. 1. 1913 – zem. 30. 12. 1999), výtvarník, malíř a pedagog, absolvoval České vysoké učení technické v Praze u Cyrila Boudy, Oldřicha Blažička a Josefa Sejпка. Věnoval se především krajinomalbě s námětem Mělníka a okolí a byl také autorem drobné grafiky, exlibris a novoročenek. Srov. P. TOMAN, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, s. 434.

²³⁵ Vojtěch LINDAUR, *Něco o Galerii ve věži*, in: Vzpomínkový salón.

Vladimír Veselý umožňoval, aby se zde umělci a umělkyně prezentovali ve skromnějších podmínkách mělnické galerie Ve Věži. I tady se však čas od času projevila nelehká situace doby. Provozovatel galerie se musel potýkat například s častými udáními, která nejednou způsobila i úplné zavření výstavy. Za takovým jednáním dle jeho vzpomínky se vši pravděpodobností stála jedna mělnická obyvatelka (jméno neuvedeno záměrně). Sama byla amatérskou umělkyní a malovala. Přála si vystavovat svá díla právě v galerii Ve Věži, s čímž ale Vladimír Veselý nesouhlasil: „*Vzhledem k tomu, že její práce mi připadaly jako kýč, stále jsem ji odmítal. Častá udání se pak stala projevem nesouhlasu s mým rozhodnutím. Nakonec mi nezbyvalo nic jiného, než že jsem jí tu výstavu udělal.*”²³⁶

Rok 1978 zahájila v galerii Ve Věži společná výstava soch akademické sochařky Věry Růžičkové a tapiserií Aranky Černé.²³⁷ V březnu na Mělník zavítala polská umělkyně Brygita Mrožek. Vystavila zde cyklus obrazů představujících proměnlivost mořské vody a vzácnost okamžiku, který přichází s každou vlnou. Polská umělecká tvorba se objevila tento rok v mělnické galerii ještě jednou, a to v podání výtvarníků z Varšavy, kteří představili lidovou tvorbu kašubského regionu.²³⁸ Velký úspěch měla výstava malíře a grafika Vladimíra Cidlinského, který vystavil obrazy s námětem krajiny především z jeho rodného Benešovska a okolí.²³⁹ Ještě významnější pak byla výstava obrazů a grafik manželů Daniely a Karla Benešových. Závěr roku byl Ve Věži stále ve znamení grafiky. Galerie tentokrát hostila grafičku Jaroslavu Severovou a její abstraktní grafické listy zobrazující jak radost a svěžest, tak i kriticismus a napětí z aktuálního dění ve společnosti.²⁴⁰

Konec sedmdesátých let pokračoval na Mělníku ve znamení rozsáhlé výstavby a rozvoje průmyslu. V plném proudu byla stavba obchodního střediska a domu služeb. Bylo dokončeno autobusové nádraží. Přestavbou a částečnou rekonstrukcí interiéru prošel na sklonku sedmdesátých let také mělnický kulturní dům. V roce 1979 byly prostory, kde původně sídlila okresní knihovna, přestavěny na hudební sál a přednáškovou místnost pro

²³⁶ Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Nikola Michňová, 13. 11. 2014.

²³⁷ Věra Růžičková (6. 1. 1924 – zem. 11. 2. 2016) sochařka, restaurátorka a grafička, absolvovala Uměleckoprůmyslovou školu v Praze, obor sochařství u Karla Štipla a poté UMPRUM v Praze, kde studovala v ateliérech Jiřího Fojtíka a Josefa Wagnera.

²³⁸ Kašubsko je historické území rozkládající se podél pobřeží Baltského moře v blízkosti města Gdaňsk. Více k tomuto regionu Jaromír KOLEJKA, *Znovuzrození národního Kašubska*, Lidé a Země, 2006, dostupné online na <http://lideazeme.reflex.cz/clanek/znovuzrozeni-narodniho-kasubska-0> [odkaz funkční ke 12. 9. 2017].

²³⁹ Vladimír Cidlinský (nar. 12. 8. 1934) malíř, grafik a pedagog, absolvoval UMPRUM v Praze, ateliér Karla Lidického a obor výtvarná výchova a matematika na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovi v Praze. Věnoval se především malbě krajin a zátiší a inspiraci čerpal z rodného Benešovska. Zabýval se také abstraktní tvorbou, s níž se podílel na výzdobě interiérů řady veřejných budov u nás i v zahraničí. Profesionálně působil jako učitel základní školy, poté gymnázia a následně učil na Lidové škole umění v Benešově. Srov. Katalog k výstavě *V. Cidlinský*, Mělník 1978.

²⁴⁰ Jan KRÍŽ, *Katalog k výstavě Jaroslavy Severové – grafika*, Mělník 1979.

nově zavedené jazykové kurzy a čas od času pořádané cestopisné přednášky.²⁴¹ Socialistická výstavba se dokonce odrazila i v umělecké tvorbě. V březnu a dubnu se v galerii Ve Věži uskutečnila kolektivní výstava členů Svazu českých výtvarných umělců, na níž byla vystavena díla inspirovaná právě tehdejší stavební činností. Rozvoj stavebnictví a průmyslu však začínal mít vážné negativní dopady. Výrazně se zhoršilo životní prostředí. Způsobily to především emise a toxické plyny z mělnické elektrárny, neratovické Spolany a kralupského Kaučuku. Mělník se najednou ocitl na seznamu vážně znečištěných oblastí v Československu. Obrat k přírodě se tak projevil alespoň na malířském plátně některých umělců. V mělnické galerii vystavila obrazy květin Zdeňka Burgetová, Iva Dolinová představila obrázky z paličkové krajky připomínající atmosféru probouzející se přírody. Tato regionální výstava byla okrajově inspirována myšlenkami tzv. akčního umění. Jednalo se o okrajový výtvarný proud umění šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let reagující mimo jiné i na tehdejší ničení životního prostředí. V českém pojetí šlo o určitý způsob úniku výtvarníků z přetechnizovaného, industriálního světa a jejich forma protestu proti této civilizaci. Umělci se snažili o návrat k přírodě, o novou interpretaci vztahu člověka k přírodě, tvořili ve skupinách ve volné přírodě prostřednictvím kolektivních happeningů až body-artových performancí. Prostor přírody vyzýval k instalaci uměleckých děl větších rozměrů a různých konceptů se symbolickým posláním a vyjadřováním gest, postojů živého těla i pocitů samotných tvůrců.²⁴²

V době tradičního mělnického vinobraní se v roce 1979 v galerii Ve Věži uskutečnila vernisáž k výstavě akademického malíře Františka Zálešáka, která byla uspořádána při příležitosti jeho padesátých narozenin. František Zálešák, již známý vystavovatel v mělnické galerii z předchozích let, představil obrazy, ilustrace i plakáty oceněné na mnoha zahraničních výstavách.²⁴³

²⁴¹ Srov. J. RÁC, *Kapitoly z kroniky*, s. 23; N. MICHŇOVÁ – R. KAREISOVÁ, *Masarykův kulturní dům*, s. 29.

²⁴² Srov. František ŠMEJKAL, *Návraty k přírodě*, in: J. Ševčík – P. Morganová – D. Dušková, *České umění 1938–1989*, s. 360–364. K akčnímu umění podrobněji Pavlína MORGANOVÁ, *Problematika pojmů v českém akčním umění*, in: *Opuscula historiae atrium: časopis Semináře dějin umění Filozofické fakulty Masarykovy univerzity*, Brno 2011, roč. 60, č. 1, s. 30–41. Hlavními představiteli akčního umění v sedmdesátých letech byli spolupracovníci malíř Petr Štembera, básník Karel Miler a dokumentarista Jan Mlčoch. Srov. Karel SRP, *Akční umění sedmdesátých let*, in: *Dějiny českého výtvarného umění VI*, 1, s. 483–500.

²⁴³ Srov. Jaroslav HLAVÁČEK, *František Zálešák. Obrazy, ilustrace, plakáty. Výběr prací*, Mělník 1979 (katalog k výstavě).

IV. 2. Osmdesátá léta v mělnické galerii Ve Věži

Kulturní život v Československu zůstával i v první polovině osmdesátých let stále pod vlivem komunistického režimu. Lidé i nadále žili v době potlačující projevy svobodného myšlení a volné umělecké tvorby. Politická agitace při kulturních akcích byla nepřehlédnutelná. Každoročně se opakovaly oslavy významných politických událostí, připomínala se životní jubilea komunistických vůdců a mávalo se rudými prapory v průvodech na 1. máje. I na poli výtvarného umění ministerstvo kultury charakter ideologického programu neměnilo.²⁴⁴ Přesto však státní galerie nakupovaly umělecká díla, jejichž část tvořila tvorba tzv. neoficiálních umělců. V oblasti výtvarného umění došlo k jistému posunu a uvolnění, což bylo patrné i ze skladby článků časopisu *Výtvarná kultura*, zvláště pak od poloviny osmdesátých let po zahájení přestavby v Sovětském svazu v souvislosti s nástupem Michaila S. Gorbačova.²⁴⁵

Tvůrčího uměleckého ducha totiž lze jen těžko natrvalo spoutat ideologií, a proto se při každé příležitosti, kdy se zmírnil politický dozor, objevovaly svobodnější kulturní aktivity i umělecká tvorba. Jedním z takových pokusů bylo i publikování programového textu českého umění pod názvem Manifest české grotesky, který vyšel v roce 1980 a charakterizoval absurdnost normalizačního období a toho, jak se odráželo v tehdejší výtvarné tvorbě i uměleckém smýšlení jednotlivých aktérů.²⁴⁶ Zároveň průběžně probíhala neoficiální setkání umělců a především teoretiků umění, na nichž všichni společně diskutovali. Takové příležitosti nabízely např. vzájemné konfrontace umělců starší, střední a mladší generace. Jedna z konfrontací proběhla 6. září 1981 v Netvořicích u Benešova. Tehdy se zúčastnil mimo jiných, i v mělnické galerii Ve Věži již dobře, známý teoretik Jiří Šetlík. Přizván byl také výtvarný a literární teoretik a historik umění Jindřich Chalupecký, který již na konci čtyřicátých let publikoval řadu kritických úvah o dobových proměnách

²⁴⁴ Následující text o událostech v Československu v letech 1980–1988 se ve faktografické rovině, když není uvedeno jinak, opírá o uvedenou odbornou literaturu: J. HARNA – R. FIŠER, *Dějiny českých zemí*, s. 244–246; P. BĚLINA a kol., *Dějiny zemí Koruny české II; Kronika českých zemí 1968–2008*, s. 826–834; V. VIMIR, *Malá galerie českých malířů*; J. SVITÁKOVÁ, *Osudové roky*; L. KALINOVÁ, *Konec nadějí*; Václav NĚMEC – David BAREK, *80. léta, Sametová revoluce*, dostupné online na <http://www.dejepis.com/ucebnice/80-leta-sametova-revoluce/> [odkaz funkční k 6. 11. 2017]; Daniel RŮŽIČKA, *Rok 1989*, dostupné online na <http://www.totalita.cz/1989/1989.php> [odkaz funkční k 6. 11. 2017].

²⁴⁵ Časopis o moderním českém výtvarném umění s názvem *Výtvarná kultura* začal vycházet v roce 1977. Vydával ho Svaz českých výtvarných umělců, který do jeho čela postavil výtvarného teoretika a kritika Dušana Konečného. Byly zde publikovány teoretické a kulturně politické články i medailonky soudobých umělců. Už od počátku vydávání časopisu Konečný v jednom z textů naznačil jistou dávku benevolentnosti k neoficiálně laděné tvorbě. Srov. J. ŠETLÍK, *Oficiální umění sedmdesátých a osmdesátých let*, s. 453, 455.

²⁴⁶ Autorem textu byl Josef Kroutvor a vyšel v samizdatovém sborníku Betlém v Praze v roce 1980. Srov. text v plném znění přetištěn v J. ŠEVČÍK – P. MORGANOVÁ – D. DUŠKOVÁ, *České umění 1938–1989*, s. 349–352.

společnosti a vlivu socialismu na uměleckou tvorbu.²⁴⁷ Ve svých textech vždy odmítal názor, že umění má sloužit politické vůli a ideologii. Své myšlenky a názory veřejně prezentoval a obecně byl v oblasti kulturního života a společenského dění tehdejšího Československa velmi aktivní. Což se mu po roce 1968 stalo osudným. Byl odvolán ze všech funkcí a nesměl dále veřejně působit. Spolupracoval pak alespoň se samizdatovými edicemi, udržoval kontakty s mnoha „nepohodlnými“ výtvarníky, které navštěvoval v jejich ateliérech a i nadále se aktivně zajímal o moderní české umění. Základním rysem umělecké tvorby tzv. neoficiální kultury v osmdesátých letech tak i nadále zůstávala práce v soukromých podmínkách s vidinou, že autoři tvoří pro úzký okruh přátel, nikoliv pro širokou veřejnost, což na druhou stranu nahrávalo vnitřní vzájemné solidaritě mezi jednotlivými výtvarníky a spolupráci napříč generacemi podnícenou společným vzdorem proti otupujícímu politickému tlaku.

Rovněž kulturní život na Mělníku naplňoval kritéria normalizační kultury.²⁴⁸ V kulturním domě se programy sestavovaly tak, aby oslovily co nejširší publikum. Důraz se kladl spíše na popularitu a kvantitu než na uměleckou kvalitu. Vystupovali zde televizní hvězdy a populární zpěváci. Angažovalo se i nadále Nové divadlo Mělník. Stranou tehdy stál divadelní spolek Vojan, který zažíval období útlumu ve své činnosti. Pevnou součástí každoročního kulturního plánu byl festival Divadlo dětem, v rámci kterého se uváděly pohádky pro nejmenší. V souvislosti s ním se na Mělníku rozvíjelo loutkové divadlo. Náměty představení byly inspirovány pohádkami Jana Wericha a dalších. Na Mělníku hostovala divadla jako pražská Ypsilonka či ústecké Činoherní studio, své komediální scénky v kulturním domě předvedli Jiří Lábus a Oldřich Kaiser. Velké oblíbenosti se těšily koncerty populární hudby. V osmdesátých letech na Mělníku vystoupily kapely Olympic, Plavci, Katapult, Elán či Spirituál Kvintet. Koncertovali zde také Marie Rottrová, Jiří Schellinger, Waldemar Matuška, Petr Novák, Helena Vondráčková, Eva Pilarová, Hana Zagorová, Petra Černocká, Iveta Bartošová, Jiří Korn, Waldemar Matuška, Karel Gott,

²⁴⁷ Srov. TAMTÉŽ, s. 388.

²⁴⁸ Následující text o výstavní činnosti v galerii Ve Věži a životě na Mělníku v letech 1980–1989 se opírá o rozhovory s pamětníky uvedené v pozn. č. 24 a 25, s. 15 a regionální literaturu: J. RÁC, *Kapitoly z kroniky*, s. 20–27; Josef HRUBÝ, *Olga Vychodilová – grafika*, katalog k výstavě v Malé galerii Melantrich 11. 9. – 23. 9. 1990, Praha 1990; M. SLAVICKÁ (ed.), *Vzpomínka na galerii Ve Věži*, s. 175–177; J. KILIÁN a kol., *Mělník*, s. 323–324, 328, 386; F. PURŠ, *Náš Mělník*, s. 84–85; články z dobového tisku: Z. VENDLOVÁ, *Výstava Dvou autorů*, *Nové Mělnicko* 27/19, 8. 5. 1986; Miroslav MACH, *Maliř Polabí*, *Nové Mělnicko* 28/5, 2. 2. 1989; *Spolužáci s otevřeným srdcem*, *Nové Mělnicko* 27/39, 29. 9. 1988; Vladimír VESELÝ, *Výtvarná kultura v Mělníku*, *Nové Mělnicko* 27/48, 1. 12. 1988; archivní prameny, včetně katalogů k jednotlivým výstavám konaným v galerii Ve Věži, uvedené v seznamech v závěru práce.

Michal David, Petr Spálený a další. V roce 1982 se zde natáčel film *Jak svět přichází o básníky*.²⁴⁹

Mělník žil bohatým kulturním životem. Byl to však většinou kulturní život zcela komerční a poplatný tehdejšímu režimu. Výjimku představovala galerie Ve Věži, která se v průběhu sedmdesátých let stala ostrůvkem svobody a zůstala jím i v následujícím desetiletí. Dokázala i nadále fungovat a ustát všechny překážky, které přinášela doba nelehkého komunistického režimu, a naopak poskytovala prostor, kam bylo možné uniknout před všudypřítomnou normalizační šedí, jak vzpomíná mělnický výtvarník, žák Vladimíra Veselého a dlouholetý pravidelní návštěvník galerie Ve Věži Vladimír Líbal: „*Bylo to jedno z mála míst, kde jsme se v tu chvíli cítili svobodní...nasávali jsme tu svobodnou atmosféru, ač obklopeni tuhým režimem.*“²⁵⁰ Mělnická galerie v prostorách středověké Pražské brány poskytovala azyl lidem, kteří nechtěli pouze kráčet s davem a bezmyšlenkovitě přijímat, co jim tehdejší společnost udávala. Setkávali se zde umělci a příznivci umění, kteří chtěli svobodně tvořit, myslet, bavit se či pouze zažít příjemné chvílky s přáteli. A nebyli to jen výtvarníci, ale také hudebníci, básníci, divadelníci či literáti, ale i lidé z řad široké veřejnosti, kteří chtěli žít společenským životem, neuzavírat se ve svých domovech, a to i v těchto časech, kdy se mnohdy zdráhali o určitých tématech hovořit na veřejnosti, sdělovat své pocity a názory. Měli zároveň zájem podílet se na utváření společnosti a kultury, v níž žili a udávat alespoň z části její směřování. Výstavní činnost v galerii Ve Věži i v osmdesátých letech zůstávala velmi různorodá. Nebylo možné se vyhnout výstavám konaným při příležitosti oslav komunistických výročí a svátků, ale vždy se našlo místo i pro výstavy pořádané ve svobodnějším duchu.

Tradičně nechyběly výstavy žáků výtvarného oboru Lidové školy umění Mělník i výstavy amatérských výtvarníků. Mladé generaci byla oficiální kulturní politika nakloněna a podporovala je. Chtěla je získat na svou stranu a proto se i s okázalou shovívavostí stavěla k jejich výtvarné tvorbě, a to třeba, i když se často blížila k nonkonformním uměleckým projevům. Toho Vladimír Veselý využíval a mohl tak alespoň částečně svým studentům umožnit tvořit svobodně podle jejich smýšlení a vlastní fantazie. Záměr oddělit mladé umělce od vlivu jejich předchůdců se nejenže nezdařil, ale naopak prospěl vzájemné

²⁴⁹ SOkA Mělník, f. Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník – plakáty, programy, letáky a další tiskoviny vydávané k propagaci koncertů, divadelních představení a dalším kulturní programům konaných v Kulturním domě kpt. O. Jaroše v letech 1980–1989, kart. č. 4, 5, 45, 46; SOkA Mělník, f. Masarykův kulturní dům, plakáty ke koncertům a divadelním představením konaných v kulturním domě v letech 1980–1989, kart. č. 1, 4.

²⁵⁰ V. LÍBAL, *Vzpomínky přátel Vladimíra Veselého*, srov. níže příloha č. 1.

spolupráci a solidaritě napříč generacemi a v souvislosti s tím také napomohl rozvoji výtvarné kultury v Československu.²⁵¹

Zároveň v mělnické galerii Ve Věži i nadále představovala svá díla řada renomovaných českých umělců, kteří se stávali inspirací pro své mladé kolegy. V roce 1980 proběhla výstava malířky a grafičky Bohunky Waageové, kterou vystřídala na společné výstavě s grafikem a malířem Jiřím Vokurkou²⁵² expozice textilních batik Alice Vegrové.²⁵³ V květnu se konala kolektivní výstava padesáti českých grafiků, kteří představili grafické listy inspirované sbírkou *Kytice* Karla Jaromíra Erbena. Tato výstava měla velký úspěch. Na vernisáži vystoupil tehdejší ředitel divadla Semafor a oblíbený český divadelník a textař Jiří Suchý. Současně byla ve čtvrtém patře věže instalována expozice osmi obrazů mělnického panoramatu akademického malíře Jaroslava Rérycha, který byl spolužákem a celoživotním blízkým přítelem již zmíněného akademického malíře a karikaturisty Josefa Líra.²⁵⁴

Největší kulturní akcí a událostí každého roku vůbec zůstávala na Mělníku tradiční vinobraní. Konala se vždy na svatého Václava, tedy o víkendu kolem 28. září. V programu mělnických slavností vína nechyběl historický průvod Karla IV., oblíbená scénka koupání nepoctivých vinařů v kašně na náměstí ani každoroční velkolepý ohňostroj. Vinobraní byla vždy, a to i přes politické projevy a proslovy komunistických pohlavárů, oslavou a připomínkou dlouholeté tradice vinařského řemesla na Mělníku. Každoročně pořadatelé zajistili bohatý doprovodný program v podobě koncertů, hudebních produkcí a divadelních představení. Centrum města se zaplnilo mnoha stánky s občerstvením a mělnickým vínem. Pro děti se chystaly soutěže, zábavné hry, a především pout'ové atrakce. Propagační materiály a velkoformátové barevné plakáty každoročně informovaly o slavnostech s dostatečným předstihem a lákaly na bohatý kulturní program. Autorem mnoha plakátů k vinobraní, na nichž obvykle dominovaly motivy hroznů vinné révy, byl Vladimír Veselý společně s fotografem Vladimírem Sirůčkem. Tehdy se plakáty vytvářely ještě ručně a autoři

²⁵¹ Srov. J. ŠETLÍK, *Léta sedmdesátá a osmdesátá*, s. 372.

²⁵² Jiří Vokurka (nar. 18. 9. 1950) ilustrátor, grafik a malíř, absolvent Výtvarné školy Václava Hollara v Praze, kde studoval u Jaroslava Bartoše.

²⁵³ Bohunka Waageová (nar. 29. 5. 1948) malířka, grafička a ilustrátorka, studovala na Střední odborné škole výtvarné v Praze, věnuje se malbě, ilustraci, plakátové tvorbě a volné grafice. V jejích dílech dominují figurální motivy. Náměty čerpá z antiky a biblických dějin. Srov. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, XXI., Ostrava 2010, s. 12.

²⁵⁴ Jaroslav Rérych (nar. 11. 7. 1888 – zem. 13. 10. 1965) malíř, grafik, sochař a pedagog, absolvoval gymnázium v Roudnici nad Labem, poté studoval architekturu u prof. J. Kouly na Českém vysokém učení technickém v Praze, poté malbu u prof. M. Pirnera na AVU v Praze. Od roku 1923 působil jako středoškolský profesor kreslení. Zabýval se krajinomalbou, grafikou a plastikou. Srov. SOkA Mělník, f. Josef Lír, Životopisný materiál (osobní doklady, vlastnoruční poznámky, deníkové záznamy, korespondence), 1974, inv. č. 1–21, kart. č. 1–2; *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, Ostrava XII., 2003, s. 315.

tak měli každý rok volné pole působnosti, jakou výtvarnou technikou vinařskou tematiku zpracují. Častým motivem propagačních tiskovin byl také v různých podobách Karel IV. jako panovník, který se zásadním způsobem zasloužil o rozkvět vinařství na Mělníku. Mělnická vinobraní se stala jednou z významnějších kulturních akcí nejen na Mělníku, ale téměř v celých středních Čechách. Kromě účasti místních obyvatel se na vinobraní každoročně sjížděli návštěvníci z okolních měst i z Prahy, pro něž byly vypravovány speciální vlakové spoje a posíleny spoje autobusových linek. Město tak jednou za rok hostilo až několik tisíc milovníků vína, dobrého jídla a zábavy, což s sebou samozřejmě přinášelo i řadu problémů jako byly hluk, nepořádek a výtržnosti podnapilých návštěvníků.²⁵⁵ O tom, že se jednalo o největší kulturní akci města v roce, tak nebylo pochyb, a proto vlastní slavnost vinobraní zpravidla doprovázely ještě další doprovodné programy a akce konající se mnohdy i na půdě galerie Ve Věži, jako například v roce 1981, kdy se v galerii uskutečnila výstava *Réva a víno na exlibris a v drobné grafice*. Návštěvníci mohli shlédnout díla s vinohradnickou a vinařskou tematikou od více než sta umělců, která pocházela ze sbírky novináře a spisovatele Jindřicha Haufta, velkého milovníka města Mělníka, jenž zde část svého života žil a profesně působil.²⁵⁶

V dubnu 1981 byl v Praze slavnostně otevřen Palác kultury. Tato velkolepá stavba nabídla příležitost řadě soudobých umělců, kteří byli osloveni, aby se podíleli na výzdobě jeho interiéru. Tito autoři byli vládnoucí mocí pečlivě vybíráni s tím, že se dbalo na to, aby se jednalo o kvalitní obecně uznávané umělce, ale politicky nekonfliktní. Proto i náměty dekorativních prvků byly zcela apolitické, zaměřené na rodinu či krajinu. Tehdy se v mělnické galerii Ve Věži konala velká kolektivní výstava devíti pražských výtvarnic. Svá díla zde představily sochařka, malířka a grafička Věra Janoušková či fotografka a výtvarnice konceptuálních projektů a sochařka Magdalena Jetelová, která brzy po výstavě emigrovala do Německa. Její monumentální dřevěné plastiky vyvolávaly spontánní ohlas veřejnosti, neboť její tvorba se vymykala oficiální koncepci a mezi pomníky nejrůznějších komunistických představitelů se zaměřovala především na zobrazení každodenního života od námětů, jako bylo prádlo vyřezané ze dřeva, motivy židlí, skříní až k architektonickým

²⁵⁵ K tomu podrobněji např.: D. STÁTNÍK, *Piano v kašně. Mělnické vinobraní v roce 1967*, in: Jiří Petráš – Libor Svoboda (edd.), *Předjaří. Československo 1963–1967*, Praha 2016, s.126–132.

²⁵⁶ Jindřich Hauft (nar. 18. 8. 1931 – zem. 6. 6. 1996), novinář, spisovatel a redaktor, připravil do tisku několik publikací o dílech básníků opěvujících mělnický region (*Mělnicko v poezii, Z mělnické skály, Rodný kraj v díle Josefa Hory*). Sám psal o mělnickém víně a vinařství, např. v dílech *Český brevíř o víně, Vinařská kuchařka, Humor ve víně, Přípitek s Dionýsem* apod. Srov. M. SÍGL, *Kdo byl a je kdo*, s. 127.

objektům – oknům, schodům apod.²⁵⁷ Typické pro její tvorbu bylo také to, že pracovala s konkrétním prostorem, přírodou, krajinou, kam svá díla instalovala. Věnovala se tzv. zemnímu umění neboli land artu, které se od konce šedesátých let začalo v Československu rozvíjet v souvislosti s ekologickou krizí a snahou některých umělců oprostit se od industriální společnosti, připomenout zdevastovanou krajinu a dát impuls k obnově životního prostředí. Svými díly se vraceli k přírodě, jenž se pro ně stávala místem inspirace a vlastní tvorby.

V českém prostředí land art úzce souvisel také s krajinářskou architekturou a jeho prvky začaly pronikat do utváření městského prostředí. Umělci tak dostávali příležitost k větším realizacím v rámci budování sídlišť, parků, dětských hřišť a dalších veřejných prostranství. Sochařka Magdalena Jetelová se podílela na projektu Centrálního parku Jižního Města. Její návrh měl ekologický záměr, v němž ukazovala kontrast volné přírody s racionální strohostí sídlišť.²⁵⁸ Obdobnou koncepci měla i její tvorba prezentovaná v mělnické galerii Ve Věži při kolektivní výstavě *Devíti pražských výtvarnic*. Mezi vystavovatelky této expozice patřily další významné české umělkyně Ellen Jilemnická, Jaroslava Pešicová a Jaroslava Severová.²⁵⁹ Svá díla zde prezentovala i malířka a absolventka monumentální malby u profesora Josefa Kaplického Dana Vachtová,²⁶⁰ keramička a sochařka Hana Purkrábková, malířka porcelánu Petra Oriěšková a sochařka, grafička, multimediální výtvarnice a vysokoškolská profesorka Adéla Matasová, která se vrátila do mělnické galerie ještě v roce 1982, kdy vystavovala již samostatně.²⁶¹ Příležitost

²⁵⁷ Magdalena Jetelová (nar. 4. 6. 1946) sochařka, pedagožka, fotografka a kurátorka, absolvovala Výtvarnou školu Václava Hollara v Praze, AVU v Praze, ateliéry Karla Hladíka a Jiřího Bradáčka a Akademii výtvarných umění v Miláně. K její tvorbě Karel SRP, *Bez zábran. Objekty, instalace a environmenty v českém umění sedmdesátých a osmdesátých let*, in: Dějiny českého výtvarného umění VI, 1, s. 472–473.

²⁵⁸ Srov. Jiří ZEMÁNEK, *Znovuobjevování krajiny jako materie, procesu a místa*, in: Dějiny českého výtvarného umění VI, 1, s. 501–527.

²⁵⁹ Jaroslava Severová (nar. 1. 4. 1942) malířka, grafička a sochařka, absolventka Výtvarné školy Václava Hollara a AVU v Praze, ateliér Jiřího Horníka, současně vystudovala Akademii múzických umění v Praze, zaměřovala se na abstraktní umění, tvořila metaforické a symbolické grafické listy, věnovala se expresionální tvorbě, od roku 1992 působí na Ústavu výtvarné tvorby na Fakultě architektury Českého vysokého učení technického v Praze. Srov. Jan KŘÍŽ, *Jaroslava Severová – grafika*, Mělník 1978 (katalog k výstavě).

²⁶⁰ Dana Vachtová (nar. 16. 1. 1937), sklářská výtvarnice a sochařka, absolvovala Výtvarnou školu v Praze a poté UMPRUM v Praze, vytvářela sklářské práce v podobě nápojových souborů, mís, později inklinovala k sochařskému výrazu. Inspirovala se působením živlů a jiných přírodních sil. Pracovala také s kovem a dalšími materiály. Srov. A. HOROVÁ (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, s. 891.

²⁶¹ Adéla Matasová (nar. 26. 7. 1940) malířka, sochařka, grafička, multimediální výtvarnice a pedagožka, absolvovala průmyslovou školu bytové tvorby v Praze a poté AVU v Praze v ateliéru monumentální malby u prof. Vladimíra Sychry. V roce 1974 realizovala scénické akce s hudbou Edgara Varése a začala intenzivně pracovat s papírovou hmotou a dalšími materiály. Od devadesátých let se stala profesorkou ateliéru alternativních technik UMPRUM v Praze. V roce 2000 působila na univerzitě v americkém Coloradu a od roku 2005 učí na Západočeské univerzitě v Plzni. Srov. Hynek GLOS – Petr VIZINA, *Stará garda*, Praha 2016, s. 85–89.

představit svá díla měly tyto umělkyně jen vzácně, a to pouze v neoficiálních prostorách daleko za Prahou. Takové možnosti jim nabídla právě mělnická galerie Ve Věži, navíc s tou výhodou, že Mělník byl Praze velmi blízko, a proto výstavu mohlo navštívit mnoho Pražanů, pro které byly na Mělník z iniciativy Vladimíra Veselého pravidelně zajišťovány autobusové spoje. Vladimír Veselý dokonce vzpomíná, že „...šlo především o pražské návštěvníky. Mačkali se na ochozech, schodištích a na lavicích umístěných podél zdi. Mělnických moc nechodilo, až postupem času se naučili přicházet rodiče dětí a moji odrostlí studenti.”²⁶² V říjnu tohoto roku proběhla ještě jedna velká výstava, a sice akademického sochaře Vojtěcha Adamce, který byl známý především svou sakrální tvorbou.²⁶³

Rok 1982 začal na poli kultury a umění velkou reprezentativní výstavou *Barok v Čechách* instalovanou v Jízdárně Pražského hradu. V té době na Mělníku vystavoval akademický malíř Vladimír Vošahlík, který vystudoval krajinářskou a figurální malbu u profesora Františka Jiroudka.²⁶⁴ Tento český malíř, grafik, scénický výtvarník, pedagog a národní umělec žil a tvořil v Liběchově na Mělnicku. Na svých obrazech často ztvárňoval úrodné Polabí s vinohrady a ovocnými sady.²⁶⁵ Jeho dílo je navždy spojeno s mělnickým krajem, a to i tím, že se stal učitelem mnoha dalších významných umělců a umělkyně, kteří posléze vystavovali i v mělnické galerii. Jednalo se například o Rudolfa Riedlbaucha, Františka Hodonského,²⁶⁶ Vladimíra Gebauera,²⁶⁷ Jana Grimma²⁶⁸ či Marii Blabolilovou.²⁶⁹ Díky Jiroudkově tvorbě zaměřené na středočeskou krajinu ztvárněnou jako symbol vlasti

²⁶² Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Nikola Michňová, 13. 11. 2014.

²⁶³ Vojtěch Adamec (nar. 4. 7. 1933 – zem. 28. 3. 2011) sochař, kreslíř, fotograf, absolvent UMPRUM v Praze, kde studoval u Jan Baucha a Josefa Wagnera, spolupracoval na některých dílech Vincence Makovského, jeho tvorba byla silně expresivní s velkým figurálním cítěním, mnohdy kombinoval různé materiály (keramika, dřevo, sklo), stal se uznávaným sochařem, který propojoval české moderní sochařství s evropskými styly druhé poloviny 20. století. Za svou celoživotní tvorbu byl vyznamenán prestižním Řádem sv. Cyrila a Metoděje.

²⁶⁴ Vladimír Vošahlík (nar. 16. 7. 1950) grafik, malíř a kreslíř, absolvent Výtvarné školy Václava Hollara a AVU v Praze, ateliéry Františka Jiroudka a Oldřicha Oplta.

²⁶⁵ František Jiroudek (nar. 17. 2. 1914 – zem. 15. 6. 1991) malíř, grafik, scénický výtvarník a pedagog, absolvoval Akademii výtvarných umění v Praze u Williho Nowaka, v letech 1961–1970 působil ve funkci rektora Akademie výtvarných umění v Praze. Srov. Miroslav MACH, *Malíř Polabí*, Nové Mělnicko 28/5, 2. 2. 1989; J. BRÁNSKÝ, *Meandry paměti*, s. 194–196.

²⁶⁶ František Hodonský (nar. 19. 2. 1945) pedagog, malíř, grafik, sochař a básník, absolvent oboru dekorativní malba v architektuře a propagaci na Střední uměleckoprůmyslové škole v Uherském Hradišti, ateliér Vladimíra Hrocha, poté AVU v Praze, ateliér Františka Jiroudka, kde od roku 1990 působil sám, jako pedagog. Srov. Jana ŠÁLKOVÁ, *František Hodonský – obrazy, grafika, plastika*, Mělník 1990 (katalog k výstavě).

²⁶⁷ Vladimír Gebauer (nar. 27. 4. 1946) malíř a grafik, absolvent Výtvarné školy Václava Hollara, poté AVU v Praze, ateliér Františka Jiroudka, zabýval se především malbou krajin, do nichž postupně přidával písmena, znaky a geometrické tvary, později se věnoval tvorbě asambláží.

²⁶⁸ Jan Grimm (nar. 17. 4. 1943 – zem. 3. 9. 2012) malíř, absolvent AVU v Praze, ateliér Františka Jiroudka, člen Českého fondu výtvarných umělců a skupin Ivana Slovákia a D+ Gallery.

²⁶⁹ Marie Blabolilová (nar. 1944) malířka, grafička a restaurátorka, absolventka Výtvarné školy Václava Hollara, AVU v Praze, ateliéry Františka Jiroudka, Jiřího Johna a Ladislava Čepeláka, působila na Lidové škole umění v Litoměřicích.

mohl patřit k oficiální výtvarné scéně 80. let a přesto si zachovat svůj osobitý umělecký projev. To se podařilo i mnohým dalším umělcům, kteří díky apolitickým námětům svých děl, mohli veřejně tvořit a zároveň si udržet a rozvíjet individuální a svébytný styl. Prostor k prezentaci své tvorby dostávali také v rámci státních zakázek na výzdobu monumentálních novostaveb a urbanistických celků, neboť dekorativní umění bylo pokládáno za ideově bezobsažné a tím „bráno na milost“. Umělcům stojícím mimo režim tento postoj vládnoucí moci umožňoval svobodný umělecký projev, díky čemuž vznikala kvalitní díla na vysoké úrovni. Velkou příležitostí nabízela rekonstrukce historické budovy Národního divadla a prostoru vedlejší novostavby Nové scény. Na interiéru se podílelo několik soudobých autorů, včetně Františka Jiroudka, který vytvořil pro foyer ve čtvrtém patře Nové scény monumentální krajinomalbu s motivem Mělníka s názvem *Soutok Vltavy a Labe*. Možnost veřejné prezentace svého osobitého díla využila dále např. uznávaná česká sochařka vystavující v předchozích letech v mělnické galerii Ve Věži Ellen Jilemnická, která se svými plastikami podílela na dekoraci mimo jiné atria mělnické Základní školy Julia Fučíka (dnes ZŠ Jindřicha Matiegky) a mnoha dalšími realizacemi v architektuře i ve volném veřejném prostoru po celých Čechách.²⁷⁰

Na jaře 1982 se pak v galerii Ve Věži představil německý sochař Heribert Maria Staub, jehož socha *Pocła Michelangelovi*, vytvořená k 400. výročí úmrtí jednoho z nejvýznamnějších představitelů vrcholné italské renesance a manýrismu, sochaře, architekta a malíře Michelangela Buonarrotiho, byla umístěna do sbírek slavných Vatikánských muzeí.²⁷¹ Na Mělníku představil své sochy menších rozměrů na společné expozici s českým fotografem Stanislavem Tůmou z Malé Strany a Hradčan, který záhy po výstavě emigroval do Švédska a poté do Nizozemí, kde tvořil přímo v Amsterdamu.²⁷² V srpnu se pak v mělnické galerii mohli návštěvníci potěšit grafikou kladenského malíře a grafika Pavla Čampulky, který působil v oblasti propagační grafiky a stal se mimo jiné i tvůrcem návrhů na obaly gramofonových desek.²⁷³ O jeho životě a tvorbě napsal do

²⁷⁰ Srov. J. ŠETLÍK, *Oficiální umění sedmdesátých a osmdesátých let*, s. 456–459.

²⁷¹ Heribert Maria Staub (nar. 27. 2. 1940 – zem. 2011) německý sochař, absolvoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Kolíně nad Rýnem a Kunstakademii v Düsseldorfu. V rámci studií navštívil Prahu, která ho natolik zaujala, že se rozhodl pro další studia právě v Praze a vystudoval zde AVU, sochařský ateliér Karla Hladíka. Zabýval se také filmovou kulturou, kterou vystudoval na Akademii múzických umění v Praze.

²⁷² Stanislav Tůma (nar. 11. 7. 1950 – zem. 14. 9. 2005) fotograf, kurátor a typograf, v osmdesátých letech odešel do exilu, je mimo jiné autorem fotografických publikací *Malostranské Hospody* a *Pražské podhradí*, které vyšly v roce 2003.

²⁷³ Pavel Čampulka (nar. 18. 6. 1943) grafik a malíř, absolvent UMPRUM v Praze, zabýval se propagační grafikou, exlibris, ilustrací časopisů, navrhoval obaly gramofonových desek. Srov. *Pavel Čampulka – obrazy, kresby, grafika*, Mělník 1982 (katalog k výstavě).

katalogu právě k výstavě, která proběhla v galerii Ve Věži, český básník, dramatik, překladatel a literární historik Ludvík Kundera, bratranec známějšího Milana Kundery, jež byl spjatý s avantgardou a zvláště se surrealismem.

Nejvýznamnější výstavou roku 1982, která vzbudila velký zájem široké veřejnosti, byla v mělnické galerii společná výstava dvaceti čtyř absolventů ateliéru významného malíře, grafika a ilustrátora Antonína Strnadela, který se věnoval především knižní grafice a ilustraci, v níž dospěl dle slov Miroslava Kudrny až k poetickému výtvarnému projevu, a ve svých nástěnných malbách se stal zprostředkovatelem poznání života pasek a dědin rodného Valašska.²⁷⁴ Jeho žáci, k nimž patřil i Vladimír Veselý, tuto výstavu uspořádali na počest svého učitele jako vzpomínkové zastavení a setkání. Expozice byla pestrou přehlídkou jejich dosavadní práce z různých výtvarných oborů a disciplín. Návštěvníci mohli shlédnout volnou i užitou grafiku, ilustrace k světové i české literatuře, kresbu i krajinomalbu. Mezi vystavujícími byli opět umělci, jejichž díla nebyla v tehdejší době žádaná, protože mnohdy reagovala na momentální situaci v politice, kultuře i umění.²⁷⁵ Přijelo mnoho návštěvníků z Prahy, mezi nimiž se objevili i chartisté. Výstavě dokonce hrozilo, že bude úplně zakázána a ještě hodinu před vernisáží nebylo jasné, zda se vůbec uskuteční.²⁷⁶ Nakonec byla výstava opravdu zahájena a vernisáž proběhla bez většího pozdvižení. Vystavená díla pak mohli návštěvníci shlédnout až do konce října 1982.

Závěr roku 1982 atmosféru veřejného dění výrazně ovlivnila smrt nejvyššího představitele Sovětského svazu Leonida I. Brežněva. Rudé právo a další celostátní i regionální tisk včetně Nového Mělnicka zaplnily tučné titulky se zprávou o Brežněvově úmrtí. Bylo vyhlášeno období smutku a po celém Československu byly zakázány jakékoliv kulturní projevy. V mělnické galerii Ve Věži se tehdy připravovala společná výstava

²⁷⁴ Srov. Miroslav KUDRNA – Vladimír VESELÝ, *24 žáků profesora Antonína Strnadela v galerii Ve Věži*, Mělník 1982. Antonín Strnadel (nar. 10. 5. 1910 – zem. 31. 10. 1975) malíř, grafik, typograf a ilustrátor, ve dvacátých letech navštěvoval uměleckou dílnu Rajmunda Parmy ve Frenštátě pod Radhoštěm, poté absolvoval UMPRUM v Praze, kde se učil v ateliéru užití grafiky u Jaroslava Bendy a Cyrila Boudy. Následně nastoupil na Akademii výtvarných umění, kde studoval u Maxe Švabinského. Působil jako pedagog na UMPRUM v Praze. V roce 1967 mu byl propůjčen titul národní umělec.

²⁷⁵ Svá díla vystavili Jaroslav Kaiser, Dimitrij Kadrnožka, Vladimír Kopecký, Karel Beneš, Alena Antonová, Dušan John, Stanislav Veselý, Eva Bednářová, Olga Čechová, Jaromír Zápal, Alena Málková, Alena Kučerová, Miloš Ševčík, Ivan Strnad, Eugen Weidlich, Vladimír Bauer, Karel Laštovka, Miroslav Mirkovič, Marie Adamcová, Daniela Benešová, Vladimír Veselý, Rudolf Němec, František Zálešák, Táňa Soldátová-Šandová. Srov. M. KUDRNA – V. VESELÝ, *24 žáků profesora Antonína Strnadela*.

²⁷⁶ M. SLAVICKÁ (ed.), *Vzpomínka na vznik Galerie Ve Věži*, s. 176–177.

sochaře, malíře a sklářského výtvarníka Pavla Trnky²⁷⁷ a malířky Jany Budíkové.²⁷⁸ Oba autoři patřili mezi umělce, kteří zrovna nenaplňovali ideály tehdejší oficiální kulturní politiky, a proto vystavovali pouze na neformálních místech při setkávání spřízněných přátel. Kvůli vyhlášení státního smutku hrozilo, že se výstava vůbec neuskuteční. Vzhledem k tomu, že se na vernisáž kromě autorů opět chystalo mnoho lidí z Prahy, které nebylo prakticky možné narychlo odvolat, galerie dostala výjimku. Slavnostní zahájení výstavy se však mohlo uskutečnit pouze za podmínek, že nikdo nebude sedět, nebude hrát hudba a hosté nebudou pít žádný alkohol. Tehdy pomáhala Vladimírovi Veselému s přípravami výstav malířka Alice Vegrová, která na tento absurdní zážitek vzpomínala takto: „*Vernisáž proběhla s ucpanými okénky, bez hudby, ale se skvělou náladou a nadějí na změnu, která přišla za dlouho, až po dalších úmrtích, s Gorbačovem.*“²⁷⁹ Alice Vegrová byla častou vystavovatelkou v galerii Ve Věži a společnou výstavou s výtvarníkem Pravoslavem Nesrovnalem²⁸⁰ a malířem, ilustrátorem a typografem Pavlem Štefanem zahájila v mělnické galerii výstavní rok 1983.²⁸¹ Patřila mezi nadšence, kteří pomáhali Vladimírovi Veselému galerii budovat, poté zde působila po celou éru tzv. normalizace a na galerii nezanevřela ani po sametové revoluci, kdy se do mělnické věže se svými obrazy na hedvábí několikrát vrátila a vystavovala zde po celá devadesátá léta. Ke galerii měla blízko i přes své zaměstnání, neboť pracovala v Kulturním domě kpt. O. Jaroše jako grafička a vytvářela zde plakáty, letáky a další propagační tiskoviny k jednotlivým kulturním programům a akcím pořádaným kulturním domem na Mělníku.

Rok 1983 se stal rokem českého divadla. Proběhlo slavnostní znovuotevření Národního divadla a po šestileté rekonstrukci při představení Smetanovy *Libuše*, stejně jako v roce 1883, se opět zvedla opona. Den poté byla hrou Ladislava Stroupežnického *Naši furianti* otevřena také Nová scéna Národního divadla. V rámci výzdoby interiérů dostali

²⁷⁷ Pavel Trnka (2. 9. 1948) sochař, sklářský výtvarník, designér a pedagog, absolvoval Střední uměleckoprůmyslovou školu sklářskou v Jablonci nad Nisou a poté UMPRUM v Praze, ateliér Stanislava Libenského, v osmdesátých letech se účastnil sklářských sympózií v Čechách, ale také v Německu nebo ve Švýcarsku, od roku 2001 vedl ateliér broušeného skla na zmíněné sklářské škole a od roku 2004 působil v Japonsku, kde se stal profesorem designu a broušení skla.

²⁷⁸ Jana Budíková (nar. 12. 6. 1946) grafička, malířka, pedagožka a kurátorka, absolvovala UMPRUM v Praze u Josefa Nováka a poté scénografii na Divadelní fakultě Akademie múzických umění v Praze u Františka Trösterera.

²⁷⁹ A. VEGROVÁ, *Něco o Galerii ve věži*, in: Vzpomínkový salón.

²⁸⁰ Pravoslav Nesrovnal (nar. 12. 10. 1952) ilustrátor, grafik a malíř, absolvoval Výtvarnou školu Václava Hollara v Praze, kde se učil u Jaroslava Vondráčka a Ladislava Kašpara, působil jako grafik nakladatelství krásné literatury Odeon, zabýval se především typografií.

²⁸¹ Pavel Štefan (nar. 24. 1. 1953) typograf, ilustrátor a malíř, absolvoval Výtvarnou školu Václava Hollara v Praze, v letech 1975–1985 působil jako výkonný redaktor v Odeonu, nakladatelství krásné literatury a umění, n. p. v Praze a po revoluci v roce 1990 se stal grafikem v nakladatelství Paseka.

někteří umělci prostor veřejně se realizovat. Patřil mezi ně i na Mělníku velmi oblíbený František Jiroudek, jehož figurální malby pokryly část stěn v patře historické divadelní budovy a především pak již zmíněná monumentální malba mělnického soutoku Labe a Vltavy ztvárněná v budově Nové scény. Motivy mělnické krajiny se pochopitelně často objevovaly také na dílech vystavovaných v galerii Ve Věži. V roce 1983 ožívaly prostory středověké Pražské brány právě především regionální uměleckou tvorbou, a to nejen tou mělnickou. Na jaře zavítal do galerie kladenský malíř Jiří Brynda²⁸² a vystavil zde své obrazy krajin Kladenska. Libereckou krajinomalbu představil na společné výstavě se šperkařkou Eleonorou Reytharovou výtvarník Pavel Šulc. Letní prázdniny patřily v galerii Ve Věži obrazům malíře Josefa Lehoučky, který na Mělníku vystavoval vícekrát avšak vždy v rámci kolektivních výstav. Tentokrát představil na samostatné výstavě svá díla z oblasti fantazijního realismu.²⁸³ Jako každý rok dostali ve věži prostor také amatérští umělci Mělnicka. Výstavní činnost v roce 1983 uzavřela jedna z významnějších expozic, která vzbudila zájem především mladých mělnických výtvarníků, a sice výstava imaginativního umění. Své obrazy z prostředí lesů a přírody, do nichž autor promítal své fantazie, niterné pocity a představy, vystavil malíř a grafik Miroslav Hanák.²⁸⁴ O dva roky později se tento umělec stal ředitelem Středočeské galerie v Praze. Jeho vernisáž v mělnické galerii zahájila teoretička a kritička českého moderního umění Blanka Jiráčková, jež po revoluci působila dlouhá léta mimo jiné jako šéfredaktorka časopisu *Ateliér*. Ten od roku 1988 až do sklonku roku 2015 reflektoval současnou výtvarnou scénu.²⁸⁵ V doprovodném programu vernisáže Miroslava Hanáka vystoupil úspěšný český kytarista Jan Irving.

Tak jako byl rok 1983 rokem divadla, rok 1984 se stal rokem české hudby. Byl slavnostně zahájen ve Valdštejnském paláci v Praze. Navázal na tradici velkých oslav hudby, které se konaly v Československu již od roku 1924 v každém roce zakončeném čtyřkou.

²⁸² Jiří Brynda (nar. 3. 7. 1949) malíř, absolvoval AVU v Praze, ateliér Karla Součka, v rámci základní vojenské služby tvořil v Armádním výtvarném studiu v Praze, později působil v regionu rodného Kladenska a v souboru kreseb *Asanace* zachytil části mizejícího Kladna.

²⁸³ Josef Lehoučka (nar. 12. 7. 1923 – zem. 7. 12. 1999, malíř, absolvoval UMPRUM V Praze u prof. Františka Tichého, byl členem Tvůrčí skupiny Máj 57, byl známý svými krajinami s prvky surrealismu doplněnými průmyslovými motivy. Později se věnoval fantazijnímu realismu. Srov. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, VII., Ostrava 2001, s. 103.

²⁸⁴ Miroslav Hanák (nar. 1. 5. 1946) malíř a grafik, absolvent pedagogické fakulty univerzity v Olomouci a poté AVU v Praze, ateliér Karla Součka, zabýval se malbou portrétů, krajin a interiérů, námětem jeho děl byly obyčejné věci běžné potřeby, které nás obklopují. Ve své tvorbě navazoval na český realismus druhé poloviny 19. století Josefa Navrátila, Karla Purkyně, Soběslava Pinkase a Antonína Chittussiho. Srov. Blanka JIRÁČKOVÁ, *Miroslav Hanák – obrazy*, Mělník b.d (katalog k výstavě).

²⁸⁵ Srov. *Téměř po třiceti letech končí časopis o umění Ateliér, sociální síť ho nahradí*, *Hospodářské noviny* z 16. 1. 2016. Dostupné online na <http://art.ihned.cz/c1-65037460-casopis-atelier> [odkaz funkční k 26. 9. 2017].

Tradice byla odvozená od roků narození či úmrtí českých hudebních velikánů jako byli Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Josef Suk nebo Leoš Janáček. Roky české hudby sloužily jako příležitost k připomenutí významných osobností české hudební kultury, reflektovaly však i soudobou hudbu. Hlavní myšlenka podpořit českou hudební kulturu sice zůstávala cenná, přesto rok české hudby 1984 zůstával pod kontrolou normalizační kulturní politiky.²⁸⁶

Na Mělníku byla při příležitosti oslav spjatých s rokem české hudby uspořádána v galerii *Ve Věži* výstava *Rozezpívané obrázky*, na níž kresby s hudební tematikou vystavovali žáci výtvarného oboru Lidové školy umění Mělník. Rok české hudby vedl na Mělníku také k založení nových hudebních souborů. Vedle již tradiční oblíbené mělnické kapely Fénix, která se mnohokrát postarala o doprovodný program při vernisážích v galerii *Ve Věži*, na Mělníku vznikla dixielandová kapela *Med Band*. Jiný žánr nabízela skupina *Elixir*, v jejímž repertoáru byly především country písně. Populární a taneční hudbu hrála mělnická kapela *Krystal*. Vedle těchto nových hudebních souborů působily na Mělníku bigbeatové kapely, jako byl *Kalábův něžný beat*, kapela *SAP* nebo *Sto kg*. Mnohé z koncertů těchto, ne vždy tehdejší dobou přijatelných, se konaly v alternativním centru kultury, kterým se v osmdesátých letech stala manželská a předmanželská poradna *Zdeňka Riegera*. Nabízela prostor pro setkávání mladých lidí a pořádání mnohdy neoficiálních kulturních akcí. Svou atmosférou svobodnějšího prostředí byla jistou obdobou galerie *Ve Věži*, jen na poli soudobé hudební scény. Zdejší koncerty muzikantů, kteří měli v té době zakázáno veřejně vystupovat, to jen potvrzovaly.

Galerie *Ve Věži* a manželská a předmanželská poradna *Zdeňka Riegera* tak představovaly místa, kde se na Mělníku rozvíjela tzv. druhá „paralelní“ kultura, sice v menším regionálním měřítku, ale ve stejném duchu jako probíhaly obdobné akce většího rázu např. v Praze. K této podobě soudobé československé kultury, která byla v důsledku normalizační politiky země rozdělena na „oficiální“ a „neoficiální“ tzv. druhou kulturu, publikoval Václav Havel úvahu *Šest poznámek o kultuře*, v níž polemizuje nad programem či vymezením „obojího“ tehdejších kulturního směřování v Československu a dochází k tomu, že druhá „paralelní“ kultura postrádala jakoukoliv jednotnou koncepci, a že jí vlastně ani mít nemohla, neboť se utvářela spontánně nezávisle na různých místech po celém území ČSR.²⁸⁷ Důkazem toho mohla být právě i mělnická galerie *Ve Věži* fungující pod osobitým

²⁸⁶ Martina FIALOVÁ, *Rok české hudby. Rozhovor s Lenkou Dohnalovou*. Dostupné online na <http://www.cesky-dialog.net/clanek/5948-rok-ceske-hudby/> [odkaz funkční k 16. 9. 2017]. K tomu více dokumentární film *Rok české hudby 1984* režiséra Svatopluka Studeného.

²⁸⁷ Srov. Václav HAVEL, *Šest poznámek o kultuře*, in: J. ŠEVČÍK – P. MORGANOVÁ – D. DUŠKOVÁ, *České umění 1938–1989*, s. 377–382.

vedením Vladimíra Veselého, která dávala prostor jak výtvarníkům, tak i hudebníkům, literátům a dalším umělcům, kteří se svou tvorbou a působením vymykali oficiálnímu proudu socialistické kultury a prostřednictvím svých výtvarných, ale také hudebních a jiných projevů se někteří vzpírali ideologickému řízení tehdejšího kulturního života a demonstrovali svůj nesouhlas s vládní mocí.²⁸⁸

Hudba nechyběla téměř na žádné z vernisáží mělnické galerie Ve Věži. Na jaře 1984 si mohli návštěvníci poslechnout koncert Petra Alexandra a Rostislava Letoše, kteří zahráli při zahájení výstavy Hany Kreperátové a Jany Hanákové na jazzové kytary. V květnu na vernisáži rodinné výstavy výtvarníků Soukupových vystoupili studenti pražské konzervatoře. Z profesionálních hudebníků z oblasti vážné hudby se v mělnické galerii představil např. houslový virtuos a pedagog na Akademii múzických umění v Praze Ivan Štraus, odkud byl v roce 1974 z politických důvodů propuštěn, v rozhovoru se k tomu osobně vyjádřil slovy: „*Odmítl jsem vstoupit do komunistické strany a taky jsem se vyjádřil neuctivě o vstupu vojsk.*“²⁸⁹ I nadále však působil na poli tzv. druhé kultury.²⁹⁰ Kytara zazněla na půdě galerie Ve Věži ještě na podzim roku 1984 při vernisáži společné výstavy tapiserií Dagmar Renertové²⁹¹ a obrazů Václava Černého,²⁹² a sice v podání hudebníka Romana Musila. Naproti tomu za zdmi Pražské brány často koncertovaly také beatové kapely tehdy spojované s hudebním undergroundem, který se pokusil programově vymezit a charakterizovat básník, výtvarný kritik, publicista a vůdčí osobnost českého undergroundu Ivan Martin Jirous ve své *Zprávě o třetím českém hudebním obrození* šířené od roku 1975 v opisech a samizdatových edicích.²⁹³ Výstavní rok 1984 pak v galerii Ve Věži uzavřela výstava fotografií Miroslava Bulíře, Oldřicha Veselého a Jiřího Krejčího.

²⁸⁸ Srov. J. ŠETLÍK, *Léta sedmdesátá a osmdesátá*, s. 373.

²⁸⁹ Agáta PILÁTOVÁ, *Ivan Štraus, houslista a pedagog*, Týdeník Rozhlas – programový a kulturní týdeník 13, 2007. Dostupné online na: http://www.radioservis-as.cz/archiv07/13_07/13titul.htm [odkaz funkční k 8. 11. 2017].

²⁹⁰ Ivan Štraus (nar. 13. 2. 1937) absolvent pražské konzervatoře, hudební fakulty AMU v Praze a aspirant na moskevské konzervatoři. V letech 1968–1975 působil jako pedagog na AMU v Praze, kam se poté mohl vrátit až v roce 1990. Do té doby učil na konzervatoři v Pardubicích. Byl členem souboru České trio a od roku 1979 pak známého Sukova kvarteta. Více k jeho sobě na: <http://www.hamu.cz/katedry/katedra-strunnych-nastroju/straus-ivan> [odkaz funkční k 8. 11. 2017].

²⁹¹ Dagmar Renertová (nar. 24. 12. 1930) textilní výtvarnice a grafička, absolvovala Školu užitého umění v Praze u Josefa Svobody, působila především v Řevnicích u Prahy.

²⁹² Václav Černý (nar. 17. 4. 1929 – zem. 2001) keramik a sochař, absolvoval Střední průmyslovou školu v Plzni, po studii působil v Plzni, pak v Mladé Boleslavi a v Benátkách nad Jizerou. Převahu v jeho tvorbě měla dekorativní keramika, zejména figurativní plastiky a kachle. V posledním období svého života se věnoval reliéfní tvorbě.

²⁹³ V plném znění text přetištěn v díle I. M. JIROUS, *Magorův zápisník*, s. 171–198, ve zkrácené podobě pak v knize J. ŠEVČÍK – P. MORGANOVÁ – D. DUŠKOVÁ, *České umění 1938–1989*, s. 373–376.

Fotografie byly v galerii Ve Věži k vidění i na začátku roku 1985. V únoru vystavili své snímky amatérští fotografové Vladimír Degtěv a Miroslav Hanzlík, kteří byli členy mělnického Fotoklubu. V červnu téhož roku se konala výstava profesionální malířky a grafičky Kamily Albrechtové, jenž se prostřednictvím kreativní a vizuální tvorby zapojovala do tehdejšího uměleckého života a svými díly reagovala na aktuální dění ve společnosti. Jako host během vernisáže vystoupil český houslový virtuóz Ivan Ženatý.²⁹⁴ Další významný hudebník, který se představil v galerii Ve Věži na sklonku roku 1985 při vernisáži výstavy grafik akademického malíře a významného českého restaurátora Jaroslava Alta, byl Jan Riedelbauch.²⁹⁵ Po úvodním slovu historika dějin umění Tomáše Hladíka se uskutečnilo hudební vystoupení tohoto českého flétnisty a básníka, jenž hrál několik let v orchestru Opery Národního divadla, přednášel na řadě zahraničních univerzit a za svou práci v oblasti vzdělávání, vědy a kultury byl vyznamenán francouzským rytířským řádem Akademických palm.²⁹⁶

V druhé polovině osmdesátých let se začalo v Československu pomalu blýskat na lepší časy. Komunistický režim se dostal do krize, a to jak hospodářské, tak především politické. Stabilita společnosti se pod vlivem událostí v Sovětském svazu začala hroutit. V březnu 1985 v Moskvě nastoupil do čela komunistické strany Michail Gorbačov, který pod heslem tzv. perestrojky zahájil v zemích sovětského bloku množství ekonomických reforem. Na ně posléze navazovaly širší změny pomalu vedoucí k postupné demokratizaci společnosti. Tím se zahájil proces tzv. glasnosti, tedy politické otevřenosti a zmírnění potlačování lidských práv a svobod, zejména svobody slova a práva přístupu ke svobodným informacím. Politika Michaila Gorbačova vedla k zásadním změnám ve společnosti a měla významný vliv na pád komunistického režimu v zemích východní Evropy.

Události v Sovětském svazu vyvolaly mezi vedoucími představiteli komunistické strany v Československu napětí a pocit nejistoty. Oficiálně se museli k reformním snahám v zemích socialistického bloku připojit, ale jejich naplňování už nebylo příliš důsledné.

²⁹⁴ Kamila Albrechtová Ženatá (nar. 26. 12. 1953) grafička, malířka, arteterapeutka, kurátorka, pedagožka, typografka, ilustrátorka, fotografka, absolvovala AVU v Praze, ateliér Ladislava Čepeláka, věnovala se grafice, ilustrování i typografii, podílela se na vzniku řady knih a sama se stala autorkou publikací *Kamila není doma*, *Obrazy z nevědomí a Kačenka hledá lásku*. Srov. SOKA Mělník, f. Masarykův kulturní dům, návštěvní kniha galerie Ve Věži; SOKA Mělník, f. Sbirka soudobé dokumentace okresu Mělník, velkoformátový plakát k výstavě Kamily Albrechtové, kart. č. 7.

²⁹⁵ Jaroslav Alt (nar. 21. 6. 1950) malíř, grafik, restaurátor, studoval restaurování na AVU v Praze u prof. B. Slánského a prof. R. Ondráčka, byl členem Nezávislé památkové unie a jednatel rady Sdružení nezávislých restaurátorů (Reart) a v dalších sdružení. Zabýval se především grafikou, tvořil technikou suché jehly. Srov. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, I., Ostrava 1998, s. 35.

²⁹⁶ Jan Riedelbauch (nar. 29. 11. 1948) český flétnista, básník a hudební pedagog, přednášel na řadě zahraničních univerzit a hudebních škol a věnoval se poezii.

Naděje, že sovětská přestavba povede v Československu k úspěšnému cíli, ustala s nástupem Milouše Jakeše do čela strany. Současně se však stále více projevovaly důsledky špatné hospodářské politiky předchozích let. Životní úroveň se zhoršovala, a tak stoupala i nespokojenost československých obyvatel.²⁹⁷ Napětí ve společnosti se stupňovalo a neudržitelnost situace postupně vedla k probouzení občanské společnosti. První projevy nespokojenosti se projevily v průběhu Mezinárodního dne lidských práv na konci roku 1987. Téměř po dvaceti letech se poprvé veřejně zvedla vlna nevole ze strany veřejnosti. Sítil vliv a význam Charty 77 a vznikaly další skupiny, které začaly pořádat protestní akce. V oblasti kultury se probouzela mladá generace umělců. Vzniklo výtvarné sdružení *Tvrdohlaví*, které si za svůj cíl kladlo „nalézt ztracenou kulturní identitu českého prostředí a tím ji plnohodnotně zařadit do kontextu současné evropské kultury.“²⁹⁸ Na založení skupiny Tvrdohlavých reagovala generace umělců sedmdesátých let a ustanovila *Volné seskupení 12/15 – Pozdě, ale přece*.²⁹⁹ Členové těchto tvůrčích skupin využili liberálnější politickou situaci druhé poloviny osmdesátých let a ve svých dílech reagovali na aktuální problémy z každodenního života československé „socialistické“ společnosti a vyjadřovali nesouhlas s tehdejšími podmínkami českého výtvarného umění. Vedlo to až k vydání prohlášení, v němž mladí výtvarníci požadovali zřízení veřejného výstavního prostoru pro začínající kolegy, pořádání každoročních kolektivních výtvarných salonů, podporu stipendijních pobytů v zahraničí a obecně zlepšení sociálního zabezpečení mladých umělců.³⁰⁰

První projevy nesouhlasu se stávající situací nejen na poli kulturní scény v Československu se objevovaly především v Praze a i přesto, že je Mělník hlavnímu městu velmi blízko, sem zprávy o pražských událostech pronikaly pozvolna a většinou bez známky jakékoliv reakce ze strany mělnických obyvatel. Město žilo ještě po celou dobu druhé poloviny osmdesátých let plně v zaběhnutých kolejích socialistické společnosti. Většinu kulturních akcí i nadále zpestřovaly každoročně se opakující oslavy při příležitosti politických událostí a komunistických výročí.

²⁹⁷ K sociálním dějinám období „normalizace“ v Československu více přední český historik moderních sociálních dějin a metodologie sociálních dějin, ředitel Ústavu hospodářských a sociálních dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze Michal Pullmann. Srov. Michal PULLMANN, *Konec experimentu. Přestavba a pád komunismu v Československu*, Praha 2011; Pavel KOLÁŘ – Michal PULLMANN, *Co byla normalizace? Studie o pozdním socialismu*, Praha 2016.

²⁹⁸ J. ŠEVČÍK – P. MORGANOVÁ – D. DUŠKOVÁ, *České umění 1938–1989*, s. 408. Skupina Tvrdohlaví vznikla z neoficiálních setkávání v soukromých prostorách známých jako Konfrontace a tvořili ji umělci: Jiří David, Stanislav Diviš, Michal Gabriel, Zdeněk Lhotský, Štefan Milkov, Petr Nikl, Jaroslav Róna, František Skála, Čestmír Suška a Václav Marhoul.

²⁹⁹ Členy byli: Jiří Beránek, Václav Bláha, Jaroslav Dvořák, Kurt Gebauer, Ivan Kafka, Vladimír Novák, Ivan Ouhel, Petr Pavlík, Michael Rittstein, Tomáš Švéda.

³⁰⁰ Srov. J. ŠETLÍK, *Oficiální umění sedmdesátých a osmdesátých let*, s. 455.

Svým vlastním tempem plynul čas i za středověkými zdmi Pražské brány. Někdy otevřeně, jindy skrytě reagovali umělci na aktuální dění ve svém okolí a zároveň se podíleli na jeho utváření. První polovina roku 1986 se na Mělníku nesla ve znamení předvolebních akcí kandidátů Národní fronty do okresního národního výboru pro období let 1986–1990. V galerii tomu tak nebylo, i když téma aktuální výstavy se lehce politiky dotýkalo. Jednalo se o výstavu fotografa a právníka Miloše Bláhy, který do věže instaloval fotografický cyklus zachycující problematiku tehdejších měst. Jeho fotografie účelně doplňovaly verše kolegy, rovněž uznávaného právníka žijícího tehdy tak trochu bohémským životem Aleše Pejchala.³⁰¹ Tento renomovaný advokát specializující se na občanské, ústavní, církevní a mezinárodní právo, psal poezii a také hrál amatérsky divadlo.³⁰²

Zatímco ve městě v této době probíhaly kulturní akce a oslavy při příležitosti 65. výročí založení Komunistické strany Československa, v mělnické galerii v létě vystřídaly fotografie Miloše Bláhy nejprve díla mladých umělců z LŠU Mělník a poté obrazy, ilustrace, kresby, koláže a tapiserie textilní výtvarnice a akademické malířky Libuše Kaplanové.³⁰³ Po prázdninách se naplno rozběhly přípravy na tradiční mělnické vinobraní a v galerii Ve Věži se chystala výstava grafika, typografa a malíře Václava Bernarda Rykra, který studoval u slavného kubistického malíře Emila Filly.³⁰⁴ Ke konci roku pak galerie ožila kresbami a grafikou regionální akademické malířky a grafičky Olgy Vychodilové, která vystavovala v mělnické galerii již poněkolkáté. Ve své tvorbě se věnovala především volné grafice, ilustraci a ex libris. Častým námětem jejích grafických listů byl člověk a jeho vztah k přírodě a lidem. Postupem času se stala renomovanou umělkyní a dodnes patří k nejvýznamnějším mělnickým malířkám, která dosáhla uznání u nás i v zahraničí.³⁰⁵

³⁰¹ Aleš Pejchal (nar. 30. 6. 1952) právník a publicista, absolvent Právnické fakulty Univerzity Karlovy, autor mnoha článků literárních příloh periodika Právo, funkcionář České advokátní komory, advokát, později soudce Evropského soudu pro lidská práva.

³⁰² Z. VENDLOVÁ, *Výstava Dvou autorů*, Nové Mělnicko 25/ 19, 8. 5. 1986.

³⁰³ Libuše Kaplanová (nar. 21. 1. 1936) pedagožka, textilní výtvarnice, grafička, malířka, absolvovala AVU v Praze, kde studovala v ateliérech u Vladimíra Sychry a Vladimíra Silovského.

³⁰⁴ Václav Bernard Rykr (nar. 9. 5. 1927 v Essonnes ve Francii) typograf, grafik, malíř, pedagog, dětství a mládí do roku 1957 prožil ve středních Čechách v obci Libčice nad Vltavou, v roce 1952 absolvoval na UMPRUM v Praze, kde studoval v ateliérech Josefa Nováka a Emila Filly, po studiích pracoval jako výtvarný redaktor nakladatelství Mladé fronty v Praze, poté působil v Děčíně a nakonec se usadil v Roudnici nad Labem, kde si založil vlastní ateliér a pracoval jako grafik, zabýval se volnou a užitou grafikou, navrhoval plakáty, knižní úpravy, spolupracoval s národními výbory a kulturními institucemi. Od roku 1965 byl členem Ústředního poradního sboru pro amatérské výtvarnictví a užitě umění při Ústavu pro kulturně výchovnou činnost v Praze, pracoval také v oblasti pedagogické – byl učitelem na Střední odborné škole výtvarné v Praze (Výtvarná škola Václava Hollara) a externím odborným asistentem na katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem. Srov. *Rykr – kresby, plakáty, grafika v galerii Ve věži*, Mělník 1986 (katalog k výstavě).

³⁰⁵ Olga Vychodilová (nar. 7. 5. 1949) mělnická rodačka, akademická malířka a grafička, absolvovala Výtvarnou školu Václava Hollara a UMPRUM v Praze, kde navštěvovala ateliér ilustrace a grafiky Zdeňka Sklenáře a poté Jiřího Mikuly, od roku 1966 navíc soukromě studovala u zasloužilé umělkyně Ludmily

Začátkem roku 1987 se v mělnické galerii uskutečnila při příležitosti 25. výročí založení výtvarného oboru na Lidové škole umění Mšeno, kde pod vedením všestranného umělce a teoretika výtvarného umění Josefa Císařovského začala pedagogická dráha Vladimíra Veselého a posléze i Pavla Dvořáka, velká žakovská výstava. Tvorbu mladých výtvarníků pak vystřídala velká kolektivní výstava *Žena v obrazech, sochách, grafice, kresbě, keramice a fotografii* profesionálních umělců z Prahy. Mělnické veřejnosti byla představena díla, jejichž ústředním motivem a inspirací se stalo ženské tělo, což bylo na tehdejší dobu velmi citlivé a kontroverzní téma. Mezi vystavovateli se objevili malířka Alena Antonová, Daniela a Karel Benešovi, ilustrátor Adolf Born, fotograf Vladimír Sirůček, grafik Jaroslav Sůra či sochař Petr Šturma a další. Nechyběly ani obrazy Vladimíra Veselého.³⁰⁶

Na podzim roku 1987, kdy ve věži probíhala výstava textilní výtvarnice a grafičky Aleny Šlapákové, se na Mělníku začalo scházet několik nadšenců písících poezii. Při setkání si navzájem předčítali své verše a nakonec společně založili literární klub Pegas.³⁰⁷ Tito mělničtí básníci a literáti často zavítali také do galerie Ve Věži, kde pořádali literární večery. Recitovali básně a představovali svou tvorbu široké veřejnosti. Výstavní rok 1987 pak v galerii Ve Věži zakončila samostatná expozice akademické malířky a grafičky Anny Vančátové.³⁰⁸ Na vernisáži promluvil výtvarník a teoretik umění Aleš Svoboda, který stejně jako Anna Vančátová studoval u malíře a grafika Zdeňka Sýkory. Ten již na počátku šedesátých let zapojil jako jeden z prvních na světě do tvorby uměleckého díla počítač, kterým se inspiroval ve své tvorbě i Aleš Svoboda. O doprovodný program vernisáže se postaral houslista Ludvík Sklenář (dnes člen Symfonického orchestru Českého rozhlasu). Dalším významným představitelem československé klasické hudby druhé poloviny 20. století, který zahrál v prostorách středověké mělnické věže, byl violoncellista Marek Jerie, člen světoznámého tria s názvem Guarneri Trio Prague. Toto klavírní trio klasického

Jiřincové. Za svou práci získala mnohá ocenění a v roce 1982 jí bylo uděleno čestné uznání v soutěži O nejkrásnější knihu roku - za grafiku a ilustraci. Srov. Josef HRUBÝ, *Olga Vychodilová – grafika*, katalog k výstavě v Malé galerii Melantrich 11. 9. – 23. 9. 1990, Praha 1990.

³⁰⁶ Karel Beneš (nar. 1. 5. 1932) malíř, grafik a ilustrátor, absolvent Vyšší školy uměleckého průmyslu v Jablonci nad Nisou a poté UMPRUM v Praze, ateliér Antonína Strnadela. Daniela Benešová (nar. 27. 11. 1929) malířka, grafička a ilustrátorka, absolventka UMPRUM v Praze, ateliéry Emila Filla a Antonína Strnadela, mimo jiné jsou se svým manželem také spoluautory monografie o sochaři Petrovi Šturmovi, s nímž se potkávali i v galerii Ve Věži na Mělníku (Karel SCHERZER – Karel ŽIŽKOVSKÝ a kol., *Putování za sochou Petr Šturma*, Karlovy Vary 2017.).

³⁰⁷ SOKA Mělník, f. Pegas – literární klub Mělník, kronika z let 1987–1997.

³⁰⁸ Anna Vančátová (nar. 10. 2. 1949) grafička, malířka, výtvarnice, pedagožka, absolventka Střední uměleckoprůmyslové školy v Praze a poté Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kde studovala výtvarnou výchovu u Zdeňka Sýkory a Cyrila Boudy.

charakteru patří od roku 1986 k předním komorním hudebním souborům nejen u nás, ale i v zahraničí.³⁰⁹

Začátek roku 1988 na Mělníku probíhal ve snaze zlepšit stále se zhoršující životní prostředí mělnického regionu; špatná byla zejména kvalita ovzduší, zhoršovala se však i kvalita podzemních vod a zemědělské půdy. Město si začalo problém uvědomovat a podnikat ve věci první opatření – byla vysazena nová zeleň a budována čistička odpadních vod. S životním prostředím souvisela také výstava fotografií v mělnické galerii, kterou autor článku v regionálním tisku příhodně nazval *Procházka zvěčnělým okamžikem města*. Byla zahájena vernisáží plnou veršů, hudby, promítání a diskuzemi návštěvníků s autory o vystavených fotografiích. Jejím cílem nebyla jen prezentace umělecké hodnoty vystavených snímků, ale záměrem autora bylo apelovat na návštěvníky výstavy a připomenout důležitost ochrany životního prostředí.

Jaro 1988 se v galerii Ve Věži neslo ve znamení velké výstavy knižních kreseb akademického malíře Jiřího Krásla, který se věnoval ilustrování dobrodružné literatury a proslavil se především jako kreslíř obrázkového seriálu *Kulišáci* Jaroslava Foglara pro časopis ABC. Po podzimní sklizni a bujarém vinobraní mělnickou galerii čekala kolektivní výstava profesionálních výtvarníků nazvaná *Spolužáci v inventuře*. Jak už název napovídal, jednalo se o výstavu spolužáků ze známé Hollarovy výtvarné školy v Praze,³¹⁰ kteří si nebyli blízcí pouze společným studiem, ale také tím, že „...vidí skutečnost podobnými očima, cítí ji podobným srdcem.“³¹¹ Dojem z výstavy při jejím zahájení ještě podtrhl hudební doprovod v podání českého smyčcového Panochova kvarteta, které dokázalo v intimním prostředí galerie vytvořit nádhernou atmosféru.

IV. 3. Sametová revoluce v mělnické galerii Ve Věži

Zatímco Mělník žil ještě v roce 1988 poklidným životem malého města, v Praze už probíhala řada demonstrací a protestních akcí proti komunistické vládě. Dvacáté výročí okupace Československa sovětskou armádou a sedmdesáté výročí vzniku státu poskytly vhodnou příležitost k projevům nespokojenosti. Sítil vliv opozičního hnutí, aktivizovala se

³⁰⁹ Dalšími členy Guarneri Tria Prague jsou houslista Čeněk Pavlík a klavírista Ivan Klánský. Více na: <http://www.guarneritrioprague.com/cz-first.html> [odkaz funkční k 8. 11. 2017].

³¹⁰ Tehdy pod názvem Střední odborná škola výtvarná v Praze, dnes Výtvarná škola Václava Hollar (od roku 1990), známá jako „Hollarka“, výše v textu z praktických důvodů používán současný název.

³¹¹ *Spolužáci s otevřeným srdcem*, Nové Mělnicko 27/39, 29. 9. 1988. Srov. Vladimír VESELÝ, *Výtvarná kultura v Mělníku*, Nové Mělnicko 27/48, 1. 12. 1988; SOkA Mělník, f. Sbírká soudobé dokumentace okresu Mělník, plakát k výstavě *Spolužáci v inventuře*, kart. č. 7, SOkA Mělník, f. Masarykův kulturní dům, dokumentace k povolení výstavy *Spolužáci v inventuře*, kart. č. 9.

katolická církev. Vlny protestů vzrůstaly od počátku roku 1989. Započaly v prosinci předchozího roku snídání francouzského prezidenta François Mitteranda s československými disidenty. Jednalo se o první oficiální setkání západoevropského politika s představiteli československého disentu a zároveň o první povolenou veřejnou manifestaci od nastolení tzv. normalizace. Oficiálně byla hlavním účelem přiletu francouzského prezidenta do ČSSR návštěva prezidenta Gustava Husáka, a aby nedošlo k případnému ohrožení tohoto setkání, musela komunistická strana Československa povolit manifestační shromáždění, které bylo v souvislosti s návštěvou francouzské hlavy státu zorganizováno. Celá akce se uskutečnila na žižkovském Škroupově náměstí a zúčastnilo se jí více jak tisíc lidí, v čele s Václavem Havlem a dalšími signatáři Charty 77. Setkání F. Mitteranda s disentem se stalo významnou událostí na cestě k pádu totalitního režimu v zemi.³¹² V lednu na toto jednání navázaly vzpomínkové akce na počest uctění památky Jana Palacha, které probíhaly celý týden na Václavském náměstí v Praze a do dějin vešly pod označením Palachův týden. Demonstrace byly tvrdě potlačeny bezpečnostními složkami státu, což se stalo podnětem k dalšímu odporu. Následně měly být signatáři Charty 77, včetně Václava Havla na Václavském náměstí položeny květiny a proneseno zamyšlení nad smyslem oběti Jana Palacha. K tomu však nedošlo a aktéři byli zatčeni. V následujících dnech se konaly další demonstrace. Protesty vyvrcholily podepisováním petice za propuštění tehdy vězněného Václava Havla.³¹³

Na Mělníku se většinou o pražských událostech ani nevědělo. Výstavní rok 1989 začal v galerii Ve Věži fotografiemi Františka Heuslera, Evy Studené a Vladislava Soudského zachycujícími každodenní život tehdy ještě normalizačního Československa. Po Velikonocích byla instalována výstava akademického malíře Vladimíra Pechara³¹⁴ s názvem

³¹² Srov. Karel SRP, *Tři snídane s Françoisem Mitterandem. = Trois petits déjeuners avec François Mitterand*, Praha 1998; Oldřich TŮMA, *Snídane s Mitterandem: setkávání disidentů se západoevropskými státníky*, *Dějiny a současnost* 30, 2008, s. 33–35.

³¹³ Následující text o událostech v Československu v roce 1989 se ve faktografické rovině opírá, když není uvedeno jinak, o uvedenou odbornou literaturu: J. HARNA – R. FIŠER, *Dějiny českých zemí*; P. BĚLINA a kol., *Dějiny zemí Koruny české II; Kronika českých zemí 1968–2008*; Michal HORNÍČEK, *Jak pukaly ledy*, Praha 1990; Jiří SUK, *Labyrintem revoluce. Aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize (od listopadu 1989 do června 1990)*, Praha 2003; Petr PITHART, *Devětaosmdesátý. Vzpomínky a přemýšlení*. Krédo, Praha 2009; M. PULLMAN, *Konec experimentu*.

³¹⁴ Vladimír Pechar (nar. 19. 1. 1931) výtvarník, hudebník, malíř, grafik, scénograf, karikaturista, studoval na Výtvarné škole Václava Hollara v Praze, tvořil reliéfy v kovu a sádře, autor zdravotní Junáka pro papeže Jana Pavla II. V roce 1970 byl přijat za člena Svazu československých výtvarných umělců, pak po dvacetileté odmlce se stal členem Unie výtvarných umělců, později Syndikátu výtvarných umělců. Nyní je členem Sdružení pražských malířů. Věnoval se především malbě portrétů, nejrozsáhlejším je portrétní cyklus šedesáti tváří dramatu Williama Shakespeara. Později se zabýval také krajinomalbou, karikaturami, exlibris, ale i grafikou a figurativní malbou.

*3x portrét – staroegyptský portrét, tvář dramatu Williama Shakespeara, ducum regum que Bohemiae efigies.*³¹⁵

Nespokojenost občanů v červnu 1989 vedla k sepsání petice *Několik vět* shrnující požadavky československého opozičního hnutí. Vzápětí ji začaly podepisovat tisíce lidí po celé zemi, včetně řady známých osobností. Zveřejnila ji Svobodná Evropa a další zahraniční média. Na Mělníku se k podpisové akci připojili umělci v čele s Vladimírem Veselým. V Praze a v dalších městech propukly při říjnových oslavách vzniku Československa živelné demonstrace. Protestních akcí se účastnilo stále více a více lidí. Občané se již nebáli vyjít do ulic a vzepřít se státní moci. Podzimními událostmi roku 1989 se přiblížily rozhodující okamžiky, které směřovaly k pádu komunistického režimu. V mělnické galerii se tehdy konala velká výstava akademického malíře Františka Zálešáka, kterou zde autor oslavil své životní jubileum.³¹⁶ Vystavoval v galerii *Ve Věži* již před více než dvaceti lety a poté se na Mělník mnohokrát vrátil. Tentokrát představil výběr děl ze své celoživotní práce. Na vernisáži vystoupila řada pražských umělců a úvodní řeč pronesl teoretik výtvarného umění Jaroslav Hlaváček. Praha tehdy v oblasti umění žila výstavou skupiny *Tvrdohlaví v Ústředí lidové umělecké výroby v Praze na Národní*.

To už se ale iniciativy chopili vysokoškolsí studenti a při příležitosti Mezinárodního dne studentů a uctění vzpomínky na studenta Jana Opletala vyšli do ulic. Průvod byl zastaven tvrdým policejním zásahem právě na Národní třídě. Násilné potlačení studentské demonstrace zvedlo vlnu odporu celé veřejnosti, která znamenala jednoznačné odmítnutí komunistické vlády v Československu a odstartovala revoluci. Na Václavském náměstí a letenské pláni se konaly masové demonstrace občanů požadující odstoupení představitelů komunistického režimu, vzniklo Občanské fórum v čele s Václavem Havlem a následovala řada protestních akcí po celé zemi. V pražské síni Mánes se spontánně shromáždili výtvarníci a připravili Provolání výtvarných umělců k vládě Československé socialistické republiky, ÚV KSČ, sdělovacím prostředkům a spoluobčanům, které bylo následně možné podepisovat a vyjádřit s ním tak souhlas. Reagovali v něm na události 17. listopadu a na

³¹⁵ Následující text o výstavní činnosti v galerii *Ve Věži* a životě na Mělníku v letech 1980–1989 se opírá, když není uvedeno jinak, o rozhovory s pamětníky uvedené v pozn. č. 24 a 25, s. 15 a regionální literaturu: J. RÁČ, *Kapitoly z kroniky*, s. 20–27; M. SLAVICKÁ (ed.), *Vzpomínka na galerii Ve Věži*, s. 175–177; J. KILIÁN a kol., *Mělník*, s. 323–324, 328, 386; F. PURŠ, *Náš Mělník*, s. 84–85; články z dobového tisku: *Ve střetu názorů hledat pravdu*, *Nové Mělnicko* 28/50, 30. 11. 1989; Sylva ŠPORKOVÁ, *Občanské fórum informuje*, *Nové Mělnicko* 28/51, 7. 12. 1989; archivní prameny, včetně katalogů k jednotlivým výstavám konaným v galerii *Ve Věži*, uvedené v seznamech v závěru práce.

³¹⁶ Miroslav MACH, *Malířská výpověď*, *Nové Mělnicko* 28/43, 12. 10. 1989.

československé vládě požadovali zastavit veškeré represe, zahájit dialog se zástupci Občanského fóra a mnohé další.³¹⁷

Na Mělníku se do té doby nic vážného nedělo. První velkou akcí byla až generální stávka 27. listopadu, během níž lidé vyšli do ulic a shromáždili se na mělnickém náměstí, kde se konalo první občanské fórum. Hlavním řečníkem se stal gymnaziální profesor Antonín Vrba.³¹⁸ Mělnické obyvatele přijeli podpořit také známé osobnosti, jako byli herci Jaromír Hanzlík a Josef Bek, spisovatel Jiří Daníček nebo hudebník a dirigent Václav Hybš. Ještě toho večera se v kulturním domě uskutečnilo první zasedání Občanského fóra. Další dny se v divadelním sále konaly diskuze o činnosti a postupech Občanského fóra a reakce na aktuální dění se začaly objevovat i na stránkách Nového Mělnicka, kde Občanské fórum získalo pravidelnou rubriku s názvem *Občanské fórum informuje*.

Zástupci Občanského fóra dosáhli jednání s představiteli komunistické strany, které vyústilo v odstoupení tehdejší vlády a zrušení čtvrtého článku ústavy o vedoucí úloze Komunistické strany Československa. Na konci roku 1989 byl ve Vladislavském sále Pražského hradu slavnostně zvolen prezidentem Václav Havel a Československo nastoupilo cestu ke svobodě a demokracii.

³¹⁷ J. ŠEVČÍK – P. MORGANOVÁ – D. DUŠKOVÁ, *České umění 1938–1989*, s. 419.

³¹⁸ Antonín Vrba (nar. 27. 8. 1924 – zem. 19. 2. 2007) profesor mělnického gymnázia, který nemohl v době normalizace vyučovat. Pro tzv. politickou nespolehlivost byl režimem zařazen do jednotek Pomocných technických praporů. Srov. M. SÍGL, *Kdo byl a je kdo*, s. 508.

V. „Svobodná“ devadesátá léta v mělnické galerii Ve Věži

Sametová revoluce přinesla svobodu a volnost do všech oblastí každodenního života. Proměna politické situace a postupné zavádění demokracie vedly ke změnám nejen v hospodářství, ale i v kultuře. Byla zrušena cenzura a navrácena svoboda projevu i umělecké tvorby. Na stránkách kulturních časopisů se začaly objevovat diskuze a polemiky o svobodě umělců a nezávislosti kultury na politice státu.

Všudypřítomná euforie pronikala i do každodenního života mělnických obyvatel.³¹⁹ První známky naznačující změnu režimu se v mělnické galerii Ve Věži projevily již v listopadu 1989 při výstavě výtvarníka Jana Hrubého nazvané *Kreslený humor*.³²⁰ Skutečně svobodnou výstavou v galerii Ve Věži se pak stala vánoční výstava jedenácti umělců, kterou Vladimír Veselý symbolicky věnoval studentům. Vystavovali na ní učitelé výtvarných oborů uměleckých škol z celého středočeského kraje a svými díly vyjádřili díky studentům, kteří se aktivně podíleli na událostech v listopadu 1989. Část výtvarného díla byla darována na konto Občanského fóra. Tím dle slov Vladimíra Veselého skončilo období, „*kdy si diletantů a nezdělanců v oblasti kultury osvojovali právo mluvit z neznalosti, zasvěceně do všeho.*“ Skončila doba, „*kdy na mnoho krásných výstav působil monopol režimu svými administrativními zásahy. V abstrakci se viděli jinotaje, náboženská témata byla tabu a obrazy nahé ženy se neztotožňovaly se socialistickou kulturou.*“³²¹ Tomu všemu již odzvonilo a v mělnické galerii Ve Věži se těšili na lepší zítřky.

Průlomová byla následující výstava, na které se v lednu 1990 představili tři studenti Akademie výtvarných umění v Praze – Jaroslav Gruntorád, Jiří Hanibal³²² a Lubomír

³¹⁹ K politické a společenské situaci na Mělníku v roce 1990 podrobněji Dalibor STÁTNÍK, *Proměna hodnot a transformace společnosti na příkladu okresu Mělník v roce 1990*, in: Lukáš Velek – Jiří Petráš (edd.), *Komunální a parlamentní volby v Československu a jižních Čechách v roce 1990*, České Budějovice 2015, s. 109–125. Následující text o událostech v Československu v letech 1989–1999 se ve faktografické rovině opírá, když není uvedeno jinak, o uvedenou odbornou literaturu: J. HARNA – R. FIŠER, *Dějiny českých zemí II*; P. BĚLINA a kol., *Dějiny zemí Koruny české II; Kronika českých zemí 1968–2008*; Miroslav SÍGL, *Události, totality, svobody a demokracie*, Praha 2010.

³²⁰ Následující text o výstavní činnosti v galerii Ve Věži a životě na Mělníku v letech 1989–1999 se opírá, když není uvedeno jinak, o rozhovory s pamětníky uvedené v pozn. č. 24 a 25, s. 15 a regionální literaturu: J. KILIÁN a kol., *Mělník*, s. 323–324, 328, 386; F. PURŠ, *Náš Mělník*, s. 84–85; články z dobového tisku: Vladimír VESELÝ, *Změny i v kultuře*, *Nové Mělnicko* 29/3, 25. 1. 1990; TÝŽ, *Umění je jen jedno*, *Týdeník Mělnicko* 29/40, 11. 10. 1990; TÝŽ, *Nahá dívka v galerii*, *Týdeník Mělnicko* 29/45, 15. 11. 1990; Petr POKORNÝ, *Galerie Ve věži začíná žít*, *Nové Mělnicko* 29/5, 8. 2. 1990; TÝŽ, „*Kulturáku*“ *šéfuje štír*, *Týdeník Mělnicko* 29/28, 26. 7. 1990; TÝŽ, *Věž po novotě?*, *Týdeník Mělnicko* 30/29, 18. 7. 1991; Jan LHOTSKÝ, *Galerie Ve Věži*, *Týdeník Mělnicko* 30/44, 31. 10. 1991; archivní prameny, včetně katalogů k jednotlivým výstavám konaným v galerii Ve Věži, uvedené v seznámkách v závěru práce.

³²¹ V. VESELÝ, *Změny i v kultuře*, *Nové Mělnicko* 29/3, 25. 1. 1990.

³²² Jiří Hanibal (nar. 19. 2. 1929) spisovatel, scenárista, režisér, malíř, absolvoval v roce 1953 na pražské FAMU dokumentárním filmem *Než loutky oživnou*. Po studiích u filmu zůstal a působil jako asistent režie,

Čermák.³²³ Za komunistického režimu měli studenti této školy přísný zákaz vystavovat a prodávat svá díla po celou dobu studia, které trvalo šest let. Právě výstava v mělnické galerii Ve Věži se stala první, jež tento zákaz porušila. Jaroslav Gruntorád vystavil své obrazy expresivně ztvárněných krajin a ženských aktů, Lubomír Černý představil díla, jejichž námětem byly osudové konflikty člověk-město, člověk-příroda a člověk-kosmos, Jiří Hanibal pak prezentoval své autoportréty a figurální kompozice. Na následné besedě s autory zahrál a zazpíval Roman Musil, přišli Olga Vychodilová i v galerii již dobře známý disident Heřman Chromý.

Nově nabytá svoboda se projevila i v hlavní kulturní instituci na Mělníku. Zástupci Občanského fóra obnovili původní název mělnického kulturního domu na Masarykův kulturní dům, do vstupní haly se vrátila socha prvního československého prezidenta a konkurz na nového ředitele této instituce vyhrál Stanislav Tatar, který jasně řekl, že „...je potřeba, aby kulturu dělali kulturní lidé. Úřednickou kulturu, kterou jsme zažili v minulých čtyřiceti letech, je potřeba naprosto zlikvidovat.“³²⁴ Stanislav Tatar byl jedním z prvních představitelů revolučního hnutí na Mělníku a lidé ho znali jako kapelníka skupiny Fénix, člena Nového divadla Mělník a častého účastníka vernisáží v galerii Ve Věži, kterou vždy podporoval. Po revoluci úzce spolupracoval s Vladimírem Veselým a připravili společně symbolickou, provokativní výstavu v prostorách dvora bývalého kapucínského kláštera, kde tehdy stále sídlil výtvarný obor Lidové školy umění Mělník, s názvem *Umění v duchu socialismu*. Jak Vladimír Veselý vzpomíná: „Vystavovali jsme takové ty plakáty „Boj za mír“ a tak. Navezli jsme tam různé ty Leniny, jeho spisy a k tomu nám pan Tatar udělal vtipné popisky a připravil hudební pořad s harmonikou.“³²⁵

Stejně jako v činnosti kulturního domu panovala svoboda a volnost i v koncepci pořádání výstav v galerii Ve Věži, která i nadále patřila pod jeho správu. Všude panující dobrou náladu a radost podpořila výstava malíře, grafika, ilustrátora a kreslíře Stanislava

spolupracoval s Karlem Kachyňou a Vojtěchem Jasným. S V. Jasným se podílel na povídkovém filmu *Touha* a se Zbyňkem Brynychem na filmu *Pět z milionu*. Až do roku 1959 působil jako odborný asistent na FAMU, poté ve Filmovém studiu Barrandov, v roce 1991 odešel do důchodu a věnuje se literární tvorbě. Srov. *Slovník české literatury po roce 1945*, heslo Jiří Hanibal (autorka Drahomíra Vlašínová), dostupné online na: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1234> [odkaz funkční k 25. 5. 2018].

³²³ Lubomír Čermák (nar. 13. 8. 1961) sochař a multimediální tvůrce, absolvent AVU v Praze, kde studoval u Karla Malicha, Michaela Bielického a Ladislava Čepeláka, mimo jiné se zabýval význam a využitím médií v současné umění, v devadesátých letech působil jako odborný asistent v ateliéru Michala Bielického na AVU v Praze.

³²⁴ Josef HOUŽVA, *Rozhovor pro*, Týdeník Mělnicko 31/29, 23. 7. 1992.

³²⁵ Ondřej TICHOTA, *Rusové prostřelili velké plátno*, výstřížek z blíže neurčených novin, SOKA Mělník, f. Vladimír Veselý, vlastnoruční poznámky, výpisky a novinové výstřížky Vladimíra Veselého, kart. č. 1.

Holého, známého autora oblíbených postaviček Jů a Hele.³²⁶ V dalších měsících se konaly výstavy před rokem 1989 opakovaně nepovolených umělců: malíře a grafika Františka Hodonského, výtvarníků Aleše Krejčí, Jana Součka a Mikuláše Lubomírského a dalších. V září 1990 galerie Ve Věži navázala na tradici pořádání mělnických salónů, která byla na dlouhá léta přerušena komunistickou mocí. Na den sv. Václava se uskutečnila slavnostní vernisáž *4. Mělnického salónu*, kolektivní výstavy umělců pod vedením Vladimíra Veselého, která spojovala různé druhy umělecké tvorby a rozličná výtvarná pojetí pod heslem „*Umění je jen jedno. Bud' dobré, nebo špatné.*“³²⁷ Besedovalo se, vzpomínalo a malovalo. Součástí večera byl také atraktivní doprovodný program, totiž kresba „*krásné dívky v Evině rouše.*“ Ke konci roku se konala ještě jedna velká společná výstava s názvem *Grafika 68–89*, která představila soubor grafických listů, jež vznikl z autorských výstav umělců vystavujících v galerii Ve Věži v uplynulých dvaceti dvou letech. Výstavu slavnostně zahájil básník Miloš Horanský a zarecitoval zde své verše.³²⁸ Tato kolektivní výstava vznikla v čase, kdy se již mělnický kulturní život nepotýkal s problémy plynoucí z vedoucí úlohy komunistické moci v zemi, konala se již v době svobody a volnosti. Nicméně začaly vyvstávat problémy nové, a to zejména v oblasti ekonomiky a financí. Náhle nebyl dostatek prostředků na provoz a galerie Ve Věži se začala potýkat až s existenčními problémy. Pomoci se tak snažili i samotní umělci, kteří v mělnické galerii po dlouhá léta nejen vystavovali, ale mohli zde i svobodně tvořit, bavit se a trávit volný čas. Spojili se a prostřednictvím kolektivní výstavy pod názvem *Grafika 68–90* se pokusily apelovat na vedení města, aby nedovolilo zaniknout výjimečné výtvarné galerii sídlící v kuriózních výstavních prostorách gotické věže, slovy: „*Chtěli bychom připomenout kormidelníkům kultury, kteří v našem městě řídí loď svobodného umění, že galerie by si zasloužila většího*

³²⁶ Stanislav Holý (nar. 25. 2. 1943 – zem. 14. 8. 1998) malíř, kreslíř, ilustrátor, filmový výtvarník, vyučil se jako malíř porcelánových výrobků, poté absolvoval UMPRUM v Praze u prof. Adolfa Hoffmeistera, od roku 1975 redigoval v Mladém světě, vystavoval především kreslený humor. Věnoval se grafice, ilustraci, kreslenému filmu, spolupracoval s televizí na pořadech pro děti a na filmu *Jak svět přichází o básníky*. Srov. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, III., Ostrava 1999, s. 240; J. BRÁNSKÝ, *Meandry paměti*, s. 86–88.

³²⁷ Na *4. Mělnickém salónu* představilo svá díla 16 umělců: Alena Antonová, Daniela Benešová, Karel Beneš, Jiří Corvín, Pavel Dvořák, Pavel Dětinský, Michal Lauda, Iva Maňásková, Václav Sádovský, Vladimír Širůček, Jaroslav Šůra, Zdeněk Šulc, Petr Šturma, Vladimír Veselý, František Zálešák, Zdeněk Zálešák. Srov. M. KUDRNA – V. VESELÝ, *4. Mělnický salón*.

³²⁸ Na výstavě *Grafika 68–90* se představilo 26 umělců: Alena Antonová, Zdeňka Burgetová, Daniela Benešová, Karel Beneš, Tomáš Bím, Olga Čechová, Jiří Corvín, Ladislav Čepelák, Jiří Hanuš, Miroslav Hruška, Stanislav Holý, František Hodonský, Jana Kremánová, Helena Konstantinová, Karel Kroupa, Alena Kučerová, Karel Laštofka, Sláva Jílek, Rudolf Němec, Jarmila Pešicová, Jarmila Severová, Jaroslav Šůra, Vladimír Veselý, Olga Vychodilová, František Zálešák, Zdeněk Zálešák. Srov. *Grafika 68–90*, Mělník 1990.

ekonomického dohledu. Vždyť je nejen chloubou města, ale i důstojným domovem tolik potřebného umění.“³²⁹

Nahé ženské tělo se vrátilo do mělnické galerie opět na jaře roku 1991. Tentokrát představili na výstavě *Erotická inspirace* poetické pojetí ženských aktů akademický sochař Karel Kroupa ze Mšena³³⁰ a fotograf Petr Zamarovský.³³¹ V době vinobraní se konal 5. *Mělnický salón*, který zahájil teoretik umění Miroslav Kudrna. Návštěvníci mohli vidět díla dvaceti pěti umělců, poslechnout si koncert pražské kytarové skupiny a potěšit se verši Heřmana Chromého, teď už váženého politika a poslance Federálního shromáždění.

I ve „svobodné“ galerii Ve Věži se nadále konaly besedy s umělci, přednášky, promítání a koncerty. Přibýly pravidelné večery poezie organizované Literárním klubem Pegas, jehož členové se aktivně angažovali na poli mělnické literatury. Vydávali čtvrtletník *Doteky*, pořádali literární soutěže a později publikovali své verše ve sbornících *Mělník veršem i obrazem* nebo *Člověk mezi lidmi*.³³²

Vzestup kultury na Mělníku po sametové revoluci byl obdivuhodný. Obnovovaly se spolky, vznikaly nové hudební skupiny, konaly se výstavy a hrála se divadelní představení. V kulturním domě se v roce 1991 uskutečnilo 128 kulturních akcí a pořadů, kterých se zúčastnilo více jak 43 400 návštěvníků. Pokračovalo se v divadelních představeních pro děti i dospělé, nadále se angažovalo Nové divadlo, pořádaly se swingové večery, ale také taneční zábavy, besedy i umělecké výstavy. Začaly se tisknout barevné plakáty a další propagační materiály k jednotlivým kulturním pořadům, včetně výtvarných výstav konaných v galerii Ve Věži.

Galerie zůstala i po revoluci pod správou Masarykova kulturního domu. Její šťastné dny se však společně s érou Vladimíra Veselého chýlily ke konci. Druhý svobodný rok galerie Ve Věži a s ním i své působení se totiž Vladimír Veselý, zakladatel a duše galerie, rozhodl zakončit vlastní retrospektivní výstavou. Při příležitosti svých šedesátých narozenin a pětadvacetiletého výročí pedagogické dráhy na Mělníku připravil velkou expozici vybraných obrazů a smaltů, kterou se rozloučil s vedením galerie.

³²⁹ TAMTÉŽ.

³³⁰ Karel Kroupa (nar. 24. 7. 1937 – zem. 19. 4. 1986) malíř, absolvent AVU v Praze, kde studoval v ateliéru spisovatele, autora humoristických románů a ilustrátora Vlastimila Rady. V šedesátých letech K. Kroupa vystavoval především ve Výstavní síni Ústředí lidové umělecké tvorby v Praze. V roce 2013 byla na jeho počest uspořádána výstava v jeho rodném Mšeně s názvem *To byl Karel Kroupa*, k níž Okrašlovací spolek pro Mšeno vydal stejnojmennou publikaci o životě a dílu tohoto mšenského rodáka.

³³¹ Petr Zamarovský (nar. 1952) amatérský fotograf, fyzik a vysokoškolský pedagog, autor publikací o antice a antické filozofii. Zároveň se věnoval uměleckému fotografování. Jeho častým námětem byl především akt a dívčí portrét. Byl členem Klubu fotografů amatérů Žižkova a fotokroužku na Matematicko-fyzikální fakultě UK v Praze.

³³² Srov. SOKA Mělník, f. Pegas – literární klub Mělník, kronika z let 1987–1997.

V. 1. Proměny společnosti v 90. letech a jejich vliv na provoz galerie Ve Věži

Po pádu komunistického režimu následovalo množství změn, které v krátké době proměnily politický systém v Československu i celou společnost. Již naplno probíhal proces demokratizace země. Transformovala se ekonomika a lidé začali svobodně podnikat. Otevřely se hranice a Československo si postupně budovalo mezinárodní postavení. Zlepšovaly se kontakty se světem a českoslovenští obyvatelé konečně mohli začít cestovat. Současně se však prohlubovaly rozdíly mezi českými zeměmi a Slovenskem. Odlišné názory na politiku a hospodaření státu a především rozdíly v mentalitě Čechů a Slováků nakonec vyústily v rozdělení Československa na dva zcela samostatné celky s platností k 1. lednu 1993.³³³

První polovina devadesátých let byla v celé zemi naplněna optimismem, radostnou náladou a nadějí v lepší budoucnost. Euforie se naplno projevila také v kulturním životě. Díky sametové revoluci zažívaly kulturní instituce, včetně těch na Mělníku, období volnosti a svobodné činnosti. Mohlo by se tak zdát, že proměna společenské situace přinesla nebývalý rozkvět všech umění a věd. Současně se však záhy proměnil sociálně-ekonomický statut všech oblastí kultury a rozpadl se dosavadní státní sektor, který uměleckou tvorbu financoval a rozhodoval o veřejných zakázkách. Začaly se tedy objevovat především problémy ekonomické. Stát i nadále financoval velké galerie, jako byla Národní galerie, Galerie hlavního města Prahy, České muzeum výtvarného umění nebo nově vzniklá Galerie Rudolfinum a další. Nicméně výstavní síně na krajské a okresní úrovni si nyní musely vystačit ze svých vlastních prostředků či městských rozpočtů, což mohlo vést až k zániku jednotlivých galerií.³³⁴

Nástup tržní ekonomiky se v kulturní sféře velmi zásadně projevil a dotkl se také mělnické galerie Ve Věži. Již se nedostávalo prostředků na její další provoz. Vladimír Veselý ještě před svým odchodem aktivně usiloval o záchranu galerie a snažil se zabránit jejímu případnému komerčnímu využití. Již v září 1991 na vernisáži k 5. *Mělnickému salónu* oslovil a poprosil své přátele, aby veřejně demonstrovali nutnost další existence této unikátní galerie, která stále zůstávala jediným místem na Mělníku, kde se lidé mohli potěšit z umělecké tvorby a proniknout do fascinujícího světa umění. I přes veškerou snahu nakonec tíživá finanční situace dostihla i Masarykův kulturní dům a galerie Ve Věži se musela

³³³ Srov. J. HARNA – R. FIŠER, *Dějiny českých zemí II*; P. BĚLINA a kol., *Dějiny země Koruny české II; Kronika českých zemí 1968-2008*; M. SÍGL, *Události, totality*.

³³⁴ Srov. Anděla HOROVÁ, *Strážlivá euforie let devadesátých*, in: *Dějiny českého výtvarného umění VI, 2*, s. 865–876.

osamostatnit. Zastupitelstvo města diskutovalo o jejím dalším využití – uvažovalo se o instalaci stálé expozice uměleckých děl ze soukromých sbírek či o spojení galerie s prodejem literatury o výtvarném umění a reprodukcemi obrazů a grafik jednotlivých umělců. Ačkoliv se žádný z těchto nápadů nakonec neuskutečnil, galerie přesto získala novou podobu. Prozatímního vedení se ujala Ivana Hospodářová, která v galerii pořádala soukromé prodejní, obvykle monotematicky zaměřené, výstavy. Galerie Ve Věži tedy nebyla uzavřena, nicméně kdysi slavná výstavní síň zažívala období úpadku.

Tento stav naštěstí netrval dlouho. O záchranu výjimečné mělnické galerie se zasloužila Hana Soukupová se svým manželem.³³⁵ Nejprve začali provozovat vinárnu u sv. Václava, v níž pořádali umělecké výstavy místních výtvarníků. Při hledání inspirace zavítala Hana Soukupová také do galerie Ve Věži. Když procházela zanedbanými patry Pražské brány, kde byly zrovna vystavené umělecké fotografie aktů Petra Zamarovského, byla naprosto uchválena a ohromena tamní atmosférou a historickými prostory věže. Okamžitě se do tajemného interiéru starobylé Pražské brány zamilovala. Následnou nabídku tehdejšího tajemníka městského úřadu a bývalého žáka Vladimíra Veselého, umělce Pavla Šimrala, aby se ujala provozu galerie Ve Věži, tudíž bez zaváhání přijala. Hana Soukupová s manželem se rozhodli donedávna slavnou výtvarnou galerii obnovit a opět ji pozvednout. Nebyli renovovanými odborníky v oblasti umění, ale byli nadšenci, kteří chtěli galerii znovu navrátit věhlas, jaký měla pod vedením Vladimíra Veselého. Společně se snažili vybudovat místo pro společenské setkávání a kulturní vyžití místních obyvatel, kterým mělnická galerie po celá léta byla.

³³⁵ Následující text o příchodu Hany Soukupové do galerie Ve Věži a jejím zdejším působení v letech 1994–1999 se opírá, když není uvedeno jinak, o poznatky získané z rozhovorů s Hanou Soukupovou, vedla Nikola Michňová, 24. 2. 2016 a 9. 5. 2018; soukromé sbírky fotografií, propagačních tiskovin a osobních poznámek Hany Soukupové; článků z dobového tisku: *Galerie ve věži*, Týdeník Mělnicko 33/15, 13. 4. 1994; V. VESELÝ, *Mělnická galerie Ve věži se profiluje*, Týdeník Mělnicko 33/24, 16. 7. 1994; TÝŽ, *Zase jednou Ve věži*, Týdeník Mělnicko 33/47, 24. 11. 1994; *Výtvarníci ve „věži“*, Okresní informační noviny, říjen 1996, s. 9; Dagmar PAVLÍKOVÁ, *Galerie s šálkem čaje*, Deníky Bohemia: Mělnicko ze dne 7. 12. 1998; Zdenka LÍBALOVÁ, *Malíř – litograf*, Týdeník Mělnicko 33/30, 4. 8. 1994; TÁŽ, *Malíři varují*, Týdeník Mělnicko 33/32, 18. 8. 1994; TÁŽ, *Malíř světla a tepla*, Týdeník Mělnicko 33/36, 14. 9. 1994; *Místo pro fantazii*, Týdeník Mělnicko 33/43, 27. 10. 1994; *Restaurátorka – malířka*, Týdeník Mělnicko 33/46, 17. 11. 1994; *O Vánocích do věže*, Týdeník Mělnicko 51-33/52, 22. 12. 1994; *Mezilidské vztahy „Ve Věži“*, Týdeník Mělnicko 34/2, 12. 1. 1995; „*Ber a dej*“, Týdeník Mělnicko 34/14, 6. 4. 1995; *Akt pod rentgenem*, Týdeník Mělnicko 34/21,25. 5. 1995; *Země lidí*, Týdeník Mělnicko 34/17, 27. 4. 1995; *Výstava „rafinované“ jednoduchosti*, Týdeník Mělnicko 34/31, 10. 8. 1995; *Malíř nemalířských prostředků*, Týdeník Mělnicko 34/46, 16. 11. 1995; „*Skoba*“ *Ve věži*, Týdeník Mělnicko 35/19, 9. 5. 1996; *Zajíčkovy lité obrazy*, Týdeník Mělnicko 36/13, 20. 3. 1997; *Fantazie jako vesmír*, Týdeník Mělnicko 37/3, 15. 1. 1998; *Papír coby malý zázrak*, Týdeník Mělnicko 37/17, 23. 4. 1998; *Obrazy bez pout, konvencí a mamonu*, Týdeník Mělnicko 38/11, 18. 3. 1999; Jana KAŠPARCOVÁ, *Rekonstrukce historického opevnění města Mělníka*, Mělnická radnice 3, 2002, s. 12; Lukáš GRÁF, *Na kafe do věže*, Třetí pól. Magazin plný energie, únor 2007; uvedenou literaturu: F. PURŠ, *Náš Mělník*, s. 85; TÝŽ, *Pražská brána*, s. 11; a archivních pramenů, včetně katalogů k jednotlivým výstavám konaným v galerii Ve Věži uvedeným v závěru práce.

Začalo se s rekonstrukcí, kterou financovalo město Mělník. V rámci rozsáhlé obnovy středověkého městského opevnění proběhla oprava hradebního systému, včetně Vodárenské věže a Pražské brány. Pražská brána získala novou fasádu a střechu, bylo vybudováno mezipatro se sociálním zařízením a instalováno protipožární zabezpečení. Celkové náklady se vyšplhaly na 2 148 000 korun. O zařízení interiéru se postarala Hana Soukupová společně s architektem Jiřím Vorlem z Rožďálovic u Nymburka, který navrhl architektonické a výtvarné řešení jednotlivých pater věže. Začátky byly těžké, ale i přesto na ně Hana Soukupová ráda vzpomíná: „*Bylo to náročné, ale moc hezké, byla velká chuť do práce a zároveň napětí a očekávání, jak vše dopadne a poběží.*“³³⁶

Zanedlouho se podařilo prostory Pražské brány zrekonstruovat tak, že dokázaly poskytovat vhodné zázemí pro výstavní činnost. Stále však zůstávaly ekonomické problémy. Aby si galerie alespoň částečně vydělala na svůj provoz, v prvním patře vznikl malebný obchůdek s uměleckými předměty, keramikou, reprodukcemi výtvarných děl, šperky, hrnečky, dřevěnými přívěsky a hračkami, kreslenými pohledy a obrázky, svíčkami a dalšími drobnými suvenýry. Galerie Ve Věži se částečně komercializovala, ale vzhledem k nutnosti zabezpečení provozu nebylo možno jinak. To však nijak nenarušilo výstavní program, který byl po celé období Hany Soukupové nebývale bohatý. Představa nové provozovatelky mělnické galerie totiž byla jasná: „*Lidé se přijdou podívat na výstavu, posedí, dají si kávu, čaj nebo mělnické víno a stráví mezi obrazy příjemnou chvíli.*“³³⁷

Slavnostní znovuotevření mělnické galerie Ve Věži proběhlo ve čtvrtek 7. dubna 1994. Oficiálního zahájení se zúčastnili starosta města Ivan Václavík, tajemník Pavel Šimral a ředitel kulturního domu Stanislav Tatar. Úvodního slova se ujal umělec a kurátor výstavy Stanislav Špoula, který nastínil historii města a Pražské brány včetně dalšího vývoje výstavní činnosti galerie. Nechyběl ani Vladimír Veselý, který vyprávěl o předchozích 25 letech. Poté řekl pár slov dr. Jan Vojta a po něm se již ujala slova nová provozovatelka galerie Hana Soukupová. Z umělců se slavnostního otevření zúčastnili fotografové Jan Reich a Pavel Hudec, malíř a básník Michal Matzenauer,³³⁸ malíř a sochař Jaroslav Eduard Dvořák či David Černý, výtvarník a kontroverzní umělec tehdy dobře známý svým růžovým tankem.³³⁹

³³⁶ Rozhovor s Hanou Soukupovou, vedla Nikola Michňová, 24. 2. 2016.

³³⁷ Rozhovor s Hanou Soukupovou, vedla Nikola Michňová, 24. 2. 2016.

³³⁸ Michal Matzenauer (nar. 20. 11. 1947) ilustrátor, kreslíř, malíř a básník, ale také signatář Charty 77 a člen Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Ve svém umělecké tvorbě spojuje básnické a výtvarné vyjádření. Začal vystavovat až v devadesátých letech (do té doby měl zakázáno veřejně působit) a jeho díla jsou svým provedením značně specifická. Zobrazuje nejrůznější aspekty lidského života, těžké životní situace, avšak humorným a sarkastickým způsobem.

³³⁹ David Černý (nar. 15. 12. 1967) konceptuální umělec, sochař, absolvent UMPRUM v Praze. V devadesátých letech studoval v New Yorku. V roce 2000 získal prestižní Cenu Jindřicha Chaloupeckého,

V té době již byla v prostorách věže instalována výstava soch, kreseb, keramiky a šperků Martina Mičky, jejíž vernisáž proběhla týden před slavnostním znovuotevřením. Poté se výstavy měnily po měsíci a mnohdy se v různých patrech věže konaly i dvě současně. S dramaturgií výstav zpočátku Haně Soukupové pomáhal pražský umělec a fotograf Stanislav Špoula, následně se tvorby výstavní koncepce chopila sama.³⁴⁰ Inspirovala se v pražských galeriích nebo oslovovala známé a přátele.

Po výstavě Martina Mičky následovala výstava *Něžní barbaři*, která představila grafiky Zdeňka Boušeho, Vladimíra Boudníka a Oldřicha Hamery. V létě se konala expozice fotografií českých krajin Jana Reicha či výstava grafických listů akademického malíře Milana Kohouta a mnoha dalších.³⁴¹ Postupně se provoz galerie vracel do starých kolejí, i když s novou tváří. Zvyšoval se také zájem mělnické veřejnosti a na výstavy chodilo více a více lidí. Zpočátku se jednalo především o studenty a mladé lidi, cestu do galerie si ale postupně našla také řada turistů. Za opětovného přispění města se totiž podařilo dokončit rekonstrukci dosud nevyužívaných horních pater, kde vznikla čajovna s vyhlídkou na celý Mělník. Atmosféra starobylé věže s dřevěnými schody vedoucími kolem tajemného hodinového stroje až do nejvyššího patra s vyhlídkou na celé město lákala k návštěvě. Čajovna navíc poskytla další výstavní prostory a nové zázemí pro besedy a koncerty, které se staly nedílnou součástí programu. Konaly se zde literární večery poezie, na nichž recitovali členové mělnického Literárního klubu Pegas, mnohokrát zde koncertoval český kytarista a hudební skladatel Štěpán Rak, vystoupila herečka z divadla Na Vinohradech Gabriela Vránová a mnozí další. Hana Soukupová vzpomíná i na návštěvy Vlastimila Brodského, který: „...dokonce dvakrát přišel na jablečné tousty se šlehačkou.“³⁴² V prostorách čajovny se konaly samostatné výstavy fotografií cestovatelů, kteří expozice často doprovázeli přednáškami. Kuriozitou, která si získala srdce návštěvníků, byl speciální ruční výtah vedoucí mezi jednotlivými patry věže. K němu byl připevněn tác sloužící k servírování čajů, kávy a drobného občerstvení do vyšších poschodí galerie. Oblíbený výtah přivolávaný zvonečkem zkonstruovali Ondřej Muška a Miroslav Liederhaus, umělecký kovář a sklář z nedalekých Želíz. Výtah slouží v galerii dodnes.

kteřá je udělována výtvarníkům do 35 let. D. Černý je znám především jako tvůrce kontroverzních provokativních plastik. Jeho prvním dílem bylo Quo vadis umístěné v zahradě lobkovického paláce na Malé Straně. Proslulý je dále např. socha sv. Václava sedícího na břiše mrtvého koně v pasáži pražské Lucerny či Miminka Babies lezoucí po žižkovském televizním vysílači v Praze.

³⁴⁰ Stanislav Špoula (nar. 2. 5. 1951), fotograf, absolvent oboru etnografie na Univerzitě Karlově, člen Spolku Pohodlí (1968), po roce 1990 se začal věnovat zahradní architektuře.

³⁴¹ SOKA Mělník, f. Veselý Vladimír, výstřížek z blíže neurčených novin s článkem *Galerie Ve věži*, kart. č. 1.

³⁴² Rozhovor s Hanou Soukupovou, vedla Nikola Michňová, 24. 2. 2016.

Pod vedením Hany Soukupové zažívala galerie období bohaté výstavní činnosti i doprovodných kulturních programů a akcí. Konaly se jak výstavy tradičního výtvarného umění, tak fotografií, soch, plastik, uměleckých předmětů ze dřeva, kovu, textilu a dalších materiálů. Jednou z netradičních expozicí byla výstava malíře Olafa Hanela, který svá díla tvořil kombinací zcela nevýtvarných prostředků, jakými jsou provazy či kožené řemínky, s velmi výraznou jednobarevnou malbou.³⁴³ Sochař Miroslav Pacner zase představil na příhodně nazvané výstavě *Země lidí* své plastiky z kamenů.³⁴⁴ Pozoruhodná byla také expozice kovových litých obrazů výtvarníka Jaroslava Zajíčka.³⁴⁵

V mělnické galerii Ve Věži se dokonce v této době několikrát uskutečnily i módní přehlídky ateliérů Išky Fišárkové, Renáty Vokáčové či Kateřiny Rabasové, která navrhovala šaty pro známé české herečky Květu Fialovou, Naďu Konvalinkovou nebo Simonu Stašovou. Dodnes Hana Soukupová vzpomíná, jak modelky při předvádění oděvů musely doslova šplhat po příkrých schodech Pražské brány, ale „*velice se jim to líbilo, byly z prostorů věže nadšené.*“³⁴⁶ Módní přehlídky měly velký úspěch. Stejně tak i výstava hedvábných kravat a vest, která přilákala do galerie Ve Věži mnoho návštěvníků. Ano, byla to trochu jiná galerie než za éry Vladimíra Veselého, ale měla své kouzlo, svou vlastní tvář. Mělník díky odhodlání, pracovitosti, velké pili a lásce k umění Hany Soukupové nepřišel o svou výjimečnou a jedinečnou uměleckou galerii. Její zásluhu ocenil i zakladatel galerie Vladimír Veselý: „*paní Soukupová dává do ní všechno nezištně a hlavně své srdce.*“³⁴⁷

Sám Vladimír Veselý se ještě mnohokrát do galerie Ve Věži vrátil. Účastnil se vernisáží několika výstav a sám zde i vystavoval. Spolu s Hanou Soukupovou se opět snažil navrátit k tradici mělnických salónů. V září 1996 se uskutečnil *6. Mělnický salón*, na kterém představili svá výtvarná díla profesionální výtvarníci a přátelé Vladimíra Veselého, kteří za jeho působení v galerii Ve Věži již mnohokrát vystavovali. Slavnostní vernisáž se stala

³⁴³ Olaf Hanel (nar. 21. 1. 1943) malíř, grafik, sochař a výtvarný kritik, jeden z hlavních představitelů českého akčního umění šedesátých a sedmdesátých let, působil v okruhu Křižovnické školy čistého humoru, po podpisu Charty 77 emigroval do Rakouska a následně do Kanady. Pracoval pro nakladatelství Sixty Eight Publishers. Po návratu v devadesátých letech začal malovat a vytvářet landartové skulptury a působil jako kurátor Českého muzea výtvarných umění.

³⁴⁴ Miroslav Pacner (nar. 28. 5. 1938 – zem. 18. 10. 2015) malíř, grafik, zahradní architekt a sochař, pracoval pro Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, byl členem Galerie Besada a Výtvarného odboru znovuzaložené Umělecké besedy (od roku 1998 Umělecké besedy), publikoval v časopise *Život* vydávaném právě Uměleckou besedou. Vytvářel reliéfní skulptury a architektonické návrhy zahrad, parků a dalších veřejných exteriérů.

³⁴⁵ Pavel Zajíček (nar. 15. 4. 1951) básník, hudebník a výtvarník, který se v sedmdesátých letech aktivně podílel na undergroundové kultuře v Československu, založil hudební skupinu DG 307, po podpisu Charty 77 emigroval do Švédska a následně do New Yorku. V rámci své umělecké tvorby vytvářel nejrůznější artefakty a koláže z nalezených předmětů z rozličných materiálů. Především se však věnoval poezii a je autorem řady básnických sbírek

³⁴⁶ Rozhovor s Hanou Soukupovou, vedla Nikola Michňová, 24. 2. 2016.

³⁴⁷ Vladimír VESELÝ, *Mělnická galerie Ve věži se profiluje*, Týdeník Mělnicko 33/24, 16. 7. 1994.

jedním velkým happeningem a vzpomínkovým setkáním žáků, kolegů a přátel mělnické galerie. V galerii Ve Věži vystavovala i řada regionálních umělců (Vlastimil Týma, Miroslav Liederhaus či Olga Otáhalová) a několikrát se do věže vrátila také mělnická rodačka, významná česká malířka Olga Vychodilová. Stále častěji zde představovali svá díla členové výtvarné skupiny Skoba. V ní se od roku 1984 sdružovali umělci z Mělníka a okolí, které spojovaly nejen blízké názory na výtvarné umění, ale i stejné životní hodnoty a jakási vnitřní harmonie a propojení. Jejich umělecká tvorba zahrnuje malbu, kresbu, rozměrné plastiky ze dřeva, umělecké šperky i grafiku.

Kromě výtvarníků z Mělnicka pokračovaly výstavy pražských umělců a čas od času se objevili i autoři ze vzdálenějších koutů Čech a Moravy. V září 1994 představil své obrazy přírodních scénérií mělnické veřejnosti brněnský akademický malíř Petr Šmaha, ze severních Čech přijeli na Mělník vystavovat sochař Karel Meloun či malíř Jan Valt. Z profesionálních umělců měla podle Hany Soukupové největší úspěch expozice oblíbeného malíře, ilustrátora a karikaturisty Adolfa Borna.³⁴⁸ Proběhla velká autogramiáda a starobylá Pražská brána se opět zcela zaplnila návštěvníky. Oblíbený autor, který v galerii Ve Věži vystavoval v rámci kolektivní výstavy již v roce 1986, proslulý zejména ilustracemi Macha a Šebestové, se na Mělníku opět dočkal velkého zájmu a ovací.

Místo ve výstavním konceptu Hany Soukupové měli stejně jako za Vladimíra Veselého i amatérští umělci. Nadále v galerii Ve Věži vystavovali žáci a studenti výtvarného oboru Základní umělecké školy, amatérští fotografové a další výtvarníci. Svou uměleckou tvorbu a lásku k výtvarnému umění představili v mělnické galerii také členové výtvarné skupiny Extraart, v níž se sdružovali lidé se zdravotním hendikepem. Jejich unikátní expozice obrazů a sošek vzbudila velký zájem mělnické veřejnosti. Vystavená díla byla plná fantazie, představivosti, bolesti i radosti, touhy i naplnění a především symbolických sdělení, že není vždy jasné, kdo je „blázen“ a kdo „terapeut“. Jak uvedl jeden z vystavovatelů, „... *vše je v lidském životě zaměnitelné, jednou stojíš tady a jednou tam...*“. V galerii Ve Věži se několikrát uskutečnily i arteterapie, tedy léčebná setkání využívající výtvarného projevu jako prostředku k ovlivnění lidské psychiky a mezilidských vztahů.

³⁴⁸ Adolf Born (nar. 12. 6. 1930 – zem. 22. 5. 2016) scénograf, malíř, grafik, ilustrátor, výtvarník kreslených filmů, karikaturista, absolvoval Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy, poté UMPRUM v Praze u Antonína Pelce a AVU v Praze, vystavoval na mnoha výstavách doma i v zahraničí, v roce 1974 byl na světové výstavě v Montrealu jmenován karikaturistou roku, v roce 1988 byl jmenován zasloužilým umělcem, v roce 2003 získal Medaili Za zásluhy I. stupně a v roce 2013 získal na Anifilmu cenu za celoživotní přínos animovanému filmu. K jeho životu a tvorbě podrobněji Josef TOMEŠ a kol., *Český biografický slovník XX. století*, I., Praha–Litomyšl 1999, s. 119; J. BRÁNSKÝ, *Meandry paměti*, s. 172–175; H. GLOS – P. VIZINA, *Stará garda*, s. 43–44.

Hana Soukupová vedla galerii do června roku 1999, kdy se rozhodla zdejší působení kvůli vyčerpání ukončit. K rozhodnutí opustit její milovanou galerii Ve Věži, do které dala vše a kterou byla, jak sama říká, naprosto pohlcena, přispěla jedna nepříjemná událost – havárie sociálního zařízení, při níž byla celá galerie vytopena. Katastrofa byla o to větší, že v galerii právě vystavovali své fotografie populární publicista a fotograf Jiří X. Doležal a jeho partnerka Ida Saudková. Voda protékla všemi patry věže a vystavené fotografie poničila. Vyčerpávající situace a problémy se zničeným interiérem Pražské brány vzaly Haně Soukupové poslední síly k pokračování ve vedení galerie. Nechtěla však dopustit, aby byla galerie Ve Věži uzavřena, proto oslovila známého pražského galeristu Mira Smoláka. Domnívala se, že právě on je tou osobou, která dokáže mělnickou galerii Ve Věži opět pozvednout. Opak se stal pravdou.

VI. Mělnická galerie Ve Věži v novém tisíciletí

Hana Soukupová ukončila své působení v galerii Ve Věži ke konci června roku 1999. Galerie musela být na čas uzavřena. Město Mělník vzápětí vydalo výzvu k novému pronájmu. Přihlásilo se osm zájemců, z nichž byli k vlastnímu jednání na radnici s vedením města pozváni čtyři uchazeči. Ti předložili své návrhy, jak by výjimečné prostory historické Pražské brány chtěli využít.³⁴⁹ Jedním z nich byl Hanou Soukupovou doporučený Miro Smolák, provozovatel prestižních pražských galerií MIRO, v nichž vystavují významní umělci mnohdy i světové úrovně. Představitelé města vybrali právě jeho. Že nešlo o příliš šťastnou volbu, se ukázalo zanedlouho.

Zpráva o novém nájemci mělnické galerie Ve Věži se záhy objevila na stránkách regionálního tisku a stálo v ní, že „*můžeme jen předeslat, že tradiční pojetí bude poněkud pozměněno.*“³⁵⁰ Díky titulcům dalších článků a propagaci, která začala lákat na novou tvář již tradiční mělnické galerie v Pražské bráně, byl Mělník plný očekávání toho, co nové pojetí galerie v rukou Mira Smoláka přinese. Slavnostní znovuotevření galerie Ve Věži, tentokrát pod názvem Galerie a kavárnička MIRO, se mělo uskutečnit do Vánoc roku 1999. Zahájení mělo být velkolepé a jeho součástí měla být vernisáž výstavy obrazů světově známých osobností a celebrit. Obyvatelé Mělníka se těšili na slíbená díla Karla Gotta, Ronieho Wooda ze slavné rokenrolové kapely The Rolling Stone nebo dokonce zpěváka a skladatele Johna Lennona.

Opak se stal pravdou. Slavné obrazy vystaveny nebyly, výstava se z neznámých důvodů neuskutečnila a galerie nebyla nakonec vůbec otevřena. Zahájení provozu se dočkala pouze kavárna a čajovna ve spodních patrech Pražské brány, a to na začátku roku 2000 po krátké rekonstrukci interiéru věže, která proběhla z iniciativy Kryštofa Marounka a Alexandra Atanasova.³⁵¹ Ti byli zástupci města osloveni, aby se dočasně ujali provozu

³⁴⁹ *Co je s galerií Ve Věži?*, Mělnická radnice 9, 1999, s. 10.

³⁵⁰ *Nájem Pražské brány*, Mělnická radnice 10, 1999, s. 6.

³⁵¹ Následující text o příchodu Kryštofa Marounka a Alexandra Atanasova do galerie Ve Věži a jejich zdejším působení v letech 1999–2012 se opírá, když není uvedeno jinak, o poznatky získané z rozhovoru s Kryštofem Marounkem a Alexandrem Atanasovem, vedla Nikola Michňová, 15. 3. 2016; soukromé sbírky fotografií, propagačních tiskovin a písemných podkladů pro zpracování těchto tiskovin, včetně osobních poznámek Jitky Novákové; soukromé sbírky Kryštofa Marounka (Kronika galerie a kavárny Ve Věži z let 1999–2001), soukromé sbírky Alexandra Atanasova (Kronika galerie a kavárny Ve Věži z let 1999–2009); článků z dobového tisku: J. KAŠPARCOVÁ, *Rekonstrukce historického opevnění města Mělníka*; *Mezinárodní galerista Mělník opouští*, Mělnický deník, 11. 4. 2000; Jiří JANDA, *Městská rada odsouhlasila pronájem galerie Ve Věži*, Mělnicko, 27. 6. 2000; L. GRÁF, *Na kafe do věže*; Alexandr ATANASOV, *Novodobá historie galerie Ve věži (galerie slaví 40 let od založení)*, Mělnická radnice 7–8, 2008, s. 13; Miroslav Neumann, *Proč byla galerie Ve Věži bez proudu?*, Mělnická radnice 3, 2009, s. 4; Petr SKÁCEL, *Pražská brána se dočká*

prozatímní kavárničky. Souhlasili, a jak čas ukázal, zasloužili se nejen o vybudování čajovny a kavárny, ale především i o znovuoobnovení výtvarné galerie.

Nově otevřená kavárna v okouzljících historických prostorách starobylé věže se na Mělníku setkala s velkým úspěchem. Díky jejich nadšení, odhodlanosti a velkému pracovnímu nasazení mělnická Pražská brána opět ožila a těšila se zájmu místních obyvatel. Denně hostila až padesát lidí a opět se stala významným místem společenského setkávání a života ve městě. K obsluze i nadále sloužil oblíbený ruční výtah, který vznikl za působení Hany Soukupové a stal se vyhledávanou atrakcí. Zájem veřejnosti narůstal a Mělničtí se začali dožadovat obnovení výstavní činnosti ve věži. Podněty ze strany veřejnosti, vlastní zájem o kulturní dění na Mělníku a atmosféra jedinečných prostor historické památky nakonec přiměly Kryštofa Marounka a Alexandra Atanasova k rozhodnutí galerii opět otevřít a navázat na slavnou éru jejího zakladatele Vladimíra Veselého. Plní nadšení a odhodlání se společně shodli, že budou ve výstavní činnosti v mělnické věži pokračovat. Začali organizovat první výstavy. V únoru 2000 slavnostně a symbolicky zahájili provoz galerie výstavou dětských výtvarných prací s názvem *Obrázky ze Španělska*. Vedle výstav pořádali i další kulturní programy. V galerii se opět konaly literární a hudební večery, probíhala autorská čtení mělnického Literárního klubu Pegas, vystupovali zde Jarošovci, konal se hudební recitál Marka Holého a Jirky Panchartka, každoročně probíhala akce *Vitání jara* doprovázená tradičním zvykem vynášení Morany a mnoho dalšího.

Miro Smolák se na chodu galerie a kavárny téměř nepodílel, což také vyústilo v jeho odstoupení od smlouvy o pronájmu Pražské brány v dubnu 2000. Vzhledem k tomu, že provozoval galerie po celé České republice i v zahraničí, nezbývalo mu na mělnickou galerii dostatek času. Město vyhlásilo nové výběrové řízení, v němž zvítězili v provozu galerie a kavárny Ve Věži již zběhlí Kryštof Marounek a Alexandr Atanasov. Historickým prostorám mělnické Pražské brány dali nové jméno Galerie a kavárna Ve Věži a naplno začali s výstavní činností a pořádáním dalších kulturních akcí a programů. Směr, kterým se bude kulturní život v prostorách starobylé věže ubírat, byl novým provozovatelům jasný – cílem bylo vzájemné propojení výstavní činnosti s místní čajovnou a kavárnou, které umožní všem návštěvníkům příjemným nenuceným způsobem u šálku čaje či kávy nahlédnout do

rekonstrukce, Mělnická radnice 6, 2010, s. 5; Dušan SEDLÁČEK, *Výtvarné salóny. Sdružení výtvarníků ČR, Mělník 2009*; a archivních pramenů, včetně katalogů k jednotlivým výstavám konaným v galerii Ve Věži uvedeným v závěru práce.

současného výtvarného umění mělnického regionu, protože „...jinak by se galerie stala zkosnatělým prostorem bez života.“³⁵²

Tak, jak se nepatrně změnil název, proměnila se i výstavní koncepce nově otevřené galerie. Víze obou provozovatelů byla jasná: „*Mělnická galerie je městským prostorem, který by měl především sloužit místním lidem, protože místní lidé vytváří kulturu tohoto města*“.³⁵³ Této myšlenky se poté drželi po celou dobu svého zdejšího působení. Při pořádání jednotlivých výstav dávali přednost mělnickým umělcům a umělkyním. Díky dlouholeté tradici výtvarného oboru na místní umělecké škole bylo na Mělníku mnoho začínajících i již zkušených výtvarníků, fotografů, sochařů, grafiků a dalších zájemců z různých oblastí umělecké tvorby. Po letech se do galerie vrátila také řada žáků Vladimíra Veselého. Galerie a kavárna Ve Věži byla otevřena všem milovníkům umění. Výstavy se zpočátku střídaly po měsíci, posléze se měnily jednou za dva až tři měsíce. Čas od času zavítali do mělnické galerie i „přespolní“ umělci, a to i ze zahraničí. Již tradičně galerie vítala žáky a studenty výtvarného oboru Základní umělecké školy Mělník, kteří pod vedením Čenka Hlavatého několikrát ve věži vystavovali.³⁵⁴ Jedna z jejich expozic byla osobitým sitespecific projektem – do koncepce své umělecké tvorby zahrnuli přímo prostory Pražské brány a pracovali s tamější atmosférou a všudypřítomným nádechem historie.

Vystavovatelkami se staly i výtvarnice mělnického uměleckého sdružení *Crwawý coleno*, které představily svá díla v galerii a kavárně Ve Věži několikrát a vždy se setkaly s velkým zájmem veřejnosti.³⁵⁵ Velkou výstavou mělnického výtvarníka byla expozice děl Roberta Schöna pod názvem *Robert Schön (in memoriam) – Tradičně i tak jak ho neznáte*, kterou uspořádala umělcova dcera na počest jeho památky. Návštěvníky zaujaly zejména obrazy, které dosud nebyly nikdy k vidění. Úspěchu a vysoké návštěvnosti pravidelně dosahovaly také výstavy členů výtvarné skupiny Skoba. Různost jejich výtvarných technik vždy ladila s jednotnou uměleckou linií, což trefně vyjádřila členka Skoby, výtvarnice Aida Legnerová: „*Neříkáme si, co kdo bude vystavovat, ale i přesto nám to vždy do sebe zapadá. Jsme na stejné notě, máme stejnou krevní skupinu.*“³⁵⁶ V galerii se představila také streetartová kultura v podání mladých mělnických výtvarníků Markéty Veselé a Jakuba Holce. Vedle začínajících umělců galerie a kavárna Ve Věži přivítala i tradiční tvůrce: Olgu

³⁵² A. ATANASOV, *Novodobá historie galerie Ve věži*, s. 13.

³⁵³ Soukromá sbírka Kryštofa Marounka, Kronika galerie a kavárny Ve Věži z let 1999–2001.

³⁵⁴ Vladimír PROCHÁZKA, *S vlastní kůží na trh jdou dnes studenti do galerie*, Mělnický deník, 4. 4. 2000; TÝŽ, *Okno v galerii Ve věži je ve tvaru obrácené klíčové dírky*, Mělnický deník, 6. 4. 2000.

³⁵⁵ Jiří JANDA, *K vernisáži patří magická noc letního slunovratu*, Mělnický deník, 20. 6. 2000.

³⁵⁶ Rozhovor s Aidou Legnerovou-Lihovou, vedla Nikola Michňová, 9. 3. 2016.

Vychodilovou, která patřila mezi pravidelné vystavovatelky v mělnické věži již od dob jejích počátků, i Vladimíra Veselého. Ten se do galerie se svými obrazy vrátil v roce 2006 při příležitosti svých pětasedmdesátých narozenin. Slavnostní vernisáže se zúčastnilo mnoho významných osobností, včetně herečky Gabriely Vránové.

Od roku 2002 vedl galerii a kavárnu Ve Věži Alexandr Atanasov již bez společníka Kryštofa Marounka. Za této éry byly časté výstavy fotografií jak profesionálních tvůrců, tak i nadšených amatérů. S velkým zájmem se setkaly expozice fotografa Miroslava Švejnohy, který představoval snímky ze svých cest po Africe, Indii či Nepálu. Naopak fotografie z domova, a to přímo z Mělníka a jeho okolí, ve věži vystavil mělnický fotograf Jiří Čermák.

Ráz mělnické galerie se proti dobám minulým proměnil, nedostatkem výstav však unikátní prostory rozhodně netrpěly. Ba naopak – během svého dvanáctiletého působení se Alexandru Atanasovi podařilo uspořádat více jak 170 výstav, na kterých se představilo přes 260 především regionálních umělců a umělkyně.

Vedle výstavní činnosti a provozu zdejší kavárny a čajovny Alexandr Atanasov pořádal koncerty, večery poezie, besedy či autorská čtení. Galerie poskytovala prostor především alternativním hudebníkům, neboť netradiční prostředí přímo vybízelo k netradičnímu pojetí hudební i umělecké tvorby. Představila se zde řada známých muzikantů, mimo jiné Jiří Schmitzer, Jan Burian, Radúza či Václav Koubek. Při jejich vystoupeních byla ve věži doslova „hlava na hlavě“. S velkým zájmem se setkávali i místní hudebníci, kteří pravidelně dostávali v galerii a kavárně Ve Věži prostor. Úspěšná byla například akce *Bubnování ve věži*, kdy Pražskou bránu rozduněly bubínky mělnických muzikantů. Častým hostem v mělnické věži byla také neratovická kapela NZN. Velmi úspěšnou akcí se stal multimediální projekt *Flashback*, který se konal v létě roku 2011. Šlo o první videomapping na Mělníku, který byl promítán na venkovní zeď Pražské brány. Autory projekce byli animátoři Petr Šťastný a Pavel Mířejovský a poutavým způsobem v ní představili zásadní mezníky v historii města Mělníka. Celá akce se setkala s velkým nadšením a stala se nezapomenutelným zážitkem pro všechny přítomné. Na projekci v mělnické galerii navázala na podzim téhož roku výstava obrazů vytvořených z animace.³⁵⁷

Provoz galerie a kavárny začal postupem času znesnadňovat zhoršující se stav interiérů Pražské brány. Bylo zapotřebí rozsáhlé rekonstrukce, kterou se Alexandr Atanasov pokoušel zajistit několik let. Nakonec město přistoupilo na celkovou opravu veškerých

³⁵⁷ *Videomapping na Mělníku!* Dostupné online na <http://flashback.melnicek.cz/> [odkaz funkční k 23. 11. 2017]. Více o projektu Petr ŠŤASTNÝ – Pavel MÍŘEJOVSKÝ, *Blackout videomapping* dostupné online z <http://blackout.melnicek.cz/> [odkaz funkční k 23. 11. 2017].

prostor. V roce 2010 proběhla rekonstrukce a zasklení hodinového stroje, mělnická věž dostala nová okna, nový vnější plášť, byly opraveny kamenné články, krov a další poškozené části. Byl vyměněn topný systém, elektroinstalace a při opravách zdí se podařilo objevit dosud zazděný prostor, kde byla původně střílna. Současně proběhl stavebně-historický průzkum této jedinečné stavby. Celkové náklady se vyšplhaly na 2 236 468 korun.

Město Mělník přispívalo galerii na elektřinu, ostatní náklady však musel Alexandr Atanasov zajistit sám. Jak vzpomíná, největším problémem byla v galerii a kavárně Ve Věži především sezónní návštěvnost. V zimě se starobylá věž těšila velkému zájmu návštěvníků, ale v létě zela prázdnotou. A právě těžká finanční situace nakonec Alexandra Atanasova přinutila v roce 2012 galerii a kavárnu Ve Věži opustit.

VII. Současná galerie Ve Věži jako součást Mělnického kulturního centra, o.p.s.

V roce 2012 opustil mělnickou galerii v Pražské bráně její provozovatel Alexandr Atanasov a prostory starobylé věže opět osiřely. Aby se však galerie pro návštěvníky úplně neuzavřela, ujal se jejího prozatímního provozu Mirek Zvolský. Jeho cílem bylo „vytvořit z galerie klidné a pohodové místo přívětivé pro kohokoliv“.³⁵⁸ Galerie tedy zůstala vedená v obdobném stylu jako doposud. I nadále nechyběl doprovodný kulturní program, k němuž přibývalo promítání pohádek pro děti.

Velkou změnu v koncepci a vedení galerie Ve Věži přinesl až rok 2013.³⁵⁹ Její provozování převzala nově založená společnost Mělnické kulturní centrum o.p.s. (dále jen Mekuc) v čele s Radkou Kareisovou. Mekuc bylo založeno na základě rozhodnutí města Mělník na začátku roku 2012 za účelem zajišťovat ve městě kulturní a vzdělávací činnost. V mělnickém kulturním domě pravidelně nabízí hudební a divadelní představení i vzdělávací programy pro děti i dospělé. Kulturní dům tak poskytuje vhodný prostor k aktivnímu trávení volného času a je místem společenského setkávání i zábavy. Mekuc současně zajišťuje provoz Městské knihovny Mělník, Turistického informačního centra a od roku 2013 také galerie a café Ve Věži.

Při vedení mělnické galerie v Pražské bráně Mekuc spolupracuje s výtvarnicí, ilustrátorkou, scénografkou a kurátorkou Silvií Gajdošíkovou. Tato mladá mělnická rodačka, umělkyně a již od dětských let častá návštěvnice galerie Ve Věži se rozhodla v roce 2013 vedení výstavní síně v historických prostorách Pražské brány ujmout. Stala se tedy kurátorkou galerie a zároveň provozovatelkou tamější kavárny. Nyní se společně s ředitelkou Mělnického kulturního centra Radkou Kareisovou podílejí na dramaturgii výstav.

Výstavní činnost začala v červnu roku 2013 v „nové“ galerii Ve Věži více než symbolicky – výstavou zakladatele galerie, malíře Vladimíra Veselého. Sylvie Gajdošíková

³⁵⁸ Mirek ZVOLSKÝ, *Čajovna v Pražské věži se pomalu mění, přijďte se podívat*, Mělnická radnice 11, 2012, s. 7.

³⁵⁹ Následující text o současném vedení a výstavní koncepci mělnické galerie Ve Věži se opírá, když není uvedeno jinak, o poznatky získané z rozhovoru se Silvií Gajdošíkovou, vedla Nikola Michňová, 27. 4. 2016; rozhovoru s Radkou Kareisovou, vedla Nikola Michňová, 19. 4. 2016; rozhovoru s Aidou Legnerovou-Líhovou, vedla Nikola Michňová, 9. 3. 2016; článků z dobového tisku: *6. Mělnický salón bude poctou Vladimíru Veselému*, Mělnický deník, 24. 6. 2015; ze soukromé sbírky fotografií a pohlednic Karla Lojky; soukromého archivu fotografií a propagačních tiskovin Mělnického kulturního centra o.p.s.; a archivních pramenů, včetně katalogů k jednotlivým výstavám konaným v galerii Ve Věži uvedeným v závěru práce.

a Radka Kareisová se tak přihlásily k jeho odkazu i pojetí. Dílo Vladimíra Veselého i jeho osobnost přilákaly do věže davy návštěvníků. V září 2013 se výstavou *Doktor Racek na věži* prezentoval současný český grafik a ilustrátor Lukáš Urbánek, který se zabývá ilustracemi knih pro známá nakladatelství Albatros, Mladá fronta či Argo a věnuje se i animaci pro Českou televizi. Na závěr roku 2013 pak v mělnické galerii Ve Věži proběhla nevšední expozice obrazů z recyklovaných materiálů, které „oživují, to (sic) co už je mrtvé“. Jednalo se o výstavu asambláží a maleb hudebníka a výtvarníka Jardy Svobody s názvem *Opadalo listí, zrezivěly plechy*.³⁶⁰

V následujícím roce zahájil výstavní činnost v galerii komiks v podání výtvarníka Honzy Bažanta, který vystřídala grafika a designová ilustrace umělkyně Heleny Čubové s originálním pojmenováním *Pukavec svět*. Ze vzdálenějších koutů naší planety pocházela expozice inspirovaná kulturou černošské Afriky, jejímž základem se stala sbírka afrického umění a artefaktů Marie Imbrové. Podzim v mělnické galerii Ve Věži proběhl pod taktovkou všestranného kontroverzního umělce současné mladé generace Davida Cajthamla, který k výstavě připravil i několik doprovodných programů. Konal se workshop umělecké tvorby pro děti, autorské čtení poezie za doprovodu elektrické kytary či promítání fotografií.

Původním záměrem Renaty Kareisové a Silvie Gajdošíkové bylo vystavovat díla současných perspektivních mladých umělců, především grafiků, kreslířů, ilustrátorů a tvůrců komiksů, ukázalo se však, že místním chybí tradiční výstavy mělnických výtvarníků a byla by tudíž velká chyba vymezovat výstavní činnost takto úzce. Díky dobrým kontaktům Silvie Gajdošíkové a dlouholeté práci Radky Kareisové v prestižní pražské galerii se do Mělníka podařilo přivést díla současných renomovaných tvůrců – mimo jiné Petra Nikla či Jindřicha Štreita.

Dnes tedy probíhají ve starobylé Pražské bráně výstavy známých výtvarníků, ale také mladých nadějných umělců, kteří mnohdy vystavují kontroverzní díla, v nichž reagují na aktuální dění ve společnosti a vyjadřují své pocity a názory. Nechybějí ani expozice regionálních umělců, které se vždy setkají s velkým zájmem místních obyvatel. Oblíbené jsou především výstavy výtvarné skupiny Skoba, při jejichž vernisážích se starobylá Pražská brána vždy zcela zaplní. V létě roku 2014 se konala výstava skupiny Skoba nazvaná *Je nám třicet*, která se stala velkolepou oslavou třicetiletého působení tohoto výtvarného seskupení, do něhož dnes patří malířka a grafička Aida Legnerová, malíř Václav Sádovský, sochař a šperkař Pavel Šimral a malíř a grafik Zdeněk Šulc.

³⁶⁰ Katalog k výstavě Jaroslava Svobody *Opadalo listí, zrezivěly plechy*, Mělník 2013.

Současná výstavní koncepce Silvie Gajdošíkové a Radky Kareisové se nevyhýbá ani fotografiím. Výstava uměleckých snímků zakončila v galerii rok 2014. Jednalo se o snímky místního fotografa Miroslava Páska zobrazující mělnické dominanty i méně známá zákoutí města Mělníka. Fotografie zachycovaly nejen mělnické pamětihodnosti a architekturu, ale také každodenní život a čilý společenský ruch ve městě.

První polovina roku 2015 se nesla ve znamení rozsáhlých příprav na velkolepou výstavu, kterou Silvie Gajdošíková ve spolupráci s Mělnickým kulturním centrem navázala na nejstarší tradici zdejší výstavní činnosti, na pořádání mělnických salónů. Silvie Gajdošíková začala úzce spolupracovat se zakladatelem galerie Ve Věži, akademickým malířem Vladimírem Veselým, a společně uspořádali velkou kolektivní výstavu *6. Mělnický salón*. Do mělnické galerie se tak opět vrátila řada významných umělců a umělkyně, například akademická malířka Alena Antonová, akademická malířka Daniela Benešová a její manžel, akademický malíř Karel Beneš, grafik Tomáš Hřivnáč, akademická malířka, grafička a mělnická rodačka Olga Vychodilová či výtvarnice Olga Otáhalová. Nechyběla ani tvorba Vladimíra Veselého. Výstava se stala veřejným projevem úcty k zásadnímu období této výstavní síně, která se významně zapsala do kulturní historie města Mělníka.

V roce 2015 uvedl svou výstavu fotografií s názvem *Jsme ze stejné planety – We are from the same planet* významný český dokumentární fotograf Jindřich Štreit. Na závěr roku se pak ve věži objevil opět komiks, tentokrát v podání ilustrátora Vojtěcha Velického. Jednalo se o ilustrace reagující na aktuální dění v politice i v kultuře. Silvie Gajdošíková uspořádáním této výstavy navázala na svou původní výstavní koncepci zaměřenou na ilustraci, kresbu a komiks mladých umělců.

Silvie Gajdošíková nadále rozvíjí také tradici pořádání koncertů alternativní hudby, jejichž atmosféra se do magických prostor historické věže skvěle hodí. Každoročně tudíž pořádá hudební cykly. V roce 2014 byly koncerty v galerii Ve Věži zaměřeny na písničkáře solitéry, v roce následujícím je vystřídal hudební vystoupení a capella, tedy bez doprovodu hudebních nástrojů. Dveře galerie jsou však otevřeny také dětem. Ke každé výstavě se konají workshopy, které připravují samotní vystavovatelé a během nichž s dětmi vyrábějí a tvoří nejrůznější umělecké předměty. Čas od času se uskuteční také další speciální kulturní akce a doprovodné programy k jednotlivým výstavám. Například v rámci výstavy Vojtěcha Velického proběhlo v prostorách galerie živé kreslení, během něhož autor maloval před zraky návštěvníků. Konají se také promítání či autorská čtení.

Novodobá galerie Ve Věži tak má pod vedením Silvie Gajdošíkové a Radky Kareisové i do dalších let nakročeno k úspěšnému pokračování v bohaté výstavní činnosti.

Stále zůstává jediným místem, kam mohou Mělničtí přijít za uměním a potěšit se uměleckou tvorbou současné i starší generace umělců. Svoboda uměleckého projevu je v mělnické galerii Ve Věži v současnosti zcela běžnou, vítanou a žádanou a výtvarníci se – na rozdíl od jejich předchůdců – nemusí bát promítnout do uměleckých děl své myšlenky a představit je světu.

VIII. Provozovatelé galerie Ve Věži od roku 1968 do současnosti

VIII. 1. Vladimír Veselý – život a dílo zakladatele galerie Ve Věži

Autor pláten, volné grafiky, ex libris, smaltu a polychromovaných dřevěných asambláží, Vladimír Veselý se narodil 28. prosince 1931 v Hradci Králové.³⁶¹ Vyrůstal v domku na okraji města v rodině strojvedoucího Františka Veselého a jeho ženy Emílie. Mladý Vladimír absolvoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Jablonci nad Nisou a poté Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze, kde v letech 1950–1956 studoval u prof. Aloise Fišárka a prof. Antonína Strnadela. V dobách studijních let se tvorba Vladimíra Veselého nesla ve znamení grafiky a litografie, kterou zachycuje série grafických listů klaunů a artistů z cirkusového prostředí. Jakýmsi vyvrcholením této umělcovi tvůrčí etapy se stala společná výstava s malířem a grafikem Jaroslavem Šúrou v prostorách Staroměstské radnice v Praze v roce 1956.

Po škole nastoupil Vladimír Veselý jako výtvarný redaktor v Nakladatelství dětské knihy a později pracoval v časopise Stadion jako grafik. Tehdy bydlel v malém ateliéru ve Veletržní ulici v Praze, kde tvoří dodnes. Stereotyp redakční práce mu však nevyhovoval, a proto tuto práci opustil a začal se věnovat pedagogické činnosti. Svou pedagogickou kariéru zahájil na Lidové škole umění ve Mšeně, odkud v roce 1965 přešel na Lidovou školu umění na Mělník. Zde založil výtvarný obor a vychoval několik generací žáků, kteří se posléze účastnili řady domácích i zahraničních soutěží a získali mnohá ocenění. Jak již bylo uvedeno, výtvarný obor tehdy našel útočiště v prostorách bývalého kapucínského kláštera. Mladí mělničtí umělci v čele s Vladimírem Veselým zde tvořili až do roku 1993. V průběhu 80. let svá díla pravidelně vystavovali, kromě galerie Ve Věži, také v atriu kláštera na výstavách zvaných *Dvorečky*. Jednalo se o období k tzv. *Malostranským dvorkům*, kolektivním výstavám mladých výtvarníků probíhajícím v Praze. Na Mělníku sice

³⁶¹ Následující text vztahující se k životu a dílu Vladimíra Veselého se opírá o uvedenou literaturu a katalogy k výstavám: Vojtěch LINDAUER, *Čtvero výtvarných období Vladimíra Veselého* (katalog k výstavě Vladimíra Veselého), Mělník 1991; P. TOMAN, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, s. 205; Miroslav KUDRNA, *Snění v mezičase*, b.d. (katalog k výstavě Vladimíra Veselého); Renata ŠPAČKOVÁ, *Vladimír Veselý a Mělník* (katalog k výstavě), Mělník 2001; TÁŽ, *Vladimír Veselý – obrazy, grafika* (katalog k výstavě), Mělník 2006; *Vladimír Veselý – retrospektiva obrazů, grafiky, smaltů, objektů a soch 1950 – 2007*, Praha 2007; *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, XIX., Ostrava 2008, s. 302–303; *Vladimír Veselý – obrazy, kresby, smalty* (katalog k výstavě), Mělník 2010; *Vladimír Veselý, grafika – retrospektiva 1950 – 2011*, Semily 2011; *Vladimír Veselý* (katalog k výstavě), Mělník 2013; Vlastimil Winter, *K výtvarnému dílu Vladimíra Veselého*, in: Jan Matoušek, Vladimír Veselý (oficiální internetové stránky akad. malíře Vladimíra Veselého). Dostupné online na: <http://vladimirvesely.cz/autor.html> [odkaz funkční k 7. 11. 2017].

v mnohem menším lokálním měřítku, ale se stejným záměrem. Umožnit vystavovat svobodnou a nezávislou tvorbu mladé generace, která nesplňovala podmínky tehdejšího oficiálního umění v Československu, díky čemuž jim byl odepřen přístup do státem ovládaných výstavních síní.³⁶²

Na sklonku 60. let Vladimír Veselý založil v prostorách starobylé Pražské brány na Mělníku nevšední výtvarnou galerii Ve Věži, kde až do poloviny 90. let minulého století organizoval mnoho výstav, dnes předních českých umělců, ale i amatérů a studentů mělnické umělecké školy. Byl členem skupiny Cesty, která uspořádala v roce 1968 výstavu s tematikou proti vstupu sovětských vojsk. V té době vznikala jeho díla abstraktnějšího zaměření. Podle slov tehdejšího historika umění a profesora na UMPRUM v Praze Jaromíra Pečířky byla v grafických listech Vladimíra Veselého znatelná: „...*tichá tajemství malíře a citlivého člověka, který si tvoří kolem sebe svou přírodu, nebo lépe svou novou skutečnost, své vlastní jaro, jež má cudnost rašení a probouzení. Mezi jeho díly je mi dobře, je v nich jaro, to které je v nitru umělce, neotřelé, všudypřítomné...*“³⁶³ V 70. letech tvořil převážně grafiky technikou leptu a akvatinty. Umělcovy kolážové lepty jej zařadily mezi tvůrce imaginativního umění, jak potvrdil také teoretik umění Jiří Padrta: „*V listech Vladimíra Veselého zůstává příchut' literárních symbolů a poetických metafor. Pracuje s klidnými a velkými formami s montážemi a kolážemi z několika realit do nových imaginárních souvislostí a celků.*“³⁶⁴ Tehdy si také s výtvarníkem Zdeňkem Zálešákem zařídili vlastní litografickou dílnu na Malé Straně, kde vzniklo mnoho grafik s tematikou žen a Malé Strany. Ženské akty se na obrazech Vladimíra Veselého objevovaly velmi často. Teoretik dějin umění Jaroslav Hlaváček k způsobu a tematice tvorby Vladimíra Veselého poznamenal: „*V malbě či grafice Vladimíra Veselého se prolínají útržky viděného a sněného v jednom sugestivně působivém celku. Jeho účinek je stupňován rytmizací a opakováním určitých prvků. Pro celou tvorbu je několik atributů výrazně příznačných: především žena, její bytost a smyslovost, neodmyslitelnost její přítomnosti, která prostupuje vším.*“³⁶⁵ Když o tuto dílnu Vladimír Veselý přišel, začal se věnovat malbě. Na sklonku 90. let prodělal těžkou nemoc, bojoval s rakovinou, a v důsledku toho musel ukončit pedagogickou činnost i práci galeristy.

³⁶² Srov. K. SRP, *Bez zábran. Objekty, instalace a environmenty v českém umění sedmdesátých a osmdesátých let*, s. 475.

³⁶³ SOKA Mělník, f. Veselý Vladimír, kniha výstřižků z blíže neurčených novin a osobních poznámek Vladimíra Veselého, kart. č. 1.

³⁶⁴ TAMTÉŽ.

³⁶⁵ TAMTÉŽ.

Vladimír Veselý se nejprve stal členem Svazu českých umělců a po jeho zániku pak členem Sdružení pražských malířů, kterým je dodnes. V roce 2004 byl vyznamenán Stříbrným řádem města Mělníka. Celý život tvoří v ateliéru ve Veletržní ulici v Praze, případně v podkrkonošském Spálově, kde má chalupu. Ve Spálově také vytvořil tradici každoročních výstav s názvem *Babí léto* v tamní evangelické kapli, o jejíž záchranu se významně zasloužil. Současně každý rok vystavuje na výtvarném salonu *Malíři Pojizeří* v Semilech. „*Akademický malíř Vladimír Veselý představuje jeden z proudů v českém výtvarném umění, jenž souzní s tóny lyriky a imaginace, která se objevila v době mezi válkami. Patří ke starší generaci současného českého umění, pro níž je samozřejmá znalost kresby a kompoziční dokonalost, ale i mistrovské zvládnutí malířské techniky. Celým výtvarným dílem Vladimíra Veselého prochází několik konstantních motivů – lyricky křehká ženská postava, snová a idealizovaná krajina a relativizace principu času.*“³⁶⁶

VIII. 2. Hana Soukupová – provozovatelka galerie Ve Věži v 90. letech

Narodila se v Liběchově, ale již ve dvou letech se s rodinou odstěhovala na předměstí Mělníka, kde prožila dětství.³⁶⁷ Následně absolvovala střední zahradnickou školu na Mělníku, tehdy pod názvem Střední zemědělská technická škola oboru zahradnického Mělník (dnes Česká zahradnická akademie Mělník). Po studiích se vdala a měla tři dcery. Při jejich výchově a péči o ně vystřídala několik profesí a zaměstnání. Pracovala v podniku Uhelné sklady jako administrativní pracovnice. Poté působila v Továrně dětských vozidel na pozici referentka kontroly, odkud přešla do podniku ZZN Polabí a.s. a později pracovala ve Školním zemědělském podniku Lány.

Celý život se zajímala také o kulturní život a společenské dění v místě, kde žila. Společně s manželem a dalšími přáteli z Mělníka (jméno rodiny neuvedeno záměrně) vybudovali a provozovali vinárnu u Sv. Václava. Velmi zanedbaný prostor historické budovy ve Svatováclavské ulici se jim podařilo zrekonstruovat na hostinské zařízení, v němž se snažili zachovat atmosféru dobových interiérů. V tvůrčí práci na zkrášlování vinárny našla Hana Soukupová velké zalíbení, jak říká: „*Bavilo mě vytvářet něco nového a krásného.*“³⁶⁸ V důsledku toho se rozhodla tamní prostory doplnit výstavou obrazů. Hledání a shromažďování výtvarných děl, která by mohla vystavit, ji zavedlo do tehdy zavřené

³⁶⁶ TAMTÉŽ.

³⁶⁷ Životopisný medailonek sestaven na základě dvou rozhovorů a autobiografického textu poskytnutého Hanou Soukupovou dne 9. 8. 2018. Rozhovory s Hanou Soukupovou vedla Nikola Michňová, 24. 2. 2016 a 9. 5. 2018.

³⁶⁸ Rozhovor s Hanou Soukupovou vedla Nikola Michňová 9. 5. 2018.

galerie Ve Věži. V horních patrech středověké věže objevila expozici fotografií umělce a fotografa Petra Zamarovského, které ji velmi zaujaly. Fotografie, starobylý interiér středověké věže a tajemná atmosféra historického místa Hanu Soukupovou naprosto ohromily. „*Do věže jsem se zamilovala a nedala mi spát, navíc byla v té době v dost zuboženém stavu.*“ Zanedlouho po její návštěvě Pražské brány oslovil Hanu Soukupovou tehdejší místostarosta města Mělníka Pavel Šimral, zda by se nechtěla galerie ujmout a obnovit její provoz. Po domluvě s manželem nabídku přijali a začali s rekonstrukcí. Začátky nebyly lehké, jak Hana Soukupová vzpomíná: „*Neměla jsem s provozem galerie žádné zkušenosti, ale měla jsem obrovskou chuť ten prostor změnit a vylepšit.*“³⁶⁹ Galerie Ve Věži byla znovuotevřena v roce 1994 a zároveň bylo založeno Sdružení přátel galerie Ve Věži, které v galerii pořádalo kulturní akce, hudební večery, přednášky a výstavy fotografií.

Vedle působení a vedení galerie Ve Věži se Hana Soukupová aktivně věnovala dalším činnostem v oblasti kulturního života na Mělnicku. V obci Chloumek nedaleko Mělníka se s manželem zasloužili o celkovou rekonstrukci tamního kostela sv. Jana Nepomuckého. Současně obnovili dřívější zdejší dlouholetou tradici konání poutě u příležitosti každoročního připomínání svátku sv. Jana Nepomuckého. Později na prostranství u kostela vybudovali letní scénu, kde pořádali hudební koncerty. Vystoupilo zde několik známých rockových skupin jako např. Laura a její tygři, Hudba Praha, ETC nebo Vladimír Mišík s kapelou a mnoho dalších.

Po pětiletém aktivním působení na poli kulturního dění na Mělníku a v okolí s touto činností skončila. Zájmy Hany Soukupové se začaly ubírat jiným směrem. Věnovala se bylinkářství a aromaterapii. Absolvovala rekvalifikační kurz na Institutu aromaterapie v Praze a stala se terapeutkou a masérkou. Její záliba v této oblasti se rozšiřovala, což ji zavedlo k účasti a vystudování dalších kurzů zaměřených na baňkování, reflexní terapie, reiki, kundalini reiki, one brain nebo světelnou terapii. V souvislosti s těmito zájmy se podílela na založení podniku *Nobilis Tilia* na Vlčí Hoře, kde pomáhala zřídit čajovnu a masérnu, kterou následně provozovala. Mimo jiné zde pořádala hudební večery, výstavy, přednášky a další kulturní programy.

Po čase se profesně vrátila zpět na Mělník a na krátko působila v Centru seniorů Mělník a poté vedla jako terapeutka chráněnou dílnu v neziskové organizaci Fokus, odtud pak přešla do Alzheimer centra do nedaleké obce Zlosyň. To již byla v důchodovém věku. Nadále však aktivně pracovala. V mělnické mateřské škole pečovala o dívku na vozíku

³⁶⁹ Rozhovor s Hanou Soukupovou vedla Nikola Michňová 9. 5. 2018.

s diagnózou spinální svalové atrofie a zde následně přijala nabídku stát se osobní asistentkou, což vyžadovalo absolvovat kurs asistentky pedagoga na Vzdělávacím institutu Středočeského kraje v Praze. V současné době je zaměstnána jako asistentka pedagoga na základní škole na Mělníku. Ke svému dosavadnímu životu dodává: „*Celý život se řídím heslem: „Vše, co děláš, to dělej rád!“ , jak ostatně zpívá moje láska Waldemar Matuška.*“³⁷⁰

VIII. 3. Kryštof Marounek – provozovatel galerie Ve Věži na počátku nového tisíciletí

Profesionální šéftrenér mělnického boxerského oddílu a dlouholetý organizátor kulturních a sportovních akcí nejen na Mělníku se narodil 7. září 1973 v Praze.³⁷¹ Dětství strávil v Říčanech u Prahy a poté v Praze, kde žil do roku 1985. V tomto roce se rodina přestěhovala do Hořína. Základní vzdělání dokončil na Základní škole Mělník-Pšovka a následně studoval na Středním odborném učilišti strojírenském v Mladé Boleslavi, kde se vyučil v oboru autoklempíř. Již od mladých let se aktivně věnoval sportu, konkrétně boxu, fotbalu a atletice. Během vojenské služby závodil v běhu. Po vojně pokračoval ve studiu na Střední škole tradičních řemesel HERMÉS v Mladé Boleslavi, avšak ve zcela odlišném oboru, v němž měl mnohem blíže ke sportu. Stal se hasičem. U této profese zůstal dalších osmnáct let. Nejprve působil jako hasič v podniku Spolana Neratovice, kde se vypracoval až do vedoucích pozic a v roce 2002 vedl záchrannou akci při úniku chlóru a čpavku, ke kterému došlo v průběhu rozsáhlých povodní. Za tento zásah obdržel medaili za statečnost. Z neratovické Spolany přešel k záchrannému hasičskému sboru na Mělník.

V průběhu výkonu služby hasiče však začal také aktivně působit na poli kultury. Pustil se do organizace a produkování hudebních festivalů, rockových koncertů a dalších kulturních akcí. V té době přerušil svou sportovní kariéru a plně se věnoval kulturnímu a společenskému životu nejen na Mělníku, ale i v Praze. Bohémský život muzikantů a hudebníků ho natolik oslovil, že se rozhodl pořádat nejprve menší koncerty na Mělníku a v blízkém okolí. Zájem a získané zkušenosti ho pak zavedly k organizaci velkých kulturních akcí v Praze. Setkával se s mnoha osobnostmi ze současné české i zahraniční hudební scény a veřejného života v oblasti kulturní sféry. Na Mělníku spolupracoval např. při pořádání koncertů české blues-rockové a hard rockové skupiny *Krausberry* a několika mělnických začínajících kapel (př. *Bez obav s obavou*) nebo koncertu

³⁷⁰ Autobiografický text poskytnutý Hanou Soukupovou dne 9. 8. 2018.

³⁷¹ Životopisný medailonek sestaven na základě dvou rozhovorů. Rozhovory s Kryštofem Marounkem vedla Nikola Míchňová, 15. 3. 2016 a 17. 4. 2018.

hudebníka Roberta Taschnera, tehdy člena punkové kapely *Anyway*.³⁷² Posléze se K. Marounek stal i jedním z hlavních producentů každoroční rockové scény na tradičních mělnických slavnostech vinobraní. Mimo Mělník pak organizoval rockové festivaly v nedalekém Chloumku. V Neratovicích spolupracoval se začínající hudební skupinou *NNZ* neboli *Nelízej namrzlý zábradlí*.³⁷³ V Neratovicích také významně přispěl k znovu otevření místního kulturního domu v roce 1995 díky uspořádání koncertu české rockové skupiny *Mňága a Žďorp* právě v prostorách dosud nevyužívaného neratovického „kulturáku“. Při práci na organizaci a produkci koncertů a hudebních festivalů na Mělnicku získal mnoho kontaktů a poznal velké množství osobností veřejného dění. Dostal se až k možnosti spolupracovat na produkci velkých kulturních akcí např. v pražské Lucerně či na stadionu na Strahově, kde se podílel na přípravách a realizaci koncertu jedné z nejpobulárnějších rockových skupin na světě – U2. Menšího rozsahu pak byla spolupráce na organizaci koncertů českých kapel Buty či Mig21. Po celá léta působení K. Marounka v oblasti kulturní sféry mu po boku stála partnerka, později manželka Jitka Nováková, která se na mnoha z uskutečněných akcí podílela a aktivně na nich spolupracovala. Jak K. Marounek říká: „*Já měl nápad a ona moje myšlenky realizovala, bez ní bych to dělat nemohl.*“³⁷⁴ Psala doprovodné texty na propagační tiskoviny k pořádaným koncertům a festivalům, zajišťovala jejich marketing a propagaci. Nicméně i přesto vedla činnost K. Marounka na poli kultury k narušování rodinného a soukromého života, což vyústilo v rozhodnutí s produkováním kulturních programů skončit. Současně s pořádáním kulturních akcí se koncem roku 1999 se společníkem Alexandrem Atanasovem ujali vedení galerie. Původně měli provozovat pouze kavárnu pod galerií Miro, nakonec však zajišťovali provoz jak kavárny, tak i galerie Ve Věži. Ke konci roku 2001 z vedení galerie K. Marounek odešel a dočasně skončil s produkcí většiny kulturních akcí.

V roce 2002 se vrátil ke sportu, a sice především k boxu. Sám již aktivně nezápasil, ale začal se věnovat trénování mladších generací mělnických boxerů. Působil v oddíle SK

³⁷² Jana KOMÁNKOVÁ, *Robert Taschner aka Robick: „Baví mě propojení zdánlivě nemožného...“*; rozhovor s Robertem Taschnerem zveřejněn na internetových stránkách společnosti Protišedi, s.r.o. dostupných online na: <http://www.protisedi.cz/article/robert-taschner-bavi-me-propojeni-zdanlive-nemoznyho> [odkaz funkční k 23. 4. 2018].

³⁷³ Kapela *NNZ aneb Nelízej zmrzlý zábradlí* vznikla v devadesátých letech 20. století v Neratovicích z iniciativy zpěváka a saxofonisty Eduarda Šmída, který vyučoval na místním gymnáziu matematiku a zeměpis. Spolu s ředitelem gymnázia Alešem Jinochem dali dohromady své kolegy z pedagogického sboru a založili rockovou kapelu ovlivněnou mimo jiné i punkovou skupinou Dybbuk, známé později pod názvem Zuby nehty. Srov. <http://www.neratoviny.cz/letni-spolecna-koupel-2015-nnz-aneb-nelizej-namrzly-zabradli/>; https://melnicky.denik.cz/zpravy_region/kapela-nelizej-namrzly-zabradli-uz-spoustu-let-spolu-nehrajeme-20140905.html [odkazy funkční k 23. 4. 2018].

³⁷⁴ Rozhovor s Kryštofem Marounkem vedla Nikola Michňová, 17. 4. 2018.

BOX Mělník. Od roku 2008 se stal jeho šéftrenérem, kdy převzal vedení oddílu po mělnickém boxerovi a dlouholetém trenérově Václavu Pojkarovi, který na Mělníku vychoval řadu úspěšných sportovců, včetně Rudolfa Kraje a stal se i mezinárodním rozhodčím v rámci Evropské amatérské boxerské asociace. K. Marounkovi se podařilo pro své svěřence vybudovat vlastní tělocvičnu. V roce 2017 získal mezinárodní trenérskou licenci – hvězdu AIBA (= Mezinárodní boxerské federace). Zároveň organizoval Mistrovství České republiky v boxu kadetů v roce 2013 či Juniorskou ligu v boxu ve spolupráci s boxerem a stříbrným olympijským vítězem ze Sydney Rudolfem Krajem.³⁷⁵ V posledních letech také pořádal Galavečery bojových sportů, které se konaly v Masarykově kulturním domě na Mělníku a setkaly se s velkým zájmem nejen sportovců, ale především široké veřejnosti. Galavečery jsou vlastně výsledkem celoroční spolupráce všech oddílů bojových sportů, jež na Mělníku fungují (patří mezi ně thai box, taekwondo či krav maga) a jejichž cílem je právě veřejná prezentace jednotlivých bojových umění praktikovaných na Mělnicku.³⁷⁶ V oblasti sportu se K. Marounek rovněž již několik let věnuje organizaci recesistickému závodu o Velkou cenu města Mělníka s názvem Mělnická jizerská padesátka. Jedná se o velmi oblíbenou sportovní akci spočívající v závodě na běžkách po mělnickém náměstí doplněném řadou překážek pro závodníky. Koná se vždy v letních měsících pravidelně již od roku 1994 a K. Marounek je jejím hlavním pořadatelem od roku 2002.

Poslední oblast, ve které K. Marounek aktivně na Mělníku působil, byla politická sféra. Jeho vstup do místní samosprávy – stal se zastupitelem města – souvisel se snahou zachovat Technické služby města Mělníka, ve kterých od roku 2011 pracuje, pod správou města a zamezit jejich převodem do soukromých rukou, které organizaci hrozilo. Jeho záměrem bylo změnit postoj vedení města k této věci. Zpracoval rozsáhlou a detailní koncepci rozvoje a významu této organizace, jež má být primárně servisní organizací města Mělníka s hlavní náplní celoročního zabezpečení čistoty města. Podařilo se mu uspět a zastupitelstvo města přesvědčit, aby Technické služby zůstaly městskou organizací. V důsledku toho se následně rozhodl ukončit kariéru hasiče a stal se zaměstnancem Technických služeb města Mělníka, kde působí na pozici náměstka pro techniku a provoz. Druhým cílem, s nímž vstupoval do politického života na Mělníku, bylo pozvednout zájem vedení města o tamní sportovní dění, podpořit rozvoj sportovišť a především vybudovat

³⁷⁵ Srov. oficiální internetové stránky oddílu SK BOX Mělník dostupné online na: http://boxmelnik.cz/?page_id=106 [odkaz funkční k 23. 4. 2018].

³⁷⁶ Luboš Kurzweil, Kluci mají chuť a jsou parta, pochvaluje si Kryštof Marounek, Mělnický deník, 4. 10. 2014, dostupné online na: https://melnicky.denik.cz/ostatni_region/kluci-maji-chut-a-jsou-parta-pochvaluje-si-krystof-marounek-20141004.html [odkaz funkční k 23. 4. 2018].

multifunkční sportovní halu. To se nakonec podařilo částečně, a sice rekonstrukci již stojící haly Bios, v níž má nyní mělnická veřejnost možnost provozovat různé druhy sportovních činností. Nicméně i přes úspěšné projekty, které se K. Marounkovi podařily realizovat, po třech letech působení ve funkci zastupitele města Mělníka rezignoval. V současnosti je stále zaměstnán v Technických službách města a ve volném čase se plně věnuje výchově a trénování nových generací mělnických boxerů všech věkových kategorií.

VIII. 4. Silvie Gajdošíková – současná kurátorka galerie a café Ve Věži

Výtvarnice, ilustrátorka, scénografka a kurátorka Silvia Gajdošíková se narodila 10. 6. 1983 v Piešťanech.³⁷⁷ V letech 1998–2004 absolvovala Střední průmyslovou školu grafickou a Vyšší odbornou školu grafickou v Praze – obor Grafický design a Knižní ilustrace. V roce 2006 pokračovala ve studiu Knižní ilustrace na Ústavu umění a designu Západočeské univerzity v Plzni, odkud v roce 2007 přestoupila na katedru alternativního a loutkového divadla Divadelní fakulty Akademie múzických umění v Praze (dále jen DAMU), kde vystudovala obor Scénografie v ateliéru významného českého loutkářského výtvarníka a scénografa Pavla Kalfuse.³⁷⁸ Navazující studium absolvovala také na DAMU v Praze v ateliéru scénografa Tomáše Žižky v roce 2011.³⁷⁹ Ještě v témže roce realizovala interaktivní objekt Environmentální hledítka v rámci výstavy s názvem *Orbis pictus – Play* malíře, hudebníka, fotografa a divadelníka Petra Nikla v Galerii Mánes. Svou tvorbu na poli scénografie uplatnila již v průběhu studia při zpracování loutkového představení *Kde roste štěstí* uvedeného v rámci programu kočovného Divadla Mimotaurus v roce 2010 či při

³⁷⁷ Informace k životu a profesnímu působení Silvie Gajdošíkové čerpány z oficiálních internetových stránek umělkyně dostupných na: <http://silviabelis.cz/bio-1#menu> [odkaz funkční k 16. 4. 2018] a dále z otištěného rozhovoru Marty Duškové, *Silvia Gajdošíková Belis: „Bez kreativní tvorby bych umřela.“*, který vyšel 17. 4. 2018 v Týdeníku Mělnicko.

³⁷⁸ Pavel Kalfus (nar. 29. 4. 1942 – zem. 8. 7. 2016) český loutkářský výtvarník, scénograf a dlouholetý pedagog na DAMU v Praze se věnoval umělecké tvorbě již od mládí. Odmaturoval na střední kamenické a sochařské škole v Hořicích a poté krátce pracoval v Ústředí uměleckých řemesel. V roce 1961 nastoupil na katedru loutkářství na DAMU v Praze, kde vystudoval loutkářskou scénografii u prof. Richarda Landera. Scénografii se poté věnoval ve Východočeském loutkovém divadle Drak v Hradci Králové, a od roku 1974 pak v Naivním divadle Liberec. Kromě toho spolupracoval s řadou dalších českých i zahraničních profesionálních loutkových divadel. V roce 1998 začal vyučovat scénografii na katedře alternativního a loutkového divadla DAMU v Praze, kde působil až do své smrti. Jeho tvorba byla zaměřena především na práci pro děti předškolního věku. Srov. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. Dodatky*, s. 349; *Zemřel Pavel Kalfus*, Divadelní noviny 7/2018. Dostupné online na: <http://www.divadelni-noviny.cz/zemrel-pavel-kalfus> [odkaz funkční k 16. 4. 2018].

³⁷⁹ Tomáš Žižka (nar. 2. 12. 1963) scénograf, režisér, muzikant, pedagog, lektor seminářů pro amatérské divadelníky vystudoval řezbářství na Střední škole uměleckého průmyslu v Bratislavě a poté nastoupil na katedru alternativního a loutkového divadla DAMU v Praze, kde působí jako pedagog a věnuje se zde divadelní tvorbě. Zabývá se také uměleckou tvorbou určenou do netradičního prostředí, realizuje projekty site specific a tvoří rovněž na poli filmovém a audiovizuálním. Stručný životopis dostupný online na: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=3672> [odkaz funkční k 16. 4. 2018].

provedení divadelní hry *Pixy* kombinující činoherní a loutkové divadlo na motivy komiksu Maxe Anderssona v divadle Disk. Poté spolupracovala s loutkovým divadlem pro děti Krasohled, kde se podílela na scénografii, pořádala zde výtvarné workshopy a věnovala se i herectví. V roce 2012 spolupracovala na scéně a kostýmních návrzích pro divadelní představení *Tramvaj do stanice Touha* realizované v Jihočeském divadle v Českých Budějovicích. O tři roky později vytvořila scénografii ke scénickému čtení díla *Kolotoč Bankrot* v Dejvickém divadle a podílela se na tvorbě scény a kostýmů k představení *Odcházím dvakrát* režisérky Lindy Duškové uvedeného v rámci festivalu francouzského divadla v Praze s názvem *Sněž tu žábu*.

Silvia Gajdošíková se však věnuje také moderním uměleckým směrům současnosti, jako je např. *Site specific art*.³⁸⁰ Svou tvorbu zaměřenou na tzv. umění místa, tedy umístování uměleckých objektů do netradičních prostor, poprvé představila již v roce 2007 na divadelním festivalu Skupova Plzeň, kde prezentovala dílo *Lesní duch*. Jednalo se o *site specific* instalaci vytvořenou na motivy poezie Christiana Morgensterna.³⁸¹ V následujícím roce absolvovala pracovní stáž v Drážďanech, kde se zúčastnila mezinárodního divadelního projektu *Site specific Under-on-up*. Dále v roce 2010 realizovala *site specific* projekt *Move house* v Českém centru v New Yorku na téma emigrace českých krajanů do Ameriky a v roce 2011 a 2012 se podílela na přípravě vizuální části dvou ročníků *site specific* festivalu *Histeria* zaměřeného na hudbu a formy outdoorového divadla ve Slovinsku.

Od roku 2014 se Silvia Gajdošíková věnuje téměř výhradně uměleckému zpracování dřeva. Pracuje technikou intarzie a inkrustace, kdy svá díla vytváří skládáním a lepením různých barevných a strukturovaných dřív či vkládáním dřevěných, někdy i kamenných částí do dřeva. Jedná se o tradiční umělecké techniky, s nimiž pracuje svým osobitým přístupem a způsobem. Do dřevěných obrazů vkládá své myšlenky a představy inspirované snovými krajinami, přírodou a abstraktními vizemi. Dřevěné objekty představila veřejnosti na samostatné výstavě s názvem *Obrazy zpod kůry* právě v prostorách galerie Ve Věži na

³⁸⁰ *Site specific art* je umění zasazené do kontextu určitého prostoru, kterým je přímo vymežováno – tzv. umění místa. Obvykle se jedná o nepřenositelné umělecké projekty, jejichž účelem je oživit dané místo, kde jsou instalovány. Tvorba jednotlivých umělců tak závisí a je inspirována konkrétním místem, jeho atmosférou, historií apod. Podrobněji k tomu Radka SCHMELZOVÁ, *Site specific art: lekce z landartu, performance a konceptuálního umění*, *Art & Antiques* 2, 2008, s. 38–48 (dostupné online na: http://www.culturenet.cz/aktuality/radka-schmelzova-site-specific-art-lekce-z-landartu-performance-a-konceptualniho-umeni/n:3480/?id=49&news_id=3480 [odkaz funkční k 16. 4. 2018]; Kotylda MARKOVÁ – Eva HEŘMANOVÁ, *Site specific art*, in: *Artslexikon* dostupný online na: http://www.artslexikon.cz/index.php?title=Site_specific_art [odkaz funkční k 16. 4. 2018].

³⁸¹ Christian Otto Josef Wolfgang Morgenstern (nar. 6. 5. 1871 – zem. 31. 3. 1914) německý básník, novinář a překladatel, který je považován za zakladatele německé nonsensové poezie. Tvořil abstraktní poezii, v níž často používal zdánlivě nesmyslná slovní spojení a jazykové obraty.

Mělníku na přelomu let 2016–2017. V únoru 2017 pak pokračovala výstavou *Umění dřeva*, kde prezentovala svá díla v rámci veletrhu Dřevostavby v Praze.

Ve volném čase se také zabývá grafikou (např. tvorba propagačních materiálů pro Mezinárodní alikvotní soubor a divadlo Krasohled), ilustrací pro časopis Svět a divadlo a především se od roku 2005 věnuje komiksové tvorbě, kdy spolupracovala na komiksové knize *Kontraband* inspirované texty kapely Trabant. V současnosti připravuje komiks ve spolupráci s psychoterapeutkou Kasiou Kordylewskou. O svých dvou současných vášních v oblasti umělecké tvorby – zpracování dřeva a kresba komiksu – autorka říká: „*Dřevo je elementární živý materiál, který sám navádí umělce k jeho formování. Komiks je naopak na začátku “tabula rasa” – prázdný papír, celý příběh musí vzniknout v hlavě za pomoci představivosti. Oba tyto směry rozvíjejí moji fantazii a působí jako každodenní terapie. Výsledný produkt je přidaná hodnota, která mě pohání vpřed.*“³⁸²

Vedle umělecké činnosti a provozu výtvarné galerie Ve Věži Silvia Gajdošíková působí také na poli současné hudební scény, zpívá s kapelou Milánosz, která se věnuje interpretaci slovanských lidových vícehlasných písní především z Ukrajiny. Tento vokální kvintet vznikl v roce 2014 z podnětu ukrajinského etnomuzikologa a zpěváka Jurije Pastušenka, který s kapelou spolupracuje.³⁸³

³⁸² <http://www.mekuc.cz/akce/vystava-silvia-gajdosikova-belis-obrazy-zpod-kury/#.WtR744sUkdU> [odkaz funkční k 16. 4. 2018].

³⁸³ Více k vokálnímu seskupení Milánosz na oficiálních stránkách kapely dostupných online na: <http://www.milanosz.cz/-o-naacutes.html> [odkaz funkční k 17. 4. 2018].

Závěr

Pražská brána je již od doby svého vzniku v období vrcholného středověku pevně spjata s historií města Mělníka, a to v rovině architektonické, kulturní i společenské. Je však nejen historickou památkou a vzpomínkou na původní středověké opevnění města, ale především místem kulturního a společenského života na Mělníku.

Prostory této unikátní starobylé věže objevil na sklonku šedesátých let 20. století akademický malíř a pedagog tehdejší Lidové školy umění Mělník Vladimír Veselý. Společně se svými žáky a přáteli se mu zde podařilo vybudovat jedinečnou výtvarnou galerii, která se stala výstavní síní žáků a studentů výtvarného oboru Lidové školy umění Mělník a posléze i profesionálních umělců, kteří do té doby neměli možnost na Mělníku vystavovat. Provozovatelé mělnické galerie vždy umožňovali progresivním mladým výtvarníkům a současně i profesionálům, kteří dosáhli celostátního a někdy i světového uznání, veřejně prezentovat jejich díla. V období tzv. normalizace se mnohdy jednalo o umělce, kterým tehdejší komunistický režim znemožnil vystavovat a jakkoliv se podílet na kulturním životě československé společnosti. V mělnické galerii Ve Věži však měli vždy dveře otevřené. Vystavováno bylo především moderní umění a tvorba, která reagovala na aktuální dění a momentální situaci v politice, kultuře i umění v tehdejší Československu. Prostory Pražské brány se tak staly útočištěm před každodenními starostmi, umožňovaly oprostít se od všudypřítomné normalizační atmosféry socialistické společnosti, od uspěchaného života a zároveň se seznámit se současným uměním, a to jak s jeho „oficiální“ rovinou centrálně řízenou tehdejší režim, tak, a to především, i se směřováním tzv. druhého „neoficiálního“ proudu umělecké tvorby – s alternativním uměním výtvarníků, kteří se i přes nepřízeň doby nevzdali svobodného smýšlení a osobitého uměleckého projevu.

Navzdory vytrvalému tlaku komunistických ideologů na kulturu a umění v průběhu druhé poloviny 20. století, kteří se snažili potlačovat svobodu umělecké tvorby, její avantgardnější proudy, abstrakci a další specifické výtvarné směry a kulturní život v Československu ovládat, kontrolovat a využívat ho jako svůj nástroj k propagaci socialismu, se jim to zcela nepodařilo a právě mělnická výtvarná galerie byla jedním z příkladů. Kromě výstav k tomu zde přispívaly také doprovodné kulturní večery – přednášky z dějin umění, besedy s umělci, večery poezie, promítání diapozitivů, koncerty či divadelní scénky, při nichž se mnohdy představila řada známých osobností české undergroundové hudební scény a tzv. paralelní kultury.

Galerie Ve Věži sehrála na Mělníku důležitou společenskou roli v životě umělců i široké veřejnosti. Lidé zde nacházeli kulturní vyžití a podobně smýšlející přátele. Pro mnohé se galerie stala úkrytem před šedivostí dní a konzumem socialistické společnosti sedmdesátých a osmdesátých let v Československu. Při vernisážích, besedách, koncertech či dalších kulturních programech, které dávaly příležitost k setkávání a smysluplnému využití volného času, jim bylo dobře. Bylo to možné nejen díky osobnosti akademického malíře Vladimíra Veselého, ale jistě k výjimečnosti tohoto místa přispěla i poloha města Mělníka, které bylo v tomto ohledu specifickým místem. Výhodou mu byla blízkost k hlavnímu kulturnímu centru Československa, tedy k Praze, jež umožňovala významným umělcům, hudebníkům a literátům často zavítat do zdejší galerie Ve Věži, představit svá díla a stát se inspirací mělnickým amatérům či studentům a žákům Vladimíra Veselého. Zároveň však byl Mělník od Prahy natolik vzdálený, aby se za zdi zdejší výtvarné galerie mohlo odehrávat to, co již bylo v Praze přísně zakázané a sledované. Tedy nejen Vladimír Veselý a jeho žáci se stali kulturními ikonami výtvarného umění na Mělnicku, ale především profesionální umělci z pražského prostředí, pravidelně přijíždějící do maloměsta svobodně vystavovat svá díla. Ta ukazovala jejich emocionální zážitky a radost z umělecké tvorby. Výtvarný projev jim tak přinášel alespoň malý pocit svobody v nesvobodné době. Na vernisážích se tak nehodnotila umělecká provedení, nehledaly se nedostatky, ale bylo možné podívat se na individuální tvorbu, v níž se autoři vyrovnávali s prostředím, v němž žijí, hledali krásy v každodenním životě či se pokoušeli vyjádřit své pocity a názory na tehdejší společnost. Paradoxně tato doba nesvobody přispívala k vnitřní solidaritě mezi jednotlivými generacemi umělců. Vzájemnou spolupráci podněcoval společný vzdor proti otupujícímu politickému tlaku.

Nicméně na závěr je na místě nastínit myšlenku, kterou předdeslali ve svých studiích již Michal Pullmann nebo Jan Gruber, a sice že nelze nahlížet na období tzv. normalizace jednostranným, jasně vymezeným pohledem, jako na „zlý“ režim ovládající a utlačující československou společnost, ale že je zapotřebí zaměřit se na konkrétní sociální skupiny, konkrétní místa a situace více kriticky.³⁸⁴ Nepřijímat tuto interpretaci „zlého“ režimu a „nevinné“ společnosti obecně, ale uvědomit si různé formy chování a jednání jednotlivců či určitých společenských skupin, kterým se snažili vyrovnávat s politickou a sociální situací panující v každodenním životě československé společnosti sedmdesátých a osmdesátých let minulého století. Autorka předkládané práce se pokusila tomuto dostát. Výhodou jí bylo, že

³⁸⁴ Srov. Michal PULLMANN, *Sociální dějiny a totalitněhistorické vyprávění*, Soudobé dějiny 15, č. 3–4, 2008, s. 703–717; J. GRUBER, *Orální historie mezi aktivismem a akademismem*, s. 277–278.

zkoumané období osobně neprožila, což jí umožnilo přistupovat k danému tématu s jistou dávkou nadhledu, neovlivněna vlastními prožitky a zkušenostmi, a stejně tak přijímat a pracovat s výpověďmi pamětníků i dobovým tiskem, propagačními materiály a dalšími dochovanými písemnými prameny. V předkládané práci se potvrdil interpretační rámec „zlého“ nepřátelského režimu proti utlačované společenské skupině vytvořené kolem mělnické galerie Ve Věži, ať už z řad aktivně zde působících amatérských i profesionálních umělců či pasivních účastníků z okruhu pravidelných návštěvníků, kdy je patrný vzdor této komunity proti vládnoucí moci prostřednictvím jejich umělecké tvorby, ale i způsobem života v soukromí i ve veřejné sféře. Na druhou stranu je nutné upozornit na to, že se jedná o jednu konkrétní sociální skupinu a pohled řekněme většinové laické veřejnosti, která se bezprostředně nezajímala o oblast umělecké tvorby a dění v kulturním životě na Mělníku, mohl být zcela odlišný.

Nevšední galerie Ve Věži funguje dodnes a každý rok hostí řadu více či méně známých umělců z celé České republiky. Její provoz, ale i charakter zdejší výstavní činnosti a duch tohoto místa, pokračuje i nadále, i přesto, že se zde vystřídalo několik provozovatelů s různým profesním zaměřením i odlišnými zájmy, ale vždy však s podobným smýšlením a především s láskou k umělecké tvorbě a městu Mělníku. Galerie Ve Věži v současnosti stále nabízí prostor pro výstavy mladých progresivních výtvarníků, kteří chtějí prezentovat své umění široké veřejnosti, a tyto umělce nyní upřednostňuje a poskytuje tak prostor pro rozvoj nové generace na poli současného umění. Mělnická galerie si během svého dlouholetého působení získala uznání a stala se známou výstavní síní a je svázána s životy a osudy mnoha místních generací, které ovlivnila po stránce profesní i osobní, a tak i nadále starobylá gotická věž zůstává místem, kde se snoubí historie s uměním.

Seznam pramenů a použité literatury

Archivní prameny

Státní okresní archiv Mělník

- archivní fond Lír Josef
- archivní fond Masarykův kulturní dům Mělník
- archivní fond Městský národní výbor Mělník
- archivní fond Okresní kulturní středisko Mělník
- archivní fond Okresní národní výbor Mělník
- archivní fond Okresní úřad Mělník
- archivní fond Pegas – literární klub Mělník
- archivní fond Prchlík Josef
- Sběrka fotografií okresu Mělník
- Sběrka novin okresu Mělník
- Sběrka rukopisů Mělník
- Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník
- Slavín – sbírka dokumentů k významným osobnostem okresu Mělník
- archivní fond Spolek Masarykova kulturního domu
- archivní fond Veselý Vladimír

Mělnické kulturní centrum o.p.s.

- Archiv fotografií a propagačních tiskovin Mělnického kulturního centra o.p.s.

Vzpomínky a soukromé sbírky pamětníků

- Kronika galerie a kavárny Ve Věži z let 1999–2001 Kryštofa Marounka
- Kronika galerie a kavárny Ve Věži z let 1999–2009 Alexandra Atanasova
- Návštěvní kniha galerie Ve Věži z let 1968–1989, soukromá sbírka fotografií Vladimíra Veselého
- Soukromá sbírka fotografií Aidy Legnerové-Lihové
- Soukromá sbírka fotografií Jaroslavy Drechslerové
- Soukromá sbírka fotografií a pohlednic Karla Lojky
- Soukromá sbírka fotografií a pohlednic Martina Klihavce
- Soukromá sbírka pohlednic, katalogů k výstavám a dalších propagačních tiskovin ke galerii Ve Věži Milana Honzika

- Soukromá sbírka fotografií, propagačních tiskovin a osobních poznámek k vedení galerie Ve Věži z let 1994–1999 Hany Soukupové
- Soukromá sbírka fotografií, propagačních tiskovin a písemných podkladů pro zpracování těchto tiskovin, včetně osobních poznámek Jitky Novákové
- Soukromá sbírka pohlednic, katalogů k výstavám a dalších propagačních tiskovin k tvorbě akad. malíře Vladimíra Veselého Václava Hokeše
- Vzpomínky pamětníků zachycené autorkou při setkání ve Státním okresním archivu Mělník v průběhu roku 2016 a 2017 (Olga Otáhalová, Jiří Ryant, Jan Lhotský)

Rozhovory

Rozhovor s Vladimírem Veselým vedla Nikola Michňová, 13. 11. 2014.

Rozhovor s Pavlem Dvořákem vedla Nikola Michňová, 2. 11. 2015.

Rozhovor s Aidou Legnerovou-Líhovou vedla Nikola Michňová, 9. 3. 2016.

Rozhovor s Olgou Otáhalovou vedla Nikola Michňová, září 2014.

Rozhovor s Milanem Honzíkem vedla Nikola Michňová, červen 2015.

Rozhovor s Heřmanem Chromým vedla Nikola Michňová, 16. 3. 2016.

Rozhovory s Kryštofem Marounkem vedla Nikola Michňová, 15. 3. 2016 a 17. 4. 2018.

Rozhovor s Alexandrem Atanasovem vedla Nikola Michňová, 15. 3. 2016.

Rozhovory s Hanou Soukupovou vedla Nikola Michňová, 24. 2. 2016 a 9. 5. 2018.

Rozhovor se Silvií Gajdošíkovou vedla Nikola Michňová, 27. 4. 2016.

Rozhovor s Radkou Kareisovou vedla Nikola Michňová, 19. 4. 2016.

Rozhovor se Stanislavem Tatarem vedla Dagmar Voráčková 15. 3. 2015 (v písemné podobě SOKA Mělník, Sběrka rukopisů Mělník, D. Voráčková, *Galerie Ve věži*, s. 64–65).

Rozhovor s Pavlem Šimralem vedla Dagmar Voráčková, 1. 7. 2012 (v písemné podobě SOKA Mělník, Sběrka rukopisů Mělník, D. Voráčková, *Galerie Ve věži*, s. 59).

Tištěné prameny – katalogy k výstavám konaným v galerii Ve Věži v letech 1968–2015 (řazeno chronologicky dle vydání)

VESELÝ, Vladimír – DVOŘÁK, Pavel, *Výstava výtvarného oboru LŠU – otevření nové galerie Ve Věži*, Mělník 1968.

Středočeská výstava amatérských výtvarníků, Mělník 1968.

VESELÝ, Vladimír, *I. Mělnický salón*, Mělník 1968.

VESELÝ, Vladimír, *II. Mělnický salón*, Mělník 1969.

VESELÝ, Vladimír, *Jazz & výtvarné umění. Repríza pražské výstavy pořádané u příležitosti VI. Mezinárodního festivalu jazzové hudby*, Mělník 1970.

Okresní výstava amatérského výtvarnictví a žáků Lidové školy umění v Mělníku II. cyklu, Mělník 1971.

Volné sdružení pražských výtvarníků „S“, Mělník 1971.

Kateřina Černá – obrazy, Eva Studená – fotografie, Vladimíra Zahradková – keramika, Mělník 1971.

VESELÝ, Vladimír, *Moskva – Mělník*, Mělník 1971.

VESELÝ, Vladimír, *3. Mělnický salón*, Mělník 1972.

Olga Čechová – 5 obrazů a grafika, Mělník 1972.

Jaroslava Pešicová – malovaná zrcadla, grafika, Mělník 1972.

František Ronovský – kresby, František Štorek – sochy, Mělník 1972.

Výstava k výročí vítězného února a MDŽ, Mělník 1973.

Adolf Wenig – scénické a kostýmní návrhy, Mělník 1973.

MELNIKOVÁ – PAPOUŠKOVÁ, Naděžda, *Alena Antonová – obrazy, grafika, Petr Šturma – sochy*, Mělník 1973.

Lubomír Netušil – obrazy/grafika, Mělník 1973.

Okresní přehlídka amatérských výtvarníků a žáků LŠU II. cyklu, Mělník 1973.

Výstava obrazů a kreseb k 700. výročí založení Mělníka, Mělník 1974.

Dětský výtvarný projev k 700. výročí Mělníka, Mělník 1974.

Jiří Kalousek – Hum-art, Mělník 1974.

Vladimír Sirůček – fotografie, Vladimír Veselý – obrazy, grafika, Mělník 1974.

Hana Štočková – akvarely, Mělník 1974.

Jarmila Šárková – art protis, Mělník 1974.

Karel Pokorný, Mělník 1974.

Hana Budínská – vystřihovánky a plastiky z těsta, Nora Obstová – tapiserie, Mělník 1974.

Josef Lír – mělnický rodák 1881–1971, Mělník 1974.

Výstava učitelů výtvarných oborů LŠU, Mělník 1975.

Okresní přehlídka amatérských výtvarníků a žáků LŠU II. cyklu, Mělník 1975.

Klub přátel Foto v Mělníku. Katalog prací mělnických amatérů u příležitosti členské výstavy, Mělník 1975.

Svatopluk Klimeš, Mělník 1975.

Alena Málková (obrazy-deník), Mělník 1975.

Helena Konstantinová, Mělník 1975.
Pavel Holeka (koláže), Mělník 1975.
Okresní přehlídka amatérských výtvarníků a žáků LŠU II. cyklu, Mělník 1976.
Jana Kremanová – obrazy, Ellen Jilemnická – plastiky, Mělník 1976.
Vlastimil Týma, Mělník 1976.
František Štorek – sochy, Mělník 1976.
Miroslav Hruška – obrazy-grafika, Mělník 1976.
Michaela Klimanová – tapiserie, Mělník 1976.
Okresní výstava dětského výtvarného projevu na počest 60. výročí VŘSR, Mělník 1977.
Obrazy a fotografie Svatopluka Klimeše a Pavla Juriče, Mělník 1977.
Okresní přehlídka amatérských výtvarníků a žáků LŠU II. cyklu, Mělník 1977.
Obrazy – plastiky – Ivo Hrubý, Mělník 1977.
Výstava obrazů a grafiky Roberta Schöna, Mělník 1977.
V. Cidlinský, Mělník 1978.
Marinistická akvarela anebo epitafum moře – Brygida Mrožek, Mělník 1978.
Marta Řeřábková, Mělník 1978.
Fotografie žáků Střední průmyslové školy grafické, Mělník 1978.
KŘÍŽ, Jan, Jaroslava Severová – grafika, Mělník 1978.
Fotografie: Baňka – Janovský – Ságl, Mělník 1979.
Mělnické panorama, Mělník 1980.
Výstava obrazů a grafik Bohunky Waageové, Mělník 1980.
HLAVÁČEK, Jaroslav, František Sedlák, Jan Vlček – obraz, kresby, Mělník 1980.
Výstava „stromy - symbol života“ – Hana Štočková – akvarely, Mělník 1980.
LINDAUR, Vojtěch, Alice Vegrová – batika, Jiří Vokurka – kresby, Mělník 1980.
Réva a víno na exlibris a v drobné grafice, Mělník 1981.
HLAVÁČEK, Jaroslav, Vladimír Veselý – obrazy – grafika, Vladimír Kepka – sklo, Mělník 1981.
Vojtěch Adamec – výstava kreseb a sochařských prací, Mělník 1981.
Pavel Čampulka – obrazy, kresby, grafika, Mělník 1982.
Adéla Matasová, Mělník 1982.
KUDRNA, Miroslav – VESELÝ, Vladimír, 24 žáků profesora Antonína Strnadela, Mělník 1982.
Josef Lehoučka – obrazy, Mělník 1983.

ŠTRÁCHALOVÁ, Blanka, *Výstava učitel a žáci výtvarného oboru Lidové školy umění v Mělníku*, Mělník 1983.

VLK, Miroslav, *Dagmar Renertová – tapiserie, Václav Černý – keramika*, Mělník 1984.

Grafika 68–90, Mělník 1990.

Rykr – kresby/plakáty/grafika, Mělník 1986

Olga Vychodilová – ex libris, kresby, grafika, Mělník 1986.

Jitka Jelínková – obrazy a linoryty, Mělník 1986.

Jana Slámová – textil, Miroslav Oliva – keramika, Mělník 1986.

VALOCH, Jiří, *Libuše Kaplanová – obrazy, ilustrace, kresby, koláže, tapiserie*, Mělník 1986.

Katalog obrazů Jiřiny Honomichlové, Mělník 1987.

Alena Šlapáková – grafika, textil, artvacuum, Mělník 1987.

KUDRNA, Miroslav, *Žena v obrazech, sochách, grafice, kresbě, keramice a fotografii v dílech patnácti pražských umělců*, Mělník 1987.

Okresní výstava amatérských fotografií okresu Mělník, Mělník 1988.

Výtvarná skupina OKS Mělník poprvé..., Mělník 1988.

Vladimír Pechar – 3x portrét, Mělník 1989.

Karel Kramule – motivy malostranské a jiné, Mělník 1989.

Výstava obrazů, soch, grafiky a fotografií sedmnácti pražských umělců, Mělník 1989.

ŠÁLKOVÁ, Jana, *František Hodonský – obrazy, grafika, plastika*, Mělník 1990.

Aleš Krejča – obrazy, Jan Souček – grafika, Mikuláš Lubomírský – obrazy, Mělník 1990.

KUDRNA, Miroslav – VESELÝ, Vladimír, *4. Mělnický salón*, Mělník 1990.

Jiří Corvin – obrazy, Mělník 1991.

Vzpomínkový salón 2001, Mělník 2001.

ŠPAČKOVÁ, Renata, *Vladimír Veselý – obrazy, grafika*, Mělník 2006.

JIRÁČKOVÁ, Blanka, *Miroslav Hanák – obrazy*, Mělník b.d.

Vladimír Soukup – Jana Soukupová – Vladimíra Soukupová-Deáková – obrazy, grafika, kresby, Mělník b.d.

SEDLÁČEK, Dušan, *5. salon Sdružení výtvarníků České republiky*, Praha 2009.

FARKAS, Veronika, *Concordia 2010. Výstava maďarských umělců žijících v ČR*, Mělník 2011.

Je nám třicet. Výstava výtvarné skupiny Skoba, Mělník 2014.

GAJDOŠÍKOVÁ, Silvia, *6. Mělnický salón. Výstava přátel galerie Ve Věži*, Mělník 2015.

Mělník v paměti, fotografii, filmu a slova, Mělník 2015.

Periodika a tisk

(řazeno chronologicky dle vydání)

- Mělnický Montmartre*, Nové Mělnicko 17/15, 11. 4. 1968
- První mělnický salón*, Nové Mělnicko 17/39, 4. 10. 1968.
- Děti a galerie*, Nové Mělnicko 17/25, 20. 6. 1968.
- Aby mohly měřit čas*, Nové Mělnicko 17/30, 25. 7. 1968.
- Krajská přehlídka amatérských výtvarníků v galerii Ve Věži*, Nové Mělnicko 17/31, 1. 8. 1968.
- Zvláštní vydání*, Nové Mělnicko 17/1–6, 22. 8., 23. 8., 25. 8., 26. 8., 27. 8. a 29. 8. 1968.
- Ruch ve věži*, Nové Mělnicko 17/32, 8. 8. 1968.
- Setkání s krásou*, Nové Mělnicko 17/41, 17. 10. 1968.
- VESELÝ, Vladimír, *Výstava na rozloučenou*, Nové Mělnicko 17/47, 28. 11. 1968.
- Krátce z kultury*, Nové Mělnicko 18/4, 31. 1. 1969.
- Amatéri v galerii*, Nové Mělnicko 18/19, 22. 5. 1969.
- RÁC, Jiří, *Mělnické věže*, Nové Mělnicko, 18/ 22, 12. 6. 1969.
- Mělnická věž shazuje krunyř*, Nové Mělnicko 18/34, 4. 9. 1969.
- Starobylá věž Pražské brány...*, Nové Mělnicko 18/37, 25. 9. 1969.
- SEMOTÁNOVÁ, Marie, *Kultura v Mělníku*, Nové Mělnicko 39/18, 9. 10. 1969.
- 2. Mělnický salón zahájen*, Nové Mělnicko 18/47, 4. 12. 1969.
- Viděno okem kamery*, Nové Mělnicko 19/7, 19. 2. 1970.
- Výstava O. Kubína Ve věži*, Nové Mělnicko 19/14, 9. 4. 1970.
- V rodině Leninově*, Nové Mělnicko 14/19, 9. 4. 1970.
- K 100letí Lenina*, Nové Mělnicko 14/19, 16. 4. 1970.
- Úspěchy mělnické LŠU*, Nové Mělnicko 14/5, 5. 2. 1970.
- Ať žije KSČ – organizátorka našich úspěchů!*, Nové Mělnicko 15/19, 13. 5. 1971.
- Program vinobraní 1971*, Nové Mělnicko 15/37, 18. 9. 1971.
- Obrazy a grafika*, Nové Mělnicko 20/9, 1. 3. 1979.
- Do galerie ve věži*, Nové Mělnicko 20/14, 14. 3. 1979.
- VENDLOVÁ, Z., *Výstava Dvou autorů*, Nové Mělnicko 25/ 19, 8. 5. 1986.
- Spolužáci s otevřeným srdcem*, Nové Mělnicko 27/39, 29. 9. 1988.
- VESELÝ, Vladimír, *Výtvarná kultura v Mělníku*, Nové Mělnicko 27/48, 1. 12. 1988.
- MACH, Miroslav, *Malíř Polabí*, Nové Mělnicko 28/5, 2. 2. 1989.
- MACH, Miroslav, *Malířská výpověď*, Nové Mělnicko 28/43, 12. 10. 1989.
- Ve střetu názorů hledat pravdu*, Nové Mělnicko 28/50, 30. 11. 1989.

ŠPORKOVÁ, Sylva, *Občanské fórum informuje*, Nové Mělnicko 28/51, 7. 12. 1989.

VESELÝ, Vladimír, *Umění je jen jedno*, Týdeník Mělnicko 28/40, 11. 10. 1990.

VESELÝ, Vladimír, *Změny i v kultuře*, Nové Mělnicko 29/3, 25. 1. 1990.

VESELÝ, Vladimír, *Nahá dívka v galerii*, Týdeník Mělnicko 29/45, 15. 11. 1990.

POKORNÝ, Petr, *Galerie Ve věži začíná žít*, Nové Mělnicko 29/5, 8. 2. 1990.

POKORNÝ, Petr, „*Kulturáku*“ šéfuje štír, Týdeník Mělnicko 29/28, 26. 7. 1990.

POKORNÝ, Petr, *Věž po novotě?*, Týdeník Mělnicko 30/29, 18. 7. 1991.

LHOTSKÝ, Jan, *Galerie Ve věži*, Týdeník Mělnicko 44/30, 31. 10. 1991.

Josef HOUŽVA, *Rozhovor pro*, Týdeník Mělnicko 31/29, 23. 7. 1992.

VESELÝ, Vladimír, *Zase jednou Ve věži*, Týdeník Mělnicko 47/33, 24. 11. 1994.

VESELÝ, Vladimír, *Mělnická galerie Ve věži se profiluje*, Týdeník Mělnicko 33/24, 16. 7. 1994.

LÍBALOVÁ, Zdenka, *Maliř – litograf*, Týdeník Mělnicko 33/30, 4. 8. 1994.

LÍBALOVÁ, Zdenka, *Maliři varují*, Týdeník Mělnicko 33/32, 18. 8. 1994.

LÍBALOVÁ, Zdenka, *Maliř světla a tepla*, Týdeník Mělnicko 33/36, 14. 9. 1994

Místo pro fantazii, Týdeník Mělnicko 33/43, 27. 10. 1994.

Restaurátorka – maliřka, Týdeník Mělnicko 33/46, 17. 11. 1994.

O Vánocích do věže, Týdeník Mělnicko 51-33/52, 22. 12. 1994.

Mezilidské vztahy „Ve Věži“, Týdeník Mělnicko 34/2, 12. 1. 1995.

„*Ber a dej*“, Týdeník Mělnicko 34/14, 6. 4. 1995.

Akt pod rentgenem, Týdeník Mělnicko 34/21, 25. 5. 1995.

Země lidí, Týdeník Mělnicko 34/17, 27. 4. 1995.

Výstava „rafinované“ jednoduchosti, Týdeník Mělnicko 34/31, 10. 8. 1995.

Maliř nemalířských prostředků, Týdeník Mělnicko 34/46, 16. 11. 1995.

„*Skoba*“ *Ve věži*, Týdeník Mělnicko 35/19, 9. 5. 1996.

Výtvarníci ve „věži“, Okresní informační noviny, říjen 1996, s. 9.

Zajíčkovy lité obrazy, Týdeník Mělnicko 36/13, 20. 3. 1997.

Fantazie jako vesmír, Týdeník Mělnicko 37/3, 15. 1. 1998.

Papír coby malý zázrak, Týdeník Mělnicko 37/17, 23. 4. 1998.

PAVLÍKOVÁ, Dagmar, *Galerie s šálkem čaje*, Deníky Bohemia: Mělnicko ze dne 7. 12. 1998.

Obrazy bez pout, konvencí a mamonu, Týdeník Mělnicko 38/11, 18. 3. 1999.

Jeňýk Pacák nezapomíná na galerii Ve věži, Týdeník Mělnicko 32/37, 12. 8. 1999.

Co je s galerií Ve Věži?, Mělnická radnice 9, 1999, s. 10.

- Nájem Pražské brány*, Mělnická radnice 10, 1999, s. 6.
- PROCHÁZKA, Vladimír, *S vlastní kůží na trh jdou dnes studenti do galerie*, Mělnický deník, 4. 4. 2000.
- PROCHÁZKA, Vladimír, *Okno v galerii Ve věži je ve tvaru obrácené klíčové dírky*, Mělnický deník, 6. 4. 2000.
- Mezinárodní galerista Mělník opouští*, Mělnický deník, 11. 4. 2000.
- JANDA, Jiří, *K vernisáži patří magická noc letního slunovratu*, Mělnický deník, 20. 6. 2000.
- KAŠPAROVÁ, Jana, *Rekonstrukce historického opevnění města Mělníka*, Mělnická radnice 3/2002, s. 12.
- GRÁF, Lukáš, *Na kafe do věže*, Třetí pól. Magazín plný energie, únor 2007.
- ATANASOV, Alexandr, *Novodobá historie galerie Ve věži (galerie slaví 40 let od založení)*, Mělnická radnice 7–8, 2008, s. 13.
- NEUMANN, Miroslav, *Proč byla galerie Ve Věži bez proudu?*, Mělnická radnice 3, 2009, s. 4.
- SKÁCEL, Petr, *Pražská brána se dočká rekonstrukce*, Mělnická radnice 6, 2010, s. 5.
- ZVOLSKÝ, Mirek, *Čajovna v Pražské věži se pomalu mění, přijďte se podívat*, Mělnická radnice 11, 2012, s. 7.
- Barbora TESNEROVÁ, *Tank, podle kterého je pojmenována i jedna z ulic Mělníka, skončil v muzeu*, Mělnický deník, 18. 11. 2014.
- 6. Mělnický salón bude poctou Vladimíru Veselému*, Mělnický deník, 24. 6. 2015.

Literatura

- ALAN, Josef (ed.), *Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945–1989*, Praha 2001.
- ANDRŠ, Pavel a kol., *Z kulturních dějin Mělníka*, Mělník 2010.
- ASSMANN, Jan, *Egypt ve světle teorie kultury*, Praha 1998.
- ASSMANN, Jan, *Kultura a paměť. Písmo, vzpomínka a politická identita rozvinutých kulturách starověku*, Praha 2001.
- BALCÁREK, Pavel, *Ve víru třicetileté války. Politikové, kondotiéři, rebelové a mučedníci v zemích Koruny české*, České Budějovice 2011.
- BALON, Jan, *Sociální teorie a kulturní studia: dva typy interdisciplinárního přístupu*, Sociologický časopis 40, č. 1–2, 2004, s. 49–66.
- BARKER, Chris, *Slovník kulturních studií*, Praha 2006.

- BARTOŠEK, Karel, *Občanská společnost v Československu a revolta roku 1968*, in: Jindřich Pecka (ed.), *Acta contemporanea. K pětadesátinám Viléma Prečana*, Praha 1998, s. 12–20.
- BAUER, Michal (ed.), *II. sjezd Svazu československých spisovatelů 22. – 29. 4. 1956*, Praha 2011.
- BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPOVÁ, Barbara, *Dějiny médií českých médií*, Praha 2011.
- BENČÍK, Antonín, *Utajovaná pravda o Alexandru Dubčekovi. Drama muže, který předběhl svou dobu*, Praha 2001.
- BĚLINA, Pavel a kol., *Dějiny země Koruny české II. Od nástupu osvícenectví po naši dobu*, Praha–Litomyšl 2003.
- BERNARDOVÁ, Alexandra – MEDUNA, Petr – NOVÁK, Jan – VESELÁ, Alena, *Záchranný archeologický průzkum v Mělníku (předběžná zpráva)*, *Confluens* 7, Mělník 2010, s. 179–192.
- BÍLEK, Petr A. – ČINÁTLOVÁ, Blanka (edd.), *Tesilová kavalérie: Popkulturní obrazy normalizace*, Praha 2010.
- BLAŽEK, Petr (ed.), *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968–1989*, Praha 2005.
- BÖHM, Ludvík, *Královské věnné město Mělník a okres mělnický*, Mělník 1892.
- BOROVSKÝ, Tomáš – DVOŘÁK, Jan – ŘEPA, Milan (edd.), *Mistra dělá zkratka. Studie a eseje Jaroslava Marka*, Brno-Praha 2016.
- BRÁNSKÝ, Jaroslav, *Meandry paměti*, Boskovice 2009.
- BRDA, Adam – MLEJNEK, Josef – ŠKODA, Stanislav, *Mýty o socialistických časech*, Praha 2010.
- BREN, Paulina, *Zelinář a jeho televize. Kultura komunismu po pražském jaru 1968*, Praha 2013.
- BRYCHTA, Martin, *Divadlo jako součást kultury v Ostravě na počátku „normalizace“*, in: HORÁK, Pavel – BOŠTÍK, Pavel (edd.), *České, slovenské a československé dějiny 20. století*, Hradec Králové 2015, s. 9–15.
- BŘEŇOVÁ, Věra – ROHLÍKOVÁ, Slavěna – HOPPE, Jiří, *Pražské jaro '68: bibliografie*, Praha 2013.
- BURKE, Peter, *Co je kulturní historie*, Praha 2001.
- BURKE, Peter, *Francouzská revoluce v dějepisectví. Škola Annales 1929–1989*, Praha 2004.

- BURKE, Peter, *Variety kulturních dějin*, Praha 2006.
- ČERNÁ, Marie – CUHRA, Jaroslav a kol., *Prověrky a jejich místo v komunistickém vládnutí Československa 1948–1989*, Praha 2012.
- ČERNÝ, Miroslav – JUSTA, Petr, *Stavebně historický průzkum Pražské brány v Mělníku*, Praha 2010.
- Český biografický slovník XX. století*, Praha–Litomyšl 1999.
- ČORNEJOVÁ, Ivana – KAŠE, Jiří – MIKULEC, Jiří – VLNAS, Vít, *Velké dějiny zemí koruny české VIII. 1618–1683*, Praha–Litomyšl 2008.
- DEVÁTÁ, Markéta – SUK, Jiří – TŮMA, Oldřich (edd.), *Charta 77. Od obhajoby lidských práv k demokratické revoluci 1977 – 1989. Sborník z konference k 30. výročí Charty 77 konané v Praze 21. 3. – 23. 3. 2007*, Praha 2007.
- Dějiny českého výtvarného umění VI (1958–2000)*, 1,2, Praha 2007.
- van DÜLMEN, Richard, *Historická antropologie. Vývoj, problémy, úkoly*, Praha 2002.
- EDWARDS, Tim (ed.), *Kulturální teorie. Klasické a současné přístupy*, Praha 2010.
- ÉTIENNE, Francois, *Místa paměti*, Český časopis historický 107, č. 3, 2009, s. 559–568.
- FANTOVÁ, Eva, *Kamil Hilbert, průkopník památkové péče první čtvrtiny 20. století*, Zprávy památkové péče 56, č. 1–2, 1996, s. 61–68.
- GEERTZ, Clifford, *Interpretace kultur. Vybrané eseje*, Praha 2000.
- GLOS, Hynek – VIZINA, Petr, *Stará garda*, Praha 2016.
- GRUBER, Jan, *Orální historie mezi aktivismem a akademismem*, Dějiny – teorie – kritika 10, č. 2, 2013, s. 275–280.
- HALBWACHS, Maurice, *Kolektivní paměť*, Praha 2009.
- HARNA, Josef – FIŠER, Rudolf, *Dějiny českých zemí II. Od poloviny 18. století do vzniku České republiky*, Praha 1998.
- HLAVAČKA, *Místa paměti*, in: Jana Čechurová – Jan Randák a kol., *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*, Praha 2014, s. 602–609.
- HAUSNEROVÁ, Milena, *Zakladatelé. Ohlédnutí k počátkům stavebněhistorického zkoumání v českých zemích*, in: Anderle, Jan – Ebel, Martin – Hausnerová, Milena – Karel, Tomáš – Macek, Petr (edd.), *Dějiny staveb. Sborník vybraných referátů z konference Dějiny staveb, Ústí nad Labem 2001*, s. 5–8.
- HOBZEK, Josef, *Vývoj památkové péče v Českých zemích*, Praha 1987.
- HOFFMANN, František, *České město ve středověku*, Praha 1992.
- HORNÍČEK, Michal, *Jak pukaly ledy*, Praha 1990.
- HOROVÁ, Anděla (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění, I–II*, Praha 1995.

- HORSKÝ, Jan, *Historická antropologie*, 1993.
- HORSKÝ, Jan, *Historická antropologie a (nová) kulturní historie*, in: Pavel Himl – Jan Tuček a kol., *Texty k historickému prosemináři FHS UK*, Praha 2015, s. 39–49.
- HOUSKOVÁ, Hana – PODLEŠÁK, Jan, *České a slovenské dějiny v letech 1945–1989*, České Budějovice 1994.
- HRADECKÁ, Vladimíra – KOUDELKA, František, *Kádrová politika a nomenklatura KSČ 1069–1974*, Praha 1998.
- HUYGHE, René, *Encyklopedie umění nové doby*, Praha 1974.
- CHURANĚ, Milan a kol., *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*, sv. I., Praha 1998.
- IGGERS, Georg G., *Dějepisectví ve 20. století. Od vědecké objektivy k postmoderní výzvě*, Praha 2002.
- JANÁČEK, Pavel a kol., *Dějiny české literatury 1945–1989*, 4, Praha 2008.
- JANÁČEK, Pavel – PÍŠA, Petr – ŠÁMAL Petr – WÖGERBAUER, Michael a kol., *V obecném zájmu II: Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1938–2014*, Praha 2015.
- JINDŘICH, Marek, *Kulturní obraz na Mělnicku v letech 1890 – 1918 a jeho obraz v dobovém regionálním tisku*, *Vlastivědný sborník Mělnicka* 3, Mělník 1999, s. 61–70.
- JORDAN, Glenn, *Hlasy zespodu: Lidové dějiny v cardiffských Docklands*, in: Berger, Stefan – Feldner, Heiko – Passmore, Kevin (edd.), *Jak se píšou dějiny: teorie a praxe*, Brno 2016, s. 401–427.
- JUSTOVÁ, Libuše a kol., *Ročenka „Mělnická kultura 1969“*, Mělník 1970.
- KALINOVÁ, Lenka, *Konec nadějí a nová očekávání. K dějinám české společnosti 1969–1993*, Praha 2012.
- KALINOVÁ, Lenka, *K sociálním dějinám Československa 1969–1989*, Praha 1999.
- KAPLAN, Karel, *Kronika komunismu Československa. Kořeny reformy 1956–1968*, Brno 2008.
- KAŠPAROVÁ, Jana, *Rekonstrukce historického opevnění města Mělníka*, *Mělnická radnice* 3, 2002, s. 12–13.
- KILIÁN, Jan, *Historie mělnického vinobraní*, *Conflunes*, č. 7, Regionální muzeum Mělník, Mělník 2010, s. 59–73.
- KILIÁN, Jan a kol., *Mělník: historie, kultura, lidé*, Praha 2010.
- KILIÁN, Jan (ed.), *Mělnická kronika Jana Josefa Albrechta ze sklonku baroka*, Mělník 2005.

- KILIÁN, Jan, *Město ve válce, válka ve městě. Mělník 1618–1648*, České Budějovice 2008.
- KILIÁN, Jan, *Zmizelý Mělník*, Praha–Litomyšl 2007.
- KLIHAVEC, Martin, *Zpráva o činnosti obecního zastupitelstva v letech 1877–1886*, Mělnická radnice 3, 2016, s. 13–14.
- KNAPÍK, Jiří, *V zajetí moci (Kulturní politika, její systém a aktéři 1948–1956)*, Praha 2006.
- KNAPÍK, Jiří – FRANC, Martin a kol., *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967*, Praha 2011.
- KOLÁŘ, Pavel – PULLMANN, Michal, *Co byla normalizace? Studie o pozdním socialismu*, Praha 2016.
- KONČELÍK, Jakub – ORSÁG, Petr – VEČEŘA, Pavel, *Dějiny českých médií 20. století*, Praha 2010.
- KONČELÍK, Jakub, *Dva tisíce slov. Zrod a důsledky nečekaně vlivného provolání*, Soudobé dějiny 15, č. 3–4, 2008, s. 485–544.
- KONOPÁSEK, Zdeněk (ed.), *Otevřená minulost: autobiografická sociologie státního socialismu*, Praha 1999.
- KRÁTKÁ, Lenka – VANĚK, Miroslav (edd.), *Příběhy (ne)obyčejných profesí. Česká společnost v období tzv. normalizace a transformace*, Praha 2014.
- KUČERA, Martin, *Drama dirigenta. Jaroslav Krombholc v osidlech doby*, Praha 2018.
- Kronika 20. století*, Praha 1995.
- Kronika českých zemí 1968–2008. Krize a pád totalitního státu, vznik ČR, republika v novém miléniu*, Praha 2008.
- KUČA, Karel, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III*, Praha 1998.
- KUDRNA, Ladislav (ed.), *Reflexe undergroundu*, Praha 2016.
- KURLANSKY, Mark, *1968 rok, který otřásl světem*, Praha 2007.
- LEŠKOVÁ, Eva, *Ochotnické divadelní spolky v západočeském pohraničí – divadlo v Hostouni a Poběžovicích v letech 1947–1990*, in: M. Vaněk – P. Houda (edd.), *Střípky mozaiky*, s. 126–155.
- MASŁOWSKI, Nicolas – ŠUBRT, Jiří a kol., *Kolektivní paměť. K teoretickým otázkám*, Praha 2014.
- MATZNER, Antonín – POLEDŇÁK, Ivan a kol., *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*, Praha 1990.
- MEDUNA, Petr, *Nejstarší raně středověké opevnění v areálu Mělníka*, Archeologické rozhledy 55, 2003, s. 378–385.

- MICHELA, Miroslav, *Paměťová studia*, in: Jana Čechurová – Jan Randák a kol., *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*, Praha 2014, s. 610–628.
- MICHŇOVÁ, Nikola, *Mělnická galerie Ve Věži aneb dějiny Pražské brány, místa, kde se snoubí historie s uměním*, Mělník 2016.
- MICHŇOVÁ, Nikola, *Mělnické vinobraní 1911–2013*, Mělník 2014.
- MICHŇOVÁ, Nikola – KAREISOVÁ, Radka, *Masarykův kulturní dům 1936–2016*, Mělník 2016.
- MORÁVKOVÁ, Naděžda, *Orální historie a biografie v dějinách dějepisectví dvacátého století*, *Memo. Časopis pro orální historii*, 2011, č. 1, s. 32–44.
- MÜCKE, Pavel, *Krok za krokem. Orální historie, věda a společnost. Naše společnost*, 2006, č. 4, s. 25–31.
- MÜCKE, Pavel, *Orální historie*, in: Pavel Himl - Jan Tuček a kol., *Texty k historickému prosemináři FHS UK*, Praha 2015.
- NEŠPOR, Zdeněk R. – HORSKÝ, Jan, *Historická antropologie? Metodické problémy a paradoxy na pomezí dějepisectví, sociologie a sociální antropologie*, *Kuděj*, 2004, č. 6, s. 61–81.
- NODL, Martin – TINKOVÁ, Daniela (edd.), *Antropologické přístupy v historickém bádání*, Praha 2007.
- NORA, Pierre, *Mezi pamětí a historií*, in: Alban Bensa (ed.), *Politika paměti: antologie francouzských společenských věd*, Praha 1998, s. 7–31.
- NOSÁLEK, Petr (ed.), *Místa Paměti národa*, Praha 2015.
- Nová encyklopedie českého výtvarného umění. Dodatky*, Praha 2006.
- OTÁHAL, Milan, *Opozice, moc, společnost 1969–1989*. Maxdorf, Praha 1994.
- OTÁHAL, Milan, *Opoziční proudy v české společnosti 1969–1989*, Praha 2011.
- OTÁHAL, Milan, *Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968–1989*, Praha 2003.
- OTÁHAL, Milan, *Svědectví o duchovním útlaku 1969–1970. Dokumenty. „Normalizace“ v kultuře, umění, vědě, školství a masových sdělovacích prostředcích*, Praha 1994.
- PAPOUŠEK, Vladimír – SKALICKÝ, David (edd.), *Fenomén Zappa*, Praha 2016.
- PAŽOUT, Jaroslav (ed.): *Každodenní život v Československu 1945/48–1989. Ústav pro studium totalitních režimů*, Praha 2015.
- PECKA, Jindřich, *Spontánní projevy Pražského jara 1968–1969*, Praha 1993.
- PELC, Jaromír, *Skupina 42*, *Kmen: týdeník Svazu českých spisovatelů* 42, roč. 2 (8), 1989, s. 1, 3, 5.

- PETRUSEK, Miloslav, *Století extrémů a kýče. K vývoji a proměnám sociologie kultury a umění ve 20. století*, Sociologický časopis 40, č. 1–2, 2004, s. 11–36.
- PFEIFEROVÁ, Štěpánka – ŠUBRT, Jiří, „Kolektivní paměť“ jako předmět historickosociologického bádání, *Historická sociologie* 1, 2010, s. 9–29.
- PIJOAN, José a kol., *Dějiny umění 6*, Praha 1980.
- PITHART, Petr, *Devětaosmdesátý. Vzpomínky a přemýšlení. Krédo*, Praha 2009.
- PODLAHA, Antonín, *Soupis památek historických a uměleckých v Království českém. Od pravěku do počátku XIX. století*, Praha 1899.
- POCHE, Emanuel a kol., *Encyklopedie českého výtvarného umění*, Praha 1975.
- POLEDŇÁK, Ivan a kol., *Proměny hudby v měnicím se světě*, Olomouc 2007.
- POWER, Martina – KUČERA, Rudolf, *Úvod: kategorie identity v současné historiografii*, in: Rudolf Kučera a kol. (edd.), *Identity v českých zemích 19. a 20. století. Hledání a proměny*, Praha 2012, s. 10–11.
- Pražská brána v Mělníku – restaurátorská zpráva*, Praha 2010.
- PREČAN, Vilém, *Lid, veřejnost, občanská společnost jako aktér Pražského jara 1968*, in: Pecka, Jindřich – Prečan, Vilém (edd.), *Proměny pražského jara 1968–1969*, Brno 1993, 13–38.
- PRŮCHA, Václav a kol., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992*, Brno 2009.
- PULLMAN, Michal, *Konec experimentu. Přestavba a pád komunismu v Československu*, Praha 2011.
- PULLMANN, Michal, *Sociální dějiny a totalitněhistorické vyprávění*, *Soudobé dějiny* 15, č. 3–4, 2008, s. 703–717.
- PURŠ, František, *Ještě ke starému mělnickému vodovodu*, *Mělnická radnice* 1, 2012, s. 16–17
- PURŠ, František, *Náš Mělník. Listování jeho historií*, Mělník 2013.
- PURŠ, František, *Pražská brána hostí již 40 let Galerii Ve věži*, *Mělnická radnice* 6, 2008, s. 11.
- PURŠ, František, *Příspěvek ke středověkému opevnění Mělníka*, *Vlastivědný sborník Mělnicka* 4, 2002, s. 107–115.
- PURŠ, František, *Z historie hodin na mělnických věžích*, *Mělnická radnice* 5, 2003, s. 32–33.
- PURŠ, František, *Z historie mělnického vodovodu*, *Mělnická radnice* 6, 2004, s. 8.

- RÁC, Jiří, *Kapitoly z kroniky. Kulturní dům kapitána Otakara Jaroše v Mělníku 1936–1986*, Mělník 1986.
- RÁC, Jiří, *K otázce vzniku Pražského předměstí a fortifikační soustavy města Mělníka*, Středočeský sborník historický 13, 1978, s. 335–337.
- RÁC, Jiří, *O městských hradbách mělnických*, Mělnická radnice 4, 1998, s. 810.
- RÁKOSNÍK, Jakub – TOMEŠ, Igor a kol., *Sociální stát v Československu. Právně-institucionální vývoj v letech 1918 – 1992*, Praha 2012.
- ŘÍDKÝ, Josef, *Paměť, trauma a paměťová studia*, Slovo a smysl 27, 2017, s. 206–211.
- SEDLÁKOVÁ, Radomíra – FRIČ, Pavel, *20. století české architektury*, Praha 2006.
- SEMOTÁNOVÁ, Eva – CAJTHAML, Jiří a kol., *Akademický atlas českých dějin*, Praha 2016.
- SÍGL, Miroslav, *Kdo byl a je kdo. Mělnicko, Kralupsko, Neratovicko, osobnosti, samospráva, historie*, Praha 2007.
- SÍGL, Miroslav, *Události, totality, svobody a demokracie*, Praha 2010.
- SLAVICKÁ, Milena (ed.), *Vzpomínka na galerii Ve Věži – Vladimír Veselý*, in: *Výtvarné umění – The Magazine for Contemporary Art 3/4 95*, Praha 1995, s. 175–177.
- SLOMEK, Jaromír, *Umělec, který tělo učinil slovem: Sud kulatý Eugena Brikcia*, Naše rodina 31, 2012.
- Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005*, I–XXI, Ostrava 1998–2010.
- STÁHLÍK, Josef, *Mělník a okres mělnický*, Mělník b.d.
- STÁHLÍK, Josef, *Z veršů ve starých radních manuálech mělnických*, Mělnicko – vlastivědný sborník kraje Dykova 2, 1939, s. 33–39.
- STÁTNÍK, Dalibor, *Jan Palach a Československo 1948–1989. Doba a společnost ve fotografii*, Praha 2016.
- STÁTNÍK, Dalibor, *Osobnosti mělnického archivu. Jaroslav Krombholc (1918–1983)*, Mělnická radnice 3, 4, 2014, s. 18–19, 16.
- STÁTNÍK, Dalibor, *Piano v kašně. Mělnické vinobraní v roce 1967*, in: Petráš, Jiří – Svoboda, Libor (edd.), *Předjaří. Československo 1963–1967*, Praha 2016, s. 126–132.
- STÁTNÍK, Dalibor, *Proměna hodnot a transformace společnosti na příkladu okresu Mělník v roce 1990*, in: Velek, Lukáš – Petráš, Jiří (edd.), *Komunální a parlamentní volby v Československu a jižních Čechách v roce 1990*, České Budějovice 2015, s. 109–125.
- SUK, Jiří, *Labyrintem revoluce. Aktéři, zápletky a křižovatky jedné politické krize (od listopadu 1989 do června 1990)*, Praha 2003.

- SVITÁKOVÁ, Jindra, *Osudové roky české státnosti. Stručný průvodce českou historií 20. století*, Praha 2010.
- SZALÓ, Csaba, *Paměť míst. Kulturní sociologie vzpomínání*, Praha 2017.
- ŠÁRECKÁ, Maryša B., *Salony s dobovými podobiznami*, Praha 1918.
- ŠEVČÍK, Jiří – MORGANOVÁ, Pavlína – DUŠKOVÁ, Dagmar, *České umění 1938–1989. Programy, kritické texty, dokumenty*, Praha 2001.
- ŠIMŮNEK, Robert, *Mělník jako rezidenční město a jeviště sakrální reprezentace*, *Confluens* 7, 2010, s. 12–43.
- ŠMEJKALOVÁ, Jiřina, *Cultural Studies, sociologie kultury a „my“*. *Úvaha mírně metodologická*, *Sociologický časopis* 40, č. 1–2, 2004, s. 77–94.
- ŠPAČKOVÁ, Renata, *Mělnická zastavení I. Putování časem různými místy historického jádra města*, Mělník 2003.
- ŠPAČKOVÁ, Renata, *Mělník – proměny města. Náměstí Karla IV.*, Mělník 2002.
- ŠPAČKOVÁ, Renata – PURŠ, František, *Mělník průvodce městem*, Mělník 2007.
- ŠPORKOVÁ, Alena, *Kultura na Mělníku v letech 1918–1938 a její ohlas v Mělnických listech*, *Vlastivědný sborník Mělnicka* 3, Mělník 1999, s. 71–89.
- ŠTAIF, Jiří, *Sociální a kulturní dějiny. Několik poznámek k postmoderní diskusi*, in: Tomáš Borovský – Jiří Hanuš – Milan Řepa (edd.), *Kultura jako téma problém dějepisců*, Brno 2006, s. 35–48.
- ŠŤOVÍČEK, Vratislav, „*Vojan*“ – Mělník. *Lásky hra osudná*, Mělník 1996.
- ŠVAŘÍČKOVÁ-SLABÁKOVÁ, Radmila, *O paměti, historii, vědomí a nevědomí*, *Dějiny – Teorie – Kritika* 2, 2007, s. 232–255.
- ŠVAŘÍČKOVÁ-SLABÁKOVÁ, Radmila, *Paměť, orální historie a paměťová studia ve střední a (jiho)východní Evropě: několik úvah v souvislosti s dvěma nedávnými mezioborovými mezinárodními konferencemi*, *Historica – sborník prací historických*, 2016, s. 287–292.
- ŠUBRT, Jiří – VINOPAL, Jiří, *Historické vědomí obyvatel České republiky perspektivou sociologického výzkumu*, Praha 2013.
- TOMAN, Prokop, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, 1. a 2. díl, Ostrava 1993.
- TOMAS, Jindřich, *Od raně středověké aglomerace k právnímu městu a městskému stavu (výbor studií)*, Litoměřice 1999.
- TOMEŠ, Josef a kol., *Český biografický slovník XX. století*, Praha 1999.

- TRUESDELL, Barbara, *Techniky orální historie. Jak organizovat a vést orálně historické rozhovory*, Memo. *Časopis pro orální historii*, 2011, č. 1, s. 8–24.
- TUČEK, *Paměť*, in: Lucie STORCHOVÁ a kol. *Koncepty a dějiny. Proměny pojmů v současné historické vědě*, Praha 2014, s. 244–257.
- TŮMA, Jaromír, *Mělnické přípitky po 100 letech. Vinařský bedekr k výročí vinobraní na Mělníce*, Praha 2012.
- Umění tvořit 4*, Estetická výchova. Měsíčník pro hudební, výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní i mimoškolní 12, 1970.
- URBÁŠEK, Pavel – VANĚK, Miroslav (edd.), *Vítězové? Poražení? Životopisná interview. Disent v období tzv. normalizace*, Praha 2005.
- VANĚK, Miroslav, *Obyčejní lidé...?! Pohled do života tzv. mlčící většiny. Životopisná vyprávění příslušníků dělnických profesí a inteligence*, Praha 2009.
- VANĚK, Miroslav, *Metoda orální historie ve výzkumu soudobých dějin*, Praha 2004.
- VANĚK, Miroslav, *Uplatnění metody orální historie*, in: Kocián, Jiří – Tůma, Oldřich (edd.), *Deset let soudobých dějin. Jednání sekce Soudobé dějiny na VIII. sjezdu českých historiků*, Praha 2001, s. 137–143.
- VANĚK, Miroslav a kol., *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003.
- VANĚK, Miroslav a kol., *Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, Praha 2002.
- VANĚK, Miroslav – HOUDA, Přemysl (edd.), *Střípky mozaiky. Každodenní život české společnosti v období normalizace a transformace z pohledu orální historie*, Praha 2016.
- VANĚK, Miroslav – MŮCKE, Pavel – PELIKÁNKOVÁ, Hana, *Naslouchat hlasům paměti. Teoretické a praktické aspekty orální historie*, Praha 2007.
- VANĚK, Miroslav – MŮCKE, Pavel, *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*, Praha 2015.
- VANĚK, Miroslav – MŮCKE, Pavel, *Velvet Revolution: An Oral History of Czech Society*, Oxford 2016.
- VANÍČEK, Vratislav, *Velké dějiny země Koruny české III. 1250–1310*, Praha–Litomyšl 2002.
- VANÍČEK, Vratislav – ČORNEJ, Petr – ČORNEJOVÁ, Ivana – RADA, Ivan, *Dějiny země Koruny české I.*, Praha 1995.
- VESELÝ, Zdeněk, *Přehled dějin Československa v 70. a 80. letech (1971–1986)*, Praha 1987.
- VIMIR, Vladimír, *Malá galerie českých malířů*, Praha 1980.

VINEN, Richard, *Evropa XX. století*, Praha 2007.

Vladimír Veselý – retrospektiva obrazů, grafiky, smaltů, objektů a soch 1950–2007, Praha 2007.

Vladimír Veselý, grafika – retrospektiva 1950–2011. Nákladem vlastním, Semily 2011.

VLACHOVÁ, Klára, *Česká národní identita na přelomu tisíciletí*, in: Jiří Šubrt (ed.), *Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum*, Kolín 2010, s. 95–106.

VLASÁK, Miroslav, *Co jsou kulturní studia?* Rozhovor s Petrem A. Bílkem, *Journal. Časopis Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích* 17, 2017, s. 20–21.

VYBÍRAL, Jindřich, *Česká architektura na prahu moderní doby: Devatenáct esejí o devatenáctém století*, Praha 2002.

VYKOUPIIL, Libor, *Slovník českých dějin*, Brno 2000.

ŽEMLIČKA, Josef, *Století posledních Přemyslovců*, Praha 1998.

Internetové zdroje

Antologie textů z disentu a exilu (1969–1989) online na: <http://www.disent.usd.cas.cz/> [odkaz funkční k 26. 2. 2018].

Libri prohibity. Knihovna/Library online na: <http://www.libpro.cz/> [odkaz funkční k 26. 2. 2018].

Média a kultura – mediální kultura – mediální a kulturní studia online na: <http://medkult.upmedia.cz/> [odkaz funkční k 14. 5. 2018].

Moderní dějiny. Vzdělávací portál pro učitele, studenty a žáky online na: <http://www.moderni-dejiny.cz/> [odkaz funkční k 26. 2. 2018].

Socialism Realised. Life in Communist Czechoslovakia, 1948–1989 online na: <https://www.socialismrealised.eu/> [odkaz funkční k 14. 5. 2018].

Totalita online na: <http://www.totalita.cz/> [odkaz funkční k 26. 2. 2018].

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS) online na: <http://www.vons.cz/> [odkaz funkční k 26. 2. 2018].

Seznam zkratek

AVU – Akademie výtvarných umění v Praze

b. d. – bez data

b. m. – bez místa

č. – číslo

čp. – číslo popisné

ČR – Česká republika

ČSR – Československá republika

ČSSSR – Československá socialistická republika

DAMU – Divadelní fakulta Akademie múzických umění v Praze

ed., edd. – editor, editoři

f. – fond

inv. č. – inventární číslo

kart. – karton

Kč – koruna československá, koruna česká

kol. – kolektiv

kpt. – kapitán

KSČ – Komunistická strana Československa

LŠU – lidová škola umění

MěstNV – městský národní výbor

MNV – místní národní výbor

nestr. – nestránkováno

O. – Otakar

ONV – okresní národní výbor

pozn. – poznámka

s. – strana

sign. – signatura

SOkA – Státní okresní archiv

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

T.G.M. – Tomáš Garrigue Masaryk

UMPRUM – Uměleckoprůmyslová škola v Praze

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

Přílohy

Vzpomínky přátel Vladimíra Veselého na galerii Ve Věži

Blanka Štráchalová

„Mnohdy si přibývající lidský věk spojujeme především s úbytkem mentálních a fyzických sil, což může být poněkud zavádějící. Stačí, když pomyslím na akademického malíře Vladimíra Veselého, svého učitele z výtvarného oboru někdejší Lidové školy umění v Mělníku. Přes všechna příkoří mu léta neubrala na osobitosti a odhodlání ani v nejmenším. Strom jeho umělecké tvorby i života po celé ty roky, od chvíle, kdy mi šťastnou náhodou vstoupil do cesty, pouze nabíral na síle a košatěl v tom nejlepší slova smyslu. A v zákoutích té mohutné, rozvětvené koruny, je dodnes možné potkávat a číst příběhy.

Ten nejsilnější z nich se zcela jistě váže ke vzniku dnes již legendární mělnické Galerie Ve Věži. Původní gotická Pražská brána byla součástí městského opevnění. Třebaže první písemná zmínka pochází z roku 1536, stavba nepochybně vznikla mnohem dřív. Po dlouhá léta byla domovem divokých holubům, ztichlý čas tu přerušoval jen zvuk věžních hodin. Vladimír Veselý snil o jiné galerii, než jakou nabízel výstavní sál v místním kulturním domě. A když na jaře 1968 zavál v naší zemi svěží vítr, nastalo nové jaro pro mělnický kulturní život, i ten výtvarný. Představy Vladimíra Veselého se začínají naplňovat. Tou novou galerií se má stát právě starobylá mělnická Pražská brána, její netradiční prostory. Podaří se mu nalézt pochopení a podporu jak v Lidové škole umění, tak u veřejných institucí, zejména odboru kultury. Je si vědom toho, že výsledek jeho snažení závisí na finančním příspěvku, ale dokáže také získat spolupracovníky, zejména z řad učitelů a svých žáků, kteří tu nezištně odpracují nespočet hodin v zájmu dobré věci.

Vybavuji si chvíli, kdy nás Vladimír Veselý do mělnické Pražské brány přivedl poprvé. Naskytl se pohled spíš bezútěšný. Všude jen vrstvy prachu a zaschlých holubinců. A zatímco – řečeno obrazně – my jsme v té chvíli viděli jen trní, Vladimír Veselý už viděl růže. Brzo však přišlo zjištění, že stojíme u zrodu něčeho nového, zcela neotřelého, co tu dosud nebylo. A první rozpaky se rozplynuly v nadšení. Nepředstavitelné se měnilo ve skutečnost. A tak se stalo, že výstava v červnu 1968 se již konala právě v nově otevřené Galerii Ve Věži. To především Vladimír Veselý se zasloužil o znovuzrození zapomenuté věže a v její přeměnu v netradiční galerii. To on jí vtiskl pečeť nezaměnitelnosti.

Tehdy jen málokdo předvídal stahující se srpnová mračna, že s postupující normalizací bude přicházet stále více omezení a zákazů. Přesto ještě galerie zažila dobu, kdy

tu mohli vystavovat vynikající umělci i neprofesionální výtvarníci nemalých kvalit. Přišla její slavná doba „Mělnických salonů“, které se staly pojmem. Uskutečnily se tři – ten první ještě na podzim, v říjnu 1968. Byl protestem proti srpnovým událostem v naší zemi. Po roce následoval další a ještě třetí v pořadí v roce 1972. To se již situace značně přiostrčila. V Praze měly podobné výstavy již naprostý zákaz, tím mnozí umělci ztráceli možnost svobodně se svou tvorbou vyjadřovat. Příležitost se pro ně našla právě ve výtvarných „Mělnických salonech“. Svým dílem tu byly zastoupeny výrazné osobnosti uměleckého výtvarného života. Nelze vyjmenovat všechny zúčastněné, alespoň pro připomenutí je třeba zmínit Jaroslava Šuru, Jiřího Corvina, Vladimíra Sirůčka, Josefa Císařovského a Martina Dyrynka, spoluautora mnoha katalogů k výstavám. Vystavovali tu manželé Benešovi, bratři Zdeněk a František Zálešákovi, Olga Čechová, Jiří Kalousek, Adolf Born, Karel Stádník, Adolf Wenig a mnozí další. Galerie Ve Věži nesloužila pouze výtvarnému umění. Často tu zaznívala hudba a poezie, lidé sem přicházeli pobesedovat, pobýt. Galerie se stávala malým ostrovem naděje v moři normalizačních let.

Čtvrtý „Mělnický salon“ se již konal ve svobodném státě, v roce 1990. Byl provázen nesnáze, ale dobrá věc se nakonec podařila. Možnost vystavovat tu dostali rovněž mladí tvůrci, kteří znamenají nové formování. Ve stejném roce na podzim se v prostorách Galerie Ve Věži uskutečnila zajímavá beseda s režisérem a básníkem Milošem Horanským. V době, kdy již mohl přiznat autorství svých veršů „Ruce Goliášovy“, které napsal v době od 21. 8 – 2. 10. 1968 pod pseudonymem Jan David.

Mělnická Galerie Ve Věži žije a bude dál žít svým životem, třebaže už trochu jiným, než tomu bylo na samém počátku jejího zrodu. Nicméně, Vladimír Veselý říká, že umění je jen jedno – dobré nebo špatné. Vždycky do svého působení dokázal vložit celou svou invenci svérázného a vyzrálého umělce. Nabídl nám schopnost hledat krásu, probouzet tvořivost a fantazii. Jeho cesta byla předem jasná. A pokud jde o jeho dílo, bylo vždy opravdové, nadčasové, naprosto ničemu poplatné. Takové zůstává dodnes. Právem byl v roce 2004 za svůj kulturní přínos oceněn Stříbrným řádem města Mělníka. Velké poděkování jménem svým i všech podobně smýšlejících za společná léta hledání, ztrát a nálezů, ale také za naději a svobodné časy, kterou v nás Veselý nepřestal probouzet, třeba právě prostřednictvím „Mělnických salonů“ v nestárnoucí Galerii Ve Věži.³⁸⁵

³⁸⁵ Vzpomínka Blanky Štráchalové na Vladimíra Veselého a galerii Ve Věži získána v písemné podobě od autorky 19. 10. 2016.

Jiřina Lhotská

„V roce 1971 jsem se přistěhovala do Mělníka. Historické královské věnné město tenkrát působilo šedivě, jako ostatně jiná podobná města, smutně a prázdň. V gesci Kulturního domu (tehdy kpt. Otakara Jaroše) kam jsem nastoupila, patřila i mělnická věž. Tedy Galerie ve věži, kterou vybudoval Vladimír Veselý. Když jsem se poprvé zúčastnila vernisáže, kterou Vladimír připravil, byla jsem překvapená, co zajímavých lidí, které jsem předtím neznala, žije v Mělníku. Byli to pak pravidelní účastníci všech vernisáží, byli to lidé, které spojoval společný vztah nejen k výtvarnému umění, ale obecně ke kultuře vůbec a především ke svobodnému duchu, který byl ve věži vždy přítomný. Bylo to místo, kde jste se nebáli s kýmkoli promluvit, kdy každý dialog s přítomnými byl obohacující a svobodomyšlný. Byla to oáza v šedivém městě, vždycky jsem se tam těšila s představou, koho zajímavého zase potkám.

A to nemluvím o výtvarnících, které Vladimír Veselý dokázal do věže přivést. Mladí amatéři, renomovaní profesionálové, ze všech vyzařovala zřejmá potřeba netvořit jen tak „pro umění“, ale svoji tvorbou oslovit, zneklidňovat nebo i provokovat návštěvníky svým jasným pohledem na dobu, ve které žijí.

Nikdy jsem nepochopila, kde Vladimír, tak křehký člověk, našel v sobě sílu celá ta léta všechno sám organizovat. Dnes by na to musela být komise, ředitelé, zprostředkovatelé a manažeři a tým, který by výstavy instaloval.

Dneska už vím. Hledal a objevoval ji svých obrazech, kde neustále tluče srdce, vznášejí se andělská křídla, otevřeným oknem hledíme na nenahraditelnou krásu ženského těla i strom poznání, ale také na kyvadlo jako symbol pomíjivosti, ubíhajícího, nemilosrdného času. A tak tedy dnes už vím, kde malíř a výtvarník Vladimír bere svoji sílu. Ve svém nitru.“³⁸⁶

³⁸⁶ Vzpomínka Jiřiny Lhotské na Vladimíra Veselého a galerii Ve Věži získána v písemné podobě od autorky 13. 10. 2016.

Vladimír Líbal

„Tato galerie, tento krásný a jedinečný prostor, toto pro mě až magické místo navždy zůstane spojené s částí mého života, s mými vzpomínkami, z nichž některé se již bohužel vytrácí. Přece jen už je to bezmála 40 let, kdy jsem byl s touto galerií spojen a je mně trochu líto, že jsem v roce 1984 z Mělníka odešel a ztratil tak s touto galerií kontakt. Několik roků jsem byl v blízkosti této galerie pracovní, ale mnohem delší čas především osobně. Desítky vernisáží známých i méně známých výtvarníků, desítky vystoupení nejruznějších umělců, desítky předlouhých sezení s vínkem a s cigárkem (kdeže jsou ty časy?), a sezení s přáteli až do rána, kdy jsme se vypořádali do kalných mělnických ulic. Bylo to jedno z mála míst, kde jsme se v tu chvíli cítili svobodní, kde jsme unikali tehdejší všudypřítomné normalizační šedi.

A pochopitelně tím vším prostupuje jedno jméno – Vladimír Veselý. Galerie ve věži je především jeho dílo. Možná by stačilo napsat: díky Vladimíre. Byl by tak stručně shrnut můj vztah k němu, bylo by tak pojmenováno, co vše učinil během svého působení na Mělníku pro nás, kteří buď teprve pobírali rozum, anebo, pro ty dospělejší, kteří se chtěli věnovat výtvarničině. A i proto, co vše učinil pro vznik galerie, přes všechny tupé překážky, jež mu tehdy kladla vládnoucí moc. Od okamžiku, kdy nastoupil jako učitel v tehdejší mělnické Lidové škole umění v r. 1964 (je to Vladimíre správně?), jsem byl jeden z jeho prvních žáků. Moji rodiče tak rozhodli a já jim za to zpětně mohu jen poděkovat. Možná jsem byl talentovaný, malování mě tenkrát nesmírně bavilo, ale byl to on, kdo mě provedl základy výtvarného umění, kdo mě naučil základy kompozice, kdo mě naučil, co má kvalitu a naopak. Což jsem ocenil až později, když jsem konečně ten rozum trochu pobral. Ale hlavně, a to bylo zásadní pro jeho působení na Mělníku, nechal pro všechny, kteří procházeli jeho výukou, otevřený prostor. Nic nám nenutil, jen nás jemně provádl výtvarným uměním, nechal nám svůj styl, resp. k tomuto vlastnímu stylu nás zcela nesobecky povzbuzoval. To bylo podle mého v tehdejší době poměrně ojedinělé. Protože svobodné. Nebylo divu, že se kolem něj, či možná přesněji, kolem tzv. „malířáku“, jak jsme tomu tenkrát říkali, postupně vytvořil okruh lidí, kteří byli kreativní, kteří chtěli něco dělat, kteří se chtěli vydat svou vlastní uměleckou cestou. Aniž by to bylo vědomým Vladimírovým cílem. Avšak, stalo se, tu cestu otevřel. Olina Vojtová, Olga Vychodilová, Tomáš Šulc, Jiří Vokurka, Vojta Lindaur, Lenka Lindaurová, Pavel Šimral a mnozí další, na které jsem s omluvou určitě zapomněl. A na ty všechny jmenované a nejmenované se nabalovali další lidi, kteří tak rozšiřovali počet návštěvníků výstavv Galerii ve věži. A kteří nasávali tu svobodnou atmosféru, ač obklopeni tuhým režimem. A pak začali přicházet i další lidé, kteří se zásadně promítli do mého života. Heřman Chromý či Standa Šmíd, můj kolega z tehdejšího Okresního kulturního střediska a

skvělý fotograf. Vynikal při vernisážích v Galerii ve věži svým skvělým humorem, který jsem mu záviděl a kterým dokázal získávat krásné ženy, čemuž jsem tenkrát vůbec nerozuměl a štválo mě to. Vždyť to nebyl žádný krasavec. Ale nutno dodat, že ne vždy mu to vyšlo. Je mně moc líto, že už není mezi námi. Nu a s Heřmanem Chromým (a zpočátku i s Vojtou Lindaurem, Standou Šmídem, Pepou Floriánem a s některými dalšími), který byl od počátku pro mě velkou autoritou, jsme se začali pouštět do různých akcí či divadelních představení, jež automaticky skončily výsledky u Státní bezpečnosti a dalšími postihy. Ať už to byly poslechové diskotéky na Chloumku či další vystoupení v rámci Čech.

To tu uvádím proto, že i toto bylo výsledkem vlivu Vladimíra Veselého. Nenápadného a obtížně pojmenovatelného, ale i tam se projevil. Když si vzpomenu, jak vyděšený Vladimír byl po našem vystoupení v „malířáku“ s představením na motivy opusu Franka Zappy „Pepiková garáž“. Obával se (a oprávněně), aby z toho nebyl průšvih. Kupodivu, tentokráte nebyl, nikdo nás neudal. Tak to vidíš Vladimíre, i to byl do jisté míry výsledek tvého dlouholetého mělnického působení, se kterým jsem se setkal. A za to jsem ti vděčný.

Nejsem si jistý, zdali toto mé povídání je o galerii Ve Věži, ale jsem přesvědčen, že to s ní velmi souvisí. Přes všechn obtížný čas a různé vzájemné odskoky, jsem tam zažil nádherné okamžiky, na které nezapomenu. Díky Vladimíre.³⁸⁷

³⁸⁷ Vzpomínka Vladimíra Libala na Vladimíra Veselého a galerii Ve Věži získána v písemné podobě od autorky 17. 10. 2016.

Tabulka výstav konaných v galerii Ve Věži v letech 1968–2015

Komentář

Soupis obsahuje výstavy konané v mělnické galerii Ve Věži v letech 1968–2015, které se podařilo z výše uvedených pramenů a literatury dohledat. Tabulka rovněž zachycuje jména vystavujících umělců a umělkyň ve sledovaném období.

Rok	Výstava	Vystavující umělci a umělkyně	Datum konání
1968	Výstava výtvarného oboru Lidové školy umění Mělník	Žáci a učitelé výtvarného oboru LŠU Mělník	Červen 1968
	Středočeská výstava amatérských výtvarníků		Srpen–září 1968
	1. Mělnický salón	Jiří Corvin, Jiřina Černá, Ladislav Čepelák, Marie Drábková, Pavel Dvořák, Martin Dyrynk, Václav Hrbek, František Jiroudek, Josef Lír, Josef Lehoučka, Otakar Nejedlý, Martin Reiner, Jaroslav Sůra, Vladimír Veselý, František Zálešák, Zdeněk Zálešák	Říjen 1968
	Kompozice aktu v solarizované fotografii	Vladimír Sirůček, Zdeněk Zálešák	Listopad 1968
1969	Školní výstava výtvarných oborů LŠU Mělník – LŠU Mšeno		Březen–duben 1969
	Výstava Cesty	Václav Dvořák, Martin Dyrynk, Vladimír Sirůček, Karel Stádník, Jaroslav Sůra, Jiří Šulc, Vladimír Veselý, František Zálešák, Zdeněk Zálešák	Duben–květen 1969
	5. krajská výstava amatérských výtvarníků středních Čech (obrazy, grafika, plastiky a užité umění)		Květen–červen 1969

	2. Mělnický salón	Alena Antonová, Karel Beneš, Josef Císařovský, Jiří Corvin, Ladislav Čepelák, Martin Dyrnyk, Daniela Hahnová-Benešová, Jiří Hanuš, Alena Kučerová, Karel Lašťovka, Josef Lehoučka, Oldřich Lušovský, Robert Schön, Vladimír Sirůček, Petr Šturma, Vladimír Veselý, František Zálešák, Zdeněk Zálešák	Prosinec 1969
1970	Viděno okem kamery – okresní výstava amatérské fotografie		Únor–březen 1970
	Vzpomínka na Otakara Kubína OTHON COUBINE	Anna Bauerová vystavuje obrazy nedávno zesnulého světového malíře	Březen–duben 1970
	Jazz a výtvarné umění	Olga Fejková, Jan Hendrych, Ludmila Kaprasová, Miroslav Klomínek, Vojtěch Kolařík, Radek Kratina, Puška Kučera, Václav Kučera, Zbyněk Kučera, Jiří Lang, Zdeněk Marčík, Jan Matěják, Jaroslav Matouš, Jan Mikeš, Jozef Nemeč, Rudolf Němec, Ladislav Rada, Luboš Růžička, Karel Vaňura, Vladimír Veselý, Ivan Waulin.	Duben–květen 1970
	Výstava závěrečných prací žáků II. cyklu výtvarného oboru	Ladislav Novák, Blanka Štráchalová, Vlastimil Týma, Olga Vychodilová, Zdeněk Žemla	Červen 1970
	Děti tří kontinentů vystavují - Mezinárodní dětská výstava u příležitosti 25. výročí osvobození	Děti z Mexika, Japonska, Indie, SSSR, Belgie a dalších zemí	Červenec–srpen 1970
	Výstava Armádní výtvarné studio		Listopad 1970
	1971	Výstava dětského výtvarného projevu pod záštitou OŠK ONV a OV NF v Mělníku MOSKVA MĚLNÍK	Žáci domu kultury „Říjen“ v Moskvě a žáci LŠU Mělník

	Okresní výstava amatérského výtvarnictví	Olga Vychodilová, Vladimíra Zahrádková, Zdeněk Žemla, Vlastimil Týma, Ivan Kremláček, Miloslava Lapková, Olga Vojtová, Věra Mitáčková, Jarmila Hroudová, Tomáš Šulc, Pavel Soukup, Zdeňka Luňáčková, Marie Kolmanová Jiří Mádl, Marcela Mesternhauserová Jaroslav Čermák, Josef Miška, Květa Kroupová	Červen 1971
	Obrazy, grafiky a sochy	Vladimír Gebauer, Jan Grimm, Josef Hampl, Milan Kohout, Jana Kremanová, Karel Pokorný, Jan Reis, Karel Zavadil	Září 1971
	III. členská výstava obrazů, grafiky, plastik středočeského Arsclubu	Jaroslav Cerman, Vlasta Dyrnková, Zdena Fiedlerová, Dana Holá, Miloslav Hořícký, Zdeněk Justic, Václav Kmoníček, Hana Kölblová, Bedřich Králík, František Králík, Jiří Kreissl, Ivan Kremláček, Josef Macháček, František Mrkvička, Pavel Rajdl, Jan Rynda, Bohumil Sladký Miloslav Stejskal, Vladimír Tesař, Jaroslav Tyxa, Marie Vindušková, Vladimír Vlk, Miloslav Vostrovský	Říjen 1971
	Výstava Volného sdružení pražských výtvarníků „S“	Michal Brix, Miloslav Hájek, Ladislav Hojný, Zdeněk Holub, Stanislav Holý, Vladislav Kaska, Herbert Kisz-Podoborský, Puška Kučera, Libuše Loskotová, Jiří Pavlík, Jindřich Pileček, Eduard Řepka, Josef Sekyra, Josef Slavík, Jan Souček, Jarmila Tejmlová, František Tejml	Listopad 1971
	Výstava obrazů Kateřiny Černé, fotografií Evy Studené a keramiky Vladimíry Zahrádkové	Kateřina Černá, Eva Studená a Vladimíra Zahrádková	Prosinec 1971
1972	AMA 71 – výstava slovenských neprofesionálních výtvarníků		Leden–únor 1972

	Výstava fotografií členů Klubu přátel fotografie v Mělníku a členů Svazu českých fotografů	Členové Klubu přátel fotografie v Mělníku a členů Svazu českých fotografů	Březen 1972
	Výstava kresleného humoru Petra Juřeny	Petr Juřena	Duben–květen 1972
	Malovaná zrcadla, grafika	Jaroslava Pešicová	Květen 1972
	Výstava malířů Sluníčka a Mateřídoušky, populárních dětských časopisů		Červen 1972
	5 obrazů a grafika	Olga Čechová	Září 1972
	3. Mělnický salón	Alena Antonová, Karel Beneš, Pavel Dvořák, Jan Grimm, Daniela Hánová Jiří Hanuš, Radoslav Kratina, Karel Pokorný, Jan Raabe, Eva Studená, Petr Šturma, Vlastimil Týma, Alice Vegrová, Vladimír Sirůček, Vladimír Veselý, Vladimíra Zahrádková	Září–říjen 1972
	Výstava kreseb Františka Ronovského a soch Františka Štorka	František Ronovský, František Štorek	Říjen 1972
1973	Výstava k výročí Vítězného února a MDŽ	Vlasta Dyrnková, Zdena Fiedlerová, Hana Kölblová, Helena Králiková, Klementina Michalová, Marta Řořábková, Ladislava Veselá, Vladimíra Zahrádková	Únor 1973
	Výstava mělnických fotografů		Březen 1973
	Výstava Adolfa Weniga, scénické a kostýmní návrhy	Adolf Wenig	Duben 1973
	Výstava obrazů a grafik Aleny Antonové a soch Petra Šturmy	Alena Antonová, Petr Šturma	Květen 1973
	Okresní přehlídka amatérských	Zdeněk Žemla, František Pokorný, Alena Malířová, Vlastimil Týma, Vrchotová, Škodová, Pavel Holeka,	Červen 1973

	výtvarníků a žáků II. cyklu LŠU Mělník	Olga Vychodilová, František Myška, Marcela Mesterhauserová, Jana Krásná, Aranaka Pánková, Eva Kváčová, Miloslava Lapková, Helena Schönová, Arnošt Kříž, Pavel Soukup, Jiří Francík, Pavel Homolka, Jiří Frýda, Tomáš Šulc, Blanka Štráchalová, Milan Březina	
	Přehlídka prací žáků LŠU Mělník I. cyklu	Žáci 1. – 6. ročníku LŠU Mělník	Červen 1973
	Výstava obrazů a grafik Lubomíra Netušila	Lubomír Netušil	Říjen–listopad 1973
1974	Výstava scénografie loutkového divadla Zdeňka Juřeny	Zdeněk Juřena	Leden 1974
	Lidé tvoří ve svém volném čase	Františka Fialková, Božena Háková, Oldřich Horák, Václav Nepil, Václav Martinec, Věra Ramešová, Jaroslav Vondráček, Zdeněk Žemla	Leden 1974
	Výstava Hany Budínské poesie z těsta, papíru a přírodnin a Nory Obstové tapiserií	Hana Budínská, Nora Obstová	Únor–březen 1974
	Hum–art	Jiří Kalousek	Duben 1974
	Výstava obrazů a kreseb k 700. výročí založení Mělníka		Květen 1974
	Dětský výtvarný projev u příležitosti 700 let města Mělníka		Květen–červen 1974
	Výstava Josefa Líra mělnického rodáka 1881–1971	Výstavu připravil Vladimír Veselý	Červenec 1974
	700 let města Mělník 1274–1974 Klubu přátel fotografie	Vladimír Degtěv, Miroslav Fajta, Jiří Hora, Josef Hudec, Jaroslav Legner, Josef Nejč, Bohumír Nemejovský, Jan Raabe, Gustav Vlček, Jindřich Volf, Pavel Vrba, František Vyskočil, Vladimír Zachar, Josef Žezulka,	Září 1974

		Miroslav Hanzlík, Martin Pithardt, František Skoch	
	Výstava olejomalb	Karel Pokorný	Září–říjen 1974
	Výstava tapiserie – ART PROTIS	Jarmila Šárková	Říjen 1974
	Výstava akvarelů	Hana Stočková	(Listopad) 1974
	Výstava obrazů a grafik a fotografií	Vladimír Veselý, Vladimír Sirůček	Prosinec 1974
1975	Pavel Soukup a Jiří Vokurka obrazy, grafika	Pavel Soukup, Jiří Vokurka	Únor 1975
	Pavel Holeka (koláže)	Pavel Holeka	Březen–duben 1975
	Okresní přehlídka amatérských výtvarníků a žáků II. cyklu LŠU Mělník	Oldřich Buriánek, Bedřich Čekal, Dagmar Čepeláková, Karel Dyrhon, Josef Fenzel, Jiří Frýda, Jiří Jakoubek, Arnošt Kříž, Václav Lácha, František Mrkvička, Miroslav Paiker, Jaroslava Polívková, Pavel Přívětivý, Miroslava Rylichová, Václav Sádovský, Jiří Smolík, Jiřina Šindelářová, František Steinz, Tomáš Šulc, Zdeněk Šulc, Vlastimil Týma, Alice Vegrová, Olga Vojtová, Jiří Vokurka, Josef Vysokomenský, Petr Zahrádka, Zdeněk Žemla	Červen–červenec 1975
	Výstava prací mělnických amatérů u příležitosti členské výstavy Klubu přátel foto v Mělníku	Jan Raabe, Gusta Vlček, Jindřich Volf, Pavel Vrba, Miroslav Fajta, Jiří Hnilica, Jiří Hora, Josef Hudec, Jaroslav Legner, Josef Nejč, František Vyskočil, Vladimír Zachar	Srpen–září 1975
	Výstava učitelů výtvarných oborů LŠU	Marie Borková, Vladimír Cidlinský, Pavel Dvořák, Svatopluk Klimeš, Stanislav Kovář, Marta Kouřilová, Marie Blabolilová, Pavel Trnka, Olga Vaicová, Vladimír Veselý, Kateřina Černá	Září 1975
	Výstava Svatopluka Klimeše	Svatopluk Klimeš	Říjen 1975
	Výstava studijních prací amatérských výtvarníků ze		Listopad 1975

	soustředění v Tupadlech		
	Alena Málková (obrazy – deník)	Alena Málková	Listopad–prosinec 1975
	Výstava Heleny Konstantinové	Helena Konstantinová	1975
1976	Okresní výstava amatérských výtvarníků a žáků II cyklu LŠU	Vladimír Bárta, Dagmar Čepeláková, Bedřich Čekal, Ladislav Dolejš, Petr Dolník, Karel Dyrhon, Josef Fenzl, Jiří Jakoubek, Arnošt Kříž, Václav Lácha, Vojtěch Lindauer, Jaroslava Polívková, Miroslav Paikert, Pavel Přívětivý, František Prager, Miroslava Rylichová, Bohumil Šára, Václav Sádovský, Pavel Soukup, Pavel Šimral, Tomáš Šulc, Zdeněk Šulc, Jiřina Šindlerářová, Vlastimil Týma, Josef Vysokomenský, Alice Vegrová, Jaroslav Vondráček, Olga Vychodilová, Jiří Vokurka, Petr Zahrádka, Zdeněk Žemla	Únor–březen 1976
	Výstava Jany Kremanové obrazy a Ellen Jilemnické plastiky	Jana Kremanová, Ellen Jilemnická	Březen 1976
	Výstava obrazů Vlastimila Týmy	Vlastimil Týma	Duben 1976
	Výstava soch Františka Štorka	František Štorek	Červen 1976
	Výstava výtvarné fotografie	30 fotografií	Říjen 1976
	Výstava obrazů a grafik Miroslava Hrušky	Miroslav Hruška	Říjen–listopad 1976
	Výstava tapisérií Michaela Klimanová	Michaela Klimanová	Listopad–prosinec 1976
1977	Výstava obrazů a fotografií Svatopluka Klimeše a Pavla Juriče	Svatopluk Klimeš, Pavel Jurič	Březen–duben 1977
	Dětský výtvarný projev žáků I. cyklu LŠU Mělník „77“		Červen 1977

	Okresní výstava amatérských výtvarníků a žáků II. cyklu LŠU	Bedřich Čekal, Karel Dyrhon, Josef Fenzl, Hana Fetrová, Jiří Jakoubek, Lenka Kratochvílová, Václav Lácha, Jindřich Langhamer, Vojtěch Lindaur, Romana Nuslová, Jaroslav Pangrác, Miroslav Peiker, Blanka Plháková, Jana Růžičková, Anna Rylichová, Václav Sádovský, Pavel Šimral, Tomáš Šulc, Zdeněk Šulc, Olga Tomanová, Michaela Túrůová, Vlastimil Týma, Alice Vegrová, Lída Vondrová, Jiří Vokurka, Zdeněk Žemla, Štefan Živčák	Červen–červenec 1977
	Výstava obrazů a plastik Ivo Hrubého	Ivo Hrubý	Září 1977
	Výstava kreseb, grafik a litografií Vladislava V. Sommera	Vladislav V. Sommer	Říjen 1977
	Okresní výstava dětského výtvarného projevu na počest 60. výročí VŘSR	Žáci LŠU Mělník a LŠU Mšeno	Listopad 1977
	Výstava obrazů a grafik R. Schöna	Robert Schön	Listopad–prosinec 1977
1978	Výstava soch a mozaik Věry Růžičkové a tapiserií Aranky Červené	Věra Růžičková, Aranka Černá	Leden 1978
	Fotografie žáků Střední průmyslové školy grafické		Únor 1978
	Malířský pohled na vody Baltu – výstava Brygída Mrožek	Brygída Mrožek	Březen 1978
	Výstava obrazů Vladimíra Cidlinského	Vladimír Cidlinský	Duben–květen 1978
	Výstavu lidové tvorby regionu Kašubsko		Květen 1978

	Výstava obrazů a grafik Daniely a Karla Benešových	Daniela Benešová, Karel Beneš	Září 1978
	Výstava Marty Řeřábkové	Marta Řeřábková	Říjen 1978
	Obrazy a grafika v dílech mladých výtvarníků ze Středočeského kraje		Listopad 1978
	Výstava grafik Jaroslavy Severové	Jaroslava Severová	Prosinec–leden 1978/1979
1979	Obrazy a grafika	Výstava vybraných obrazů a grafiky členů SČVU	Únor–březen 1979
	Zdeňka Burgetová (květiny) – Ivana Dolinová (paličkované krajky)	Zdeňka Burgetová, Ivana Dolinová	Duben 1979
	Baňka – Janovský – Ságl FOTOGRAFI	Pavel Baňka, Alexandr Janovský, Jan Ságl	Září 1979
	Františka Zálešáka, obrazy, ilustrace, plakáty – výběr prací	František Zálešák	Září–říjen 1979
	Obrazy, grafika, kresby Jiřího Hanuše	Jiří Hanuš	Listopad 1979
1980	Výstava obrazů a kreseb Františka Sedláka a Jana Vlčka	František Sedlák, Jan Vlček	Únor 1980
	Výstava obrazů a grafik Bohunky Waageové	Bohunka Waageová	Březen 1980
	Výstava batik Alice Vegrové a obrazů, kreseb Jiří Vokurka	Alice Vegrová, Jiří Vokurka	Duben–květen 1980
	„Kytice 80“ 50 grafiků vystavuje grafické listy ze sbírky „Kytice“ od K. J. Erbena	redaktor souboru dr. Ivan Hrdina	Květen 1980
	Mělnické panorama	Jaroslav Rérych	Květen 1980
	Výtvarné práce žáků I. a II. cyklu LŠU Mělník		Červen–červenec 1980

	Okresní výstava neprofesionálních výtvarníků mělnického okresu	22 vystavovatelů	Září 1980
	Krajská výstava neprofesionálních výtvarníků Středočeského kraje		Říjen–listopad 1980
	„Stromy, symbol života“ Výstava obrazů Hany Štočkové	Hana Štočková	Listopad–prosinec 1980
1981	Tomáš Bím obrazy a grafika	Tomáš Bím	Únor–březen 1981
	9 pražských výtvarnic	Věra Janoušková, Magdaléna Jetelová, Ellen Jilemnická, Adéla Matasová, Petra Orišková, Jaroslava Pešicová, Hana Purkrábková, Jaroslava Severová, Dana Vachtová	Březen–duben 1981
	Výstava Vladimíra Veselého obrazy–grafika a Vladimíra Kepka sklo	Vladimír Veselý Vladimír Kepka	Duben–květen 1981
	Réva a víno na exlibris a v drobné grafice	Exponáty ze sbírky Jindřicha Haufta uspořádal Vladimír Veselý	Září–říjen 1981
	Sochy a kresby Vojtěch Adamec	Vojtěch Adamec	Říjen–listopad 1981
	Okresní výstava neprofesionálních výtvarníků mělnického okresu		Listopad–prosinec 1981
1982	Výstava neprofesionálních výtvarníků – obrazy, fotografie, keramika	Vlastimil Týma, Jaroslav Šternberg, Jan Pilný	Únor 1982
	Vladimír Vošahlík obrazy, kresby	Vladimír Vošahlík	Březen–duben 1982
	Adéla Matasová grafika, plastika	Adéla Matasová	Duben 1982
	Stanislav Tůma (fotografie) –	Stanislav Tůma, Heribert M. Staub	Květen–červen 1982

	Heribert M. Staub (sochy)		
	Výstava prací žáků výtvarného oboru LŠU		Červen 1982
	Výstava neprofesionálních výtvarníků z druhého cyklu LŠU Mělník		Červen–červenec 1982
	Obrazy, kresby a grafika	Pavel Čampulka	Srpen 1982
	24 žáků školy profesora Antonína Strnadela v galerii Ve věži	Jaroslav Kaiser, Dimitrij Kadrnožka, Vladimír Kopecký, Karel Beneš, Alena Antonová, Dušan John, Stanislav Veselý, Eva Bednářová, Olga Čechová, Jaromír Zápal, Alena Málková, Alena Kučerová, Miloš Ševčík, Ivan Strnad, Eugen Weidlich, Vladimír Bauer, Karel Laštovka, Miroslav Mirkovič, Marie Adamcová, Daniela Benešová, Vladimír Veselý, Rudolf Němec, František Zálešák, Táňa Soldátová-Šandová	Září–říjen 1982
	Pavel Trnka, Jana Budíková	Pavel Trnka, Jana Budíková	Listopad 1982
1983	Alice Vegrová, Pravoslav Nesrovnal, Pavel Štefan – obrazy, kresby, batika	Alice Vegrová, Pravoslav Nesrovnal, Pavel Štefan	Prosinec–leden 1982/1983
	Jiří Brynda – obrazy	Jiří Brynda	Březen 1983
	Pavel Šulc obrazy, Eleonora Reytharová šperky	Pavel Šulc, Eleonora Reytharová	Březen–duben 1983
	Malířská tvorba Ryszarda Dudka	Ryszard Dudek	Květen 1983
	Josef Lehoučka obrazy	Josef Lehoučka	Květen–červen 1983
	Okresní výstava neprofesionálních výtvarníků mělnického okresu		Červen–srpen 1983

	Výstava obrazů a grafiky	Marie Blabolilová, Anežka Kovalová, Miroslava Zychová	Září–říjen 1983
	Učitel a žáci - výstava obrazů a grafiky akad. malíře Vladimíra Veselého a dětských malovaných obrázků	Vladimír Veselý a žáci LŠU Mělník	Říjen–listopad 1983
	Miroslav Hanák – obrazy	Miroslav Hanák	Prosinec 1983
1984	Výstava soch Jana Fabiána, fotografií Václava Vaňka a výtvarných prací Lenky Dupalové	Jan Fabián, Václav Vaněk, Lenka Dupalová	Březen–duben 1984
	Hana Kreperátová paličkované krajky, Jana Hanáková smaltové miniatury	Hana Kreperátová, Jana Hanáková	Duben–květen 1984
	Vladimír Soukup, Jana Soukupová, Vladimíra Soukupová – obrazy a grafika	Vladimír Soukup, Jana Soukupová, Vladimíra Soukupová	Květen–červen 1984
	Rozezpívané obrázky	Děti z LŠU Mělník	Červen–červenec 1984
	Současná polská grafika		Červenec–srpen 1984
	Luděk Filipický obrazy – grafika	Luděk Filipický	Říjen 1984
	Dagmar Renertová tapiserie, Václav Černý keramika	Dagmar Renertová, Václav Černý	Listopad 1984
	Výstava – adjustované fotografie	Miroslav Bulíř, Oldřich Veselý, Jiří Krejčí	Prosinec–leden 1984/1985
1985	Fotografie	Vladimír Degtěv, Miroslav Hanzlík	Únor–březen 1985
	Výstava kreseb a grafiky	Jan Jemelka, Pavel Mühlbauer, Petr Veselý	Březen–duben 1985
	Výstava gobelíny – akvarely		Duben 1985
	Přehlídka výtvarného projevu		Květen 1985

	žáků lidových škol umění Středočeského kraje		
	Kamila Albrechtová – kresba a grafika	Kamila Albrechtová	Červen 1985
	Výstava neprofesionálních výtvarníků okresu Mělník		Srpen–září 1985
	Výstava obrazů, plastik a grafiky	Alena Antonová, Daniela Benešová, Karel Beneš, Jiří Hanuš, Čestmír Hlavička, Sláva Jílek, Alena Knotková, Karel Kroupa, Petr Šturma František Tesař, Vladimír Veselý	Říjen 1985
	Jaroslav Alt (grafika)	Jaroslav Alt	Říjen–listopad 1985
1986	Jitka Jelínková obrazy	Jitka Jelínková	Březen 1986
	Město – výstava fotografií Miloše Bláhy s poezií Aleše Pejchala	Miloš Bláha, Aleš Pejchal	Duben–květen 1986
	Žáci LŠU Mělník	Žáci LŠU	Červen–červenec 1986
	Libuše Kaplanová – obrazy, ilustrace, kresby, koláže, tapiserie	Libuše Kaplanová	Červenec–srpen 1986
	Jana Slámová – textil, Miroslav Oliva – keramika	Jana Slámová, Miroslav Oliva	Srpen 1986
	Václav Rykr– kresby/plakáty/grafi ka	Václav Rykr	Říjen–listopad 1986
	Olga Vychodilová – ex libris, kresby, grafika	Olga Vychodilová	Listopad–prosinec 1986
1987	Výstava 25. let výtvarného oboru LŠU Mšeno		Březen 1987
	Žena v obrazech, sochách, grafice, kresbě, keramice a	Marie Adamcová, Vojtěch Adamec, Alena Antonová, Daniela Benešová, Karel Beneš, Adolf Born, Jiří Hanuš,	Duben–květen 1987

	fotografii v dílech patnácti pražských umělců	Čestmír Hlavička, Sláva Jílek, Karel Kroupa, Vladimír Sirůček, Jaroslav Sůra, Petr Šturma, Vladimír Veselý, Zdeněk Zálešák	
	Výstava neprofesionálních výtvarníků okresu Mělník		Květen–červen 1987
	Výstava žáků LŠU Mělník	Žáci I. a II. stupně	Červen–červenec 1987
	Výstava obrazů a miniatur Jiřiny Honomichlové	Jiřina Honomichlová	Srpen 1987
	Grafika – textil – artvacuum	Alena Šlapáková	Září–říjen 1987
	Krajská výstava neprofesionálních výtvarníků Středočeského kraje		Říjen–listopad 1987
	Výstava obrazů Anny Vančátové	Anna Vančátová	Listopad–prosinec 1987
1988	Okresní výstava amatérských fotografií okresu Mělník	Členové Fotoklubu KD kpt. Jaroše Mělník, Fotoklubu DK ROH k. p. Spolana Neratovice, Fotoklubu ZK ROH k. p. Kaučuk Kralupy nad Vltavou	Únor–březen 1988
	Výstava obrazů, kreseb a grafik neprofesionálních výtvarníků okresu Praha – západ	Okresní kulturní středisko Praha – západ	Březen–duben 1988
	Řeč barev a tvarů	Výtvarná skupina při OKS Mělník	Duben–květen 1988
	Výstava knižních ilustrací akad. malíře Jiřího Krásla	Jiří Kráslo	Květen–červen 1988
	Výstava prací žáků LŠU Mělník		Červen–červenec 1988
	Spolužáci v inventuře (po třiceti letech) = Inventura po 30 letech	Ladislav Hojný, Josef Bavor, Jan Buják, Jan Bradna, Josef Dočekal, Olga Franzová, Daniel Gawlik, Vladimír Havlic, Jindřich Modráček, Dalibor Luděk, Milada Thová, Marie	Září–říjen 1988

		Sikorová, Marta Sonnbergová, Prokop Šourek, Ladislav Špirhanzl	
	Výstava Aleny Šlapákové grafika a textilní tvorba	Alena Šlapáková	Říjen 1988
	Jiří Duba obrazy – kresby	Jiří Duba	Říjen–listopad 1988
	Výstava grafik a smaltů	Vladimír Veselý, Olga Vychodilová, Jan Balej	Prosinec 1988
1989	Výstava členů fotoklubu SINUS	František Heusler, Eva Studená, Vladislav Soudský	Únor–březen 1989
	3x portrét Vladimír Pechar – staroegyptský portrét, tvář dramatu Williama Shakespeara, ducum regumque Bohemiae efigies	Vladimír Pechar	Duben 1989
	Karel Kramule – motivy malostranské i jiné	Karel Kramule	Květen 1989
	Výstava amatérský výtvarníků okresu Mělník		Červen–červenec 1989
	Výstava obrazů, soch, grafiky a fotografií sedmnácti pražských umělců	Alena Antonová, Daniela Benešová, Karel Beneš, Josef Černý, Jiří Hanuš, Čestmír Hlavička, Sláva Jílek, Jan Kanyza, Alena Knotková, Karel Kroupa, Ida Rystonová, Vladimír Sirůček, Petr Šturma, František Tesař, Vladimír Veselý, Miroslav Vrabc, Zdeněk Zálešák	Září–říjen 1989
	František Zálešák výběr z díla	František Zálešák	Říjen–listopad 1989
	Jan Hrubý kreslený humor	Jan Hrubý	Listopad–prosinec 1989
	Vánoční výstava – obrazy, kresby, grafika, textil, smalty jako poděkování našim studentům	Jiří Loula, Jaroslav Goldmann, Jarmila Hvězdová, Libuše Kaplanová, Jarmila Maňátková, Hana Malíková, Karel Paták, Anna Vančátková, Vladimír Veselý, Olga Vychodilová, Viktor Žabinský	Prosinec 1989

1990	Kresba-malba-grafika	Jaroslav Gruntorád, Jiří Hanibal, Lubomír Čermák	Leden–únor 1990
	Setkání – výstava skupin Skoba a 888		Únor–březen 1990
	Výstava kreseb, grafiky a obrazů Stanislava Holého	Stanislav Holý	Březen–duben 1990
	Obrazy – grafika – plastika	František Hodonský	Květen 1990
	Aleš Krejča, Mikuláš Lubomírský, Jan Souček – obrazy – grafika	Aleš Krejča, Mikuláš Lubomírský, Jan Souček	Červen 1990
	Výstava fotografií		Červenec 1990
	Výstava fotografií ing. Jindřicha Špicnera a keramiky Václava Dyntara	Jindřich Špicner, Václav Dyntar	Srpen–září 1990
	4. mělnický salón – obrazy, kresby, grafika, keramika, smalty	Alena Antonová, Daniela Benešová, Karel Beneš, Jiří Corvín, Pavel Dvořák, Pavel Dětinský, Michal Lauda, Iva Maňásková, Václav Sádovský, Vladimír Sirůček, Jaroslav Sůra, Zdeněk Šulc, Petr Šturma, Vladimír Veselý, František Zálešák, Zdeněk Zálešák.	Září–říjen 1990
Grafika 68–90	Alena Antonová, Zdeňka Burgetová, Daniela Benešová, Karel Beneš, Tomáš Bím, Olga Čechová, Jiří Corvín, Ladislav Čepelák, Jiří Hanuš, Miroslav Hruška, Stanislav Holý, František Hodonský, Jana Kremanová, Helena Konstantinová, Karel Kroupa, Alena Kučerová, Karel Laštofka, Sláva Jílek, Rudolf Němec, Jarmila Pešicová, Jarmila Severová, Jaroslav Sůra, Vladimír Veselý, Olga Vychodilová, František Zálešák, Zdeněk Zálešák	Prosinec 1990	
1991	Jiří Corvin Obrazy	Jiří Corvin (malíř a grafik, námětem obrazů česká krajina)	Duben–květen 1991
	Erotická inspirace	Karel Kroupa, Petr Zamarovský	Květen–červen 1991

	Karel Kroupa – plastiky a Petr Zamarovský – fotografie		
	Výstava žákovských prací za škol. Rok 1990–91		Červen–červenec 1991
	5. mělnický salón – obrazy, kresby grafika, keramika smalty, sochy	Alena Antonová, Jiří Corvin, Kateřina Černá, Daniela Benešová, Karel Beneš, Pavel Beneš, Jiří Hanuš, Karel Kroupa, Sláva Jílek, Josef Lehoučka, Lenka Lindaurová, Vojtěch Lindauer, Jaroslava Pešicová, Hana Půlkrábková, František Štorek, Petr Šturma, Jaroslav Gruntorád, Jarmila Severová, Vladimír Sirůček, Stanislav Šmíd, Jiří Vokurka, Vladimír Veselý, Petr Zamarovský, František Zálešák, Zdeněk Zálešák	Září–říjen 1991
	Rudolf. Půlkrábek	Rudolf Půlkrábek	Říjen–listopad 1991
	Vladimír Veselý – výstava obrazů, grafik a smaltů	Vladimír Veselý	Listopad–prosinec 1991
1992	Výstava akad. malířky Libuše Kaplanové (šperky, gobelíny, koláže, malba na skle) a Jiřiny Kubínové (akvarely	Libuše Kaplanová, Jiřina Kubínová	Duben–květen 1992
	Vladimír Veselý Výběr z díla 1980 – 1992 k 60. narozeninám	Vladimír Veselý	Květen–červen 1992
	Auto výstava autorů mělnického okresu	Vystavují autoři z Kralup, Mělníka, Nelahozevse, Cítova a Neratovic	Červen–červenec 1992
1994	Slavnostní zahájení provozu – výstava Martin Mička sochy–kresby– keramika–šperky– trička	Martin Mička	Duben 1994

	Něžní barbaři – Boudník, Bouše, Hamera – retrospektiva, grafického díla	Vladimír Boudník, Zdeněk Bouše, O. Hamera	Květen 1994
	Fotografie Jan Reich – Čechy-krajina, zátiší	Jan Reich	Červen–červenec 1994
	Milan Kohout	Milan Kohout	Červenec–srpen 1994
	Výstava plastik sochaře Karla Melouna a obrazů malíře Jana Valta	Karel Meloun, Jan Valt	Srpen 1994
	Petr Šmaha	Petr Šmaha	Září 1994
	Výstava obrazů a litografií malíře Václava Benedikta	Václav Benedikt	Říjen 1994
	Výstava obrazů a kreseb	Olga Otáhalová	Listopad 1994
	Výstava kreseb a koláží Miroslava Němečka a fotografických zátiší Pavla Hudce Ahasvera	Miroslav Němeček, Pavel Hudec Ahasver	Prosinec 1994
1995	Výstava fotografií a videoartů Jasoně Šilhana	Jason Šilhan	Leden–únor 1995
	Ber a dej	Aleš Ogoun	Březen 1995
	Země lidí – Výstava kamenných plastik Miroslava Pacnera	Miroslav Pacner	Duben 1995
	Výstava obrazů Valentina Popova	Valentin Popov	Květen 1995
	Výstava kreseb a asambláží Františka Jiroudka a obrazů Pavly Aubrechtové	František Jiroudek, Pavla Aubrechtová	Srpen 1995
	Vladimír Veselý – obrazy, objekty, smalty	Vladimír Veselý	Září–říjen 1995

	Výstava Malé formáty (small is beautiful)	Olaf Hanel	Listopad–prosinec 1995
	Ivan Ouhel: Obrazy	Ivan Ouhel	Prosinec-leden 1995/1996
1996	Výstava obrazů a plastik	Milan Kupkár	Březen 1996
	Výstava fotografií „Show time“	Daniel Vojtíšek, Martin Siebert	Duben 1996
	„SKOBA“ ve věži	Aida Legnerová, Michal Lauda, Jindřich Langhamer, Václav Sádovský, Pavel Šimral, Zdeněk Šulc	Duben–květen 1996
	Výstava obrazů Pavla Soukupa	Pavel Soukup	Květen 1996
	Výstava obrazů a kreseb Jiřího Kiliánka	Jiří Kiliánek	Červen–červenec 1996
	Výstav dřevěných plastik Martina Patříčného	Martin Patříčný	Červenec 1996
	Výstava batik a pleteniny	Kateřina Kočková	Srpen 1996
	Výstava obrazů, grafiky a soch Jaroslava Hovadíka & synové	Jaroslav Hovadík, Jan a Josef Hovadík	Srpen 1996
	6. Mělnický salón	Alena Antonová, Jiří Duba, Olga Otáhalová, Simona Fraňková, Jaroslav Gruntorád, Sláva Jílek, Vladimír Líbal, Tomáš Hřivnáč, Zdeněk Šulc, František Tesař, Jaroslav Sůra, Pavel Šimral, Alice Vegrová, Vladimír Veselý, Olga Vychodilová, Petr Zamarovský	Září 1996
	Výstava obrazů Aleše Krejči	Aleš Krejča	Říjen 1996
	Výstava grafik Adolfa Borna	Adolf Born	Říjen–listopad 1996
	Výstava Kov a sklo Miroslava Liederhause	Miroslav Liederhaus	Listopad–prosinec 1996
	Výstava grafik Olgy Vychodilové	Olga Vychodilová	Prosinec 1996

1997	Výstava kreseb a obrázků Miroslava Šislera	Miroslav Šisler	Leden 1997
	Výstava oděvů Išky Fišárkové	Iška Fišárková	Únor 1997
	Damie COX – výstava „Umím to se zavřenýma očima“, obrazy, grafika, nábytek		Únor–březen 1997
	Výstava litých obrazů Jaroslava Zajíčka	Jaroslav Zajíček	Březen–duben 1997
	Výstava řezbáře Rosti Marka	Rost' a Marek	Březen–duben 1997
	Výstava Alexandra Ohnisenka	Alexandr Onishenko	Duben–květen 1997
	Výstava italského malíře Antonia Rizza	Antonio Rizzo	Květen 1997
	Výstava žáků ZUŠ Mělník		Květen–červen 1997
	Královské věnné město Mělník a jeho tvář dnes	Studentské práce z dílny zahradnické architektury Lednice	Červen 1997
	Výstava keramiky Hynka Chmelaře	Hynek Chmelař	Červen–červenec 1997
	Výstava obrazů M. Kovaříkové-Kočí	Marie Kovaříková-Kočí	Červenec–srpen 1997
	Výstava fotografií Vladimíra Sirůčka	Vladimír Sirůček	Srpen 1997
	FOKUS – výstava prací Sdružení pro péči o duševně nemocné		Srpen–září 1997
	7. Mělnický salón	Marie Zábranská, Věra Sedláková, Vladimír Veselý, Vojtěch Kolařík, František Turek, Jiří Pokorný, Pavel Humpolec, Lýdie Hladíková, Alena Antonová, Jiří Duba, Jaroslav Šůra	Září 1997
	Výstava grafik Olgy Vychodilové a oděvů Renáty	Olga Vychodilová, Renáta Vokáčová a Kateřina Rabasová	Prosinec 1997

	Vokáčové a Kateřiny Rabasové		
1998	Výstava výtvarné skupiny Extraart	FOKUS Praha	Leden 1998
	Výstava obrazů a plastik Aidy Legnerové a Daniela Sály	Aida Legnerová, Daniel Sál	Únor 1998
	Výstava obrazů Alexeje Terenina	Alexej Terenin	Březen 1998
	Velikonoční výstava perníků a obrazů	Jindřiška Dvořáková, Jaroslav Mokrý	Březen–duben 1998
	Papír ručně tvořený	Eva Líbalová, Irena Štyrandová	Duben–květen 1998
	Malé tapiserie, textilní figury	Jana Plátková	Květen 1998
	Proměny kůže	Olga Havrdová, Milan Havrda	Květen 1998
	Výstava žáků ZUŠ Mělník		Květen–červen 1998
	Výstava obrazů Renka Dubovského a kovu a skla Miroslava Liederhauera	Renek Dubovský, Miroslav Liederhauser	Červen 1998
	Oděvní výstava Kateřiny Rabasové a výstava fotografií Vladana Krumpla	Kateřina Rabasová, Vladan Krumpl	Červen–červenec 1998
	Oděvní výstava Renáty Vokáčové	Renáta Vokáčová	Červenec 1998
	Výstava obrazů Vl. Fortína, P. Soukupa, Vl. Všetěčka, V. Tefra	Vladimír Fortín, Pavel Soukup, Vladimír Všetěčka, Václav Tefr	Červenec–srpen 1998
	Výstava obrazů Libuše Lidiánské a keramiky Magdalény Budilové – Monhartové	Libuše Lidiánská, Magdaléna Monhartová Budilová	Srpen–září 1998
Výstava obrazů Jaroslava Skopce	Jaroslav Skopec	Září–říjen 1998	
Výstava obrazů Vlastimila Týmy	Vlastimil Týma	Říjen 1998	

	Výstava obrazů na hedvábí Alice Vegrové	Alice Vegrová	Listopad 1998
	Don Quiote a Exodus – výstava obrazů Františka Srpy	František Srp	Prosinec 1998
1999	Eva Bořiková – obrazy (expresivní figurální malby)	Eva Bořiková	Leden 1999
	Scarlet Nikolská – Obrazy, Petr Nikl – fotografie	Scarlet Nikolaská, Petr Nikl	Únor–březen 1999
	Výstava obrazů Jakuba syřiště	Jakub Syřiště	Březen–duben 1999
	Kresby, sochy, keramika – Martin Mička	Martin Mička	Duben 1999
	Výstava Jan a Jana Bambasovi – keramika, Irena Štobová – obrazy, Tomáš Štoba – Loutky a dřevěné plastiky	Jan Bambas, Jana Bambasová, Irena Štobová, Tomáš Štoba	Květen 1999
	Výstava keramiky Zuzany Králové	Zuzana Králová	Červen 1999
	Výstava žáků ZUŠ Mělník		Červen 1999
2000	Obrázky ze Španělska		Únor–březen 2000
	NA–VA–ŘÍ–NO	Markéta Zdebská	Březen–duben 2000
	Polární práh aneb Brzy vrzi	ZUŠ Mělník	Duben 2000
	Výstava Robert Schön (in memoriam) – Tradičně i tak jak ho neznáte	Robert Schön	Květen 2000
	V hloubi skrytého osudu	Radka Trnobranská, Karel Gregor	Květen–červen 2000
	Crwawý coleno		Červen–červenec 2000

	Světlo a tma	Jaroslav Zajíček, Radek Blažej	Srpen 2000
	„To by se ženský stát nemělo“	Miloslav Šípek	Září 2000
	Out/In	Milan Langer a Štěpán Málek	Září 2000
	SKOBA – průřez tvorby posledních let – obrazy a dřevěné plastiky	Michal Lauda, Aida Legnerová, Václav Sádovský, Pavel Šimral, Zdeněk Šulc	Říjen 2000
	Eduard G. Sitař jako Miňonky aneb výstava o tom, že všechno je jiný – obrazy, kresby, plastiky, PC grafika	Eduard G. Sitař	Listopad 2000
	Tomáš Zítek – obrazy, olej, akryl	Tomáš Zítek	Listopad 2000
	Monika Chmelařová – Made in Mělník – výstava batiky	Monika Chmelařová	Listopad–prosinec 2000
2001	Krajiny Olgy Otáhalové – výstava olejomalb z let 1999–2000	Olga Otáhalová	Leden–únor 2001
	Skleněná krása – prodejní výstav uměleckých objektů manželů Řeřichových	Milan Řeřicha	Únor–březen 2001
	Petr Pěnkava – Jaro 2001 – výstava Olejomaleb	Petr Pěnkava	Březen 2001
	Alexandr Onishenko – Tajemství černého plátna	Alexandr Onishenko	Duben 2001
	Jiří David „Pro minulost“	Jiří David	Květen 2001
	Chmelaři sobě – I cesta může být cíl – výstava fotografií Sydney 2000, keramika, obrazy	Jana Chmelařová, Ivo, Hynek, Vladimír, Tomáš Chmelařovi	Květen–červen 2001
	Sdílení – výstava obrazů akad. malířky	Renáta Kaiserová, Eva Kaiserová	Červenec 2001

	Renáty Kaiserové a její matky Evy Kaiserové		
	Výstava kreseb Karla Stránského a grafiky Markéta Hanzalové	Markéta Hanzalová, Karel Stránský	Srpen 2001
	Výstava obrazů a kreseb Josefa Spurného	Josef Spurný	Září 2001
	Tomáš Zítek – deprese, euforie a jiné nálady	Tomáš Zítek	Říjen 2001
	Vzpomínkový salón – obrazy, grafika, plastiky	Výstavu vede Vojtěch Lindaur, 14 vystavovatelů	Říjen–listopad 2001
	Čínské výtvarné umění		Listopad–prosinec 2001
	Crwawý coleno: odcházíme, už nás bylo dost		Prosinec 2001
2002	František Srna – olejomalby	František Srna	Únor 2002
	Zlata Zumrová – jantry a mandaly „vnitřní vesmír člověka“	Zlata Zumrová	Únor–březen 2002
	Hamlin Catherine Vízner – olejomalby	Hamlin Catherine Vízner	Březen–duben 2002
	Výstava Alexej Terenin	Alexej Terenin	Duben–květen 2002
	Vladimír Ondračka – fotografie	Vladimír Ondračka	Květen–červen 2002
	3. salon královských věnných měst	Jiří Šindler, Paulina Škávová, Alice Vegrová, Miloš Vojíš, Marcela Zemanová, Zdeněk Honzák, Dana Horáková, František Krebs, Ivan Slejška	Červen–září 2002
	Výstava gobelínů Karla Lázničky	Karel Láznička	Září 2002
	Krajina a surrealismus Tomáše Tesařika	Tomáš Tesařík	Říjen 2002

	Kristián Cubera: Paralelní světy	Kristián Cubera	Říjen–listopad 2002
	SKOBA – obrazy, plastiky, kresby		Prosinec–leden 2002/2003
2003	Plastické obrazy Ludmily Kretešové	Ludmila Kretešová	Únor–březen 2003
	Před probuzením	Bohuslav Vágner, Martin Vencel	Březen 2003
	Důvod k setkání	Hana Bartíková	Duben–květen 2003
	Světlo a stín – fotografie	Jana Götzová–Stránská	Květen 2003
	Afrika a Afričané – fotografie z cest po Africe	Miroslav Švejnoha	Červen 2003
	Idylka – fotografie a obrazy	Romana Hlavešová, Martin Kolář, Jiří Bartůněk	Červenec 2003
	Výstava obrazů, kreseb a fotografií Soutok	Jiří Ryvola, Tomáš Chmelař, Jiří Macht	Srpen 2003
	Výstava obrazů. fotografií, stencils, stickers, multimédia a design	Markéta Veselá, Jakub Holec	Září–říjen 2003
	Výstava obrazů Pavla Žilínka a Stanislava Fialy	Pavel Žilínka, Stanislav Fiala	Říjen–listopad 2003
	Ztracené léto „Obrázky z cest“	Radek Hejtmánek	Listopad 2003
	Výstava obrazů Martina Micka a textilní tvorby a keramiky Jarmily Nermuťové	Martin Micka, Jarmila Nermuťová	Prosinec 2003
2004	„Okem fotografa“	Karel Novotný, Ladislav Záruba	Leden 2004
	Výstava černobílých fotografií	Marek Havlíček	Únor 2004
	Ďáblové ze zahrady pozemských rozkoší	Erika Dušánková	Duben 2004
	Výstava Acera von Multispeed albánského umělce Simulaha Czerwenicinnovice	Simulah Czerwenicinnovic	Duben–květen 2004
	Obrazy v rámu	Milan Špánek	Květen 2004

	Tajemný svět – fotografie z cest po Indii a Nepálu	Miroslav Švejnoha	Květen–červen 2004
	Linozářez Ondry Skaláka	Ondřej Skalák	Červenec 2004
	Normální výstava	Mirka a Ivan Pokorných, Michal Vojíš, Milada Janatková, Jaroslav Ježek, Marcel Řepa, Erika Dušánková, Šárka Černá, Aleš Vik, Anna Maříková	Září 2004
	Výstava velkých i malých plastik	Tomáš Jedlička	Říjen 2004
	Všechna okna ve věži	Lucie Suchá	Listopad 2004
	Výstava kreseb Mary Matz a olejomalb Markéty Haflantové	Mary Matz, Markéta Haflantová	Prosinec–leden 2004/2005
2005	Výstava olejomalb	Michaela a Martina Slábovy	Únor 2005
	Výstava fotografií „takový jsem já“	Jiří Čermák	Březen 2005
	Výstava velkoformátových fotografií přírodních krás	Zdeněk Patzelt, Václav Sojka, Martin Hnilica	Duben–květen 2005
	Výstava obrazů, linorytů, hedvábí, šátků a šál	Dana Lindenthalová, Michaela Novotná, Tereza Šnajdrová	Červen 2005
	Alexandr Onishenka	Alexandr Onishenka	Září–říjen 2005
	Pavel Piekar okouzlení krajinou	Pavel Piekar	Říjen 2005
	Orbis	Tereza Drahorádová	Listopad 2005
	Výběr z díla (obrazy a autorské texty)	Jan Soukup	Prosinec–leden 2005/2006
2006	Karibik v barvách karnevalu – výstava fotografií	Oldřich Mazurek	Duben 2006
	Vladimír Veselý, obrazy a grafika	Vladimír Veselý	Září 2006
	Výstava obrazů uměleckého sdružení Art-kolegium	9 umělců ze sdružení Art-kolegium	
	Retro euforie	Čeněk Hlavatý	2006

2007	Pestře ze šuplíku	Ivan Novosad	Leden–únor 2007
	Jiná doba – výstava obrazů	Pavel Švácha, Jarka Drechslerová, Katka Dreschlerová, Josef Gažík	Březen 2007
	Výstava obrazů Lucie Kaiserové a keramiky Evy Kopernické	Lucie Kaiserová, Eva Kopernická	Duben 2007
	Photo Art Garika Avanesiana	Garika Avanesiana	Září 2007
	Běsi – portréty	Jakub Štětka	Září 2007
	Zoufalé manželky	26 umělkyně	Prosinec–leden 2007/2008
2008	Výstava prací členů Fokusu Praha o.p.s.		Únor 2008
	Had z ráje – výstava scénografie	Miroslav Král	Červen–červenec 2008
	Krajinomalba	Monika Sichrovská	Srpen 2008
	Výstava obrazů	Mili Janatková	
2009	Poslední jednorozci	Studenti Katedry výtvarné kultury Uni J. E. Purkyně v Ústí	Březen–duben 2009
	5. salón Sdružení výtvarníků ČR	Libuše Bartáková, Pavel Dvořák, Milan Eberl, Jan Fejfar, Vladimír Fortin, Daniel Kříž, Karel Maleček, Stanislava Podaná, Vilém Tefr, Vladimír Všetečka, Jana Zajacová	Květen 2009
	Karel Wágner – Digitální obrazy	Karel Wágner	Červenec–srpen 2009
	Eva Synková „Nevěsty“	Eva Synková	Říjen–listopad 2009
2011	Concordia 2010	Maďarští umělci žijící v Čechách	Leden–únor 2011
2013	Výstava akad. malíř Vladimíra Veselého	Vladimír Veselý	Červen–září 2013
	Doktor Racek ve věži	Lukáš Urbánek	Září–říjen 2013
	Opadalo listí, zrezivěly plechy- Výstava asambláží a maleb na listí Jardy Svobody	Jaroslav Svoboda	Říjen–prosinec 2013
	Výstava grafik a obrazů Milli Janatkové	Milli Janatková	Prosinec–únor 2013/2014

2014	výstava HZA (Honza) Bažant – komiks – grafiky	Honza Bažant	Únor–březen 2014
	Helen Čubová – Pukavec svět	Helena Čubová	Březen–květen 2014
	Afrika ve věži	Marie Imbrová	Květen–červen 2014
	Je nám třicet – SKOBA – výstava kreseb, obrazů a plastik	Aida Líhová-Legnerová, Václav Sádovský, Pavel Šimral a Zdeněk Šulc	Červen–srpen 2014
	Mělnické vinobraní 1911–2013	Nikola Michňová	Září 2014
	Co je po konci...?	David Cajthaml	Říjen–listopad 2014
	Na Mělníku	Mirek Pásek	Prosinec–únor 2014/2015
2015	Jsme ze stejné planety – We are from the same planet. Výstava fotografií	Jindřich Štreit	Únor–duben 2015
	Markéta Kolářová – kresba, grafika, ilustrace	Markéta Kolářová	Duben–červen 2015
	6. mělnický salón	Alena Antonová, Daniela Benešová, Karel Beneš, Tomáš Hřivnáč, Vojtěch Kolařík, Olga Otáhalová, Olga Vychodilová, Marie Preclíková, Věra Sedláková, Pevel Soukup, Pavel Šimral, Zdeněk Šulc, Alice Vegrová, Vladimír Veselý, Lenka Vojtová, Zdeněk Zálešák, Bohunka Waageová	Červen–září 2015
	Mělník v paměti fotografie, filmu a slova	Daniela Vokounová, Lucie Fryčová	Září–říjen 2015
	Vojtěch Velický – Ilustrace	Vojtěch Velický	Listopad–leden 2015/2016
b. d.	Miroslav Hanák obrazy	Miroslav Hanák	Prosinec
	Obrazy – grafika – kresby	Vladimír Soukup, Jana Soukupová, Vladimíra Soukupová-Deáková	
	Vladimír Sirůček – fotografie – Malá Strana	Vladimír Sirůček	Srpen

	Soňa Císařová – textilní výstava	Soňa Císařová	Listopad–prosinec
	Dalibor Říhánek (oleje, kresby, grafika) a Ella Paterová (tapiserie)	Dalibor Říhánek, Ella Paterová	

Obrazové přílohy

- Obr. 1 Pohled na Mělník od soutoku Labe a Vltavy s původní podobou Pražské brány, litografie veduty Laurese Janschya J. Postla, kolem roku 1800 (soukromá sbírka Karla Lojky).
- Obr. 2 Pražská brána, pohled od hlavního náměstí, před rokem 1900 (SOkA Mělník, Sběrka fotografií okresu Mělník, kart. č. 1a).
- Obr. 3 Pražská brána, pohled od náměstí Karla IV., před rokem 1900 (soukromá sbírka kronikáře města Mělníka Martina Klihavce).
- Obr. 4 Pražská brána, pohled od hlavního náměstí po přestavbě podle architekta Kamila Hilberta z let 1916–1920 (SOkA Mělník, Sběrka fotografií okresu Mělník, kart. č. 1a).
- Obr. 5 Pražská brána, pohled od náměstí Karla IV. po přestavbě podle architekta Kamila Hilberta 1916–1920 (soukromá sbírka Karla Lojky).
- Obr. 6 Akademický malíř a zakladatel galerie Ve Věži Vladimír Veselý v ciferníku věžních hodin Pražské brány (SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, kart. č. 1).
- Obr. 7 První logotyp galerie Ve Věži, 1968, autor Vladimír Veselý (SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, kart. č. 1).
- Obr. 8 Katalog k první výstavě konané v nově otevřené galerii Ve Věži, 1968 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 9 Katalog ke kolektivní výstavě 1. Mělnický salón, 1968 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 10 Zahájení výstavy 2. Mělnický salón, 1969. Hraje klavírista, textař a skladatel Jaroslav Jakoubek (SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, kart. č. 1).
- Obr. 11 Zahájení výstavy 2. Mělnický salón, 1969. Zahajuje předseda Městského národního výboru Mělník František Remeš (SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, kart. č. 1).
- Obr. 12. Vystoupení jazzového hudebníka a skladatele Jiřího Stivína v galerii Ve Věži (SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, kart. č. 1).
- Obr. 13. Pozvánka na Středočeskou výstavu amatérských výtvarníků, 1968 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 14. Katalog k výstavě fotografa Vladimíra Sirůčka, 1969 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 15 Katalog k výstavě akademické malířky a grafičky Jaroslavy Pešicové, 1972 (SOkA

- Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 16 Katalog k výstavě akademické malířky Aleny Antonové a akademického sochaře Petra Šturmy, 1973 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 17 Zahájení výstavy malířky Aleny Antonové a sochaře Petra Šturmy, 1973. Zahajuje kulturní historička a teoretička umění Naděžda Melniková-Papoušková. (SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, kart. č. 1).
- Obr. 18 Zahájení výstavy grafičky a ilustrátorky Heleny Konstantinové, 1975. Na snímku malíř, grafik a ilustrátor Karel Svolský a Helena Konstantinová (vpravo). (SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, kart. č. 1).
- Obr. 19 Katalog k výstavě scénografa Adolfa Weniga, 1973 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 20 Katalog k výstavě akademického malíře Josefa Líra, 1974 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 21 Plakát k výstavě amatérských výtvarníků a žáků II. cyklu Lidové školy umění Mělník, 1976 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 22 Plakát k výstavě akademické malířky a grafičky Jaroslavy Severové, 1978 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 23 Zahájení výstavy obrazů a grafik Vladimíra Veselého a skleněných objektů Vladimíra Kepky, 1981. Na snímku zleva malířka Alice Vegrová, výtvarník Jiří Loula, herečka a dramaturgyně Jiřina Lhotská, fotograf Stanislav Šmíd, vpravo Lenka Lindaurová. (SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, kart. č. 1).
- Obr. 24 Plakát ke kolektivní výstavě Spolužáci v inventuře, 1988 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 25 Plakát ke kolektivní výstavě akademického malíře a grafika Václava Rykra, 1986 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 26 Plakát ke kolektivní výstavě malíře Aleše Krejčí, grafika Jana Souška a malíře Mikuláše Lubomírského, 1990 (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 27 Zahájení výstavy v galerii Ve Věži. Na snímku zleva teoretik umění Jaroslav Hlaváček a malíř Jiří Hruška (SOkA Mělník, f. Vladimír Veselý, kart. č. 1).
- Obr. 28 Jedna z tradičních výstav studentů LŠU Mělník v atriu bývalého

kapucínského kláštera zvaných „Dvorečky“. Na snímku výtvarníci Vojtěch Lindaur a Vladimír Líbal. (soukromá sbírka Jaroslavy Drechslerové).

- Obr. 29 Zahájení výstavy Vladimíra Veselého s hudebním doprovodem Zdeňka Tylšara (lesní roh) a Stanislava Tatara (klávesy). Na snímku zprava malíř František Zálešák (sedící u zdi), malíř a ilustrátor Jiří Hanuš, organizátor kulturního života a divadelník Bohumil Navrátil (uprostřed), 90. léta 20. století (soukromá sbírka Jaroslavy Drechslerové).
- Obr. 30 Ukázky z návštěvní knihy galerie Ve Věži 1968–1992 (soukromá sbírka Vladimíra Veselého).
- Obr. 31 Zahájení výstavy malířky Marie Kočí a křest alba houslového virtuose Pavla Ereta, 1997. Na snímku (zleva) Marie Kočí, Hana Soukupová a Pavel Eret (soukromá sbírka Hany Soukupové).
- Obr. 32 Zahájení výstavy obrazů, smaltů a grafik Vladimíra Veselého, 1995. Na snímku Vladimír Líbal (vlevo). (soukromá sbírka Hany Soukupové).
- Obr. 33 Interiér galerie Ve Věži, 90. léta 20. století (soukromá sbírka Hany Soukupové).
- Obr. 34 Zahájení výstavy malíře, ilustrátora a karikaturisty Adolfa Borna, 1996.
Na snímku Emilia a Adolf Bornovi a Hana Soukupová (vpravo). (soukromá sbírka Hany Soukupové).
- Obr. 35 Tiskovina k propagaci galerie Ve Věži, 1994. Silueta Pražské brány používaná jako logotyp galerie Ve Věži v 90. letech 20. století, autorkou byla Jolana Soukupová, dcera Hany Soukupové. (SOkA Mělník, Sběrka soudobé dokumentace okresu Mělník, kart. č. 7).
- Obr. 36 Interiér galerie Ve Věži se servírovacím výtahem, zahájení výstavy umělecké skupiny Crwawý coleno, 2000 (soukromá sbírka Alexandra Atanasova).
- Obr. 37 Provozovatel galerie Ve Věži Alexandr Atanasov obsluhující servírovací výtah (soukromá sbírka Alexandra Atanasova).
- Obr. 38 Současná podoba Pražské brány (soukromá sbírka Karla Lojky).
- Obr. 39 Současný interiér galerie Ve Věži (fotoarchiv Mělnického kulturního centra o.p.s.).

Obr. 1 Pohled na Mělník od soutoku Labe a Vltavy s původní podobou Pražské brány, litografie veduty Laurese Janschya J. Postla, kolem roku 1800.

Obr. 2 Pražská brána, pohled od hlavního náměstí, před rokem 1900.

Obr. 3 Pražská brána, pohled od náměstí Karla IV., před rokem 1900.

Obr. 4 Pražská brána, pohled od hlavního náměstí po přestavbě podle architekta Kamila Hilberta z let 1916 – 1920.

Obr. 5 Pražská brána, pohled od náměstí Karla IV. po přestavbě podle architekta Kamila Hilberta 1916 – 1920.

Obr. 6 Akademický malíř a zakladatel galerie Ve Věži Vladimír Veselý v ciferníku věžních hodin Pražské brány.

Obr. 7 První logotyp galerie Ve Věži, 1968, autor Vladimír Veselý.

Obr. 8 Katalog k první výstavě konané v nově otevřené galerii Ve Věži, 1968.

Obr. 9 Katalog ke kolektivní výstavě 1. Mělnický salón, 1968.

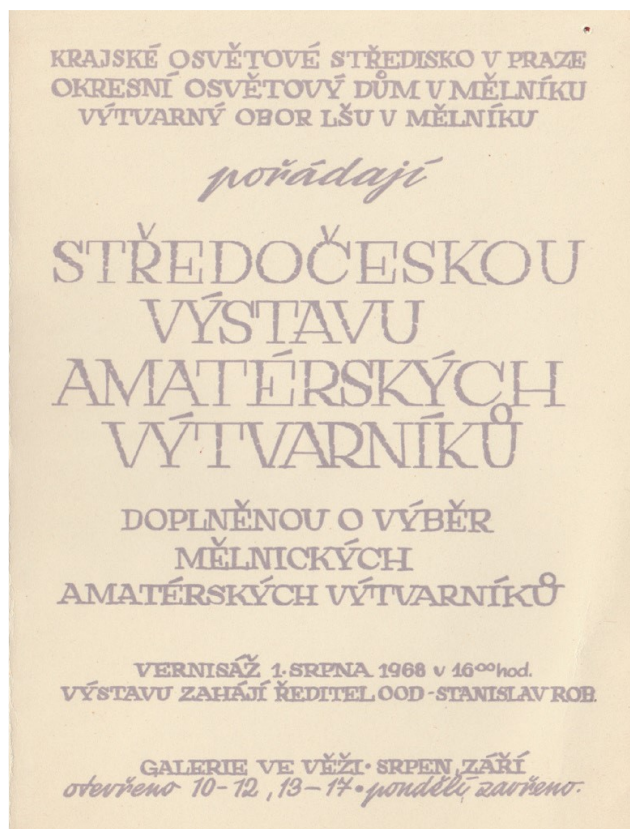
Obr. 10 Zahájení výstavy 2. Mělnický salón, 1969. Hraje klavírista, textař a skladatel Městského Jaroslav Jakoubek.

Obr. 11 Zahájení výstavy 2. Mělnický salón, 1969. Zahajuje předseda národního výboru Mělník František Remeš.

Obr. 12. Vystoupení jazzového hudebníka a skladatele Jiřího Stivína v galerii Ve Věži.

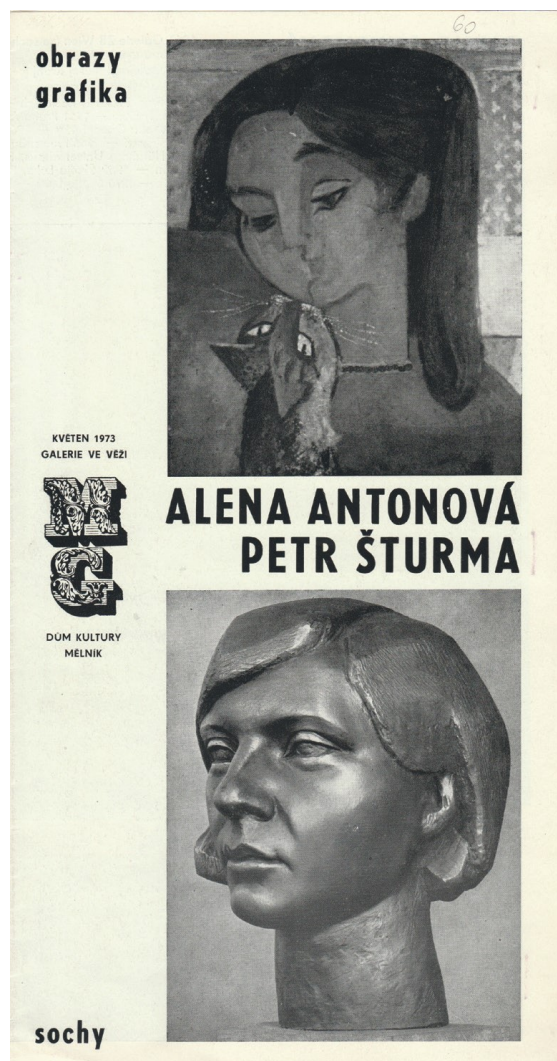
Obr. 13. Pozvánka na Středočeskou výstavu amatérských výtvarníků, 1968.

Obr. 14. Katalog k výstavě fotografa Vladimíra Sirůčka, 1969.

Obr. 15 Katalog k výstavě akademické Malířky a grafičky Jaroslavy Pešicové, 1972.

Obr. 16 Katalog k výstavě akademické malířky Aleny Antonové a akademického sochaře Petra Šturmy, 1973.

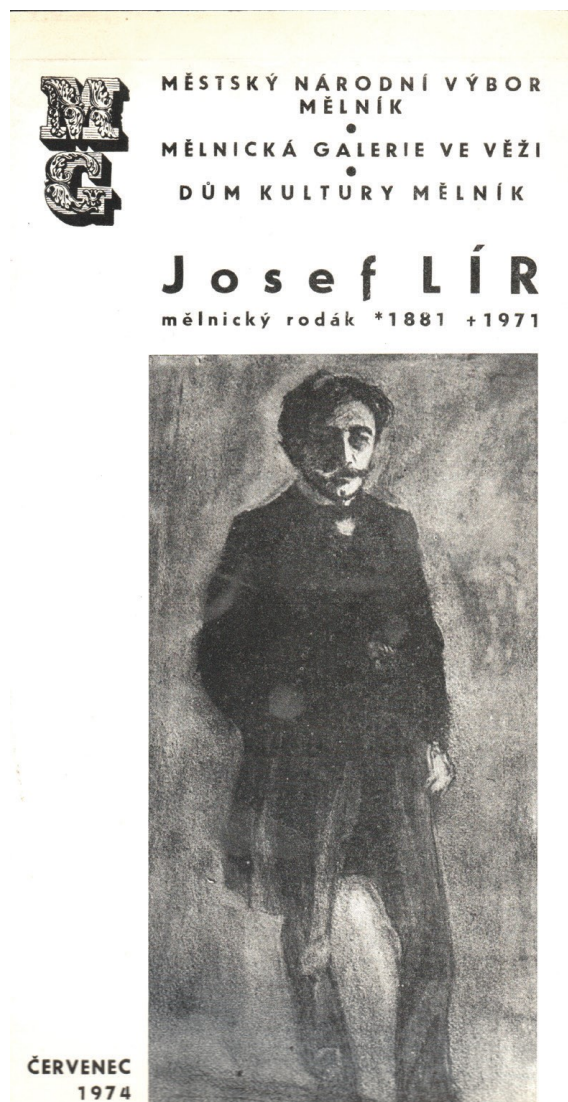
Obr. 17 Zahájení výstavy malířky Aleny Antonové a sochaře Petra Šturmy, 1973. Zahajuje kulturní historička a teoretička umění Naděžda Melniková-Papoušková.

Obr. 18 Zahájení výstavy grafičky a ilustrátorky Heleny Konstantinové, 1975. Na snímku malíř, grafik a ilustrátor Karel Svolinský a Helena Konstantinová (vpravo).

Obr. 19 Katalog k výstavě scénografa Adolfa Weniga, 1973.

Obr. 20 Katalog k výstavě akademického malíře Josefa Líra, 1974.

Obr. 21 Katalog k výstavě amatérských výtvarníků a žáků II. cyklu Lidové školy umění Mělník, 1976.

Obr. 22 Plakát k výstavě akad. malířky a grafičky Jaroslavy Severové, 1978.

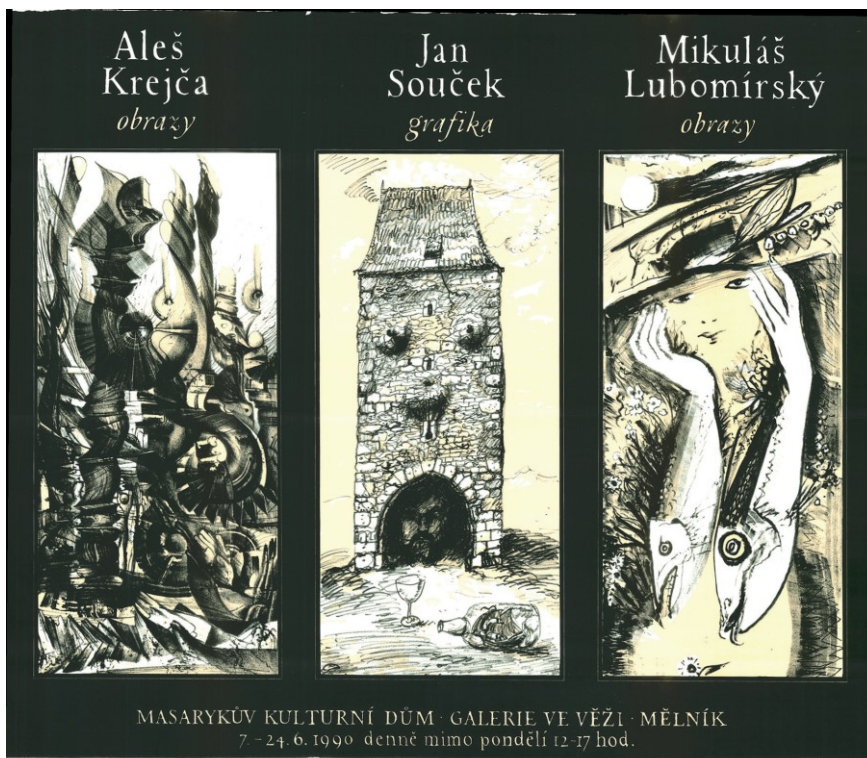
Obr. 23 Zahájení výstavy obrazů a grafik Vladimíra Veselého a skleněných objektů Vladimíra Kepky, 1981. Na snímku zleva malířka Alice Vegrová, výtvarník Jiří Loula, herečka a dramaturgyně Jiřina Lhotská, fotograf Stanislav Šmíd, vpravo Lenka Lindaurová.

Obr. 24 Plakát ke kolektivní výstavě *Spolužáci v inventuře*, 1988.

Obr. 25 Plakát ke kolektivní výstavě *akademického malíře a grafika Václava Rykra*, 1986.

Obr. 26 Plakát ke kolektivní výstavě *malíře Aleše Krejči, grafika Jana Souška a malíře Mikuláše Lubomírského*, 1990.

Obr. 27 Zahájení výstavy v galerii Ve Věži. Na snímku zleva teoretik umění Jaroslav Hlaváček a malíř Jiří Hruška.

Obr. 28 Jedna z tradičních výstav studentů LŠU Mělník v atriu bývalého kapucínského kláštera zvaných „Dvorečky.“ Na snímku výtvarníci Vojtěch Lindaur a Vladimír Libal.

Obr. 29 Zahájení výstavy Vladimíra Veselého s hudebním doprovodem Zdeňka Tylšara (lesní roh) a Stanislava Tatara (klávesy). Na snímku zprava malíř František Zálešák (sedící u zdi), malíř a ilustrátor Jiří Hanuš, organizátor kulturního života a divadelník Bohumil Navrátil (uprostřed), 90. léta 20. století.

Obr. 30 Ukázky z návštěvní knihy galerie Ve Věži 1968 – 1992.

Obr. 31 Zahájení výstavy malířky Marie Kočí a křest alba houslového virtuose Pavla Ereta, 1997. Na snímku (zleva) Marie Kočí, Hana Soukupová a Pavel Eret.

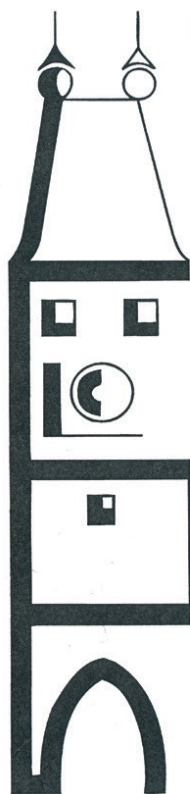
Obr. 32 Zahájení výstavy obrazů, smaltů a grafik Vladimíra Veselého, 1995. Na snímku Vladimír Líbal (vlevo).

Obr. 33 Interiér galerie Ve Věži, 90. léta 20. století.

Obr. 34 Zahájení výstavy malíře, ilustrátora a karikaturisty Adolfa Borny, 1996. Na snímku Emilia a Adolf Bornovi a Hana Soukupová (vpravo).

GALERIE VE VĚŽI

Vás zve
k příjemnému
posezení
u vína, čaje,
kávy a obrazů

úterý - pátek	11 - 18 hodin
sobota	9 - 14 hodin
neděle	14 - 18 hodin

Obr. 35 Tiskovina k propagaci galerie Ve Věži, 1994. Silueta Pražské brány používaná jako logotyp galerie Ve Věži v 90. letech 20. století, autorkou byla Jolana Soukupová, dcera Hany Soukupové.

Obr. 36 Interiér galerie Ve Věži, zahájení výstavy Věži umělecké skupiny Crwawý coleno, 2000.

Obr. 37 Provozovatel galerie Ve Alexandr Atanasov obsluhující servírovací výtah.

Obr. 39 Současný interiér galerie Ve Věži pod vedením Mělnického kulturního centra.

Obr. 40 Současná podoba Pražské brány.